AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

Putojantis cianidas

Agata Kristi žinoma visame pasaulyje kaip detektyvų karalienė. Visais laikais ir visose šalyse ji buvo ir tebėra labiausiai publikuojama rašytoja. Jos kūrinių, išverstų daugiau kaip į 100 kalbų, tiražus lenkia tik Biblijos ir Šekspyro leidimai. Anglų kalba A. Kristi knygų išleista daugiau kaip milijardas egzempliorių.

AGATA KRISTI

Putojantis cianidas

UDK 820-3
CH 525

Agatha Christie
Sparkling Cyanide
First published in Great Britain by Collins 1945
This book was previously published under the title
Remembered Death
Previously published in paperback by Fontana 1960
Reprinted eighteen times
HarperCollinsPublishers 1993

Iš anglų kalbos vertė *Jolanta Kriūnienė*

ISBN 9955-9870-7-3

Turinys

I KNYGA

Rozmari

„Kaip man išsklaidyti prieš akis iškylančius prisiminimus?“

Šeši žmonės galvojo apie Rozmari Barton,
kuri buvo mirusi beveik prieš metus...

Pirmas skyrius

Airis Marlo

I

Airis Marlo vis prisimindavo savo seserį, Rozmari. Štai jau beveik metai ji stengėsi atsikratyti šių minčių. Ji nenorėjo prisiminti. Tai buvo pernelyg skausminga, pernelyg baisu!

Nuo priešmirtinės agonijos pamėlęs veidas, konvulsijų iškreipti pirštai...

Koks kontrastas, palyginus su ta miela, švytinčia Rozmari, kokia ji buvo dar išvakarėse... Nors žodis „švytinti" gal ir netinka. Juk ji sirgo gripu, buvo prislėgta, nualinta... Visa tai paaiškėjo tyrimo metu. Pati Airis tai akcentavo. Argi ne dėl to buvo padaryta išvada, kad Rozmari nusižudė?

Pasibaigus tyrimui, Airis kaip įmanydama stengėsi išsklaidyti košmariškus prisiminimus. Kam draskyti širdį? Verčiau viską užmiršti! Visą tą siaubą.

Tačiau dabar ji suprato, jog vėl turės prisiminti. Teks vėl atsigręžti į praeitį... Atgaivinti viską iki pačių nereikšmingiausių smulkmenų...

Prisiminimus pažadino tas keistas pokalbis su Džordžu vakar vakare.

Viskas buvo taip netikėta, taip baisu. Nors... Ar taip jau ir netikėta? Argi nebuvo tam tikrų požymių ir anksčiau? Džordžas pradėjo šalintis žmonių, darėsi vis labiau išsiblaškęs ir neatsakingas už savo poelgius, na... tiesiog *keistas* – kito žodžio ir nerasi! Ir štai atėjo tas momentas, kai jis pasikvietė ją į kabinetą ir ištraukė iš rašomojo stalo stalčiaus laiškus.

Dabar jau nieko nebepadarysi. Teko susimąstyti apie Rozmari – *prisiminti*.

Rozmari – savo seserį...

Staiga Airis sukrėtė netikėta mintis: ji pirmą kartą gyvenime galvoja apie Rozmari kaip apie konkretų *asmenį*.

Ji visada priimdavo Rozmari, daug apie ją nemąstydama. Juk jūs niekada nevarginate savęs mintimis apie savo motiną, tėvą, seserį ar tetulę. Jie tiesiog egzistuoja, sudarydami dalį jus supančio pasaulio.

Jūs nesigilinate į jų *žmogiškąsias* savybes. Net nekeliate sau klausimo, *kokie* jie yra.

Tad kokia gi buvo Rozmari?

Dabar tai gali būti labai svarbu. Nuo to daug kas priklauso. Airis mintys nuklydo į praeitį. Jos ir Rozmari vaikystė...

Rozmari buvo vyresnė šešeriais metais.

Praeities nuotrupos, trumpi atminties blyksniai, pavienės scenos. Štai ji, dar visai mažytė, valgo duoną su pienu, o Rozmari su oriai ant pakaušio surištomis uodegytėmis prie stalo „ruošia pamokas".

Pajūris, vasara... Airis pavyduliauja Rozmari, kuriai, kaip „didelei mergaitei", leidžiama maudytis!

Rozmari mokosi internatinėje mokykloje ir per atostogas grįžta namo. Paskui Airis jau pati mokinė, o Rozmari „baigia studijas" Paryžiuje. Rozmari paauglystėje – nerangi, vieni kaulai. „Baigusi studijas" Rozmari grįžta iš Paryžiaus, kupina naujos, keistos ir net bauginančios elegancijos, skardžiabalsė, grakšti, linguojanti savo suapvalėjusia figūra, kaštoniniais auksu spindinčiais plaukais ir didelėmis padažytomis tamsiai mėlynomis akimis. Suaugusi, neišpasakyta gražuolė – tarsi iš kito pasaulio!

Nuo tada jos mažai matėsi, ir tie šešeri metai jas vieną nuo kitos vis labiau atitolino.

Airis vis dar mokėsi mokykloje, o Rozmari buvo jau „pačiame žydėjime". Net kai Airis grįždavo namo, properša

išlikdavo. Rozmari ilgai vartydavosi lovoje, pusryčiaudavo restorane ir beveik kas vakarą sprukdavo į šokius. Airis, lydima madmuazelės, lankė mokyklą, eidavo pasivaikščioti į parką, devintą valandą vakarieniaudavo, o dešimtą eidavo miegoti.

Seserų bendravimas apsiribojo tokiomis trumpomis frazėmis kaip: „Sveika, Airis, užsakyk man telefonu taksi, susirinks kompanija, grįšiu labai vėlai". Arba: „Man nepatinka ta tavo nauja suknelė, Rozmari. Ji tau netinka. Per daug suklostuota ir priraukta".

Ir štai Rozmari susižada su Džordžu Bartonu. Jaudulys, lakstymas po parduotuves, sveikinimų lavina, nuotakos suknelė. Vestuvės. Eidama bažnyčioje tarp eilių paskui Rozmari, Airis girdi šnabždesius: „Tikra *gražuolė*..."

Kodėl Rozmari ištekėjo už Džordžo? Net tada Airis buvo kiek nustebusi. Juk aplink Rozmari rėžė sparną tiek šaunių jaunuolių. O ji pasirinko Džordžą – geraširdį, rūpestingą, bet nepakenčiamai nuobodų ir dar penkiolika metų už ją vyresnį!

Džordžas, tiesa, buvo pasiturintis, tačiau tokį žingsnį lėmė ne pinigai. Rozmari pati turėjo pinigų, ir nemažai.

Dėdės Pauliaus pinigai...

Airis kaip įmanydama pasistengė prisiminti, ką ji tada žinojo apie dėdę Paulių, ir palyginti su tuo, ką žino dabar.

Iš tikrųjų jis joms nebuvo joks dėdė, ir tai ji suprato jau seniai. Niekas jai to niekada nesakė – tiesiog kartais faktai kalba patys. Paulius Benetas buvo įsimylėjęs jų motiną. Tačiau ji pasirinko kitą, nors ir neturtingesnį žmogų. Savo pralaimėjimą Paulius priėmė su riteriška ištverme. Jis išliko šeimos draugas, išsaugojo romantiškai platonišką atsidavimą. Jis tapo dėde Pauliumi, pirmagimės Rozmari krikštatėviu. Po jo mirties paaiškėjo, kad visą savo palikimą jis užrašė mažajai krikšto dukrai, kuri tada buvo trylikos metų.

Taigi Rozmari paveldėjo ne tik savo grožį, bet ir tikrą kapitalą. Ir ji ištekėjo už to neįtikėtinai nuobodaus Džordžo Bartono!

Kodėl? Tada Airis neįstengė suprasti. Stebėjosi ir dabar. Juk sunku patikėti, kad Rozmari jį mylėjo. Bet ji atrodė su juo labai laiminga ir švelni jam – taip, būtent švelni. Airis turėjo puikią progą tuo įsitikinti, kai praėjus metams po jų vestuvių mirė jųdviejų motina, žavioji, trapioji Viola Marlo, ir ji, septyniolikmetė, turėjo gyventi su Rozmari ir jos vyru.

Septyniolikmetė mergina... Airis prisiminė save tuo metu. Kokia ji buvo? Ką jautė, kaip mąstė, į ką atkreipdavo dėmesį?

Ji nusprendė, kad toji jaunutė Airis Marlo brendo lėtokai – nieko negalvojo ir priimdavo dalykus tokius, kokie jie yra. Ar jos, pavyzdžiui, nepiktino motinos susirūpinimas vien Rozmari? Ne, dėl to ji nesuko sau galvos ir nedvejodama susitaikė su faktu, kad Rozmari yra pati svarbiausia. Ji eidavo „be konkurso" – visą savo dėmesį, kiek tik leido sveikata, motina skyrė vyresniajai. Tai buvo savaime suprantama. O ji, Airis, kantriai laukė savo eilės.

Apskritai Viola Marlo buvo viena iš tų motinų, kurios atlieka savo pareigas per atstumą. Patikėjusi mergaites auklėms, guvernantėms ir mokytojams, ji pirmiausiai rūpinosi savo sveikata, o motinišką švelnumą pademonstruodavo tik tomis retomis akimirkomis, kai vaikai atsitiktinai atsidurdavo šalia jos. Hektoras Mario mirė, kai Airis buvo penkeri. Jai kažkodėl atrodė, kad jis daug gėrė. Kaip susidarė tokia nuomonė, Airis pati nežinojo, tačiau tai tapo jos įsitikinimu.

Septyniolikmetė Airis Marlo priėmė viską, ką siuntė gyvenimas, ir štai atėjo diena, kai vilkinti gedulo drabužiais ir, kaip dera, gedinti motinos ji atsikraustė pas seserį ir jos vyrą į Elveston skverą.

Kartais tuose namuose jai būdavo be galo ilgu. Reikėjo iškęsti visus metus, kol Airis buvo leista pasirodyti visuomenėje. O kol kas ji tris kartus per savaitę mokėsi prancūzų ir vokiečių kalbų, be to, lankė namų ruošos kursus. Tačiau būdavo akimirkų, kai ji neturėdavo ką veikti ar su kuo pa-

sikalbėti. Džordžas buvo geras, be galo švelnus ir broliškai rūpestingas. Toks jo elgesys niekada nesikeitė. Jis visada buvo toks pat.

O Rozmari? Airis retai ją matydavo. Ji mažai būdavo namuose. Siuvėjai, kokteilio vakarėliai, bridžas...

Ką ji iš tikrųjų *žinojo* apie Rozmari, kai pagaliau apie tai susimąstė? Apie jos skonį, viltis, nuogąstavimus? Baisu ir pagalvoti, kaip mažai kartais žinai apie žmogų, su kuriuo tiek metų pragyvenai po vienu stogu! Seserys nebuvo ypač artimos viena kitai.

Ir vis dėlto reikia pagalvoti. Reikia prisiminti. Dabar tai gali būti svarbu.

Taigi *atrodė*, jog Rozmari buvo pakankamai laiminga...

Lig tos dienos – likus savaitei iki to įvykio.

Ji, Airis, to niekada neužmirš. Viskas iškilo aiškiai kaip dieną – kiekviena detalė, kiekvienas žodis. Spindintis raudonmedžio stalas, atitraukta kėdė, pažįstamas skubrus parašas...

Airis užsimerkė, ir atmintis atgaivino tą sceną...

Ji įeina į Rozmari kambarį ir staiga sustoja. Tai, ką ji pamatė, tiesiog sukrėtė! Rozmari sėdi prie rašomojo stalo, padėjusi galvą ant ištiestų rankų, ir nesuvaldomai, skausmingai rauda. Airis niekada nebuvo mačiusi verkiančios Rozmari, ir ši graudi, širdį draskanti rauda ją išgąsdino.

Taip, Rozmari buvo ką tik sunkiai persirgusi gripu. Jai buvo leista keltis vos prieš dieną ar dvi. O kas nežino, kaip iškankina toji liga? Ir vis dėlto...

Vaikiškai išsigandusi Airis sušuko:

– Rozmari, kas tau?

Rozmari atsitiesė, nubraukė nuo perkreipto veido plaukus. Jai vos pavyko susivaldyti. Susitvardžiusi ji atsakė:

– Nieko... nieko... nespoksok taip į mane!

Tada atsistojo ir, nepažvelgusi į seserį, išbėgo iš kambario.

Sutrikusi, apstulbusi Airis priėjo prie stalo. Ji pastebėjo sesers ranka užrašytą savo vardą. Nejaugi Rozmari jai rašė laišką?

Airis pasilenkė ir įsistebeilijo į melsvo rašomojo popieriaus lapą, išmargintą pažįstamos stambios, pasvirusios rašysenos – dėl susijaudinimo ir skubėjimo plunksnos išvedžioti žodžiai buvo dar labiau pasvirę nei įprastai.

„Mieloji Airis,

Nėra prasmės rašyti testamentą, nes mano pinigai bet kuriuo atveju atiteks tau. Norėčiau tik, kad kai kurie mano daiktai būtų išdalyti tam tikriems žmonėms.

Džordžui atiduok tas brangenybes, kurias jis man dovanojo, ir emaliuotąją dėžutę, kurią mes abu nusipirkome sužadėtuvių dieną.

Glorijai King – mano platininį portsigarą.

Meisei – kiniško porceliano žirgelį, kuriuo ji visada žavėjosi...“

Laiškas nutrūko desperatiškai brūkštelėtu vingiu, kai nesuvaldoma rauda privertė Rozmari numesti plunksną.

Airis stovėjo kaip suakmenėjusi.

Ką tai reiškia? Kodėl Rozmari prabilo apie *mirtį*? Ji sunkiai persirgo gripu, betgi dabar jau viskas gerai. Ir apskritai žmonės nemiršta nuo gripo – bent jau nedažnai taip atsitinka, o apie Rozmari ir kalbėti nereikia. Ji jau buvo visiškai pasveikusi, tik dar silpna ir išsekusi.

Airis dar kartą peržvelgė laišką, ir šįsyk ją apstulbino žodžiai: *„...mano pinigai bet kuriuo atveju atiteks tau...“*

Taip buvo pirmą kartą užsiminta apie Pauliaus Beneto testamento sąlygas. Airis nuo vaikystės žinojo, kad dėdė Paulius savo pinigus paliko Rozmari, kad Rozmari bus turtinga, o ji pati – kone vargšė. Tačiau lig šios minutės Airis niekada nekilo klausimas, kas nutiks su tais pinigais, jei mirtų Rozmari.

Jeigu jos kas nors būtų paklausęs, ji būtų atsakiusi, kad

pinigai atiteks Džordžui, Rozmari vyrui, bet tuoj pat būtų pridūrusi, kad absurdiška manyti, jog Rozmari mirs anksčiau už Džordžą!

Bet štai prieš ją juodu ant balto parašyta pačios Rozmari ranka. Po Rozmari mirties paveldėtoja taps ji, Airis. Bet ar tai tikrai pagal įstatymus? Juk likę pinigai atitenka vyrui ar žmonai, o ne *seseriai*. Jeigu, žinoma, Paulius Benetas nenurodė to savo testamente. Taip, veikiausiai taip ir buvo. Dėdė Paulius pasirūpino, kad pinigai Rozmari mirties atveju atitektų jai. Ir tai nėra taip jau neteisinga...

Neteisinga? Šis netikėtai dingtelėjęs žodis ją apstulbino. O ar teisinga, kad Rozmari atiteko *visi* dėdės Pauliaus pinigai? Tuo metu giliai jos sieloje ir sukirbėjo ši mintis. Taip, tai *buvo* neteisinga. Juk jos seserys – ji ir Rozmari. Tos pačios motinos vaikai. Tai kodėl dėdė Paulius viską paliko Rozmari?

Rozmari visada atitekdavo viskas!

Vakarėliai ir suknelės, įsimylėję jaunuoliai ir ją dievinantis vyras. Vienintelis nemalonus dalykas, kuris ištiko Rozmari, buvo tas gripas. Bet ir jis truko ne ilgiau kaip savaitę!

Airis stovėjo prie stalo ir nežinojo, ką daryti. Tas popieriaus lapas... Gal Rozmari specialiai jį paliko, kad pamatytų tarnai?

Kiek padvejojusi Airis paėmė lapą, sulenkė pusiau ir padėjo į vieną iš rašomojo stalo stalčių.

Po to lemtingojo gimtadienio jis ten ir buvo surastas bei pasitarnavo kaip dar vienas įrodymas (jei apskritai reikėjo kokių nors įrodymų), kad po savo ligos Rozmari buvo prislėgta ir nelaiminga bei galbūt jau tada galvojo apie savižudybę.

Depresija po gripo. Tokia išvada buvo padaryta tyrimo metu, ir prieiti prie jos padėjo Airis. Gal ir nepakankamai svarus motyvas, bet vienintelis tikėtinas ir todėl priimtinas. Tais metais siautėjo kažkoks itin pavojingas gripas.

Nei Airis, nei Džordžas *tuo metu* jokios kitos priežasties neįžvelgė.

O dabar, prisiminusi nutikimą mansardoje, Airis negalėjo atsistebėti, kad ji buvo tokia akla.

Juk viskas vyko jos akyse! O ji nieko nematė, nieko nepastebėjo!

Ji mintimis greitai peršoko tragediją, kuri ištiko per gimtadienio pobūvį. Nereikia apie *tai* galvoti! Viskas baigta – užteks. Užmiršti tą košmarą ir tą tyrimą, ir siaubo perkreiptą Džordžo veidą, ir jo krauju pasruvusias akis. Geriau prisiminti tai, kas nutiko mansardoje.

II

Po Rozmari mirties buvo praėję maždaug šeši mėnesiai.

Airis ir toliau gyveno Elveston skvere. Po laidotuvių Marlo šeimos įgaliotinis, senyvas rafinuotų manierų džentelmenas blizgančia plike ir netikėtai gudriomis akutėmis, pasikalbėjo su Airis. Jis kuo aiškiausiai išdėstė, kad pagal Pauliaus Beneto testamentą visas jo palikimas atitenka Rozmari, o jos mirties atveju – šios vaikams. Jeigu Rozmari mirtų bevaikė, visas turtas atitektų Airis. Įgaliotinis paaiškino, kad šis labai didelis palikimas visiškai priklausys jai, kai jai sukaks dvidešimt vieneri metai arba kai ji ištekės.

Tuo metu Airis pirmiausia reikėjo susirasti, kur gyventi. Misteris Džordžas Bartonas nė klausyti nenorėjo apie jos išvykimą ir pasiūlė, kad jo namuose apsigyventų Airis tėvo sesuo, misis Dreik, kuri dėl savo sūnaus (Marlo šeimos gėdos) finansinių pretenzijų buvo visiškai nuskurdusi. Ši moteris turėjo tapti Airis globėja ir įvesdinti ją į visuomenę.

Airis liko patenkinta tokiu pasiūlymu ir mielai sutiko. Tetą Liucilę ji prisiminė kaip mielą, draugišką, niekada savo valios neprimetančią senučiukę.

Taip ir buvo sutarta. Džordžas Bartonas negalėjo atsidžiaugti, kad žmonos sesuo liks gyventi su juo, ir rūpinosi ja kaip jaunesniąja sesute. Misis Dreik, nors ir nebuvo itin tinkama kompanionė, pildė visas Airis užgaidas. Namuose įsiviešpatavo ramybė.

Praslinko beveik pusė metų, kai Airis rado mansardoje tą laišką.

Elveston skvero namo mansarda buvo paversta sandėliu, kur riogsojo seni baldai, įvairiausios skrynios bei lagaminai.

Kartą Airis užlipo ten, neradusi savo mėgstamo senojo raudono megztinio. Džordžas maldavo jos nenešioti gedulo rūbų – Rozmari visada bjaurėjosi šia tradicija. Airis tai žinojo, taigi neprieštaravo ir toliau nešiojo įprastinius drabužius, sukeldama tik tetos Liucilės nepasitenkinimą. Ši senamadiška dama reikalavo laikytis vadinamojo „padorumo". Pati misis Dreik vis dar nešiojo gedulą dėl vyro, mirusio maždaug prieš dvidešimt metų!

Įvairūs nereikalingi drabužiai, kiek žinojo Airis, buvo laikomi skrynioje, viršuje. Ieškodama megztinio ji rausėsi tarp įvairių seniai užmirštų skudurų – pilkojo apsiausto, sijono, tumulo kojinių, slidinėjimo kostiumo, poros maudymosi kostiumėlių.

Staiga ji aptiko seną Rozmari chalatą, kuris kažkaip liko neatiduotas pažįstamiems kartu su kitais velionės daiktais. Tai buvo vyriško fasono chalatas, puoštas šilku, su didelėmis kišenėmis.

Airis krestelėjo jį – drabužis buvo kaip naujas. Ji kruopščiai sulankstė chalatą ir jau dėjo atgal į skrynią. Tuo metu užčiuopė vienoje kišenėje kažką čežant. Ji kyštelėjo ranką ir ištraukė suglamžytą popieriaus lapelį. Atpažinusi Rozmari rašyseną, Airis išlygino jį ir perskaitė.

„Leopardai, brangusis, tu negalėsi suprasti... Negalėsi, negalėsi... Mes mylime vienas kitą! Mes priklausome vienas kitam! Tu tai žinai lygiai taip pat, kaip ir aš. Mes negalime paprasčiausiai atsisveikinti ir kaip niekur nieko gyventi toliau. Juk tu žinai, kad tai neįmanoma, brangusis, – visiškai neįmanoma. Tu ir aš priklausome vienas kitam – per amžių amžius. Aš nesu paprasta moteris, ir man tas pats, ką pasakys žmonės. Svarbiausia – meilė. Mes išvažiuosim kartu ir būsim

laimingi... Aš padarysiu tave laimingą. Kartą tu man pasakei, kad be manęs tavo gyvenimas pavirs dulkėmis ir pelenais. Prisimeni, Leopardai, brangusis? O dabar tu ramiausiai rašai, kad visa tai geriau baigti – dėl manęs pačios. Dėl manęs? Bet aš negaliu be tavęs gyventi! Man gaila Džordžo – jis visada buvo toks geras man, – bet jis supras. Jis dovanos man laisvę. Neteisinga būtų gyventi kartu, jei išblėso meilė. Dievas skyrė mus vienas kitam, brangusis, – tokia Jo valia. Mes būsime nuostabiai laimingi, bet tam reikia drąsos. Aš pati viską pasakysiu Džordžui – noriu būti sąžininga, – bet tik po savo gimtadienio.

Aš žinau, kad elgiuosi teisingai. Leopardai, brangusis, aš negaliu be tavęs gyventi... negaliu... negaliu... NEGALIU. Kaip kvaila, kad aš visa tai rašau. Juk užtektų dviejų eilučių. Tiesiog: „Aš tave myliu. Niekada neleisiu tau išeiti". O brangusis..."

Laiškas nutrūko.

Airis stovėjo sustingusi, nenuleisdama nuo jo akių. Kaip mažai ji pažinojo savo seserį!

Vadinasi, Rozmari turėjo meilužį... rašė jam aistringus laiškus... ketino su juo pabėgti...

Bet kas gi nutiko? Rozmari neišsiuntė šio laiško. O kokį tada išsiuntė? Kas pagaliau įvyko tarp Rozmari ir to nepažįstamojo? („Leopardas!" Kokios keistos fantazijos ateina į galvą tiems įsimylėjėliams. Kaip kvaila. Tik pamanykite – *Leopardas*!)

Kas buvo tas vyriškis? Ar jis mylėjo Rozmari taip pat karštai, kaip ši mylėjo jį? Tikriausiai taip. Rozmari buvo visai pametusi galvą. Bet štai ji pati rašo, kad jis pasiūlė „visa tai geriau baigti". Kodėl? Dėl atsargumo? Jis, matyt, kalbėjo, kad išsiskirti būtina dėl pačios Rozmari. Kad jai tai išeis tik į naudą. Taip, bet argi vyrai taip nekalba, kai nori išgelbėti savo kailį? O gal tam žmogui – kad ir kas jis ten buvo – tiesiog viskas nusibodo. Pasismagino, ir gana. Galbūt jis jos niekada ir nemylėjo. Kažkodėl susidaro įspūdis, kad tas nepažįstamasis

siekė žūtbūt nutraukti santykius su Rozmari...

Bet Rozmari mąstė kitaip. Ji nesiruošė padėti taško. Ir ji taip pat buvo nusiteikusi ryžtingai...

Airis suvirpėjo.

O ji, Airis, apie tai nieko nežinojo! Net neįtarė! Atrodė savaime suprantama, kad Rozmari laiminga, patenkinta, kad ji ir Džordžas džiaugiasi vienas kitu. Akla! Ji buvo visiškai akla, jei nematė, kas vyksta su jos seserimi.

Bet kas tas žmogus?

Mintys nuklydo į praeitį, užplūdo prisiminimai. Žavingąją Rozmari supo tiek daug vyrų – kvietė į pasimatymus, skambino. Nė vienas neatrodė kuo nors ypatingas. Betgi turėjo toks būti, o visi kiti – tik priedanga tam vieninteliam, pačiam svarbiausiam. Susipainiojusi Airis susiraukė ir pasistengė susisteminti savo prisiminimus.

Iškilo du vardai... Gali būti, taip, labai tikėtina, kad arba vienas, arba kitas. Stefanas Faradėjus? Gal ir Stefanas. Kuo jis galėjo sužavėti Rozmari? Šaltas, pasipūtęs jaunuolis – tiesą sakant, ne toks ir jaunas. Nors žmonės juo žavisi. Kylanti politikos žvaigždė, kuris, kaip kalba žmonės, artimiausioje ateityje taps ministro pavaduotoju. Be to, palaikomas kitų įtakingų politikų. Gal ir būsimasis ministras pirmininkas! Ar tik ne šis blizgesys apakino Rozmari? Juk ji negalėjo taip desperatiškai jo pamilti – tokio šalto ir savimi patenkinto. Bet, kalba, jo žmona karštai jį myli ir ištekėjo už jo prieš savo galingos šeimos valią – ir čia nieko bendra su politinėmis ambicijomis! O jeigu jis gali pažadinti tokią vienos moters aistrą, vadinasi, gali suvilioti ir kitą. Taip, tai *tikriausiai* Stefanas Faradėjus.

O jeigu ne Stefanas, tada Entonis Braunas.

Tiesa, Airis nenorėjo, kad tai būtų Entonis Braunas. Ne paslaptis, kad jis buvo tikras Rozmari vergas, visur jos vaikomas bei siuntinėjamas, o jo tamsiame dailiame veide atsispindėjo kažkokia juokinga desperacija. Betgi atsidavimas nedemonstruojamas taip atvirai ir laisvai, kai jausmai tampa išties gilūs.

Keista, kad po Rozmari mirties jis kažkur dingo. Nuo tada jo daugiau niekas nematė.

Na, bet nieko keista – juk jis daug keliavo. Pasakodavo apie Argentiną, Kanadą, Ugandą ir JAV. Kalbėjo su vos pastebimu akcentu, ir Airis galėjo tik spėlioti, jog jis buvo amerikietis arba kanadietis. Ne, jo dingimas neatrodė stebėtinas.

Taip, Rozmari draugavo su juo. Bet kodėl jis turėtų palaikyti ryšius su jos namiškiais? Jis buvo Rozmari draugas. Bet ne jos meilužis! Airis nenorėjo nė girdėti, kad jis galėjo būti sesers meilužis. Tai būtų buvusi skaudi žinia – tiesiog siaubinga...

Ji pažvelgė į laišką, kurį vis dar laikė rankoje. Suglamžė jį. Reikia jį sunaikinti, sudeginti...

Tačiau ją sulaikė kažkokia nuojauta.

Kada nors šis laiškas gali tapti itin vertingas...

Airis išlygino jį, nusinešė į apačią ir padėjo į papuošalų dėžutę.

Vieną dieną jis taps labai svarbus – juk jame paminėta paslaptis, privertusi Rozmari pakelti ranką prieš save.

III

„Gal dar ko pageidautumėte?“

Ši juokinga frazė, dingtelėjusi Airis, privertė ją ironiškai šyptelėti. Gražbylingas klausimėlis, kurį parduotuvių savininkai užduoda savo klientams, tiksliai išreiškė jos pačios dvasinę būseną.

Argi ne taip ji jautėsi, kiekvieną kartą žvelgdama į praeitį? Iš pradžių stebėtinas radinys mansardoje. O dabar – „Gal dar ko pageidautumėte?“ Koks bus tolimesnis siurprizas?

Džordžas elgėsi vis keisčiau. Tai prasidėjo jau seniai. Po netikėto pokalbio vakar vakare jai tapo aiškesnės tos smulkmenos, kurios anksčiau kėlė nuostabą. Pavieniai žodžiai bei poelgiai atsistojo į savo vietas bendrame įvykių sraute.

Ir pagaliau Entonio Brauno pasirodymas. Taip, galbūt to ir reikėjo tikėtis – juk jis atsirado praėjus vos savaitei po to, kai ji aptiko tą laišką.

Airis negalėjo tiksliai prisiminti, ką tada jautė...

Rozmari mirė lapkritį. Kitais metais, gegužę, Airis po Liucilės Dreik sparneliu pradėjo rodytis visuomenėje. Ji buvo kviečiama pietų, arbatėlės, vaikščiojo į šokius. Tiesa, visa tai merginos labai nedžiugino. Jos neapleido apatija ir liūdesys. Viename nuobodžiame šokių vakarėlyje birželio pabaigoje ji išgirdo už nugaros balsą:

– Juk tai Airis Marlo, ar ne?

Ji atsigręžė ir išraudo, išvydusi tamsų besišypsantį Entonio – Tonio – veidą.

Jis tarė:

– Nesu tikras, ar mane prisimenate, bet...

– Puikiausiai prisimenu, – pertraukė ji. – Žinoma, prisimenu!

– Nuostabu. O aš bijojau, kad mane pamiršote. Juk taip seniai matėmės.

– Taip. Po Rozmari gimimo dienos...

Ji užsikirto. Šie žodžiai ištrūko taip nerūpestingai, neapgalvotai. Raudonis pranyko iš jos skruostų, veidas išblyško kaip drobė. Lūpos suvirpėjo. Plačiai atmerktose akyse staiga šmėkštelėjo išgąstis.

Entonis Braunas greitai išbėrė:

– Labai atsiprašau, kad buvau toks nemandagus. Man nereikėjo jums to priminti.

Airis nurijo sprangų tumulą gerklėje.

– Nieko, – atsakė ji.

(Ne po Rozmari gimimo dienos, o po jos savižudybės. Ji apie tai nepagalvojo. Kaip ji *galėjo* apie tai nepagalvoti!)

Entonis Braunas pakartojo:

– Labai apgailestauju. Prašau, atleiskite man. Gal norite pašokti?

Ji linktelėjo. Ir nors jau beprasidedantį šokį buvo pažadėjusi kitam partneriui, padavė jam ranką, ir jie nuplaukė per

salę. Ji pastebėjo kaip paliktas partneris, nepatyręs jaunuolis, kurio apykaklė, rodės, jam per didelė, išraudo ir nenuleido nuo jos akių. „Toks partneris, – su pasidygėjimu pagalvojo ji, – tiktų tik geltonsnapėms. Šis jaunuolis tai tikrai netiktų Rozmari į meilužius."

Ją pervėrė aštrus skausmas. *Rozmari meilužis.* Tas laiškas. Ar galėjo jis būti parašytas žmogui, su kuriuo ji dabar šoko? Tie lengvi, grakštūs moteriški judesiai ir pravardė „Leopardas"... Jis ir Rozmari...

Ji be užuolankų paklausė:

– Kur jūs buvote visą tą laiką?

Jis kiek atšlijo nuo jos ir pažvelgė į veidą. Jau be šypsenos, šaltai atsakė:

– Važinėjau... Su reikalais.

– Aišku. O kodėl grįžote? – neiškentė nepaklaususi ji.

Jis vėl nusišypsojo ir nerūpestingai atsakė:

– Gal todėl, kad pamatyčiau jus, Airis.

Ir staiga prisitraukė ją prie savęs, linksmai apžvelgė šokančiuosius, o jo judesiai tapo stebėtinai vikrūs bei valdingi. Airis pagalvojo: kodėl turėtų bijoti, jeigu jai dabar taip gera.

Nuo tada Entonis tapo jos gyvenimo dalimi. Ji matė jį kiekvieną savaitę.

Jiedu susitikdavo parke, įvairiuose šokių vakarėliuose, o prie pietų stalo jis visada atsirasdavo šalia jos.

Vienintelė vieta, kur jis niekada neateidavo, buvo namas Elveston skvere. Ji tai pastebėjo tik po kurio laiko. Taip, jis meistriškai išsisukdavo nuo jos pakvietimų. Tai supratusi, ji pradėjo stebėtis. Vadinasi, jis ir Rozmari...

Paskui, didelei jos nuostabai, Džordžas – nerūpestingasis, nieko nepastebintis Džordžas – netikėtai prakalbo apie jį.

– Kas tas Entonis Braunas, su kuriuo tu susitikinėji? Ką tu apie jį žinai?

Airis įsistebeilijo į Džordžą.

– Apie jį? Na, jis buvo Rozmari draugas!

Džordžo veido raumenys sutrūkčiojo. Jis prisimerkė. Niūriai, slogiu balsu pratarė:

– Taip, žinoma. Tai jis.

Airis gailėdamasi sušuko:

– Atleisk. Man nereikėjo to priminti.

Džordžas palingavo galvą. Švelniai atsakė:

– Ne, ne, aš ir nenoriu jos užmiršti. Niekada. Šiaip ar taip, – jis kalbėjo baugščiai, nudelbęs akis, – juk jos vardas būtent tai ir reiškia. Rozmari – tai prisiminimas. – Jis įdėmiai pažvelgė į ją. – Aš nenoriu, kad tu užmirštum savo seserį, Airis.

Jai užgniaužė kvapą.

– Neužmiršiu.

Džordžas tęsė:

– Bet pakalbėkim apie tą jaunuolį, Entonį Brauną. Gal jis ir patiko Rozmari, bet nemanau, kad ji gerai jį pažinojo. Būk su juo atsargi, Airis. Tu dabar labai turtinga mergina.

Airis užsiplieskė.

– Tonis... Entonis... jis pats turi krūvą pinigų. Priešingu atveju, kam jam gyventi Kleridže, kai turi namus Londone?

Džordžas Bartonas šyptelėjo.

– Respektabilumas reikalauja išlaidų, – sumurmėjo jis. – Vis tiek, mieloji, niekas nieko apie jį nežino.

– Jis amerikietis.

– Galbūt. Jeigu taip, keista, kodėl jo nefinansuoja pasiuntinybė. Ir pas mus jis neužeina. Juk taip?

– O, tai suprantama. Jis jaučia tavo priešiškumą!

Džordžas papurtė galvą.

– Atrodo, jog man teks įsikišti. Ką gi. Norėjau tave iš anksto perspėti – aš pasikalbėsiu su Liucile.

– Su Liucile?! – pasipiktino Airis.

– O ką? – sunerimo Džordžas. – Kažin ar ne per sunku Liucilei matyti, kaip leidi laiką? Ištisai vakarėliai ir visa kita...

– Taip, iš tikrųjų, ji plūkiasi kaip bebras...

– Žodžiu, jei kas ne taip, tu, vaikeli, sakyk. Surasim

jai pagalbininkę. Jaunesnę, šiuolaikiškesnę. Nenoriu, kad liūdėtum.

– O aš ir neliūdžiu, Džordžai. Visai neliūdžiu.

– Vadinasi, sutarėm, – burbtelėjo Džordžas. – Aš nemėgstu visų tų pasilinksminimų – niekada nemėgau. O tu pramogauk kaip nori. Ir išlaidų neskaičiuok.

Štai toks Džordžas buvo visada – geraširdis, baikštus, neryžtingas.

Tiesa, jo pažadui ar grasinimui „pasikalbėti" su misis Dreik dėl Entonio Brauno nebuvo lemta išsipildyti – likimas viską pakreipė kita linkme, ir tetai Liucilei rūpėjo jau ne tai.

Atėjo telegrama nuo jos sūnaus. Tas jos numylėtinis vėjo pamušalas puikiausiai, net pernelyg gerai mokėjo sugroti motiniškais jausmais ir gauti už tai neblogą honorarą.

„*Gal atsiųstum du šimtus svarų? Labai reikia. Žūtbūt. Viktoras.*"

– Viktoras toks garbingas. Jis žino, kaip man sunku, ir niekada nesikreiptų be reikalo. Vadinasi, padėtis be išeities. Ne kitaip. Aš visada bijau, kad jis nusišaus, – rypavo Liucilė.

– Nenusišaus, – abejingai burbtelėjo Džordžas.

– Jūs jo nežinote. Aš motina ir geriau pažįstu savo sūnų. Negalėsiu sau atleisti, jei neišpildysiu jo prašymo. Pasistengsiu parduoti akcijas ir gausiu jam tų pinigų.

Džordžas atsiduso.

– Klausykite, Liucile. Nusiųsiu telegramą vienam iš savo korespondentų, ir tuoj išsiaiškinsime, kas jam atsitiko. O jums patarčiau leisti jam pačiam išsikapanoti. Kitaip nieko gero iš jo nebus.

– Jūs tikras beširdis, Džordžai. Vargšui berniukui visada nesisekė.

Džordžas susilaikė nuo komentarų. Kokia prasmė ginčytis su moterimi?

– Aš tuoj pat pavesiu šį reikalą Rutai, – teatsakė jis. – Iki rytojaus gausim atsakymą.

Liucilė kiek aprimo. Pagaliau du šimtus svarų sumažino iki penkiasdešimties, ir šią sumą Liucilė jau atkakliai reikalavo išsiųsti.

Airis žinojo, kad Džordžas išsiuntė savo pinigus, tik apsimesdamas, jog pardavė Liucilės akcijas. Jo dosnumas ją žavėjo, ir ji to neslėpė.

– Aš į šį reikalą žiūriu taip: šeimoje visada atsiranda koks šunsnukis, – kukliai atsakė jis. – Kažkas turi nešti tą naštą. Jei ne man, tai kitam teks atseikėti pinigėlių Viktorui. Ir tai tęsis, kol šis galą gaus.

– Bet kodėl tu? Jis gi nėra *tavo* giminė.

– Rozmari giminės – *mano* giminės.

– Tu nuostabus, Džordžai. Bet gal aš galėčiau tuo pasirūpinti? Visada vadini mane pinigų kapšu.

Jis šyptelėjo.

– Na, kol tau nesukaks dvidešimt vieneri, nieko nebus, mergaite. O jei būsi išmintinga, ir tada tuo neužsiimsi. Susitarkim šitaip. Kai tas tipas praneš, jog nusižudys, jei negaus dviejų šimtinių, tu užsimink, kad užteks ir dvidešimties svarų... O aš išdrįsiu pasiūlyti vos dešimt! Kovoti su motiniškais jausmais mums neužteks jėgų, bet sumą sumažinti pajėgsim. Sutarėm? O žudytis jis tikrai nesižudys – ne toks tas Viktoras Dreikas! Kas grasina nusižudyti, niekada to nepadaro.

Niekada? Airis prisiminė Rozmari. Ir tuoj pat nuvijo šią mintį. O Džordžas apie Rozmari negalvojo. Jo mintys sukosi apie įžūlų sukčių iš Rio de Žaneiro.

Visa tai išėjo į naudą Airis, nes motiniški rūpesčiai nukreipė Liucilės dėmesį nuo jos draugystės su Entoniu Braunu.

Taigi, anot Džordžo, „Gal dar ko pageidautumėte, madam?“ Kaip jis pasikeitė! Airis to nebegalėjo pakęsti. Kada visa tai prasidėjo? Ir dėl kokios priežasties?

Dabar, žvelgdama į praeitį, Airis tiksliai nebegalėjo prisiminti tos akimirkos. Po Rozmari mirties Džordžas tapo labai išsiblaškęs, dažnai užsimiršdavo ir, atrodė, nieko

aplinkui nepastebi. Jis paseno, sudribo. Beje, viso to ir buvo galima tikėtis. Bet kada būtent jo išsiblaškymas pradėjo peržengti visas ribas?

Atrodo, pirmą kartą ji tai pastebėjo po jų susirėmimo dėl Entonio Brauno, kai jis įsmeigė į ją suglumusį, bereikšmį žvilgsnį. Paskui jis įprato grįžti anksti namo ir užsidaryti savo kabinete. Neatrodė, kad jis būtų ką nors ten veikęs. Kartą ji užėjo ir rado jį sėdintį prie stalo bei spoksantį tiesiai prieš save. Kai ji pasirodė, jis nužvelgė ją apdujusiomis, abejingomis akimis. Jis buvo panašus į pamišėlį, bet į jos klausimą, kas atsitiko, teatsakydavo: „Nieko".

Slinko dienos, o jis blaškėsi po kambarius – išsekęs ir tarsi prislėgtas kažkokio rūpesčio. Niekas per daug nekreipė į jį dėmesio. Ir Airis taip pat. Juk verslininkams pasitaiko nemalonumų.

Paskui kartkartėmis nei iš šio, nei iš to jis pradėjo klausinėti. Būtent tada jo elgesys jai pasirodė jau tikrai „keistas".

– Klausyk, Airis, ar Rozmari kada nors su tavimi atviriau pasikalbėdavo?

Airis įsistebeilijo į jį.

– Žinoma, Džordžai. Pasikalbėdavo... Bet apie ką?

– Apie save... savo draugus... kaip jai sekasi. Ar ji laiminga, ar ne. Štai apie ką.

Airis pasirodė, kad skaito jo mintis. Jis, matyt, nujautė apie nelaimingą Rozmari meilę.

– Apie tai ji daug nekalbėdavo, – iš lėto pratarė Airis. – Juk ji visada buvo užsiėmusi – visokie reikalai...

– Taip, žinoma. O tu tada buvai dar vaikas. Suprantu. Ir vis dėlto man atrodo, kad ji galėjo tau ką nors papasakoti.

Jis žvelgė į ją nekantriai, kaip gardaus kąsnelio laukiantis šuo. Airis nenorėjo apvilti Džordžo. Betgi Rozmari jai tikrai niekada nieko *nepasakojo*. Ji papurtė galvą.

Džordžas atsiduso ir sunkiai pratarė:

– Ką gi, tai vis tiek nebeturi jokios reikšmės.

Kitą kartą jis netikėtai paklausė, kas buvo geriausios Rozmari draugės.

Airis pagalvojo.

– Glorija King. Misis Atvel – Meisė Atvel. Džina Reimond.

– Ar ji jomis pasitikėjo?

– Na... Net nežinau.

– Norėjau paklausti – ar ji galėjo išlieti joms širdį?

– Tikrai nežinau... Nemanau... O ką ji turėjo joms atskleisti?

Airis tuoj pat pasigailėjo uždavusi šį klausimą. Džordžo atsakymas ją nustebino.

– Ar Rozmari niekada nesakė, kad ji ko nors bijo?

– Bijo? – apstulbo Airis.

– Norėjau sužinoti, ar Rozmari turėjo priešų?

– Moterų?

– Ne, ne, visai ne tai. Tikrų priešų. Tokių, kurie... na, kaip čia tau paaiškinti... kurie... turėjo kažką prieš ją.

Nuoširdi Airis nuostaba jį sutrikdė. Džordžas paraudo ir sumurmėjo:

– Žinau, jog visa tai kvailystė. Melodrama... Bet nežinau, ką ir galvoti.

Po dviejų ar trijų dienų jis pradėjo ją klausinėti apie Faradėjus.

– Ar dažnai Rozmari su jais susitikinėdavo?

Airis padvejojo.

– Tikrai nežinau, Džordžai.

– Ji apie juos ką nors kalbėdavo?

– Ne. Atrodo, ne.

– Kas juos siejo?

– Rozmari domėjosi politika.

– Taip. Susidomėjo, kai susipažino su jais Šveicarijoje. O anksčiau politika ją domino kaip pernykštis sniegas.

– Manau, tuo ją sudomino Stefanas Faradėjus. Jis paprastai duodavo jai pamfletų ir viso kito.

– O ką apie tai manė Sandra Faradėj? – paklausė Džordžas.

– Apie ką?

– Apie tai, kad jos vyras duodavo Rozmari paskaityti pamfletų.

– Nežinau, – sutrikusi atsakė Airis.

Džordžas sumurmėjo:

– Ji labai santūri moteris. Šalta kaip ledas. Bet, kalba, pamišusi dėl Faradėjaus. Tokia moteris nepakęs konkurentės.

– Galbūt.

– Ar Rozmari ir Faradėjaus žmona gerai sutarė?

– Nemanau, – iš lėto atsakė Airis. – Rozmari pašiepdavo Sandrą. Kalbėjo, kad ji yra viena iš tų politikių, kurios panašios į prikimštą supamąjį arkliuką. (Sandra iš tikrųjų primena arkliuką.) Rozmari dažnai sakydavo: „Jai reikėtų nuleisti orą“.

Džordžas šyptelėjo ir paklausė:

– Tu ir toliau susitikinėji su Entoniu Braunu?

– Gana dažnai, – šaltai atsakė Airis, bet Džordžas nebekartojo savo perspėjimų. Priešingai, jis, atrodė, tuo susidomėjo.

– Jis juk gerokai paklaidžiojo po pasaulį, ar ne? Linksmas gyvenimėlis. Turbūt tau apie tai pasakojo?

– Beveik nieko. Bet jis tikrai daug keliavo.

– Ko gero, ne be reikalo.

– Matyt.

– Kuo jis užsiima?

– Nežinau.

– Atrodo, susijęs su ginklų pramone, ar ne?

– Niekada to nesakė.

– Ką gi, neminėk jam, kad domėjausi. Tiesiog smalsu. Pernai rudenį jis dažnai užeidavo pas Diusberį, kompanijos „Junaited Arms“ direktorių... Juk Rozmari dažnai matydavosi su Entoniu, tiesa?

– Taip... taip, matydavosi.

– Bet ji ne itin gerai jį pažinojo – juk jis buvo daugmaž atsitiktinis pažįstamas. Jis dažnai kviesdavo ją į šokius, ar ne?

– Taip.

– Žinai, mane gerokai nustebino, kad ji pasikvietė Entonį į gimtadienį. Niekaip negalėjau suprasti: nejaugi ji taip gerai jį pažįsta?

– Jis labai gerai šoka... – tyliai tarstelėjo Airis.

– Taip... taip, žinoma.

Airis atminty nejučia iškilo to vakaro vaizdai. Apvalus stalas „Liuksemburge", blausi šviesa, gėlės. Atkaklus šokių muzikos ritmas. Aplink stalą sėdėjo septyniese: ji pati, Entonis Braunas, Rozmari, Stefanas Faradėjus, Ruta Lesing, Džordžas, o jo dešinėje Stefano Faradėjaus žmona – ledi Aleksandra Faradėj. Jos plaukai blyškūs ir tiesūs, šnervės kiek išpūstos, balsas – skardus ir arogantiškas. Kokia linksma kompanija, argi ne?

Bet pačiame vakarėlio įkarštyje Rozmari... *Ne, ne, geriau apie tai negalvoti*. Geriau prisiminti, kaip ji sėdėjo šalia Tonio – tai buvo pirmas kartas, kai jiedu iš tikrųjų susitiko. Lig tol buvo tik vardas, šešėlis, šmėžuojantis hole ar padedantis Rozmari nulipti laiptais iki taksi, laukiančio prie durų.

Tonis...

Airis krūptelėjo ir grįžo į realybę. Džordžas pakartojo klausimą.

– Keista, kad po to jis iš karto kažkur dingo. Gal žinai, kur jis išvažiavo?

– Manau, į Ceiloną arba Indiją, – vangiai atsakė ji.

– Ir jis daugiau neprisimindavo to vakaro?

Airis užsiplieskė:

– O kodėl turėjo prisiminti? Kam mums apie tai kalbėtis?

Džordžas išraudo.

– Ne, ne, žinoma. Atleisk, tai jau sena istorija. Beje, gal pakviestum Brauną pas mus pietų? Norėčiau su juo dar kartą susitikti.

Airis apsidžiaugė. Džordžas akivaizdžiai pasitaisė. Pakvietimas buvo įteiktas ir priimtas kaip pridera, bet paskutinę minutę reikalai privertė Entonį išvykti į šiaurę, ir jis negalėjo ateiti.

Vieną dieną liepos pabaigoje Džordžas apstulbino Airis ir Liucilę, pranešdamas, kad kaime nupirko namą.

– Nupirkai *namą*? – negalėjo patikėti Airis. – O aš maniau, kad mes du mėnesius nuomosimės namą Goringe.

– Argi ne geriau turėti savo? Galėsime ten visus metus leisti savaitgalius.

– O kur jis? Prie upės?

– Ne visai. Tiesą sakant, visai ne prie upės. Susekse. Merlingheme. Jis vadinasi „Mažasis prioras". Dvylika akrų* – mažas karalių Jurgių epochos** stiliaus namelis.

– Kaip tu galėjai nupirkti, mums net nemačius?

– Visai atsitiktinai. Ką tik paskelbė, kad jį parduoda. Ir aš griebiau.

– Turbūt jį reikės gerokai paremontuoti, – įsiterpė misis Dreik.

– Tik nesirūpinkit, – daug negalvojęs atsakė Džordžas. – Tuo užsiims Ruta.

Paminėjus Rutą Lesing, patyrusią Džordžo sekretorę, stojo pagarbi tyla. Ruta buvo įtakinga – praktiškai šeimos narė. Patraukli, visada vilkinti oficialaus stiliaus juodai baltą kostiumėlį, ji puikiai derino darbštumą su įgimtu taktiškumu...

Rozmari dažnai sakydavo: „Tegul tuo pasirūpina Ruta. Ji nuostabi. O, paveskime tai Rutai".

Patyrusios mis Lesing rankos galėjo visada išnarplioti bet kokią problemą. Besišypsanti, maloni, neįkyri, ji įveikdavo visas kliūtis. Sklido kalbos, kad ji vadovauja ne tik Džordžo kontoroje, bet ir pačiam Džordžui. Jis visiškai ja pasitikėjo ir kiekvieną kartą atsižvelgdavo į jos nuomonę. Atrodė, jog ji pati neturi nei poreikių, nei norų.

Vis dėlto Džordžo užuomina Liucilę suerzino.

– Mano mielas Džordžai, aš nė kiek neabejoju Rutos sugebėjimais, tačiau norėjau atkreipti tavo dėmesį į tai, kad

---

*Akras – 0,4 ha

** D.Britanijos karalių Jurgių I-IV epocha truko nuo 1714 iki 1830 metų. *(Vert. past.)*

mūsų šeimos moterys galėtų pačios pasirinkti nuosavos svetainės sienų spalvą! Verčiau atsiklaustum Airis. Apie save aš jau nekalbu. *Aš* nesiskaitau. Bet Airis gali įsižeisti.

Džordžui, atrodė, prabilo sąžinė.

– Aš norėjau padaryti jums staigmeną!

Liucilė šyptelėjo.

– Koks tu dar vaikas, Džordžai.

– Spalvos manęs nė kiek nedomina, – įsiterpė Airis. – Neabejoju, kad Ruta viską sutvarkys kuo puikiausiai. Ji tokia išmintinga. Bet ką mes ten veiksim? Tikiuosi, teniso kortas ten yra.

– Taip. O už šešių mylių* – golfo aikštelė, ir tik keturiolika mylių iki jūros. Be to, turėsime kaimynų. Manau, pažįstami visada naudingi.

– Kas per kaimynai? – kiek nepatenkinta pasidomėjo Airis.

– Faradėjai, – nežiūrėdamas jai į akis atsakė Džordžas. – Jie gyvena maždaug per pusantros mylios, tuoj už parko.

Airis neteko žado. Bet čia pat jai toptelėjo, kad visas šis gerai apgalvotas planas įsigyti bei įrengti namą užmiestyje pasitarnavo vieninteliam tikslui – Džordžas norėjo užmegzti artimesnius ryšius su Stefanu ir Sandra. Kai kaimo sodybos yra greta viena kitos, kaimynai norom nenorom ima bendrauti. Kaip tiksliai jis viską numatė! Bet kam? Kodėl jis taip atkakliai nusitaikęs į Faradėjus? Ar verta šitaip švaistytis pinigais dėl kažkokio nesuprantamo tikslo?

Gal Džordžas įtarinėja, kad Rozmari ir Stefanas Faradėjus buvo daugiau negu draugai? Keista pavyduliavimo mirusiajai apraiška? Ji tiesiog nerado žodžių paaiškinti.

Bet ko gi Džordžas nori iš Faradėjų? Kodėl jis nuolat uždavinėja jai tuos keistus klausimus? Kas per keistenybės?

Tas neatpažįstamas apsiblausęs žvilgsnis vakarais! Liucilė aiškina tai pernelyg didele taure portveino. Ach ta Liucilė!

---

* Mylia – 1609 m

Ne, Džordžas pastaruoju metu iš tiesų kažkoks nesavas. Kai sėdėdavo pasinėręs į savo mintis, atrodė, jog neįveikiamas jaudulys, sumišęs su galinga apatija, atima paskutines jo jėgas.

Tais metais beveik visą rugpjūtį jie praleido kaime, „Mažajame priore". Siaubingas namas! Airis suvirpėjo. Ji tiesiog nekentė jo. Grakštus, puikiai suręstas namas, skoningai apstatytas baldais ir papuoštas (Ruta Lesing išmanė savo darbą!). Ir keista, gąsdinanti *tuštuma*. Jie ten negyveno. Jie *teužpildė* tą tuštumą. Kaip kad kareiviai kare užima stebėjimo postą.

O baisiausia buvo slegianti vasaros egzistencijos kasdienybė. Savaitgaliai, tenisas, neformalūs pietūs su Faradėjais. Sandra buvo nuostabi – elgėsi kaip ir dera su kaimynais, kurie jau buvo seni draugai. Ji supažindino Džordžą ir Airis su kaimu, patarė, kokius žirgus įsigyti, ir buvo pakankamai pagarbi Liucilei, kaip vyresnio amžiaus moteriai.

Ir niekas nežinojo, kas slepiasi už to blyškaus besišypsančio tarsi kaukė veido. Moteris-sfinksas.

O Stefaną jie matydavo retai. Jis buvo labai užsiėmęs, dažnai ilgam tekdavo pasinerti į politiką. Airis atrodė, kad jis tyčia vengia susitikimų „Mažajame priore".

Taip praslinko rugpjūtis ir rugsėjis, o spalį buvo nuspręsta grįžti į Londoną.

Airis lengviau atsiduso. Gal grįžus Džordžas pagaliau vėl taps savimi?

Ir štai staiga praeitą naktį ją prižadino atsargus beldimas į duris. Airis uždegė šviesą, pažiūrėjo į laikrodį – buvo dar tik pirma nakties. Ji buvo atsigulusi pusę dešimtos, ir jai atrodė, kad jau praėjo daugiau laiko.

Airis užsimetė chalatą ir nuėjo prie durų. Nusprendė, jog taip bus padoriau, negu tiesiog sušukti „Įeikite!"

Ant slenksčio stovėjo Džordžas. Jis dar nesiruošė gulti ir vis dar vilkėjo vakarinius drabužius. Sunkiai alsavo, veidas buvo keistai pamėlęs.

– Airis, nulipk į mano kabinetą, – tarė jis. – Man reikia su tavim pasikalbėti. Man reikia su kuo nors pasikalbėti.

Vis dar apsnūdusi, neišmanydama, ką ir galvoti, ji pakluso.

Kabinete jis uždarė duris ir mostelėjo jai sėstis į krėslą prie rašomojo stalo. Pats įsitaisė priešais. Jis pastūmė jai dėžutę su cigaretėmis, vieną išsitraukė pats ir virpančiomis rankomis po kelių nesėkmingų bandymų prisidegė.

– Kas atsitiko, Džordžai? – paklausė ji.

Dabar Airis jau ne juokais išsigando. Jis buvo siaubingai išblyškęs ir kalbėjo vos atgaudamas kvapą, tarsi būtų toli bėgęs.

– Aš daugiau nebegaliu. Nebeiškęsiu. Tu privalai man pasakyti, ką galvoji... Ar tai tiesa...ar *galėjo* būti...

– Apie ką tu kalbi, Džordžai?

– Tu negalėjai nepastebėti ir nieko nematyti. Ji turėjo kažką *pasakyti*. Juk buvo kažkokia *priežastis*...

Airis apstulbusi spoksojo į jį.

Jis perbraukė ranką kaktą.

– Matau, tu nesupranti, apie ką aš kalbu. Nebijok, mažyte. Tu turi man padėti. Prisimink kiekvieną sumautą smulkmeną. Palauk, palauk, niekaip negaliu susikaupti, bet tu tuoj suprasi... Nagi pažvelk į šiuos laiškus.

Jis atidarė vieną iš rašomojo stalo stalčių ir išsitraukė iš ten du popieriaus lapus. Jie buvo šviesiai melsvi su mažomis, tiesiomis raidelėmis išspausdintais žodžiais.

– Perskaityk, – tarė Džordžas.

Airis atidžiai peržvelgė laiškus. Ten aiškiausiai, be jokių dviprasmybių buvo parašyta: „MANAI, KAD TAVO ŽMONA NUSIŽUDĖ. NE. JĄ NUŽUDĖ“. Ir antrajame: „TAVO ŽMONA, ROZMARI, NENUSIŽUDĖ. JI BUVO NUŽUDYTA“.

Apstulbusi Airis neįstengė nukreipti žvilgsnio nuo laiškų, o Džordžas tęsė:

– Aš gavau juos prieš tris mėnesius. Iš pradžių pagalvojau, kad tai pokštas – žiaurus, niekingas pokštas. Paskui susimąsčiau: kodėl Rozmari būtų *turėjusi* žudytis?

– Nervinis išsekimas po gripo, – mechaniškai išbėrė Airis.

– Taip, bet gerai pagalvojus, juk tai nesąmonė, ar ne? Kiek žmonių perserga gripu, o paskui jaučiasi kiek išsekę – na ir kas?

– Gal ji... jautėsi nelaiminga? – dvejodama ištarė Airis.

– Taip, sakykim, – ramiai samprotavo Džordžas. – Bet vis tiek nesuprantu, kaip Rozmari galėjo nusižudyti tik dėl to, kad buvo nelaiminga. Ji galėjo grasinti, bet nemanau, jog būtų ryžusis tokiam žingsniui.

– Betgi ji tai *padarė*, Džordžai! Kaip čia kitaip paaiškinsi? Jos rankinuke net buvo rastas visas tas šlamštas.

– Žinau. Viskas sutampa. Bet kai gavau šituos, – jis pirštų galais patapšnojo į anoniminius laiškus, – mano galvoje viskas apsivertė. Ir kuo daugiau apie tai galvoju, tuo labiau jaučiu – čia kažkas ne taip. Štai kodėl aš tave kamantinėjau apie Rozmari priešus. Apie tai, ar ji neprasitarė ko nors bijanti. Jos žudikas tai padarė ne be *pagrindo*...

– Bet, Džordžai, tu kraustaisi iš proto...

– Kartais ir man taip atrodo. O paskui staiga apima įsitikinimas, kad aš teisus. Reikia viską *sužinoti*. Išsiaiškinti. Padėk man, Airis. *Pagalvok*. Prisimink. Svarbiausia – *prisiminti*. Viską iki smulkmenų. Juk jeigu ją nužudė, vadinasi, ***žudikas** tą vakarą sėdėjo su mumis prie vieno stalo*. Supranti?

Taip, ji tai suprato. Taigi nereikia priešintis prisiminimams. Ji turi viską atgaminti. Muziką, būgnų tratėjimą, prislopintas šviesas, kabaretą, vėl ryškiai užsidegusią šviesą ir ant stalo sukniubusią Rozmari, pamėlusiu bei konvulsijų perkreiptu veidu.

Airis suvirpėjo. Ją apėmė siaubas – paniškas siaubas...

Reikia pagalvoti... viską atgaivinti... prisiminti. *Dėl Rozmari*. Tenelieka niekas pamiršta.

Antras skyrius

Ruta Lesing

Ruta Lesing kiekvieną atokvėpio akimirką per savo įtemptą darbo dieną vis prisimindavo darbdavio žmoną, Rozmari Barton.

Ji niekada nemėgo Rozmari. Tačiau lig to lapkričio ryto, kai pirmą kartą susitiko su Viktoru Dreiku, nė nenutuokė, koks didelis jos priešiškumas. Tas pokalbis su Viktoru buvo visa ko pradžia, išjudino visą traukinį. Lig tol visi jos jausmai ir mintys glūdėjo taip giliai pasąmonėje, kad neturėjo jokios reikšmės.

Ji buvo ištikima Džordžui Bartonui. Visada. Atėjusi dirbti pas jį – šalta, savimi pasitikinti dvidešimt trejų metų mergina – ji iš karto suprato, jog kažkas turi juo pasirūpinti. Ji ir prisiėmė tą naštą. Taupė jo laiką, pinigus ir nervus. Parinkdavo jam draugus, tinkama linkme nukreipdavo pomėgius. Saugojo nuo abejotinų verslo avantiūrų ir skatino tada, kai vertėjo rizikuoti. Ir nė karto per jų ilgą bendravimą Džordžas nesuabejojo jos darbštumu, dėmesingumu bei visišku atsidavimu jam. Jam patiko jos išvaizda: tvarkingai sušukuoti blizgantys tamsūs plaukai, puikiai pasiūti kostiumėliai ir iškrakmolytos palaidinukės, mažyčiai perliukai dailios formos ausytėse, blyškus kiek papudruotas veidas, rausvai padažytos lūpos.

Ši moteris jo akyse buvo tiesiog ideali.

Jam patiko jos nepriklausomas elgesys, pasitikėjimas savimi ir dalykiškumas be jokio sentimentalumo ar familiarumo. Kai jis pasakodavo apie savo asmeninius reikalus, ji su užuojauta išklausydavo ir visada naudingai patardavo.

Išskyrus jo santuokos klausimus. Ruta jai nepritarė. Vis dėlto susitaikė su tuo įvykiu ir padėjo ruošiant vestuves, nuimdama nuo misis Marlo pečių didelę dalį rūpesčių.

Kurį laiką po vestuvių Rutos ir jos darbdavio santykiai nebebuvo tokie artimi. Ji tvarkė firmos reikalus, ir šiuo požiūriu Džordžas galėjo ja visiškai pasitikėti.

Vis dėlto ji buvo tokia uoli, kad Rozmari veikiai suprato, kokią neįkainojamą pagalbą pačiuose įvairiausiuose darbuose gali suteikti jos vyro sekretorė. Mis Lesing visada buvo maloni, besišypsanti ir paslaugi.

Džordžas, Rozmari ir Airis – visi ją vadino Ruta, ir ji dažnai ateidavo į Elveston skverą papusryčiauti. Dabar jai buvo jau dvidešimt devyneri, bet atrodė ji lygiai taip pat kaip dvidešimt trejų.

Džordžas nebeliedavo jai širdies – ji ir taip puikiai jautė menkiausius jo dvasinės būsenos pokyčius. Ji galėjo tiksliai pasakyti, kada povestuvinį jaudulį pakeitė meilės ekstazė ir kada ši ekstazė užleido vietą kitam jausmui, kurį nelengva buvo apibūdinti. Tuo metu jai dažnai tekdavo taisyti jo smulkias klaidas.

Tačiau kad ir koks išsiblaškęs buvo Džordžas, Ruta Lesing, atrodė, to nepastebėdavo. Ir jis jai už tai buvo dėkingas.

Tą lapkričio rytą jis prakalbo su ja apie Viktorą Dreiką.

– Ruta, norėčiau, kad atliktumėte man gana nemalonų darbą.

Ji klausiamai pažvelgė į jį. Nereikėjo nė sakyti, kad ji tikrai viską atliks. Tai buvo savaime suprantama.

– Kiekvienoje šeimoje yra avis nuklydėlė, – toliau dėstė Džordžas.

Ruta supratingai linktelėjo.

– Tai mano žmonos pusbrolis – bijau, visiškas slunkius. Jis gerokai nualino savo motiną – kvailas sentimentalumas privertė parduoti ir tas kelias akcijas, kurias ji jam laikė. Viskas prasidėjo nuo to, kad Oksforde jis padirbo kvitą. Tiesa, tada išsisuko, bet nuo to laiko šlaistosi po pasaulį ir visur priverda košės.

Ruta klausėsi be ypatingo susidomėjimo. Tokius tipus ji pažinojo. Jie augino apelsinus, laikė vištas, uždarbiavo Australijos fermose ar naujosios Zelandijos mėsos šaldymo koncernuose. Jie neatnešdavo jokios naudos, niekur ilgam neužsibūdavo ir prašvilpdavo pinigus vos juos gavę. Tokie žmonės jos niekada nedomino. Ji rinkosi tuos, kurie siekė sėkmės.

– Dabar jis vėl pasirodė Londone ir, kiek žinau, suka galvą mano žmonai. Paskutinį kartą ji matė jį, kai dar lankė mokyklą. Ir štai tas manieringas niekšas prašinėja jos pinigų. Nesiruošiu to pakęsti! Susitarėm susitikti dvyliktą viešbutyje. Norėčiau, kad jūs su juo pasikalbėtumėte. Aš pats nenoriu turėti su juo nieko bendra. Niekada jo nemačiau, nepageidauju matyti ir nenoriu, kad su juo susitikinėtų Rozmari. Tikiuosi, susitikimas įgis oficialų pobūdį, jeigu pasirodys nesuinteresuotas asmuo.

– Taip, geras planas. Kokios jo sąlygos?

– Šimtas svarų grynais ir bilietas į Buenos Aires. Pinigus atiduoti tik ant denio.

Ruta šyptelėjo.

– Puiku. Norite būti tikras, kad jis išties išplauks.

– Matau, jūs viską supratote.

– Taip dažnai būna, – abejingai tarė ji.

– Taip, tokių tipų netrūksta. – Jis patylėjo. – Jūs tikrai neabejojate?

– Aišku, ne. – Ji vėl šyptelėjo. – Užtikrinu jus, manęs tai neapsunkins.

– Jūsų niekas neapsunkina.

– Bilietas jau užsakytas? Beje, kuo jis vardu?

– Viktoras Dreikas. Štai jo bilietas. Vakar skambinau į garlaivių kompaniją. „Sent Kristobalis“ išplaukia iš Tilburio rytoj.

Ruta paėmė bilietą, patikrino, ar viskas gerai, ir įsidėjo į rankinuką.

– Gerai. Viską sutvarkysiu. Dvyliktą valandą. Koks adresas?

– Viešbutis „Rupertas“, Rasel skveras.

Ji užsirašė.

– Ruta, mieloji, nežinau, ką be jūsų daryčiau... – Jis švelniai uždėjo ranką jai ant peties. Anksčiau Džordžas niekada sau to neleido. – Jūs mano dešinioji ranka, mano paties dalis.

Ji patenkinta nuraudo.

– Aš toks neiškalbus... Jūsų darbas priimamas kaip kažkas savaime suprantama... Bet patikėkite, tai visai ne taip. Jūs net nežinote, kaip aš jumis pasitikiu visur ir visada. – Žodžius „visur ir visada“ jis pakartojo. – Jūs pati geriausia, mieliausia, paslaugiausia mergina pasaulyje!

Slėpdama savo pasitenkinimą bei sutrikimą, Ruta nusijuokė ir pratarė:

– Jūs mane sugadinsite šitaip girdamas.

– Betgi tai tiesa. Ruta, jūs firmos dalis. Gyvenimas be jūsų būtų neįsivaizduojamas.

Ji išėjo, sušildyta jo žodžių. Ir šis jausmas lydėjo lig pat „Ruperto“ viešbučio.

Pavesta užduotis nė kiek jos netrikdė. Ji visiškai pasitikėjo savo jėgomis, kad sugebės rasti išeitį iš bet kokios padėties. Atsitiktiniai nuotykiai niekada jos neviliojo. Tad Viktorą Dreiką ji buvo nusiteikusi laikyti savo kasdieninės darbotvarkės dalimi.

Jis pasirodė besąs kaip tik toks, kokį ji įsivaizdavo, tik kiek gražesnis. O dėl jo charakterio – Ruta nesuklydo. Nedaug ką gera buvo galima pasakyti apie Viktorą Dreiką. Tokio kietaširdžio ir viską apskaičiuojančio tipo dar reikėjo paieškoti. Velnias su geruolio kauke. Ji nenumatė nebent jo gebėjimo skaityti kitų žmonių mintis bei lengvai žaisti jų jausmais. Ko gero, ji pervertino ir savo jėgas atsispirti jo žavesiui. O jis buvo žavus.

Viktoras pasveikino ją maloniai nustebęs.

– Džordžo pasiuntinė? Nuostabu! Tai bent siurprizas!

Ji sausai ir ramiai išdėstė sąlygas. Viktoras jas priėmė kuo mieliausiai.

– Šimtas svarų? Visai neblogai. Vargšas Džordžas. Aš būčiau sutikęs ir su šešiasdešimt, bet jam to nesakiau! Sąlygos – „Netrukdyti brangiosios pusseserės Rozmari... Nesikabinėti prie nekaltosios pusseserės Airis... Neapsunkinti gerbiamojo pusbrolio Džordžo". Sutinku! Kas mane palydės į „Sent Kristobalį"? Jūs, mieloji mis Lesing? Puiku. – Jis suraukė nosį, užjaučiamai žybtelėjo tamsiomis akimis. Savo liesu įdegusiu veidu ir figūra jis priminė romantišką toreadorą. Jis sugebėjo vilioti moteris ir tai žinojo!

– Jūs jau senokai dirbate pas Bartoną, ar ne, mis Lesing?

– Šešerius metus.

– Ir jis neįsivaizduoja, ką be jūsų darytų? O taip, taip, aš visa tai žinau. Ir apie jus viską žinau, mis Lesing.

– Iš kurgi? – sukluso Ruta.

Viktoras šyptelėjo.

– Rozmari papasakojo.

– Rozmari? Bet...

– Nesijaudinkite. Daugiau nelįsiu jai į akis. Ji jau paglostė mano savimeilę – gailestingoji atsirado... Prisipažinsiu, išmelžiau iš jos šimtinę.

– Jūs...

Ruta užsikirto, o Viktoras nusikvatojo. Jo juokas buvo užkrečiantis. Nejučia nusijuokė ir ji.

– Taip elgtis negarbinga, misteri Dreikai.

– Aš tikras parazitas. Esu puikiai įvaldęs savo techniką. Piniginė, pavyzdžiui, visada atsiveria, kai nusiunti telegramą, užsimindamas apie savižudybę.

– Jums turėtų būti gėda.

– Taip, aš labai apgailestauju. Esu tikras šunsnukis, mis Lesing. Norėčiau *jums* atskleisti, koks aš iš tikrųjų.

– O kam? – pasmalsavo Ruta.

– Nežinau. Jūs ne tokia kaip visi. Savo metodais jūsų neapdumčiau. Kokios skaisčios jūsų akys – kaip tikros teisuolės. Ne, atgailaujantis nusidėjėlis nieko iš jūsų nepeštų. Jūs neturite nė lašo gailesčio.

Jos veidas apsiniaukė.

– Nekenčiu gailesčio.

– Nepaisant jūsų vardo? Juk jūs vardu Ruta, ar ne? Gana pikantiška. Negailestingoji Ruta*.

– Aš nepuoseleju užuojautos silpnybėms!

– O kas pasakė, kad aš silpnas? Na ne, mano mieloji, jūs klystate. Gal aš ir niekšas, bet norėčiau pasakyti jums vieną dalyką.

Jos lūpos kiek persikreipė. Dabar prasidės pasiteisinimai.

– Taip?

– Aš sau patinku. Taip, – jis linktelėjo, – be galo patinku. Aš matęs ir šilta, ir šalta, Ruta. Daug ką išbandžiau. Buvau ir aktorius, ir sandėlininkas, ir padavėjas, dirbau atsitiktinius darbus, nešiojau svetimus lagaminus ir juokinau publiką cirke! Tarnavau garlaivyje paprastu jūrininku. Vienoje Pietų Amerikos respublikoje buvau iškėlęs savo kandidatūrą į prezidentus. Sėdėjau ir kalėjime! Tik dviejų dalykų niekada nedariau – sąžiningai nedirbau ir neatidavinėjau skolų.

Jis vėl nusikvatojo ir pažvelgė į ją. Ji suprato, jog turėtų pasipiktinti. Tačiau Viktoras Dreikas turėjo šėtoniškų galių. Jo lūpomis ištarta didžiausia šlykštynė atrodė kaip nekaltas juokelis. Dabar jo piktdžiugiškas žvilgsnis skrodė ją lig kaulų smegenų.

– Nebūkite tokia pasipūtusi, Ruta! Ne tokia jau jūs dorovinga, kaip manote esanti! Sėkmė – štai jūsų fetišas. Jūs iš tų merginų, kurios svajote svajoja ištekėti už savo boso. Tai ir reikėjo apsukti galvą Džordžui. Nebūtų vedęs tos kvailelės Rozmari. Juk *jus* jis turėjo vesti. Nesusiprato, velniai griebtų.

– Nesidrabstykite žodžiais.

– Rozmari kvaila per visą pilvą ir visada tokia buvo. Akinanti gražuolė su zuikio smegenėlėmis. Ant tokių moterų vyrai užkimba, bet neilgam. Jūs – kas kita. Dieve, jei koks vyras jus pamils – tai jau amžinai.

---

*Ruth – gailestis (angl.)

Jis užkabino jautriausią stygą. Nesusivaldžiusi ji staiga pratrūko:

– Jeigu! Bet jis manęs nemyli!

– Turite galvoje Džordžą? Ruta, nekvailiokite. Jei kas atsitiktų Rozmari, Džordžas iš karto jus vestų.

(Štai nuo ko viskas prasidėjo.)

Nenuleisdamas nuo jos akių, Viktoras tęsė:

– Ir jūs tai žinote taip pat gerai kaip ir aš.

(Džordžo ranka ant jos peties, švelnus balsas, šiluma... Taip, iš tikrųjų... Jį traukia prie jos, jis paklūsta jai kaip šilta vilna...)

– Turėtumėte labiau pasitikėti savimi, mano miela mergyte, – tyliai tarė Viktoras. – Jūs apvyniosite Džordžą aplink savo mažąjį pirštelį. O Rozmari – tik kvailutė.

„Viskas teisingai, – pagalvojo Ruta. – Jei ne Rozmari, aš priversčiau Džordžą man pasipiršti. Ir jam tai išeitų tik į naudą. Kaip aš juo rūpinčiausi..."

Ūmai ją apėmė aklas nirštas, svilinantis kartėlis užliejo širdį. Viktoras Dreikas su pasitenkinimu ją stebėjo. Jam patiko primesti žmonėms idėjas. Arba, kaip šiuo atveju, padėti jiems susivokti tose mintyse, kurios jau sukosi jų galvoje...

Taip, nuo to viskas ir prasidėjo – nuo atsitiktinio susitikimo su žmogumi, kuris rytoj turėjo iškeliauti į kitą žemės rutulio pusę. Į kontorą grįžo jau nebe ta pati Ruta, kuri iš jos išėjo, nors niekas nebūtų įžvelgęs jokių permainų nei jos išvaizdoje, nei elgesy.

Neilgai trukus po to, kai ji grįžo, paskambino Rozmari.

– Misteris Bartonas ką tik išvažiavo pietauti. Gal galiu kuo nors padėti?

– O, Ruta, tikrai? Tas nuobodybė pulkininkas Reisas atsiuntė telegramą, kad nespės grįžti iki mano gimtadienio. Paklauskite Džordžo, kuo jis norėtų jį pakeisti. Reikia dar vieno vyriškio. Bus keturios moterys – Airis, Sandra Faradėj ir... kas gi dar? Neprisimenu.

– Atrodo, ta ketvirtoji – tai aš. Jūs gi maloniai mane kvietėte.

– O taip, žinoma. Visai jus užmiršau!

Pasigirdo lengvabūdiškas, skambus Rozmari juokas. Jeigu ji būtų mačiusi, kaip Ruta išraudo ir kaip tvirtai suspaudė lūpas!

Pakvietė į savo šventę – padarė malonę Džordžui! „O taip, tegul ateina ta tavo Ruta. Jai bus malonu, kad pakviečiau – šiaip ar taip, ji mums visada padeda. Ir atrodo gana padoriai."

Tą akimirką Ruta suprato, kaip neapkenčia Rozmari Barton.

Neapkenčia už jos turtus ir grožį, nerūpestingumą ir kvailumą. Už tai, kad jai nereikia triūsti kontoroje – viskas jai padėta ant auksinės lėkštutės. Meilužiai, rūpestingas vyras – nereikia nei dirbti, nei rūpintis...

Neapkenčiama, išdidžiai maloninga, savimi patenkinta lengvabūdė gražuolė...

– Kad tu nudvėstum, – sumurmėjo Ruta į nutilusį telefoną.

Ir pati išsigando šių žodžių. Jie buvo jai tokie nebūdingi. Ji visada mokėjo susivaldyti, nesikarščiuoti ir išlikti šaltakraujiška.

„Kas man darosi?" – pagalvojo ji.

Tą dieną ji nekentė Rozmari. Vis dar nekentė ir po metų.

Kada nors ji galbūt įstengs užmiršti Rozmari. Bet ne dabar.

Ji panūdo atgaivinti atminty tas lapkričio dienas.

Štai ji sėdi ir žiūri į telefoną, o širdy kunkuliuoja neapykanta...

Ramiai savo maloniu balsu ji perdavė Džordžui Rozmari prašymą. Kad būtų po lygiai vyrų ir moterų, pati pasisiūlė neateiti. Tačiau Džordžas apie tai nė girdėti nenorėjo.

Kitą rytą ji užėjo ir pranešė, kad „Sent Kristobalis" išplaukė. Džordžas su palengvėjimu padėkojo.

– Vadinasi, jis išvyko?

– Taip. Atidaviau jam pinigus paskutinę minutę, – tarė

ji ir padvejojusi pridūrė: – Kai laivas sukosi, jis pamojavo ranka ir sušuko: „Pabučiuokite Džordžą ir pasakykite, kad šį vakarą išgersiu į jo sveikatą!"

– Koks įžūlumas! – pasipiktino Džordžas. O paskui smalsiai paklausė: – Ką jūs apie jį manote, Ruta?

Užgniaužusi jausmus, ji abejingu balsu atsakė:

– O, tokį aš jį ir įsivaizdavau. Menkysta.

Ir Džordžas nieko nepamatė, nieko nepastebėjo! Jai norėjosi sušukti: „Kodėl tu mane siuntei pas jį? Nejaugi nežinojai, ką jis su manimi padarys? Nejaugi nesupranti, kad nuo vakar aš jau nebe ta? Nematai, kad esu *pavojinga*? Kas žino, ką galiu padaryti?"

Tačiau vietoj to ji dalykiškai tarė:

– O dėl laiško iš Sent Paulo...

Ji buvo patyrusi, sumani sekretorė...

Praslinko penkios dienos.

Rozmari gimtadienis.

Kontoroje darbo mažai... apsilankymas pas kirpėją... naujas juodas kostiumėlis, skoninga kosmetika. Veidrodyje visai kitas veidas. Išblyškęs, ryžtingas, kupinas kartėlio.

Vadinasi, Viktoras Dreikas neklydo. Ji neturi nė lašo gailesčio.

Ji nejautė gailesčio ir tada, kai prie stalo žvelgė į pamėlusį, konvulsijų iškreiptą Rozmari veidą.

O dabar, po vienuolikos mėnesių, prisiminimas apie Rozmari ją staiga išgąsdino...

Trečias skyrius

Entonis Braunas

Entonis Braunas susiraukdavo, vos pagalvojęs apie Rozmari Barton.

Tikras kvailys, kad su ja prasidėjo. Bet argi gali už tai teisti vyrą! Juk ji sugebėjo prikaustyti žvilgsnį. Tą vakarą Dorčesteryje jis daugiau nieko ir nematė. Graži kaip hurija* ir turbūt tokia pat protinga!

Jis tiesiog pametė dėl jos galvą. O kiek pastangų dėjo, kol surado žmogų, kuris galėtų jį pristatyti. Tiesiog nedovanotinas lengvabūdiškumas, kai darbų iki kaklo. Juk ne linksmintis jis atvažiavo į Kleridžą.

Tačiau Rozmari Barton buvo tokia žavinga, kad jis akimirksniu užmiršo visas savo pareigas. Dabar jis širdo pats ant savęs ir stebėjosi, kaip galėjo būti toks idiotas. Laimė, nebuvo dėl ko apgailestauti. Vos tik jis ją pakalbino, jos žavesys iš karto priblėso. Viskas sustojo į savo vietas. Nebuvo jokios meilės – ir net aistros. Tiesiog malonus laisvalaikis, ir tiek.

Ką gi, jis puikiai praleido laiką. Pasilinksmino ir Rozmari. Ji šoko kaip angelas ir, kur tik jis ją nusivesdavo, Rozmari visur lydėjo vyrų žvilgsniai. Jiems buvo malonu žiūrėti į gražią moterį. Kol ji neprabildavo. Jis dėkojo likimui, kad jos nevedė. Kam jam tas grožis? Ji net nemoka išklausyti! Ji iš tų merginų, kurios kiekvieną rytą prie pusryčių stalo tikisi aistringų meilės prisipažinimų!

Dabar pats metas viską apgalvoti.

Jis ją įsimylėjo, taip?

*Korane – amžinai jauna rojaus mergina. *(Vert. past.)*

Tūpčiojo aplink ją, skambino, kvietė, šoko su ja, bučiavosi taksi. Kraustėsi iš proto iki pat tos siaubingos, neįtikėtinos dienos.

Prisiminė viską iki smulkmenų: ant ausies uždrikusi kaštoninių plaukų sruoga, nuleistos blakstienos, pro kurias blizgėjo tamsiai mėlynos akys. Putnios, švelnios raudonos lūpos.

– Entonis Braunas. Koks gražus vardas!

– Tai garsus ir respektabilus vardas, – linksmai atsakė jis. – Henrikas Aštuntasis turėjo kamerdinerį* Entonį Brauną.

– Turbūt tai jūsų protėvis?

– Šito negalėčiau tvirtinti.

– Ir nereikia!

Jis kilstelėjo antakius.

– Aš kolonizatorių palikuonis.

– Ar tik ne italų?

– A! – nusijuokė jis. – Mano rusvas veidas? Mano motina – ispanė.

– Tada aišku.

– Kas aišku?

– Daug kas, misteri Entoni Braunai.

– Matau, jums labai patinka mano vardas.

– Jau sakiau. Gražus vardas.

Ir staiga kaip žaibas iš giedro dangaus pridūrė:

– Gražesnis už Tonį Morelį.

Akimirksnį jis negalėjo patikėti savo ausimis. Neįtikėtina! To negali būti!

Jis sučiupo ją už rankos aukščiau alkūnės ir taip stipriai suspaudė, kad ji sucypė:

– Oi, man skauda!

– Iš kur jūs sužinojote tą vardą?

Jo balsas buvo griežtas ir grėsmingas.

Ji nusijuokė, patenkinta savo padarytu įspūdžiu. Ta neįtikėtina kvailelė!

---

*Dvaro rūmų valdytojas. *(Vert. past.)*

– Kas jums pasakė?

– Vienas jūsų pažįstamas.

– Kas jis? Aš nejuokauju, Rozmari. Aš turiu žinoti.

Ji žaismingai dirstelėjo į jį.

– Mano netikęs pusbrolis, Viktoras Dreikas.

– Aš nepažįstu žmogaus tokiu vardu.

– Tikriausiai tada, kai jūs bendravote, jis vadinosi kitu vardu. Saugojo šeimos garbę.

Entonis iš lėto tarė:

– Suprantu. Tai buvo... kalėjime?

– Taip. Aš kalbėjausi su Viktoru apie jo nuklydimą, aiškinau, kokią gėdą jis daro mums visiems. Jis, aišku, nekreipė į tai dėmesio. Paskui jis šyptelėjo ir pasakė: „Juk ir tu ne tokia jau reikli sau, mano mieloji. Vakar vakare mačiau, kaip šokai su vienu vyruku – tas paukštelis jau pabuvojo narvelyje, o dabar jis vienas iš tavo draugų. Girdėjau, prisistato Entoniu Braunu, bet kalėjime jis buvo Tonis Morelis."

Entonis nerūpestingai tarė:

– Norėčiau atnaujinti pažintį su šiuo savo jaunystės draugu. Seni kalėjimo ryšiai turi išlikti.

Rozmari papurtė galvą.

– Pavėlavote. Jis jau keliauja į Pietų Ameriką. Vakar išplaukė.

– Aišku, – Entonis giliai atsiduso. – Vadinasi, jūs vienintelis žmogus, kuris žinote mano paslaptis.

Ji linktelėjo.

– Aš jūsų neišduosiu.

– Geriau nereikia. – Jo balsas nuskambėjo griežtai. – Klausykite, Rozmari, nežaiskite su ugnimi. Juk nenorite, kad jūsų mielas veidelis būtų suraižytas? Yra žmonių, kurie nesibodi tokios smulkmenos, kaip pražudyti merginos grožį. O kartais būna, kad ir mašina partrenkia. Taip atsitinka ne tik knygose ar filmuose. Būna ir gyvenime.

– Jūs man grasinate, Toni?

– Perspėju.

Ar sureagavo ji į tą perspėjimą? Ar pajuto slypintį pavojų? Maža kvailutė. Nė kruopelės sveiko proto jos gražioje

tuščioje galvytėje. Argi įmanoma pasitikėti, kad ji tylės? Vis dėlto jis turėjo mėginti ją įtikinti.

– Užmirškite Tonio Morelio vardą, suprantate?

– Bet aš neimu į galvą, Toni. Aš plačių pažiūrų. Juk taip įdomu sutikti nusikaltėlį! Ir nereikia to gėdintis.

Mažos idiotės absurdiški paistalai. Jis šaltai dėbtelėjo į ją. Minutėlei nusistebėjo, kaip galėjo ja susižavėti. Jis niekada nepakęsdavo kvailių – net jeigu jų dailūs veideliai.

– Užmirškite Tonį Morelį, – niūriai pakartojo jis. – Sakau jums, užmirškite. Ir niekada daugiau neminėkite to vardo.

Jam reikėjo dingti. Tai buvo vienintelė išeitis. Jis negalėjo pasitikėti, kad ši mergina tylės. Išpliurps pirmai progai pasitaikius.

Rozmari žavingai nusišypsojo, bet jis liko abejingas.

– Nebūkite toks žiaurus. Nusiveskite mane į šokius Džerouse kitą savaitę.

– Manęs jau nebebus. Išvažiuoju.

– Bet tik po mano gimtadienio. Juk negalite manęs palikti. Aš jumis pasitikiu. Neatsisakykite. Aš taip sunkiai sirgau tuo siaubingu gripu ir vis dar prastai jaučiuosi. Nesiginčykit su manimi. Jūs turite ateiti.

Jis turėjo likti tvirtas. Turėjo pasiųsti ją velniop ir tučtuojau išvažiuoti.

Bet tą akimirką pro praviras duris pamatė laiptais nulipančią Airis – grakščią, liekną blyškaus veido ir pilkų akių juodaplaukę. Airis nebuvo tokia graži kaip Rozmari, tačiau vidinėmis savybėmis Rozmari neprilygo jai nė iš tolo.

Tuo metu jis neapkentė savęs, kad tapo paviršutiniško Rozmari grožio auka. Jis jautėsi kaip Romeo, kuris pirmą kartą pamatęs Džiuljetą prisiminė Rozalindą.

Entonis Braunas apsigalvojo. Jis akimirksniu numatė visiškai kitą veiksmų planą.

Ketvirtas skyrius

Stefanas Faradėjus

Stefanas Faradėjus galvojo apie Rozmari – galvojo su ta neįtikėtina nuostaba, kurią jam visada kėlė jos vaizdinys. Paprastai jis vijo šalin visas mintis apie ją, vos tik jos sukirbėdavo, tačiau pasitaikydavo minučių, kai ji persekiodavo jį taip pat atkakliai, kaip ir gyva būdama.

Vos prieš akis iškildavo toji scena restorane, jį išsyk užvaldydavo paniška baimė. Nereikia galvoti bent jau apie *tai*. Verčiau prisiminti Rozmari gyvą, besišypsančią, susijaudinusią, žvelgiančią jam į akis...

Koks kvailys – koks neįtikėtinas kvailys jis buvo!

Ir jį apimdavo nuostaba, nuoširdi, beviltiška nuostaba. Kaip visa tai nutiko? Jis tiesiog negalėjo suprasti. Jo gyvenimas suskilo į dvi dalis: didesnioji buvo gerai apgalvotas, subalansuotas bei kryptingas judėjimas į priekį, kita – kažkokia nesuvokiama beprotybė. Ir šios dvi dalys niekaip nesiderino tarpusavyje.

Mat nors Stefanas buvo gabus, išmintingas ir skvarbaus proto, jis neturėjo tos vidinės intuicijos, kuri padėtų jam suvokti, kad iš tikrųjų šios dvi dalys puikiausiai viena kitą papildo.

Kartais jis apžvelgdavo nueitą gyvenimo kelią, vertindavo jį šaltakraujiškai, be nereikalingų emocijų, nors su tam tikru pasitenkinimu. Nuo pat ankstyvos jaunystės jis buvo pasiryžęs siekti gyvenime sėkmės, ir, nepaisant iš pradžių kilusių sunkumų bei vienos kitos kliūties, jam *iš tikrųjų* sekėsi.

Jo įsitikinimai ir pažiūros visada buvo paprasti. Jis tikėjo valia. Jei žmogus kam nors pasiryš, jis būtinai tai pasieks!

Nuo vaikystės Stefanas atkakliai lavino valią. Jis nedaug kuo galėjo pasitikėti gyvenime, nebent savo paties jėgomis. Mažas, išblyškęs septynerių metų berniukas aukšta kakta ir ryžtingu smakru užsimojo iškilti, ir iškilti aukštai. Jau tada jis suprato, jog tėvai jam niekuo nepadės. Jo motina buvo ištekėjusi už žmogaus, kuris užėmė daug žemesnę padėtį visuomenėje negu ji, – ir labai dėl to gailėjosi. Tėvas – smulkus statybos rangovas, gudrus, suktas bei šykštus, nekenčiamas ne tik žmonos, bet ir sūnaus... Savo motinos – liguistos, bevalės, su dažnai besikeičiančiomis nuotaikomis – Stefanas tiesiog nesuprato, kol vieną dieną rado ją susmukusią ant stalo kampo. Čia pat mėtėsi iš jos rankos išslydęs *eau-de-Cologne** buteliukas. Anksčiau jam niekada netoptelėjo savo motinos nuotaikų kaitą aiškinti girtavimu. Ji negėrė nei vyno, nei alaus, o jis nesuprato, kad jos polinkis į *eau-de-Cologne* neturi nieko bendra su jos miglotomis užuominomis į galvos skausmus.

Tą akimirksnį jis suvokė, kaip menkai temyli savo tėvus. Tiesa, ir anksčiau nujautė, kad negali iš jų daug tikėtis. Pagal savo amžių jis buvo mažas, tylus vaikas, negana to, dar truputį mikčiojo. Tėvas jį vadino „mamyčiuku". Ramus vaikas namie daug rūpesčių nekėlė. Tėvui norėjosi triukšmingesnio sūnaus. „*Aš* tokio amžiaus viską verčiau aukštyn kojom", – kalbėdavo jis. Kartais, žvelgdamas į Stefaną, jis jausdavo savo socialinį nevisavertiškumą, palyginus su žmona. Stefanas buvo atsigimęs į motiną.

Neskubėdamas ir vis ryžtingiau Stefanas žymėjosi savo gyvenimo kursą. Jam turi pasisekti. Pirmasis valios išbandymas buvo atsikratyti mikčiojimo. Jis pratinosi kalbėti iš lėto, po kiekvieno žodžio kiek padvejodamas. Po kurio laiko šias pastangas apvainikavo sėkmė. Jis nebeužsikirtinėjo. Mokykloje Stefanas visa galva pasinėrė į pamokas. Jam reikėjo gauti išsilavinimą. Juk išsilavinimas gali kur nors nuvesti. Veikiai

*Odekolonas (pranc.)

mokytojai jį pastebėjo, ėmė skatinti. Buvo paskirta stipendija. Mokyklos vadovai atkreipė tėvų dėmesį – šis berniukas teikia vilčių. Ir tai įtikino misterį Faradėjų, kuris iš pigiai ir paprastai statomų namų tuo metu jau buvo spėjęs pralobti, investuoti pinigus į sūnaus išsilavinimą.

Dvidešimt dvejų metų Stefanas baigė Oksfordą, kur gavo diplomą ir įgijo iškalbingo, šmaikštaus oratoriaus reputaciją bei polėkį rašyti straipsnius. Be to, ten susirado keletą naudingų draugų. Labiausiai jį domino politika. Jis išmoko įveikti savo įgimtą drovumą ir išsiugdė visuomenės vertinamas savybes: kuklumą, draugiškumą, rūpinimąsi savo išvaizda – visa tai, kas paskatina žmones kalbėti: „Šis jaunuolis daug pasieks". Nors Stefanas simpatizavo liberalams, jis suprato, jog ši partija tuo metu buvo mirusi. Taigi įstojo į leiboristų gretas ir veikiai pagarsėjo „jaunojo dezertyro" pravarde. Tačiau ir leiboristų partija Stefano netenkino. Jis laikė ją ne tokia atvira naujoms idėjoms, konservatyvesne už savo galingąją konkurentę. O konservatoriai tuo metu kaip tik ieškojo jaunųjų talentų.

Jie įvertino Stefaną Faradėjų – toks žmogus jiems buvo kaip tik. Be to, jam pavyko palenkti į savo pusę dalį leiboristų rinkėjų ir taip laimėti su nedidele persvara. Atsisėdęs į savo vietą bendruomenių rūmuose, jis triumfavo. Jo karjeros pamatas buvo padėtas, troškimai ėmė pildytis. Šioje dirvoje jis realizuos visus savo sugebėjimus, įgyvendins visas ambicijas. Jis jautė, jog sugebės valdyti, ir gerai valdyti. Jis turėjo talentą vadovauti žmonėms, žinojo, kada saldžialiežuvauti, o kada įsakyti. Vieną gražią dieną – prisiekė jis sau – jis taps ministrų kabineto nariu.

Vis dėlto, kai džiaugsmas patekus į bendruomenių rūmus atslūgo, veikiai užplūdo nusivylimas. Rinkimų kampanijos metu jis buvo dėmesio centre, o dabar tapo nereikšmingu sraigteliu didžiulio mechanizmo, kuris tarnavo partijos grietinėlei. Iš čia prasimušti į viešumą buvo nelengva. Seniai į jaunimą žiūrėjo įtariai. Reikėjo kažko daugiau negu sugebėjimai. Reikėjo įtakos.

Čia viešpatavo tam tikri interesai. Tam tikros šeimos. Reikėjo turėti rėmėją.

Jis nusprendė vesti. Anksčiau tuo klausimu jis beveik negalvojo. Kažkur sąmonės užkaboriuose miglotai šmėžavo žavinga būtybė, kuri bus šalia jo ir dalysis jo gyvenimu bei siekiais; kuri pagimdys jam vaikų ir padės nešti minčių bei sunkumų naštą. Kažkokia moteris, kurios pažiūros sutaps su jo paties, kuri karštai linkės jam sėkmės ir džiaugsis, kai jis ją pasieks.

Kartą jis dalyvavo dideliame baliuje Kiderminsterių namuose. Kiderminsteriai savo įtakingumu buvo galingiausi Anglijoje. Ši giminė nuo seno garsėjo politikais. Visi išsyk atpažindavo aukštą, išskirtinio stoto lordą Kiderminsterį. Arkliškas jo žmonos veidas taip pat šmėkščiojo ant viešų pakylų bei po visą Angliją pasklidusiuose komitetuose. Jie turėjo penkias dukteris – trys iš jų buvo gražuolės – ir vieną sūnų, kuris dar mokėsi Itone.

Kiderminsteriai stengėsi visaip skatinti jaunus partijos narius. Taip Faradėjus buvo pakviestas į balių.

Jis mažai ką pažinojo iš susirinkusiųjų ir maždaug dvidešimt minučių vienas stoviniavo prie lango. Kai būrelis prie arbatos staliuko praretėjo ir išsiskirstė po kambarius, Stefanas pastebėjo prie stalo aukštą juodai vilkinčią merginą, kuri atrodė kiek sutrikusi.

Stefanas Faradėjus greitai įsimindavo veidus. Tą rytą važiuodamas metro jis kaip tik vartė kažkokios moters paliktą *Home Gossip*. Žurnale buvo išspausdinta ledi Aleksandros Heil, trečiosios grafo Kiderminsterio dukters nuotrauka, o po ja trumpai aprašyta: „... visada baikšti ir uždara... myli gyvūnus... ledi Aleksandra lanko namų šeimininkių kursus, nes ledi Kiderminster įsitikinusi, kad jos dukterys turi mokėti tvarkyti namų ūkį."

Tai, vadinasi, ten stovinti mergina – ledi Aleksandra Heil? Pats iš prigimties būdamas drovus, Stefanas pajuto jos nepasitikėjimą savimi. Aleksandra, pati negražiausia iš visų penkių dukterų, visada kentė nevisavertiškumo kompleksą. Lavinta ir

auklėta taip pat kaip jos seserys, ji niekada nepasiekė jų *savoir faire**, o tai labai erzino jos motiną. Sandra turėjo stengtis – juk absurdiška likti tokiai baikščiai, tokiai *gauche***.

Viso to Stefanas nežinojo, bet intuityviai pajuto merginos uždarumą ir neryžtingumą. Ir staiga jam kilo idėja. Juk tai jo šansas! „*Išnaudok jį, kvaily, išnaudok! Dabar arba niekada!*“

Jis perėjo per kambarį ir prisiartino prie ilgojo bufeto. Sustojęs prie merginos, paėmė sumuštinį. Paskui atsisuko ir nervingai, ne be pastangų prabilo (jis ne vaidino, jis *tikrai* nervinosi!):

– Tikiuosi, jūs nieko prieš, jei jus užkalbinsiu? Aš čia nieko nepažįstu. Matau, jūs irgi. Išklausykite mane. Prisipažinsiu, esu labai u-uždaras. – Mikčiojimas, kurio jis buvo seniai atsikratęs, atsinaujino pačiu laiku. – Ir... ir manau, jūs taip pat u-uždara, ar ne?

Mergina nuraudo, jos lūpos prasivėrė. Kaip jis ir tikėjosi, ji nerado žodžių. Juk ne taip lengva pasakyti: „Aš – šių namų šeimininko dukra“. Vietoj to ji tyliai pripažino:

– Iš tikrųjų, aš... aš uždara. Visada tokia buvau.

Stefanas greitai tęsė:

– Tai siaubingas jausmas. Nežinau, ar įmanoma jo atsikratyti. Kartais atrodo, jog neapsiverčia liežuvis.

– Man irgi taip būna.

Jis kalbėjo toliau – gana greitai, kiek užsikirsdamas, jo elgesy buvo kažkas berniokiška, žavinga. Prieš kelerius metus jis taip elgdavosi natūraliai, dabar šias manieras sąmoningai atgaivino bei pritaikė. Toks elgesys buvo jaunatviškas, naivus, nuginkluojantis.

Jis prakalbo apie teatrą, paminėjo spektaklį, kuris tuo metu susilaukė didžiausio susidomėjimo. Sandra jį jau buvo mačiusi. Jie pasidalijo įspūdžiais. Tame spektaklyje buvo gvildenamos tam tikros visuomenės problemos, ir jie veikiai pasinėrė į jų aptarinėjimą.

---

* Pasitikėjimo savo jėgomis (pranc.)

** Nerangi (pranc.)

Viso šio pokalbio metu Stefanas pernelyg neužsimiršo. Jis pastebėjo, kaip į kambarį įėjo ledi Kiderminster ir akimis ėmė ieškoti dukters. Prisistatyti kol kas jis neplanavo, taigi paskubomis atsisveikino.

– Malonu buvo pasikalbėti. Visas šis pobūvis man buvo tiesiog nepakenčiamas, kol sutikau jus. Esu jums dėkingas.

Jis išėjo iš Kiderminsterių namų puikiausiai nusiteikęs. Šansas išnaudotas. Dabar tereikia tęsti tai, kas pradėta.

Keletą dienų po to jis sukiojosi aplink Kiderminsterių namus. Kartą Sandra buvo išėjusi su viena iš seserų. Kitąsyk pasirodė viena, bet labai skubėjo. Jis papurtė galvą. Momentas netinkamas – ji, matyt, vyksta neatidėliotinais reikalais. Ir štai praslinkus maždaug savaitei po kviestinio vakaro, už jo kantrybę buvo atlyginta. Vieną rytą ji išėjo su mažu, juodu škotišku šuneliu ir neskubėdama patraukė parko link.

Po penkių minučių sparčiai į priešingą pusę ėjęs jaunuolis netikėtai sulėtino žingsnį ir sustojo priešais Sandrą. Jis džiugiai sušuko:

– Tai bent pasisekė! Aš vis pagalvodavau, ar dar bent kartą teks jus pamatyti.

Jo balsas buvo toks malonus, kad ji šiek tiek nuraudo.

Jis pasilenkė prie šuns.

– Koks linksmas mažylis. Kuo vardu?

– Mak-Tevišas.

– O, tikras škotas.

Jie kurį laiką šnekučiavosi apie šunį. Paskui Stefanas kiek sutrikęs tarė:

– Praeitą kartą aš jums neprisistačiau. Faradėjus. Stefanas Faradėjus. Eilinis parlamento narys.

Jis klausiamai pažvelgė į ją ir pastebėjo, kaip merginos skruostai vėl paraudo, kai ji tarė:

– Aleksandra Heil.

Jo reakcija buvo pati palankiausia. Kaip bendruomenių rūmų posėdyje. Nuostaba, susižavėjimas, sutrikimas, susijaudinimas!

– O, jūs... jūs ledi Aleksandra Heil... jūs... Dieve! *Kokiu* kvailiu jūs tikriausiai mane palaikėte tądien pobūvyje!

Jos atsakymo ilgai laukti nereikėjo. Mergina panūdo jį nuraminti bei padrąsinti, ir čia jai padėjo jos išsiauklėjimas bei įgimtas gerumas.

– Aš turėjau jums pasakyti jau tada.

– Aš pats turėjau žinoti. Kokia gėda!

– Iš kur jūs galėjote žinoti? Ir apskritai – argi tai svarbu? Prašau, nesikrimskite, misteri Faradėjau. Verčiau eime iki Serpentino. Žiūrėkite, Mak-Tevišas nenustygsta vietoje.

Po to jis dar keletą kartų buvo susitikęs su ja parke. Papasakojo jai apie savo siekius. Jie pasišnekėjo apie politiką. Mergina jam pasirodė protinga, apsišvietusi ir simpatiška. Ji turėjo gerą galvą ir savo, niekieno neprimestą, nuomonę. Jiedu susidraugavo.

Kita proga pasitaikė, kai jis buvo pakviestas papietauti ir pašokti Kiderminsterių namuose. Eiliniam žmogeliui šįsyk būtų paskutinę minutę nepasisekę. Pamačiusi, kad motina atkreipė dėmesį į jaunuolį, Sandra ramiai paklausė:

– Ką jūs manote apie Stefaną Faradėjų?

– Stefaną Faradėjų?

– Taip, jis tada buvo pas mus pobūvyje, o paskui buvau su juo dar kartą ar du susitikusi.

Lordas Kiderminsteris surinko informaciją, ir viskas liudijo jauno, daug vilčių teikiančio politiko naudai.

– Nuostabus jaunuolis – tiesiog nuostabus. Nežinia, iš kokios jis šeimos, bet artimiausiu metu jo vardas išgarsės.

Stefanas apsilankė pas juos, ir jo manieros paliko gerą įspūdį.

– Pravartu susipažinti su tokiu jaunuoliu, – išdidžiai pareiškė ledi Kiderminster.

Po dviejų mėnesių Stefanas ryžosi išbandyti laimę. Jie buvo prie Serpentino, ir Mak-Tevišas gulėjo padėjęs galvą Sandrai ant kojų.

– Sandra, jūs žinote... negalite nežinoti, kad aš jus myliu. Aš noriu jus vesti. Nesipirščiau jums, jei netikėčiau, kad

vieną dieną aš išgarsėsiu. Aš tuo tikiu. Jums neteks gėdytis savo pasirinkimo. Prisiekiu.

– Aš nesigėdiju, – atsakė ji.

– Tai jūs sutinkate?

– O jūs nežinote?

– Aš tikiuosi... bet negaliu būti tikras. Prisipažinsiu, jog pamilau jus iš karto, vos pamatęs ten, tame kambaryje. Man prisireikė daug drąsos, kad prieičiau ir jus užkalbinčiau. Dar niekada gyvenime taip nesijaudinau.

– Tikriausiai ir aš pamilau jus dar tada... – atsakė ji.

Bet iki pergalės buvo dar toli – ne visada pūtė palankus vėjas. Kai Sandra ramiai pareiškė, kad ketina ištekėti už Stefano Faradėjaus, šeima ryžtingai pasipriešino. Kas jis toks? Ką jie apie jį žino?

Lordui Kiderminsteriui Stefanas gana atvirai papasakojo apie savo šeimą bei kilmę. Stefanui dingtelėjo, kad tai, jog abu jo tėvai mirę, jo ateičiai gali išeiti tik į naudą.

Savo žmonai lordas Kiderminsteris pareiškė:

– Hm, galėjo būti ir blogiau.

Jis pernelyg gerai pažinojo savo dukrą, žinojo, koks ryžtas slypi po išorine ramybe. Jeigu ji ko nors užsinorėjo, būtinai tai pasieks. Niekada nepasiduos!

– Tas vyrukas tikrai padarys karjerą. Jeigu jį truputį stumtelėjus, eis toli. Dievas žino, ką sugeba ta jaunoji karta. O jis palieka gana gerą įspūdį.

Ledi Kiderminster pamurmėjo, bet sutiko. Jos nuomone, tai nebuvo tinkama pora jos dukrai. Tačiau Sandra jai kėlė daugiausia rūpesčių iš visų šeimos narių. Siuzana – gražuolė, Estera turi galvą. Diana, gudri mergaitė, apsuko galvą jaunajam Harvičo hercogui – tai buvo sezono vestuvės. O Sandrai tikrai trūksta žavesio... be to, drovi... ir jeigu tas jaunuolis turi ateitį, kaip visi kalba...

Kapituliuodama ji burbtelėjo:

– Žinoma, kiekvienas nori, tapti *įtakingas*...

Taigi Aleksandra Katerina Heil, savo laimei ar nelaimei, ištekėjo už Stefano Leonardo Faradėjaus. Buvo ir balta atlaso

suknelė, ir Briuselio nėriniai, ir šešios pamergės su dviem mažais pažais, ir visi kiti šiuolaikinių vestuvių atributai. Medaus mėnesį jaunieji praleido Italijoje ir grįžo į savo žavų namelį Vestminsteryje. Neilgai trukus po to mirė Sandros krikštamotė ir paliko jai užmiestyje puikų nedidelį karalienės Anos* stiliaus namą. Jaunavedžių porai viskas klostėsi kuo puikiausiai. Stefanas su nauja energija pasinėrė į parlamento darbą, o Sandra, širdimi ir siela susitapatinusi su jo siekiais, jam padėjo ir visokeriopai palaikė. Likimas buvo toks palankus, kad kartais Stefanui būdavo sunku patikėti! Susivienijimas su galinga Kiderminsterių frakcija užtikrino jam greitą kilimą karjeros laiptais. Jo paties sugebėjimai ir žmogiškas žavesys dar labiau sustiprino jo padėtį ir atvėrė puikias perspektyvas. Jis karštai tikėjo savo galimybėmis ir buvo pasirengęs netausodamas savęs plušėti dėl savo šalies.

Dažnai, žvelgdamas į priešais jį už stalo sėdinčią žmoną, jis džiaugėsi ja kaip patikima pagalbininke – kaip tik tokią žmoną jis visada ir įsivaizdavo. Jam patiko švelnios jos galvos ir kaklo formos, tiesus rudų akių žvilgsnis iš po antakių linijos, gana aukšta balta kakta ir kiek arogantiška lenkta nosis. Ji panaši, mąstė jis, į lenktynių žirgą – tokia pat išpuoselėta, kilminga bei išdidi. Jis laikė ją idealia bendražyge: jų mintys šuoliavo viena linkme prie tų pačių greitų išvadų. Taip, svarstė jis, Stefanas Faradėjus, tas vargšas mažas berniukas, padarė didžiulę pažangą. Gyvenimas klostėsi būtent taip, kaip jis suplanavo. Jis buvo vos peržengęs per trisdešimt, o tokia sėkmė jau plaukė jam į rankas.

Ir štai lydimas tokio triumfuojamo pasitenkinimo jis atvažiavo su žmona dviem savaitėms į Sent Moricą ir, dairydamasis po viešbučio laukiamąjį, pamatė Rozmari Barton.

---

*Karalienės Anos (1665-1714) architektūra, išpopuliarėjusi karalienės Viktorijos (1819-1901) epochoje, XIX a. 9-10 dešimtmetyje, mažai ką bendra turėjo su XVIII a. gyvenusia karaliene Ana. Tai prašmatniausias ir ekscentriškiausias iš visų karalienės Viktorijos architektūros stilių. *(Vert. past.)*

Kas jam nutiko tą akimirksnį, jis niekada taip ir nesuprato. Žodžiai, kuriuos jis ištarė kitai moteriai, išsipildė, ir tai buvo kažkoks poetiškas likimo kerštas. Jis iš pirmo žvilgsnio pamilo kitame kambario gale stovėjusią moterį. Pamilo giliai, nenumaldomai, beprotiškai. Vėl sugrįžo kitados jo išgyventa beviltiška, veržli paaugliška aistra.

Jis niekada nelaikė savęs aistringu žmogumi. Vienas kitas trumpalaikis meilės nuotykis, lengvas flirtas – kol kas žodis „meilė" tik tiek jam ir tereiškė. Kūniški malonumai jo neviliojo. Jis buvo įsikalęs sau į galvą, kad yra pernelyg išrankus tokiuose reikaluose.

Jeigu jo būtų kas nors paklausęs, ar jis myli savo žmoną, jis būtų atsakęs: „Žinoma". Vis dėlto jis puikiausiai suprato, kad nė nebūtų manęs jos vesti, jeigu ji būtų buvusi, sakykim, neturtingo kaimiečio dukra. Ji jam patiko, jis ja žavėjosi, buvo prie jos prisirišęs ir be galo dėkingas už tą padėtį, kurią ji jam suteikė.

Tai, kad jis gali taip beviltiškai ir beprotiškai įsimylėti kaip berniūkštis, jam buvo naujiena. Visos jo mintys sukosi apie Rozmari. Apie jos mielą besijuokiantį veidą, vešlius kaštoninius plaukus, viliojantį geidulingą kūną. Jis negalėjo nei valgyti, nei miegoti. Jie kartu slidinėjo. Šoko. Ir kiekvienas prisilietimas kurstė geismą, kokio jis dar nebuvo patyręs. Vadinasi, ši kančia, ilgesys bei aistra ir yra meilė!

Net pametęs galvą, jis dėkojo likimui už tai, kad dovanojo jam sugebėjimą neprarasti pusiausvyros. Niekas neturi įtarti, niekas neturi sužinoti, ką jis jaučia, – išskyrus pačią Rozmari.

Bartonai išvyko savaite anksčiau už Faradėjus. Stefanas pasiskundė Sandrai, kad Sent Moricas gana nuobodus. Gal verčiau sutrumpinti atostogas ir grįžti į Londoną? Ji mielai sutiko. Praėjus dviem savaitėms po jų grįžimo, jis tapo Rozmari meilužiu.

Keistas neramus, audringas laikotarpis – kupinas įkarščio, nerealus. Kiek laiko jis truko? Daugiausia šešis mėnesius. Šešis mėnesius, per kuriuos Stefanas dirbo savo

įprastinį darbą, susitikinėjo su rinkėjais, kėlė klausimus bendruomenių rūmuose, kalbėjo įvairiuose susirinkimuose, diskutavo su Sandra apie politiką ir galvojo tik apie vieną – Rozmari.

Jų slapti susitikimai mažame butelyje, jos grožis, aistringos glamonės. Sapnas. Jaudinantis, svaiginantis sapnas.

O paskui – prabudimas.

Visai netikėtas prabudimas.

Tarsi išnirus iš tunelio į dienos šviesą.

Dar šiandien jis buvo aistringas meilužis, o kitądien vėl tapo Stefanu Faradėjum, manančiu, kad gal nereikia taip dažnai susitikinėti su Rozmari. Velniop visa tai. Jie ir taip siaubingai rizikuoja. Jei Sandra įtartų... Jis vogčia žvilgtelėjo į ją prie pusryčių stalo. Ačiū Dievui, ji nieko neįtaria. Nė nenumano. Nors kai kurie jo pasiaiškinimai dėl vėlyvų sugrįžimų skystoki. Kita moteris pradėtų kai ką užuosti. Laimė, Sandra ne tokia.

Jis giliai įkvėpė. Ne, iš tikrųjų jis su Rozmari elgiasi labai neatsargiai! Keista, kad jos vyras nieko nepastebi. Kvailas, patiklus dėdulė, daug vyresnis už ją.

O vis dėlto kokia nuostabi būtybė...

Ūmai jis prisiminė golfą. Gaivus vėjelis virš smėlio kopų, vaikštinėjimas su lazdomis... mostelėjimas... taiklus pirmasis smūgis... į dangaus žydrynę nuskriejęs kamuoliukas. Ir vyrai. Vyrai su keturiomis rūkstančiomis pypkėmis. Moterys į aikštynus neįleidžiamos!

Staiga jis paklausė Sandros:

– Gal mums nuvažiavus į Fairheveną?

Ji nustebusi pakėlė akis.

– Nori? Bet ar ištrūksi iš darbo?

– Gal vidury savaitės. Norėčiau truputį pažaisti golfą. Pavargau.

– Galėtume važiuoti ir rytoj. Susitikimą su Astliais atidėčiau antradieniui. Bet ką daryti su Lovatsais?

– O, atidėkime irgi. Kaip nors pasiteisinsim. Noriu išvažiuoti.

Jį masino Fairheveno tyla su Sandra ir šunimis ant terasos ir senas, užžėlęs sodas, ir golfas Sendli Hife, ir vakarojimas kaime su Mak-Tevišu ant kelių.

Stefanas jautėsi kaip žmogus, atsigavęs po sunkios ligos.

Pamatęs Rozmari laišką jis susiraukė. Juk prašė jos nerašyti. Tai pernelyg pavojinga. Sandra, aišku, nepaklaus, nuo ko tie laiškai, bet vis tiek tai neišmintinga. Ir tarnais ne visada galima pasitikėti.

Jis nuėjo į savo kabinetą ir kiek sunerimęs atplėšė voką. Puslapiai. Daugybė puslapių.

Skaitant vėl užliejo jau ne kartą patirtas jaudulys. Ji dievino jį, mylėjo kaip anksčiau, ji kankinosi, nematydama jo jau penkias dienas. Gal ir jis liūdi? Ar nesiilgi Leopardas savo Etiopės?

Jis šyptelėjo, atsiduso. Tas įdomus juokelis gimė, kai jis nupirko jai vyrišką taškuotą chalatą, kuris jai labai patiko. Dėmės ant leopardo kailio keičiasi, tad jis pasakė: „Bet tau, mieloji, nevalia keisti savo kailio“. Po to ji praminė jį Leopardu, o jis ją pavadino Tamsiaode Gražuole.

Kvaila, ką ir besakyti. Taip, be galo kvaila. Gana malonu iš jos pusės, kad ji primargino tiek puslapių. Bet kaip tik šito ir nereikėjo daryti. Velniai trauktų, jiems abiem reikia būti *atsargesniems*! Sandra – ne tokia moteris, kad atleistų panašius dalykus. Jeigu ji ką nors įtars... Rašyti laiškus pernelyg pavojinga. Jis jau tai sakė Rozmari. Kodėl ji negali palaukti, kol jis grįš į miestą? Po šimts pypkių, jie gi susitiks po dviejų trijų dienų.

Kitą rytą ant pusryčių stalo gulėjo naujas laiškas. Šįsyk Stefanas mintyse jau nusikeikė. Jam pasirodė, kad Sandros žvilgsnis porai sekundžių užkliuvo už laiško. Tačiau ji nieko nesakė. Ačiū Dievui, ji ne iš tų moterų, kurios domisi vyrų korespondencija.

Po pusryčių jis sėdo į automobilį ir nuvažiavo iki artimiausio miestelio, kuris buvo už aštuonių mylių. Skambinti iš kaimo nesiryžo. Iš ten jis susisiekė su Rozmari.

– Alio... Čia tu, Rozmari? Nerašyk man daugiau laiškų.

– Stefanai, brangusis, kaip aš džiaugiuosi, girdėdama tavo balsą!

– Būk atsargi. Ar niekas tavęs negirdi?

– Aišku, ne. Mano angele, aš taip tavęs pasiilgau. O tu manęs ilgiesi?

– Na... žinoma. Bet nerašyk. Tai pernelyg pavojinga.

– Tau patiko mano laiškas? Ar pajutai, tarsi aš būčiau šalia tavęs? Brangusis, aš trokštu būti su tavimi kiekvieną minutę. O tu?

– Taip... bet nekalbėkim apie tai telefonu.

– Tu juokingai atsargus. Kas atsitiko?

– Aš nerimauju dėl tavęs, Rozmari. Nenoriu užtraukti tau nemalonumų.

– O man tas pats, kas manęs laukia. Tu gi žinai.

– Bet man ne tas pats, brangioji.

– Kada grįši?

– Antradienį.

– Tai trečiadienį pasimatysim?

– Taip... hm, taip.

– Brangusis, aš nebeturiu jėgų laukti. Gal kaip nors ištrūktum ir atvažiuotum šiandien? O Stefanai, juk tu *gali*! Juk užsiimi politika ir kitais kvailais reikalais...

– Bijau, kad tai neįmanoma.

– Kažin ar tu ilgiesi manęs bent per pusę tiek, kaip aš tavęs.

– Nekalbėk nesąmonių. Žinoma, kad taip.

Padėjęs ragelį, jis pasijuto pavargęs. Kodėl moterys reikalauja būti tokiais neatsargiais? Ateity jiedu su Rozmari turi labiau pasisaugoti. Ir susitikinėti derėtų rečiau.

Po to jų santykiai atšalo. Jis buvo užsiėmęs – labai užsiėmęs. Tiesiog negalėjo daug laiko skirti Rozmari ir stengėsi jai tai paaiškinti. Bet ji nenorėjo nė klausyti.

– O, tie tavo kvaili seni politikai... tarsi jie būtų svarbūs!

– Bet jie iš tikrųjų *yra* svarbūs.

Ji nieko nesuprato. Ir nenorėjo suprasti. Ji nesidomėjo jo darbu, jo siekiais, jo karjera. Ji tetroško viena – kad jis be paliovos kartotų mylįs ją. „Ar myli mane kaip ir anksčiau? Pasakyk man dar kartą, kad *tikrai* mane myli!"

„Juk lig šiol tai turėjo tapti tarsi savaime suprantama", – svarstė jis. Ji buvo miela būtybė, tikrai miela, bet su ja neįmanoma buvo *pasikalbėti*.

Galbūt dėl to, kad jie per dažnai matėsi. Tokiu atveju neįmanoma išsaugoti meilės įkarščio. Jie turėjo susitikinėti rečiau – kiek atleisti vadžias.

Tačiau ši mintis jai kėlė pasipiktinimą – siaubingą pasipiktinimą. Dabar ji be paliovos jam priekaištaudavo.

– Tu nebemyli manęs taip, kaip anksčiau.

Ir jis turėjo ją įtikinėti, prisiekinėti. O ji vis primindavo viską, ką jis jai sakęs.

– Prisimeni, kalbėjai, kad būtų nuostabu kartu numirti? Amžinai užmigti vienas kito glėbyje? Ar prisimeni, kaip sakei, kad susiruošim karavaną ir iškeliausim į dykumą? Tik žvaigždės ir kupranugariai... ir mes, užmiršę viską pasaulyje.

Kokių kvailysčių prikalba žmonės, kai jie yra įsimylėję! Tada jie buvo kaip apsvaigę, bet štai atėjo laikas mąstyti šaltu protu. Kodėl moterys negali užmiršti praeities? Vyrams nepatinka, jeigu jiems nuolat primena tas minutes, kai jie atrodė visiški idiotai.

Staiga jos reikalavimai pasidarė visai neprotingi. Ar negalėtų jis keliauti į Pietų Prancūziją ir susitikinėti su ja ten? O gal į Siciliją arba Korsiką – kur nors, kur tavęs nepamatytų pažįstami? Stefanas liūdnai atsakė, jog tokios vietos pasaulyje neegzistuoja. Pačiose netikėčiausiose vietose tu visada sutiksi seną mokyklos draugą, kurio nematei jau šimtą metų.

Tada ji pasakė tai, kas jį ne juokais nugąsdino:

– Bet argi tai svarbu?

Jis sukluso, įsitempė ir viduje sustingo.

– Ką tu turi galvoje?

Ji nusišypsojo ta pačia žavinga šypsena, kuri kažkada suvirpino jo širdį ir pripildė jį ilgesio iki kaulų smegenų. Dabar ši šypsena tesukėlė nerimą.

– Leopardai, brangusis, aš kartais pagalvoju: argi ne kvaila mums slapstytis užkampiuose. Juk neverta, tiesa? Ženkime per gyvenimą drauge. Užteks apsimetinėti. Džordžas išsiskirs su manimi, o tavo žmona – su tavim. Tada galėsime susituokti.

Dar to betrūko! Katastrofa! Žlugimas! O ji nieko nesupranta.

– Aš negaliu tau šito leisti.

– Bet, brangusis, aš nieko nebijau. Ir nepripažįstu jokių kompromisų.

„Bet aš pripažįstu", – pagalvojo Stefanas.

– Svarbiausia – meilė. Man nerūpi, ką žmonės pagalvos.

– Bet man rūpi, brangioji. Toks skandalas palaidotų mano karjerą.

– Na ir kas? Susirasi tūkstantį kitų darbų.

– Nekvailiok.

– O kam apskritai dirbti? Aš turiu pinigų, tu gi žinai. Tai mano pačios pinigai, ne Džordžo. Galėtume pakeliauti po pasaulį, aplankyti nuostabiausias ir atokiausias vietas, kur galbūt dar niekas niekada nėra buvęs. Arba nuplauksim į kokią nors salą Ramiajame vandenyne. Tik pagalvok – kaitri saulė, žydras dangus ir koralų rifai.

Stefanas trumpam susimąstė. Sala pietų jūroje! Ir visos tos idiotiškos idėjos. Kuo ji jį laiko – pajūrio valkata?

Jis pažvelgė į ją akimis, kuriose nebebuvo jau nė krislo meilės. Gražuolė vištos smegenėlėmis! O jis – kvailys, kvailys per visą pilvą. Bet dabar, ačiū Dievui, jau atsitokėjo. Ir turi išsikapanoti iš šitos košės. Duok jai valią, ir ji sugriaus visą tavo gyvenimą.

Jis pasakė jai viską, ką šimtus kartų iki jo kalbėjo kiti vyrai. Reikia padėti tašką – taip jis ir parašė. Tai jos pačios labui. Jis negali rizikuoti jos laime – ir taip toliau, ir panašiai.

Viskas baigta – nejaugi neaišku?

Bet ji nenorėjo to suprasti. Pamėgink ją įtikinti. Ji dievina jį, myli labiau nei bet kada, ji negali be jo gyventi! Sąžiningiausia būtų, jeigu ji viską papasakotų savo vyrui, o Stefanas tegu papasakoja žmonai! Dabar jis prisiminė, kaip nukrėtė šaltis, laikant rankose šį jos laišką. Pusprotė nelaiminga! Įkyri idiotė! Ji eis ir išpliurps viską Džordžui, o šis pradės skyrybų bylą ir iškvies jį į teismą kaip atsakovą. Sandra su juo irgi išsiskirs. Jis tuo nė kiek neabejojo. Kartą, pasakodama apie vieną savo draugę, ji kiek nustebusi pasakė: „Kas jai beliko, kai ji sužinojo, kad jos vyras turi kitą moterį? Tik išsiskirti!" Taip sureaguotų Sandra. Ji išdidi. Ji niekada nesidalytų vyru.

Tada jam būtų galas – įtakingasis Kiderminsteris jo niekada neremtų. Kiltų toks skandalas, kokio jis neatlaikytų. Tiesa, visuomenė dabar toleruoja kur kas daugiau negu anksčiau. Bet ne tokioje pikantiškoje byloje kaip ši! Tektų atsisveikinti su svajonėmis ir siekiais. Ir tik dėl to pamišėliško susižavėjimo šia kvaila moterimi. Vaikiška meilė – štai kas tai buvo. Vaikiška meilė, įsiplieskusi netinkamiausiu gyvenimo laikotarpiu.

Jis prarastų viską, ką pasiekė. Nevykėlis! Menkysta!

Jis prarastų Sandrą...

Ir staiga, kaip trinktelėtas per galvą, jis suprato: tai ir būtų baisiausia. *Jis prarastų Sandrą.* Sandrą su kvadratine balta kakta ir skaisčiomis rudomis akimis. Sandrą, savo brangią draugę ir bendražygę, savo orią ją, išdidžiąją, ištikimąją Sandrą. Ne, jis neturi jos prarasti... Neturi... Viską, tik ne tai.

Ant kaktos išsisunkė prakaitas.

Jis *privalo* išsikapanoti.

Privalo priversti Rozmari įsiklausyti į sveiką protą... Bet kaip? Rozmari ir protas neturi nieko bendra. Tarkim, jis pasakys jai, kad vis dėlto myli savo žmoną. Ne. Ji paprasčiausiai nepatikės. Ji tokia kvailė. Tuščiagalvė, įkyri, egoistiška. Ir ji vis dar jį myli – štai kur visa nelaimė.

Jį apėmė aklas įniršis. Kaip priversti ją nutilti? Kaip užčiaupti jai burną? „Nebent nuodais", – su kartėliu pagalvojo jis.

Prie rankos suzyzė širšė. Jis išsiblaškęs dirstelėjo į vabzdį. Patekusi į stiklainį su uogiene, ji mėgino ištrūkti.

„Visai kaip aš, – pagalvojo jis. – Įklimpo į saldumyną ir negali išsikapanoti, vargšelė."

Bet jis, Stefanas Faradėjus, išsikapanos. Laikas, reikia laimėti laiko.

Kaip tik tuo metu Rozmari susirgo gripu. Jis pasielgė kaip pridera – nusiuntė didelę puokštę gėlių. Tai leido jam atsikvėpti. Kitą savaitę jis su Sandra pietavo pas Bartonus – šventė Rozmari gimimo dieną. Rozmari pasakė: „Iki savo gimtadienio nieko nesiimsiu – tai būtų pernelyg žiauru Džordžo atžvilgiu. Jis taip stengėsi viską suruošti. Jis toks geras. O kai viskas baigsis, mes pasikalbėsim".

O jeigu jis pasakys jai tiesiai šviesiai, kad nebemyli? Stefanas suvirpėjo. Ne, neišdrįs. Apimta isterijos ji gali nubėgti pas Džordžą. Ar net atsibelsti pas Sandrą. Jis kone girdėjo jos verksmingą, beviltišką balsą.

„Jis sako, kad manęs nebemyli, bet aš *žinau*, jog tai netiesa. Jis mėgina likti ištikimas, tęsti su *jumis* žaidimą, bet jūs sutiksit su manim – kai žmonės sąžiningai myli vienas kitą, lieka *vienintelė* išeitis. Todėl prašau jūsų – paleiskite jį."

Būtent tokią pasišlykštėtiną nesąmonę ji ištėkštų. O Sandra, išdidi ir pasipiktinusi, pareikštų: „Gali keliauti sau laisvas!"

Ji nepatikėtų – ir kaip galima patikėti? Bet Rozmari parodytų laiškus – tuos, kuriuos jis, paskutinis asilas, jai parašė. Dabar Dievas žino, ko jis ten pripaistė. Pakankamai, daugiau nei pakankamai, kad Sandra įsitikintų, – juk *jai* tokių laiškų jis niekada nerašė...

Reikia kažko imtis – priversti Rozmari nutilti. „Gaila, – toptelėjo jam, – kad mes gyvename ne Bordžijų* laikais..."

---

* Bordžijos (Borgias) – XV-XVI a. Italijoje gyvenusi visuomenės veikėjų šeima. Cezaris – kardinolas, karo vadas ir politikas. Jo sesuo Lukrecija – menų rėmėja. Jų tėvas Rodrigo (Aleksandras VI) – italų popiežius 1492-1503 m. *(Vert. past.)*

Taurė užnuodyto šampano – vienintelis dalykas, kuris privverstų Rozmari nutilti.

Taip, jis iš tikrųjų taip pagalvojo.

Kalio cianidas jos šampano taurėje, kalio cianidas jos vakariniame rankinuke... Depresija po gripo.

Ir kitoje stalo pusėje Sandra, žvelgianti tiesiai jam į akis.

Praslinko beveik metai, o jis negali to užmiršti.

Penktas skyrius

Aleksandra Faradėj

Sandra Faradėj neužmiršo Rozmari Barton. Ji prisimindavo ją kone kiekvieną minutę – sukniubusią tą vakarą restorane ant staliuko.

Ji prisiminė jos sunkų alsavimą ir tai, kaip pakėlusi akis pamatė ją stebintį Stefaną...

Ar perskaitė jis jos akyse tiesą? Ar įžvelgė jos neapykantą, sumišusią su siaubu ir triumfu?

Štai praslinko jau beveik metai, o viskas taip gyva jos atminty, tarsi būtų nutikę tik vakar! *Rozmari neįmanoma užmiršti.* Kaip siaubinga! Siaubinga, kai žmogus po mirties toliau gyvena jūsų atminty. Būtent taip yra su Rozmari. Sandros atminty, o gal ir... Stefano? Šito ji nežinojo, bet neabejojo, kad taip gali būti.

„Liuksemburgas" – pasibjaurėtina įstaiga su puikiais patiekalais, greitu aptarnavimu, prabangiu dekoru bei aplinka. Ir neįmanoma išvengti tos vietos – žmonės visada jus kviečiasi būtent ten.

Ji taip troško užmiršti, tačiau viskas lyg tyčia žadino prisiminimus. Net Fairhevenas neteko savo žavesio, kai Džordžas Bartonas apsigyveno „Mažajame priore".

Tai iš tiesų buvo gana keistas jo sprendimas. Džordžas Bartonas visada buvo keistuolis. Jai norėjosi visai ne tokio kaimyno. Jo atsiradimas Fairhevene sudrumstė šios vietovės ramybę, užtemdė jos grožį. Jie kiekvieną vasarą čia ilsėjosi, sėmėsi jėgų ir buvo laimingi su Stefanu – jei apskritai kada nors buvo laimingi...

Ji kietai suspaudė lūpas. Taip, tūkstantį kartų – taip! Jie galėjo būti laimingi, jei ne Rozmari. Tai ji sugriovė trapų abipusio pasitikėjimo bei švelnumo rūmą, kurį jie su Stefanu buvo pradėję statyti. Kažkas nesuvokiama, instinktyvaus vertė ją slėpti nuo Stefano savo aistrą, savo visišką atsidavimą. Ji mylėjo jį nuo tos minutės, kai jis priėjo prie jos tą dieną Kiderminsterių namuose, apsimetęs droviu ir nežinančiu, kas ji.

Betgi jis *žinojo*. Ji pati gerai neprisiminė, kada tai suprato. Kartą po vestuvių jis papasakojo jai apie subtilias politines manipuliacijas, padedančias prastumti kokį nors įstatymą.

Tada jai dingtelėjo: „Man tai kažką primena. Bet ką?" Paskui ji suprato, kad tai iš esmės ir yra ta pati taktika, kurią jis tada pritaikė Kiderminsterių namuose. Šią tiesą ji priėmė be nuostabos, tarsi ji seniai būtų glūdėjusi pasąmonėje ir tik dabar iškilusi į paviršių.

Nuo pat jų vedybinio gyvenimo pradžios Sandra suprato: jis nemyli jos taip stipriai, kaip myli ji. Tačiau ji tikino save, kad jis tiesiog nesugeba taip mylėti. Ją guodė jos pačios nelaiminga meilė. Ji žinojo, jog toks aklas ir audringas jausmas nedažnai aplanko moteris. Ji mielai būtų paaukojusi už jį gyvybę; dėl jo ji buvo pasirengusi melui, nusikaltimui, kančiai! Ir štai, pamynusi savo orumą, ji tenkinosi ta padėtimi, kurią jis jai suteikė. Jam buvo reikalingas jos bendradarbiavimas, jos simpatijos, aktyvus ir intelektualus palaikymas. Jam reikėjo ne jos širdies, o proto ir tų materialinių privalumų, kuriuos teikė jos kilmė.

Vienintelis dalykas, ko ji niekada neleisdavo sau – tai stumti jį į nepatogią padėtį tokiu savo atsidavimu, už kurį jis negalėjo atitinkamai atsilyginti. Ji nuoširdžiai tikėjo, kad patinka jam ir kad jis mėgaujasi jos draugija. Ji tikėjosi ateities, kurioje jos našta gerokai palengvės, – švelnių ir draugiškų santykių ateities.

Jis gi myli ją, galvojo ji, tik savotiškai.

Ir štai atsirado Rozmari.

Kartais, iki skausmo kramtydama sau lūpas, Sandra stebėjosi, kaip jis gali įsivaizduoti, kad ji nieko nepastebi. Ji viską žinojo nuo pirmos minutės – ten, Sent Morice, – kai pastebėjo, kaip jis žvelgia į tą moterį.

Ji tiksliai žinojo net dieną, kada toji moteris tapo jo meiluže.

Ji žinojo, kokiais kvepalais tas padaras kvepinasi...

Protingas Stefano veidas, jo svajingos akys jai aiškiai liudijo viską, ką jis prisimena, apie ką galvoja – apie tą moterį... moterį, pas kurią jis ką tik buvo!

Vargu ar įmanoma, mąstė ji, šaltakraujiškai įvertinti jos daliai tekusią širdgėlą. Tik drąsa ir įgimtas išdidumas padėjo jai ištverti tas kasdienes kančias, kurioms ją pasmerkė gyvenimas. Ji nerodė, niekada nerodė savo jausmų. Ji nyko akyse, jos veidas vis labiau blyško, iš jos liko vieni kaulai, standžiai aptempti oda. Praryti kąsnelį kitą ji dar prisiversdavo, bet negalėjo prisiversti užmigti. Kiauras naktis ji gulėdavo spoksodama į tamsą. Ji negalėjo pakęsti vaistų – laikė juos silpnumo požymiu. Ji viską ištvers savo jėgomis. Skųstis, maldauti, reikalauti – visa tai jai kėlė pasišlykštėjimą.

Vienintelis mažytis paguodos krislas buvo tai, kad Stefanas jos nepaliko. Spėti, kad tokį jo elgesį lemia ne meilė, o karjeros siekiai, ji vis dar negalėjo. Jis tiesiog nenorėjo jos palikti.

Galbūt kada nors ši aistra išblės...

Ir kuo gi ta moteris jį sužavėjo? Taip, ji patraukli, graži – betgi tokių daug. Kaip toji Rozmari Barton apsuko jam galvą?

Ji besmegenė... kvaila... ir netgi – tai Sandrą ypač guodė – ne itin įdomi. Protas, žavesys ir provokuojančios manieros – štai kas sulaiko vyrus. Sandra neabejojo, kad viskas greitai baigsis – Stefanui visa tai nusibos.

Ji buvo įsitikinusi, kad pagrindinis jo gyvenimo interesas yra darbas. Jis buvo gimęs aukštiems siekiams, ir pats tai žinojo. Apdovanotas politiko talentu, jis mėgavosi savo veikla. Tai buvo jo gyvenimo tikslas. Nejaugi jis to nesupras, vos pradės blėsti aistra?

Sandrai nė karto nedingtelėjo mintis jį palikti. Ji buvo jo kūno ir sielos dalis – nesvarbu, priims jis ją ar atstums. Jis buvo jos gyvenimas, jos egzistencija. Meilė liepsnojo joje kaip galingas viduramžių laužas.

Ir štai atėjo minutė, kai įsižiebė viltis. Jie nuvažiavo į Fairheveną. Stefanas atrodė jau atsitokėjęs. Ji staiga pajuto, kai tarp jų atsinaujino sena simpatija. Širdy vis stipriau kirbėjo viltis. Jis kaip anksčiau norėjo jos, džiaugėsi jos draugija, pasitikėjo jos patarimais. Kažkokiam laikotarpiui jis ištrūko iš tos moters glėbio.

Jis atrodė laimingesnis, panašesnis į save.

Neįvyko nieko nepataisoma. Kas buvo, tas buvo. Jeigu jis tik galėtų prisiversti nutraukti su ja ryšius...

Paskui jie grįžo į Londoną, ir vėl prasidėjo kančios. Stefanas atrodė iškankintas, sunerimęs, nesveikas. Jis nebegalėjo sutelkti dėmesio darbe.

Jai atrodė, jog ji žino priežastį. Rozmari norėjo, kad jis su ja išvažiuotų... Ir jis svarsto, ar nežengti to žingsnio – ar nemesti visko, kas jam brangiausia. Kvailystė! Beprotybė! Darbas tokiems žmonėms svarbiau už viską – jis tikras anglas. Ir jis pats giliai širdyje tai puikiausiai žino. Taip, bet Rozmari labai graži ir... labai kvaila. Stefanas būtų ne pirmas vyriškis, paaukojęs dėl moters savo karjerą ir paskui gailėjęsis!

Kartą kokteilio vakarėlyje Sandra nugirdo keletą žodžių – kažkokią frazę: „... papasakosiu Džordžui – reikia apsispręsti..."

Tai buvo tuoj po to, kai Rozmari susirgo gripu.

Sandros širdy vėl suruseno viltis. Tarkim, liga komplikuosis į plaučių uždegimą – po gripo taip būna. Pernai žiemą nuo to numirė viena jos jauna draugė. Jei Rozmari numirtų...

Ji nė nebandė užgniaužti šios minties ir visai nesibaisėjo savimi. Kaip ir viduramžių moterys ji sugebėjo atsiduoti atkakliai, netramdomai neapykantai.

Taip, ji nekentė Rozmari Barton. Jei mintys galėtų žudyti, Rozmari jau nebūtų tarp gyvųjų.

Bet mintys nežudo.

Neturi jos tokios galios...

Tą vakarą „Liuksemburge“ Rozmari su sidabrinės lapės kailiais, slystančiais nuo jos pečių, atrodė žavinga. Sulysusi, išblyškusi po ligos, ji spinduliavo jau nebe žemišką grožį. Damų persirengimo kambary ji sukiojosi priešais veidrodį...

Sandra jai už nugaros žvelgė į jųdviejų atspindį. Jos pačios veidas tarsi išskaptuotas – šaltas, be gyvybės. Sakytum, bejausmis – šaltakraujės, griežtos moters veidas.

Staiga Rozmari tarė:

– O, Sandra, aš užstojau visą veidrodį? Tuoj baigiu. Tas siaubingas gripas mane visai nualino. Likau kaip šešėlis. Vis dar jaučiu silpnumą ir galvą skauda...

Sandra mandagiai pasidomėjo:

– Tau ir šį vakarą skauda galvą?

– Truputį. Gal turi aspirino?

– Taip, visada nešiojuosi vaistinėlę.

Ji atsisegė rankinuką ir išsitraukė vaistinėlę. Rozmari mielai ją paėmė.

– Dėl viso pikto įsimesiu į savo krepšelį.

Visa tai matė toji tamsiaplaukė, Bartono sekretorė. Ji taip pat priėjo prie veidrodžio, kad pasipudruotų. Simpatiška mergina, netgi graži. Sandrai pasirodė, kad ir ji nemėgsta Rozmari.

Paskui jos išėjo iš persirengimo kambario – pirmoji Sandra, paskui Rozmari, tada mis Lesing. Tiesa, dar ir Airis, Rozmari sesuo, kuri ten irgi buvo. Labai susijaudinusi, didžiulėmis akimis, balta, į mokinukės panašia suknele.

Jos visos išėjo ir prisijungė prie hole stoviniavusių vyrų.

Prišoko vyriausiasis padavėjas ir nuvedė juos prie staliuko. Jie įžengė pro didžiulę arką ir niekam nė nekilo mintis, kad vienas iš jų niekada nebeišeis pro tas duris gyvas...

Šeštas skyrius

Džordžas Bartonas

Rozmari...

Džordžas Bartonas pastatė savo taurę ir nemirksėdamas it apuokas įsistebeilijo į ugnį.

Jis buvo jau pakankamai išgėręs, kad atsiduotų savigailai.

Kokia nuostabi mergina ji buvo! Jis kraustėsi dėl jos iš proto. Ji tai žinojo, o jam visada atrodė, kad ji iš jo tik šaiposi.

Net tuomet, kai pirmą kartą prašė jos rankos, jis taip nepasitikėjo savimi! Tik mykė ir vapėjo. Kaip koks pusprotis.

– Žinai, meilute, bet kada... tu tik pasakyk. Juk tai negerai. Tu net nežiūri į mane. Aš visada buvau siaubingas kvailys. Bet mes galėtume sukurti mažytę korporaciją. Tu juk žinai, kaip aš jaudinuos, a? Tai yra... ne tik dabar, bet visada. Supranti, nesinori praleisti nė menkiausio šanso, bet tai tik šiaip – užsiminiau.

O Rozmari juokėsi ir bučiavo jam į pakaušį.

– Tu nuostabus, Džordžai, aš neužmiršiu tavo mielo pasiūlymo, bet kol kas tekėti nesiruošiu.

Ir jis rimtai atsakė:

– Teisingai, nereikia skubėti. Gerai apsidairyk aplinkui ir išsirink pati.

Jis nepuoselėjo jokių vilčių – nė menkiausių. Štai kodėl jis taip nustebo, tiesiog neteko amo, kai Rozmari pareiškė, kad nusprendė už jo ištekėti.

Ji, žinoma, jo nemylėjo. Jis tai puikiausiai suprato. Tiesą sakant, ji pati tai pripažino.

– Tu juk mane supranti, ar ne? Norisi ramybės, laimės, saugumo. Gyvensiu su tavim. Ta meilė pernelyg žeidžia. Ji visada nuveda kažkur ne ten, ir galiausiai viskas baigiasi tragedija. Tu man patinki, Džordžai. Tu mielas, įdomus, švelnus ir apskritai – nuostabus. O tokio žmogaus man ir reikia.

Jis sumurmėjo:

– Puiku. Gyvensim kaip karaliai.

Ką gi, tai nebuvo taip jau toli nuo tiesos. Jie iš tiesų buvo laimingi. Jis visada buvo nuolankus ir nuolat sakydavo sau, kad nereikia pernelyg varžyti žmonos. Rozmari nesitenkino jo nuobodžia draugija. Kaipgi be *nuotykių*?! Ir jis išmoko susitaikyti su tais nuotykiais. Jis tvirtai tikėjo, kad jie trumpalaikiai – Rozmari visada grįždavo pas jį. Tereikia būti kantriam, ir viskas bus gerai.

Juk jis kažkuo vis dėlto patiko jai. Jos prisirišimas prie jo buvo nekintantis. Jis egzistavo nepriklausomai nuo jos flirtavimų bei meilės nuotykių.

Jis išmoko žiūrėti į tai pro pirštus. Ir guosdavosi mintimi, jog gyvenant su tokio karšto temperamento bei neeilinio grožio moterimi kaip Rozmari tai neišvengiama. Taigi neverta jaudintis.

Paflirtavo su tuo jaunuoliu, ir viskas. Tačiau kai jis pirmąsyk suprato, jog vyksta kažkas rimta... Jis iš karto pajuto, jog ji pasikeitė – tapo itin jausminga, pagražėjo, tiesiog spinduliavo. Netrukus tai, ką jam pakuždėjo nuojauta, patvirtino gana nemalonūs faktai.

Kartą, kai jis užėjo į jos kambarį, Rozmari instinktyviai uždengė ranka prirašytą puslapį. Jis viską suprato. Ji rašė meilužiui.

Vos tik ji išėjo iš kambario, jis įsmuko ten ir paėmė sugeriamojo popieriaus bloknotą. Laišką ji buvo išsinešusi, bet sugeriamasis popierius buvo dar drėgnas. Jis nusinešė jį per kambarį ir pridėjo prie veidrodžio, kuriame išvydo pakrypusia Rozmari rašysena išvedžiotus žodžius: „Mano brangus mylimasai..."

Jam ausyse supulsavo kraujas. Tą akimirksnį jis supra-

to, kaip jautėsi Otelas*. Išmintingi sprendimai? Kur jau ten! Jame pabudo laukinio žmogaus aistros. Jis panūdo ją pasmaugti! Panūdo šaltakraujiškai nužudyti tą vyriškį. Kas jis? Tas saldžialiežuvis Braunas? O gal tas priekabusis Stefanas Faradėjus? Jie abu spigino akis į ją kaip du apkvaitę avinai.

Jis pastebėjo veidrodyje savo veidą. Krauju pasruvusios akys. Visai kaip pamišėlis.

Tai prisiminus, Džordžui Bartonui iš rankos iškrito taurė. Vėl užgniaužė kvapą, vėl kraujas suūžė ausyse. Netgi dabar...

Jis vargais negalais nuslopino prisiminimus. Nereikia drumsti praeities. Viskas baigta. Panašios kančios jis daugiau niekada nebepatirs. Rozmari mirė. Mirė ir nurimo. Ir jam reikia nurimti. Neverta kankintis...

Keistą įtaką jam padarė jos mirtis. Nuramino...

Šito jis niekada nesakė net Rutai. Gera mergaitė toji Ruta. Šviesi galvelė. Iš tikrųjų, ką jis be jos darytų? Be jos pagalbos. Be jos užuojautos. Ir nė menkiausios užuominos apie kūniškus malonumus. Nėra joje Rozmari beprotybės...

Rozmari... Rozmari, sėdinti prie apvalaus stalo restorane. Kiek sulysusi po gripo, kiek išvargusi, bet graži, be galo graži. Ir vos po valandos...

Ne, jis apie tai negalvos. Bent jau dabar. Jo planas... Verčiau jis apsvarstys planą.

Pirmiausia reikia pasikalbėti su Reisu. Parodyti jam laiškus. Gal jis ką nors juose įžvelgs? Airis buvo pritrenkta. Ji akivaizdžiai neturėjo apie tai jokio supratimo.

Ką gi, šioje situacijoje visa atsakomybė gula ant jo pečių. Reikia viską apmąstyti.

Planas. Viskas suderinta. Data. Vieta.

Lapkričio antroji. Visų šventųjų diena. Tinkamas pretekstas. Žinoma, „Liuksemburgas". Jis pasistengs gauti tą patį staliuką.

---

* „Otelas" – V. Šekspyro tragedija (1604). Kūrinio centre – Otelo ir Dezdemonos meilė. Jago sukurstytas pavydas paskatina Otelą nužudyti mylimąją. *(Vert. past.)*

Ir tie patys svečiai – Entonis Braunas, Stefanas Faradėjus, Sandra Faradėj. Be jų, žinoma, Ruta, Airis ir jis pats. Septintasis svečias bus Reisas. Reisas, kuris ir tada turėjo dalyvauti kviestiniuose pietuose.

O viena vieta bus laisva.

Nuostabu!

Dramatiška!

Nusikaltimo pakartojimas.

Beje, ne visai tikslus pakartojimas...

Jo mintys nuklydo į praeitį...

Rozmari gimtadienis...

Ir Rozmari, sukniubusi ant stalo – negyva...

II KNYGA

Visų šventųjų diena

„Štai Rozmari – kad prisimintumėte.“

Liucilė Dreik įsičiauškėjo. Šis žodis buvo dažnai vartojamas jų šeimoje ir labai tiksliai apibūdino tuos garsus, kurie sklido iš meilių Liucilės lūpų.

Tą rytą ji buvo ypač užsiėmusi – reikėjo atlikti tiek darbų, kad net nežinojo, ko pirmiau griebtis. Artėjo grįžimo į miestą diena, ir kilo daugybė su tuo susijusių problemų. Tarnai, namų ruošos darbai, atsargų ruošimas žiemai, tūkstančiai įvairiausių smulkmenų – ir dar be viso šito, būkite maloni, prižiūrėkite Airis.

– Iš tiesų, mieloji, aš taip dėl tavęs nerimauju... Atrodai tokia išblyškusi ir iškankinta... Kaip neišsimiegojusi... Ar gerai miegojai? Jei ne, daktaras Vilis turi puikių migdomųjų... o gal daktaras Gaskelas? Ką aš čia šiandien norėjau padaryti... Ach taip, reikia nueiti ir *pačiai* pasikalbėti su bakalėjininku... Arba tarnaitė vėl ką nors supainiojo, arba jis tyčia savivaliauja. Dėžutės, dėžutės su muilo drožlėmis – o aš gi niekada neimu daugiau kaip tris savaitei. O gal geriau tiks kas nors raminamo? Pavyzdžiui, Itono sirupas – man jo duodavo vaikystėje. Ir, žinoma, špinatai. Liepsiu šiandien priešpiečiams pagaminti špinatų.

Airis buvo pernelyg pavargusi, kad sektų visas padrikas misis Dreik mintis ir aiškintųsi, kodėl daktaro Gaskelo vardas priminė tetulei vietinį bakalėjininką. O jeigu ji apie tai ir būtų paklaususi, būtų kaipmat sulaukusi atsakymo: „Todėl, kad bakalėjininko vardas Kranfordas, mano mieloji“. Savo mintis visada gerai suprato tik pati tetulė Liucilė.

Sutelkusi visas jėgas Airis paprasčiausiai atsakė:

– Aš jaučiuosi kuo puikiausiai, teta Liucile.

– Paakiai pajuodę... Daug dirbi.

– Aš jau kelias savaites nieko nedariau.

– Tai tau taip atrodo, mieloji. Pasinėrusios į tenisą jaunos merginos išsenka. Be to, man atrodo, kad oras čia labai nesveikas. Pernelyg gili žemuma. Jei Džordžas būtų pasitaręs su manimi, o ne su ta mergiūkšte...

– Mergiūkšte?

– Su ta mis Lesing, apie kurią jis per daug gerai galvoja. Ji gal ir nepakeičiama kontoroje... Tad, drįstu pasakyti, tegul ir sėdi savo vietoje. Tik paskatink ją laikyti save šios šeimos nare... Jai ir paskatinimo nereikia.

– Na jau, teta Liucile. Ruta iš tikrųjų praktiškai yra mūsų šeimos narė.

Misis Dreik paniekinamai prunkštelėjo.

– Norėtų ja tapti – aišku kaip dieną. Vargšas Džordžas – tikras kūdikis moterų rankose. Bet nieko nebus, Airis. Džordžą reikia apginti nuo jo paties, ir tavo vietoje aš jam tiesiai pasakyčiau, kad neverta nė galvoti vesti tokios gražuolės kaip mis Lesing.

Airis akimirksniui atgijo iš savo apatijos.

– Aš niekada nemaniau, kad Džordžas ruošiasi vesti Rutą.

– Vaikeli, tu nematai, kas vyksta tau po nosimi. O be to, žinoma, stokoji mano gyvenimiškos patirties.

Airis nesuvaldė šypsenos. Teta Liucilė kartais kalbėdavo išties labai juokingai.

– Ta jaunuolė – ne santuokai.

– Nejaugi? – paklausė Airis.

– Nejaugi? Aišku, kad taip.

– Argi ji nepakankamai graži?

Tetulė reikšmingai dėbtelėjo į Airis.

– Turėjau galvoje – graži Džordžui. Manau, jūs teisi. Atrodo, ji myli Džordžą. Ir būtų jam puiki žmona, rūpintųsi juo.

Misis Dreik sušnopavo, ir jos geraširdžiame kaip avelės veide šmėkštelėjo pasipiktinimas.

– Džordžas turi, kas juo pasirūpina. Norėčiau žinoti, ko gi jam dar trūksta? Puikus maitinimas, priežiūra. Jam turėtų būti malonu, kad namuose šeimininkauja tokia daili jauna mergina kaip tu, o kai ištekėsi, tikiuosi, aš dar sugebėsiu sukurti jam jaukumą ir pasirūpinti jo sveikata. Ne prasčiau už tą geltonsnapę iš kontoros – ką ji supranta apie namų ūkio tvarkymą? Skaičiai ir sąskaitų knygos, stenografija ir spausdinimas mašinėle – kokia iš to nauda šeimoje?

Airis šyptelėjo, palingavo galvą, bet į ginčus nesileido. Ji prisiminė tamsius ir spindinčius kaip šilkas Rutos plaukus, skaistų veidelį bei figūrą, kuriai puikiai tiko jos pamėgto griežto modelio kostiumėliai. Vargšė teta Liucilė, visi jos supratimai apie namų jaukumą, šeimininkavimą bei meilę buvo tokie pasenę, kad ji, ko gero, pati užmiršo, ką tai reiškia. O ir anksčiau, pagalvojo Airis, prisiminusi savo dėdės šeimą, nedaug ji tuose reikaluose tenutuokė.

Liucilė Dreik, Hektoro Marlo įseserė, buvo ankstesnės santuokos vaikas. Kai mirė jos motina, ji pati tapo mažąja mama savo daug jaunesniam broliukui. Šeimininkaudama tėvo namuose, ji taip ir liko sena pana. Jai buvo jau beveik keturiasdešimt, kai susipažino su pastoriumi Kalebu Dreiku, kuris tuo metu buvo perkopęs penktą dešimtį. Jos šeimyninis gyvenimas truko trumpai, vos dvejus metus, po kurių ji liko našlė su mažu sūneliu. Pavėluota ir tokia netikėta motinystė tapo svarbiausiu jos gyvenimo tikslu. Sūnus jai kėlė nemažai rūpesčių, širdgėlos bei nuolatinių materialinių problemų, bet ji nė karto jam nepriekaištavo. Misis Dreik nenorėjo matyti savo sūnaus Viktoro elgesy nieko bloga – nebent mielas charakterio silpnybes. Viktoras pernelyg patiklus, ir todėl blogi draugai jį taip lengvai išveda iš kelio. Viktorui nesiseka. Viktorą apgaudinėja. Jis – įrankis nedorėlių rankose, kurie tik ir naudojasi jo tyrumu. Jos malonus ir kvailokas avelės veidas įgaudavo rūsčią išraišką nuo menkiausios kritikos Viktoro atžvilgiu. Ji žinojo savo sūnų. Jis gi šaunus berniukas, pilnas aukštų polėkių, o vadinamieji draugai juo naudojasi. Ji žinojo,

geriau už bet ką žinojo, kaip jam sunku prašyti jos pinigų. Bet kai vargšas berniukas patenka į siaubingą situaciją, kas jam belieka? Pas ką jam eiti, jei ne pas ją?

Ir vis dėlto ji pripažino, jog Džordžo pasiūlymas gyventi jo namuose ir prižiūrėti Airis nukrito kaip Dievo dovana iš giedro dangaus būtent tuo metu, kai ji visiškai nuskurdusi buvo beviltiškoje padėtyje. Visus tuos metus ji nugyveno laiminga ir patenkinta. Ir ką gi nudžiugintų tikimybė užleisti vietą jaunai avantiūristei, kuri, be abejo, tik ir svajoja, kaip apsukti Džordžui galvą ir užvaldyti jo pinigus. Juk tik to ji ir tegeidžia! Gražių namų ir turtingo nuolaidaus vyro. Tokio amžiaus moteris kaip teta Liucilė negalėjo suprasti, jog kiekvienai jaunai moteriai iš tikrųjų *patinka* pačiai užsidirbti pragyvenimui! Ji laikėsi nuomonės, kad tos merginos visais laikais vienodos – joms tik duok vyrą, kuris sukurtų komfortą, tai daugiau nieko ir nereikės. Gudri toji Ruta Lesing – pelnė pasitikėjimą, patarinėja Džordžui, kokius baldus pirkti, pasidarė nepakeičiama. Bet, ačiū Dievui, yra bent *vienas* žmogus, kuris ją mato kiaurai!

Liucilė Dreik ryžtingai krestelėjo galvą – taip, kad suvirpėjo jos minkštas dvigubas pagurklis, išdidžiai kilstelėjo antakius ir ėmėsi gvildenti ne mažiau įdomų bei kur kas aktualesnį klausimą.

– Mieloji, tiesiog neišmanau, ką daryti su šiomis antklodėmis. Mat neaišku, ar atvažiuosime čia tik kitą pavasarį, o gal Džordžas ketina lankytis ir savaitgaliais. Jis nieko nesakė?

– Manau, jis pats nežino. – Airis pamėgino sutelkti dėmesį į šią smulkmeną, kuri jai atrodė visiškai nereikšminga. – Jei bus gražus oras, būtų smagu kartais čia apsilankyti. Nors ypatingo noro nejaučiu. Tegul lieka keli daiktai, jeigu vis dėlto atvažiuosim.

– Taip, mieloji, bet reikėtų *žinoti*. Matai, jeigu negrįšime iki kitų metų, tada antklodes derėtų apibarstyti naftalinu. O jeigu atvažiuosime, tai visiškai nereikalinga, nes antklodės bus *naudojamos*, o naftalino kvapas toks nemalonus.

– Ką gi, tada mes jų nenaudosime.

– Iš tikrųjų, vasara buvo karšta, ir aplinkui prisiveisė tiek kandžių. Visi kalba, kad šiemet ypač daug kandžių. Ir, žinoma, širšių. Haukinsas man vakar pasakojo, kad šią vasarą jis rado trisdešimt širšių lizdų... trisdešimt... tik pagalvok...

Airis pagalvojo apie Haukinsą... sėlinantį prieblandoje... su cianidu rankoje... *Cianidas... Rozmari...* Kodėl visos jos mintys grįžta vis prie to paties?

Vėl atskambėjo plonas tetos Liucilės balselis. Ji tarškėjo jau apie ką kita.

–... ir ar siųsti sidabrą į banką? Ledi Aleksandra sako, jog labai daug plėšikų... nors mūsų langinės, aišku, patikimos... Nepatinka man jos šukuosena... veidas tampa toks griežtas... Bet, manau, ji ir yra griežta moteris. Ir nervinga. Dabar visi nervingi. Mano vaikystėje žmonės nežinojo, kas yra nervai. Štai kodėl man paskutiniu metu nepatinka Džordžo išvaizda. Gal ir jis užsikrėtė gripu? Kartą ar du teiravausi, ar nekarščiuoja. Bet gal tai verslo rūpesčiai. Žinai, man atrodo, tarsi jis būtų kažką sumąstęs.

Airis suvirpėjo, o Liucilė iškilmingai paskelbė:

– Aš taip ir pasakiau – persišaldei.

„Kaip aš norėčiau, kad jie čia daugiau nebeatvažiuotų."

Sandra Faradėj ištarė šiuos žodžius su tokiu neįprastu kartėliu, kad jos vyras atsigręžė ir nustebęs pažvelgė į ją. Jam pasirodė, kad ji išsakė jo paties mintis – mintis, kurias jis taip stengėsi nuslėpti. Vadinasi, Sandra jaučia tą patį, ką ir jis? Vadinasi, ir jai atrodo, kad Fairhevenas prarado savo žavesį, kad jo ramybę sudrumstė jų naujieji kaimynai, apsigyvenę už parko, per mylią nuo jų.

Nebeįstengdamas nuslėpti nuostabos, jis tarė:

– Nežinojau, kad ir tau jie ne prie širdies.

Ji akimirksniu – bent jau taip jam pasirodė – susivaldė.

– Kaimynai kaime – be galo svarbu. Su jais – arba gražiuoju, arba piktuoju. Visai kitaip Londone, kur galima palaikyti su žmonėmis tiesiog draugiškus santykius.

– Ne, – tarė Stefanas. – Čia kažkas ne taip.

– Ir dar tas keistas pakvietimas į vakarėlį.

Abu nutilo, prisiminę nutikimą per priešpiečius. Džordžas Bartonas buvo labai draugiškas, netgi džiugus ir, kaip jie abu pastebėjo, vos nuslėpė susijaudinimą. Tomis dienomis jis elgėsi tikrai keistai. Iki Rozmari mirties Stefanas ypatingai neatkreipė į jį dėmesio. Džordžas visada likdavo šešėlyje kaip malonus ir nuobodus jaunos, gražios žmonos vyras. Apgaudinėdamas Džordžą, Stefanas nejautė nė menkiausių sąžinės priekaištų. Džordžas buvo iš tų sutuoktinių, kurių tokia jau dalia – būti mulkinamiems. Daug vyresnis ir nepasižymintis patrauklumu, kuris galėtų sulaikyti gražią ir kaprizingą moterį. Ar Džordžas neapgaudinėjo pats savęs? Stefanas taip nemanė. Jo nuomone, Džordžas puikiausiai

pažinojo Rozmari. Jis ją mylėjo ir labai kukliai vertino savo galimybes įtikti žmonai.

Ir vis dėlto Džordžas tikriausiai kentėjo...

Stefanas leidosi į apmąstymus, ką Džordžas išgyveno po Rozmari mirties.

Po tragedijos jis su Sandra jį retai tematė. Kol Džordžas netikėtai įsiveržė į jų gyvenimą, atsiradęs kaimynystėje, „Mažajame priore". Ir iš pat pradžių, prisiminė Stefanas, jis atrodė visiškai kitoks.

Tapo gyvesnis, labiau pasitikintis savimi. Ir... taip, gana *keistas*.

Jis ir šiandien elgėsi nesuprantamai. Tas netikėtas pakvietimas. Airis aštuonioliktojo gimtadienio vakarėlis. Jis labai tikisi, kad Stefanas su Sandra būtinai ateis... Jie tokie nuostabūs kaimynai.

Sandra greitai atsakė: „Žinoma, labai malonu". Londone Stefanas, aišku, be galo pavargsta, o ir ji pati turinti daugybę alinančių darbų, tačiau ji tikisi, kad jie rasią laiko.

– Tada paskirkim dieną, gerai?

Džordžo veidas buvo įraudęs, besišypsantis, atkaklus.

– Gal po savaitės – trečiadienį arba ketvirtadienį? Ketvirtadienis – lapkričio antroji. Tiks? Galima sutarti ir kitą dieną, kaip jums patogiau.

Šis malonus pakvietimas juos tiesiog įpareigojo – aiškiai jautėsi sugebėjimo bendrauti stoka. Stefanas pastebėjo, kaip išraudo ir sutriko Airis Marlo. Sandra laikėsi puikiai. Ji su šypsena priėmė tai, kas neišvengiama, ir pasakė, kad ketvirtadienis, lapkričio antroji, jiems kaip tik.

Staiga Stefaną kankinusios mintys prasiveržė ryžtingu šūksniu:

– Mes neturim ten eiti!

Sandra grįžtelėjo jo pusėn. Jos veidas buvo susimąstęs.

– Manai, ne?

– Juk nesunku rasti kokį nors pasiaiškinimą.

– Jis tik pareikalaus, kad ateitume kitą kartą, arba pakeis dieną. Atrodo, jis labai tikisi mūsų apsilankymo.

– Nesuprantu kodėl. Juk tai Airis šventė, ir nemanau, kad jai ypač svarbi mūsų kompanija.

– Taip, tu teisus... – mąsliai ištarė Sandra. Paskui paklausė: – O tu žinai, kur vyks pobūvis?

– Ne.

– „Liuksemburge".

Jam užgniaužė žadą. Pats pajuto, kaip blykšta jo skruostai. Susivaldęs pažvelgė Sandrai į akis. Tai atsitiktinumas ar paslėpta prasmė?

– Betgi tai absurdas! – sušuko jis, kiek išraudęs ir mėgindamas nuslėpti savo emocijas. – „Liuksemburge"... kad viską atgaivintume? Jis tikriausiai išprotėjo.

– Aš apie tai jau galvojau, – tarė Sandra.

– Tada mes tikrai atsisakysim ateiti. Visa tai... siaubingai nemalonu. Prisimeni, koks triukšmas tada kilo – visuose laikraščiuose nuotraukos...

– Taip, buvo nemalonu, – sutiko Sandra.

– Nejaugi jis nesupranta, kad mums tai nepriimtina?

– Žinai, Stefanai, jis taip pasirinko neatsitiktinai. Ir pats man patikėjo priežastį.

– Kas per priežastis?

Stefanas dėkojo Dievui, kad kalbėdama ji nežiūrėjo į jį.

– Po priešpiečių jis pasivėdėjo mane į šalį ir pasakė, jog nori kai ką paaiškinti. Esą Airis... niekaip negali atsitokėti po sesers mirties.

Ji nutilo, o Stefanas sunkiai pratarė:

– Ką gi, turiu pasakyti, jog tai veikiausiai tiesa – ji atrodo anaiptol ne per geriausiai. Per priešpiečius man pasirodė, kad ji serga.

– Taip, aš irgi pastebėjau... Nors pastaruoju metu mergina atrodo sveikutėlė ir gerai nusiteikusi. Bet aš pasakoju tik tai, ką man pasakė Džordžas Bartonas. Jis pareiškė, jog Airis nuo tada vengia lankytis „Liuksemburge".

– Nieko nuostabaus.

– Bet jis tvirtina, kad tai nenormalu. Jis esą pasikonsultavo su neurologu – vienu iš mūsų laikų šviesuolių, ir šis

manąs, kad po bet kokio sukrėtimo nereikėtų vengti aplinkybių, kuriomis jis įvyko. Kaip suprantu, principas toks: po avarijos lakūnas vėl turi sėsti į lėktuvą.

– Tas specialistas siūlo surengti dar vieną žmogžudystę?

– Jis pataria įveikti su tuo restoranu susijusias asociacijas, – ramiai atsakė Sandra. – Šiaip ar taip, tai tik restoranas. Jis siūlo suorganizuoti paprastą, malonų vakarėlį su, kiek įmanoma, tais pačiais svečiais.

– Labai malonus pasilinksminimas!

– Tu kategoriškai atsisakai dalyvauti, Stefanai?

Jį persmelkė aštrus kaip skausmas nerimas. Jis greitai atsakė:

– Aišku, kad ne. Tik pagalvojau, kokia beprotiška tai idėja. Dėl savęs aš mažiausiai jaudinuosi... Labiausiai man rūpi *tu*. Bet jeigu tu nieko prieš...

– Aš nenoriu ten eiti, – pertraukė ji. – Ir net labai. Bet Džordžas viską taip surikiavo, kad atsisakyti gana sunku. Antra vertus, po tos tragedijos aš ne kartą lankiausi „Liuksemburge“ – kaip ir tu. Juk dažnai esame ten kviečiami.

– Tik ne tokiomis keistomis aplinkybėmis.

– Taip, tai tiesa.

– Kaip tu sakai, atsisakyti bus gan sunku, – tęsė Stefanas. – Jei išsisuksime vieną kartą, būsime pakviesti vėl. Bet, Sandra, aš nesuprantu, kodėl *tu* turėtum kentėti. Aš eisiu, o tu paskutinę minutę gali atsisakyti: galvos skausmas, peršalimas – daug ką galima prigalvoti.

Jis pastebėjo, kaip ji kilstelėjo smakrą.

– Taip elgiasi tik bailiai. Ne, Stefanai, jei eisi tu, eisiu ir aš. Šiaip ar taip, – ji uždėjo delną jam ant rankos, – kad ir kiek mažai reikštų mūsų santuoka, visus sunkumus turime dalytis pusiau.

Abstulbintas jis spoksojo į ją, sukrėstas skaudžios frazės, kuri išsprūdo jai taip lengvai, tarsi būtų įvardytas seniai žinomas ir nelabai svarbus faktas.

Atsitokėjęs jis paklausė:

– Kodėl tu taip kalbi? *„Kad ir kiek mažai reikštų mūsų santuoka“?*

Ji įdėmiai pažvelgė į Stefaną plačiai atmerktomis ir tyromis akimis.

– Argi ne taip?

– Ne, tūkstantį kartų ne. Mūsų santuoka man yra viskas.

Ji nusišypsojo.

– Tikiuosi, kad taip ir yra – tam tikra prasme. Mudu – puiki komanda, Stefanai. Kartu pasiekiame neblogų rezultatų.

– Aš turėjau galvoje ne tai. – Jis ėmė sunkiai alsuoti. Sučiupęs jos ranką prisitraukė prie savęs. – Sandra, nejaugi nesupranti, kad tu man – visas pasaulis?

Ir staiga ji tai suprato. Tai buvo neįtikėtina, nenumatyta, tačiau taip nutiko. Ji atsidūrė jo glėby, jis priglaudė ją prie savęs, bučiavo, murmėjo nesuprantamus žodžius.

– Sandra... Sandra... brangioji. Aš myliu tave... Aš taip bijojau... taip bijojau tave prarasti.

Ji išgirdo save klausiant:

– Dėl Rozmari?

– Taip. – Jis paleido ją, žingtelėjo atgal, jo veide atsispindėjo išgąstis.

– Tu žinojai... apie Rozmari?

– Žinoma... visą laiką.

– Ir supratai mane?

Ji papurtė galvą.

– Ne, nesupratau. Manau, niekada nesuprasiu. Tu ją mylėjai?

– Nė kiek. Aš mylėjau tave.

Ją apėmė pyktis.

– Nuo tada, kai mane pamatei pirmą kartą? – įgėlė ji. – Tik jau nekartok to melo – juk tai melas!

Jos netikėtas išpuolis jo neišgąsdino. Minutėlei jis susimąstė.

– Taip, tai buvo melas, bet... kad ir kaip būtų keista, kartu ir ne melas. Aš pradedu tikėti, jog tai tiesa. Sandra, pasistenk suprasti. Juk tu pažįsti žmonių, kurie visada suranda kilnių bei svarių priežasčių, kad užmaskuotų savo niekingus

poelgius? Žmonių, kurie „turi būti sąžiningi“, kai jie nori išlieti pyktį, kurie „laiko pareiga kartoti tai ir tai“, kurie taip veidmainiauja prieš save pačius, kad taip ir nugyvena savo gyvenimėlį įsitikinę, jog kiekvieną jų niekšingą ir gyvulišką poelgį įkvėpė nesavanaudiškumo dvasia! Pamėgink suprasti, kad gali būti ir visiškai kitokių žmonių. Žmonių, kurie yra tokie ciniški, tokie nepasitikintys savimi ir gyvenimu, kad jie tiki tik savo blogais motyvais. Tu – ta moteris, kuri man reikalinga. Bent jau tai yra tiesa. Ir dabar, atsigręždamas į praeitį, galiu sąžiningai pasakyti: jei tai būtų netiesa, nebūčiau galėjęs viso to iškęsti.

– Bet tu manęs nemylėjai, – su kartėliu tarė ji.

– Ne, aš niekada nieko nemylėjau. Aš buvau išbadėjusi, belytė būtybė, kuri didžiavosi – taip, būtent taip – savo išrankios natūros šaltumu! Ir štai staiga įsimylėjau, „iki ausų“, – įsimylėjau beprotiškai, aistringai, kaip kvailys. Tai buvo tarsi griaustinis iš giedro dangaus – galingas, netikėtas, trumpas. – Jis su priekaištu pridūrė: – Štai tau ir pasaka, papasakota idioto, kupina siautulio ir nieko nereiškianti.

Jis patylėjo, paskui tęsė:

– Būtent čia, Fairhevene, aš atsitokėjau ir supratau tiesą.

– Tiesą?

– Kad tu ir tavo meilė – vienintelė mano gyvenimo prasmė.

– Jeigu aš būčiau žinojusi...

– Ką tu mąstei?

– Aš maniau, kad tu ketini su ja išvažiuoti.

– Su Rozmari? – Jis nusijuokė. – Tai būtų buvusi tikra katorga visam gyvenimui!

– Ji nenorėjo, kad tu su ja išvažiuotum?

– Norėjo, ir dar kaip.

– Tai kas gi nutiko?

Stefanas giliai atsiduso. Jie vėl grįžta į praeitį. Iškilo vos juntama grėsmė. Jis atsakė:

– „Liuksemburgo“ įvykiai.

Abu nutilo ir pagalvojo apie tą patį. Pamėlęs buvusios gražios moters veidas...

Tada jie spoksojo į mirusiąją, o paskui pakėlė akis ir sutiko vienas kito žvilgsnį...

– Užmiršk, Sandra. Dėl Dievo, užmirškime tai!

– Beprasmiška užmiršti. Mums tai vis tiek bus primenama.

Stojo tyla. Paskui Sandra paklausė:

– Tai ką darysim?

– Tai, ką pati ką tik pasiūlei. Veiksime kartu. Nueisim į tą siaubingą vakarėlį, kad ir dėl kokios priežasties jis būtų rengiamas.

– Tu netiki tuo, ką Džordžas pasakė apie Airis?

– Ne. O tu?

– Tai gali būti tiesa. Bet jeigu ir taip, priežastis visai kita.

– O kokia, tavo nuomone, tikroji priežastis?

– Nežinau, Stefanai. Bet aš bijau.

– Džordžo Bartono?

– Taip. Manau, jis... žino.

– Ką žino? – staigiai paklausė Stefanas.

Ji iš lėto pasuko galvą, kol jųdviejų žvilgsniai susitiko.

Sandra sušnabždėjo:

– Nereikia bijoti. Mums prisireiks drąsos – didžiausios drąsos pasaulyje. Tu būsi didis žmogus, Stefanai, – žmogus, kurio reikia pasauliui, – ir niekas tam nesutrukdys. Aš tavo žmona ir myliu tave.

– Ką tu manai apie tą vakarėlį, Sandra?

– Manau, tai spąstai.

– Ir mes įkliūsim? – puse lūpų paklausė jis.

– Mes negalime parodyti, jog suprantame, kad tai spąstai.

– Taip, žinoma.

Staiga Sandra atmetė galvą ir nusikvatojo.

– Vargas tau, Rozmari. Tu vis tiek praloši, – iškošė ji.

Stefanas suspaudė jos petį.
– Nusiramink, Sandra. Rozmari mirusi.
– Taip? O man kartais atrodo, kad ji gyva…

Trečias skyrius

Parko gilumoje Airis tarė:

– Tu nieko prieš, Džordžai, jei negrįšiu su tavim atgal? Norėčiau pasivaikščioti. Užkopsiu į Vienuolyno kalvą ir nusileisiu mišku. Man visą dieną skaudėjo galvą.

– Vargšelė. Keliauk. Aš su tavim neisiu... Šiandien laukiu vieno žmogaus, bet tiksliai nežinau, kada jis ateis.

– Gerai. Susitiksim prie arbatos.

Ji ryžtingai apsisuko ir patraukė kalvos šlaitus juosiančio šilo link.

Pasiekusi kalvos papėdę, Airis giliai įkvėpė. Buvo įprastinė drėgna spalio diena. Lingavo šlapi medžių lapai, virš galvos pakibę pilki debesys žadėjo greitą lietų. Ant kalvos oro buvo ne daugiau negu slėnyje, bet Airis pasirodė, jog čia kvėpuoti lengviau.

Ji atsisėdo ant išvirtusio medžio kamieno ir ėmė dairytis po miškingą slėnį, kuriame kukliai glaudėsi „Mažasis prioras". Toliau kairėje šmėžavo rausvų plytų Fairheveno dvaras.

Pasirėmusi ranka smakrą, Airis liūdnai žvelgė į kraštovaizdį.

Už jos pasigirdo tylus šnarėjimas – ne garsesnis už tą, kurį sukelia krintantys lapai. Ji staigiai pasuko galvą kaip tik tuo metu, kai prasiskyrė šakos ir pasirodė Entonis Braunas.

Pyktelėjusi Airis sušuko:

– Toni! Kodėl tu visada pasirodai kaip... kaip demonas pantomimoje?

Entonis klestelėjo ant žemės šalia jos. Išsitraukė portsigarą, pasiūlė jai cigaretę ir, kai ji papurtė galvą, paėmė vieną pats bei užsirūkė. Užtraukęs dūmą atsakė:

– Todėl, kad aš esu tas, ką laikraščiai vadina paslaptingu nepažįstamuoju. Man *patinka* atsirasti iš niekur.

– Iš kur tu sužinojai, kad aš čia?

– Pasidairiau per puikius žiūronus. Žinojau, kad pusryčiavai su Faradėjais, ir, kai išėjai, sekiau tave nuo kalvos.

– Kodėl neapsilankai pas mus kaip paprastas žmogus?

– Aš nesu paprastas žmogus, – kone pasipiktinusiu tonu atrėžė Entonis. – Netgi labai nepaprastas.

– Taip, ko gero.

Jis greitai dirstelėjo į ją ir paklausė:

– Ar kas nors atsitiko?

– Ne, nieko. Bent jau...

Ji nutilo.

– Bent jau?.. – paragino tęsti Entonis.

Airis giliai įkvėpė.

– Nusibodo man čia viskas. Negaliu pakęsti. Noriu grįžti į Londoną.

– Greitai išvažiuosi, taip?

– Kitą savaitę.

– Vadinasi, pas Faradėjus buvo atsisveikinimo vakarėlis?

– Koks ten vakarėlis! Buvo tik jie ir vienas senas jų pusbrolis.

– Airis, tau patinka Faradėjai?

– Nežinau. Neypatingai, nors... jie buvo mums tikrai labai malonūs.

– Kaip tau atrodo, ar jie tave mėgsta?

– Nemanau. Veikiau neapkenčia mūsų.

– Įdomu.

– Tikrai?

– O ne, ne tai, kad neapkenčia – jeigu tikrai taip yra. Turėjau galvoje žodį „mūsų“. Mano klausimas buvo skirtas tau asmeniškai.

– A, supratau... Atrodo, mane jie dar pakankamai toleruoja. Tiesiog jiems nemalonu, kad mūsų šeima gyvena netoliese. Juk mes su jais per daug nesibičiuliavome – jie buvo tik Rozmari draugai.

– Taip, – tarė Entonis, – jie buvo Rozmari draugai, bet... kažkaip nesitiki, kad Sandra Faradėj galėjo draugauti su Rozmari, a?

– Nesitiki, – sutiko Airis. Ji įtariai žvilgtelėjo į Entonį, bet šis toliau ramiausiai rūkė. Staiga jis tarė:

– Žinai, kas mane stulbina labiausiai, kalbant apie Faradėjus?

– Kas?

– Būtent tai – kad jie yra Faradėjai. Aš visada apie juos taip ir galvoju – ne kaip apie Stefaną ir Sandrą, du individus, kuriuos sujungė valstybė ir bažnyčia, o kaip apie tam tikrą dvilypį vienetą – Faradėjus. Ir tai kur kas įdomiau, negu gali įsivaizduoti. Du žmonės, turintys bendrą tikslą, vieną gyvenimo kelią, identiškas viltis, baimes ir lūkesčius. O keisčiausia, kad jų charakteriai labai skirtingi. Stefanas Faradėjus, sakyčiau, plataus akiračio intelektualas, labai jautrus viešajai nuomonei, siaubingai nepasitikintis savimi ir stokojantis moralinės drąsos. Sandra, priešingai, pasižymi viduramžiškai siauromis pažiūromis, fanatiškai atsidavusi ir drąsi iki beprotybės.

– Man jis visada atrodė gana pompastiškas ir kvailas, – pareiškė Airis.

– Jis anaiptol ne kvailas. Tiesiog vienas iš nelaimingų karjeristų.

– Nelaimingų?

– Daugelis karjeristų nelaimingi. Todėl jie ir siekia sėkmės – stengiasi kažką įrodyti sau patiems ir neriasi iš kailio, kad pelnytų aplinkinių pripažinimą.

– Kokios keistos tavo idėjos, Entoni.

– Jei gerai pagalvosi, įsitikinsi, kad jos visiškai teisingos. Laimingi žmonės paprastai būna nevykėliai, nes jie taip patenkinti savimi, kad nieko nesiekia. Visai kaip aš. Be to, jie paprastai būna malonūs bendraudami – vėlgi kaip ir aš.

– Tu labai geros nuomonės apie save.

– Tiesiog atkreipiu dėmesį į savo gerąsias puses, jeigu tu jų kartais nepastebėtum.

Airis nusijuokė. Jos nuotaika pasitaisė. Nebeliko nykios depresijos ir baimės. Ji dirstelėjo į laikrodį.

– Eime pas mus arbatos – nudžiuginsi savo neįprastai maloniu bendravimu dar kelis žmones.

Entonis papurtė galvą.

– Ne šiandien. Man metas grįžti.

Airis staigiai grįžtelėjo į jį.

– Kodėl tu niekada neužeini pas mus? Matyt, yra priežastis.

Entonis patraukė pečiais.

– Sakykim, mano nuomonė apie svetingumą gana savotiška. Tavo svainis manęs nemėgsta – jis tai aiškiai leido suprasti.

– O, nekreipk į Džordžą dėmesio. Užtai aš ir tetulė Liucilė tave kviečiame... ji miela senutė... tau patiks.

– Neabejoju. Ir vis dėlto...

– Kai buvo gyva Rozmari, tu juk ateidavai.

– Tai visai kas kita, – pareiškė Entonis.

Airis pajuto, tarsi šalta ranka būtų suspaudusi jai širdį.

– Kodėl atsidūrei šiandien čia? – paklausė ji. – Turi reikalų?

– Ir labai svarbų reikalą – susijusį su tavim. Aš atvykau čia, kad užduočiau tau vieną klausimą, Airis.

Šaltoji ranka dingo. Ją pakeitė jaudulio sukeltas virpulys, kurį moterys patiria nuo neatmenamų laikų. Jos veidas įgavo tą pačią tariamos nuostabos išraišką, su kuria jos prosenelė savo laiku sušuko: „O, misteri X, kaip netikėta!“

– Taip? – Ji atgręžė į Entonį savo neįtikėtinai nekaltą veidelį.

Jis žvelgė į ją, jo žvilgsnis buvo rimtas, kone rūstus.

– Pasakyk man, Airis, teisybę. Štai mano klausimas: tu manim tiki?

Ji loštelėjo atgal. Mat tikėjosi visai ne tokio klausimo. Jis tai pastebėjo.

– Tu gi nemanai, kad tai viskas, ką norėjau pasakyti? Tačiau tai labai svarbu, Airis. Man tai svarbiau už viską pasaulyje. Kartoju: ar tiki manim?

Ji sekundę padvejojo, paskui nudelbusi akis atsakė:

– Taip.

– Tada eisiu toliau ir paklausiu dar kai ko. Ar važiuosi į Londoną ir ištekėsi už manęs, niekam apie tai nepasakodama?

Ji neteko amo.

– Bet aš negaliu! Paprasčiausiai negaliu.

– Negali už manęs ištekėti?

– Ne, ne tai.

– Bet tu myli mane. Juk myli?

Ji išgirdo save atsakant:

– Taip, myliu, Entoni.

– Bet tu nevažiuosi ir nesituoksi su manim šventosios Elfridos bažnyčioje, Bliumsberyje, kurio parapijai pagal gyvenamąją vietą aš priklausau jau kelias savaites ir kur bet kada galiu gauti leidimą vesti?

– Kaip aš galiu taip pasielgti? Džordžas siaubingai įsižeis, o teta Liucilė man niekada neatleis. Be to, aš dar labai jauna. Man tik aštuoniolika.

– Tu turėtum slėpti savo amžių. Nežinau, kokia bausmė lauktų manęs už tai, kad vedžiau nepilnametę be jos globėjo sutikimo. Beje, kas tavo globėjas?

– Džordžas. Jis ir mano patikėtinis.

– Ką gi, kad ir kokia bausmė man grėstų, mūsų niekas neišskirs, ir tai svarbiausia.

Airis papurtė galvą.

– Negaliu aš taip pasielgti. Negaliu būti tokia lengvabūdė. Ir *kam*? Kokia prasmė?

– Todėl aš tavęs pirmiausia ir paklausiau, ar manim tiki, – atsakė Entonis. – Turėtum manim pasikliauti. Sakykime, jog taip būtų paprasčiausia. Ir dėl nieko nesirūpink.

Airis nedrąsiai pratarė:

– O, kad Džordžas bent kiek geriau tave pažinotų... Eime su manim. Namuose bus tik jis ir teta Liucilė.

– Tu tuo tikra? O man pasirodė... – jis nutilo. – Kopdamas į kalvą, pastebėjau žmogų, kuris ėjo pas jus... Įdomu, kad aš pažinau jį. Mudu jau buvome susitikę.

– Taip, iš tikrųjų... Buvau užmiršusi... Džordžas sakė, kad kažko laukia.

– Žmogus, kurį pamačiau, pavarde Reisas, pulkininkas Reisas.

– Labai gali būti, – sutiko Airis. – Džordžas pažįsta kažkokį pulkininką Reisą. Jis turėjo su mumis pietauti tą vakarą, kai Rozmari...

Ji nutilo, jos balsas suvirpėjo. Entonis sugriebė ją už rankos.

– Neprisimink, mieloji. Žinau, tai buvo siaubinga.

Ji papurtė galvą.

– Negaliu užmiršti. Entoni...

– Taip?

– Ar tau niekada neatėjo į galvą... ar tu nepagalvojai... – Jai buvo sunku parinkti žodžius. – Tau niekada nekilo mintis, kad... Rozmari nenusižudė? Kad ji galėjo būti... *nužudyta*?

– Dieve, kas per mintys, Airis?

Ji neatsakė. Tik atkakliai pakartojo savo klausimą:

– O tau tokia mintis nekilo?

– Aišku, ne. Rozmari juk tikrai nusižudė.

Airis patylėjo.

– Kas tau tai įkalė į galvą?

Akimirksniui jai kilo pagunda papasakoti neįtikėtiną Džordžo istoriją, bet ji susilaikė ir tyliai atsakė:

– Tiesiog pagalvojau.

– Kvailute, užmiršk tai. – Jis padėjo jai atsistoti ir pakštelėjo į skruostą. – Mano brangi psichopate. Užmiršk Rozmari. Galvok tik apie mane.

Papsėdamas pypkę, pulkininkas Reisas mąsliai žvelgė į Džordžą Bartoną.

Jis pažinojo Džordžą nuo tada, kai šis dar buvo vaikas. Bartono dėdė kaime, Reisų kaimynystėje, turėjo sodybą. Tarp jų buvo daugiau kaip dvidešimties metų amžiaus skirtumas. Reisui – per šešiasdešimt. Aukštas, pasitempęs, kariškio figūros, įdegusiu veidu, tankiais žilais plaukais ir įžvalgiomis tamsiomis akimis.

Šių dviejų vyrų niekada nesiejo ypatinga draugystė. Tiesiog Bartonas liko Reisui „jaunuoju Džordžu" ir buvo viena iš daugelio miglotų figūrų, kurios priminė jam prabėgusias dienas.

Šiuo metu Reisui dingtelėjo, kad jis iš tikrųjų nė nenutuokė, koks yra tas „jaunasis Džordžas". Per jų trumpus susitikimus praeity beveik nebūdavo apie ką kalbėti. Reisas daug keliavo ir buvo tikras imperijos statytojas, didžiąją savo gyvenimo dalį praleidęs užsienyje. Džordžas buvo tipiškas miestietis. Jų interesai taip skyrėsi, kad susitikus ir apsikeitus gan banaliais „senų laikų" prisiminimais stodavo nejauki tyla. Pulkininkas Reisas nebuvo iškalbingas pašnekovas ir galėjo puikiausiai tapti ankstesniosios romanistų kartos pamėgto stipraus tylenio prototipu.

Tylėjo jis ir dabar, nesuvokdamas, kodėl „jaunasis Džordžas" taip norėjo susitikti. Pagalvojo jis ir apie tai, kad per tuos metus po jų paskutinio susitikimo Džordžas subtiliai pasikeitė. Džordžas Bartonas jam visada atrodė gana nuobodi būtybė – atsargus, praktiškas, be vaizduotės.

„Jam nutiko kažkas labai negera", – pagalvojo jis. Muistosi kaip katė. Jau trečią kartą prisidega cigarą – visai į save nepanašus.

Reisas išsitraukė iš burnos pypkę.

– Taigi, jaunasis Džordžai, kas atsitiko?

– Jūs teisus, Reisai, atsitiko. Man labai reikia jūsų patarimo ir... jūsų pagalbos.

Pulkininkas linktelėjo ir ėmė laukti paaiškinimo.

– Beveik prieš metus jūs buvote pakviestas papietauti su mumis Londone, „Liuksemburge". Tačiau paskutinę minutę jums teko išvažiuoti į užsienį.

Reisas vėl linktelėjo.

– Į Pietų Afriką.

– Per tuos pietus mirė mano žmona.

Reisas sutrikęs pasimuistė krėsle.

– Žinau. Skaičiau. Neužsiminiau apie tai ir neišreiškiau jums užuojautos, nes nenorėjau priminti skaudaus įvykio. Bet aš apgailestauju, bičiuli, ir jūs tai žinote.

– O, taip, taip. Bet reikalas ne tas. Kai kas mano, kad mano žmona nužudyta.

Vienas žodis atkreipė Reiso dėmesį. Jis kilstelėjo antakius.

– Kai kas *mano?*

– Paskaitykite.

Bartonas įbruko jam du laiškus. Reiso antakiai pakilo dar aukščiau.

– Anoniminiai laiškai?

– Taip. Ir aš jais tikiu.

Reisas iš lėto palingavo galvą.

– O, tai pavojinga. Jūs nustebsite sužinojęs, kiek melagingų laiškų parašoma po kiekvieno spaudoje paviešinto įvykio.

– Aš tai žinau. Bet šie laiškai parašyti ne iš karto – jie parašyti po šešių mėnesių.

Reisas linktelėjo.

– Tai kitas reikalas. Kas, jūsų nuomone, juos parašė?

– Nežinau. Pagaliau nesvarbu. Reikalas tas, jog aš tikiu tuo, kas juose pasakyta. Mano žmoną nužudė.

Reisas padėjo savo pypkę. Truputį išsitiesė.

– Kodėl jums taip atrodo? Gal anksčiau ką įtarėte? Ar kvietėte policiją?

– Kai tai įvyko, buvau pritrenktas – tiesiog išmuštas iš vėžių. Aš nedvejodamas priėmiau tyrimo išvadas. Mano žmona buvo ką tik persirgusi gripu, išsekusi. Jokių kitų versijų nekilo, išskyrus savižudybę. Matote, jos rankinuke rado nuodų.

– Kokių nuodų?

– Cianido.

– Prisimenu. Ji išgėrė jų kartu su šampanu.

– Taip. Tuo metu tai atrodė visai tikėtina.

– Ar ji kada nors grasino nusižudysianti?

– Ne, niekada. Rozmari mylėjo gyvenimą.

Reisas linktelėjo. Jis tik kartą buvo matęs Džordžo žmoną. Ji pasirodė jam miela žioplelė, bet tikrai nelinkusi į melancholiją.

– O kokia medikų išvada apie psichikos būseną ir visa kita?

– Rozmari gydytojas – pagyvenęs žmogus, kuris rūpinosi Marlo šeimos sveikata, kai jie dar buvo vaikai. Tuo metu jis keliavo jūra. Sergančią Rozmari lankė jo padėjėjas, jaunas vyrukas. Aš prisimenu viską, ką jis pasakė: jo nuomone, toji gripo atmaina gali sukelti sunkų nervų sistemos sutrikimą.

Džordžas patylėjo, paskui tęsė:

– Su nuolatiniu Rozmari gydytoju aš pasikalbėjau tik po to, kai gavau tuos laiškus. Žinoma, apie laiškus neužsiminiau – tiesiog aptarėme, kas nutiko. Jis pasakė, jog šis įvykis labai jį nustebino. Esą niekada tuo nepatikėtų. Rozmari neturėjo nė menkiausio polinkio į savižudybę. Tai, kas nutiko, jo nuomone, liudijo, kad paciento elgesio nuspėti neįmanoma.

Džordžas vėl nutilo, paskui tęsė:

– Pasikalbėjęs su juo supratau, kokia abejotina ta prielaida, kad Rozmari nusižudė. Juk aš puikiausiai pažinojau savo žmoną. Jai, tiesa, užeidavo nepasitenkinimo priepuoliai. Galėjo perpykti dėl menkniekio, griebtis kraštutinių ir neap-

galvotų veiksmų, bet neturiu jokio pagrindo teigti, kad jai kildavo mintis „kartą ir visiems laikams padėti tašką“.

Reisas kiek sutrikęs sumurmėjo:

– Gal egzistavo kažkokia kita savižudybės priežastis, nesusijusi su depresija? Ar ji nebuvo kuo nors labai nusivylusi?

– Aš... ne... gal ji ir buvo kiek nervinga.

Stengdamasis nežiūrėti į draugą, Reisas paklausė:

– Ar ji kartais nemėgo vaidinti? Žinote, mačiau ją tik sykį. Betgi esama žmonių, kurie... na... moka surengti tokį spektaklį... ypač kai su kuo nors susipyksta. Vadovaujasi vaikišku principu: „Aš tau parodysiu!“

– Mes su Rozmari nesipykome.

– Suprantu. Turiu pripažinti, jog pats faktas, kad buvo pavartotas cianidas, atmeta tokią prielaidą. Ne toks tai dalykas, su kuriuo būtų galima saugiai žaisti kaip beždžionei – ir visi tai žino.

– Savaime suprantama. Beje, jeigu Rozmari ir būtų ryžusis pakelti ranką prieš save, argi būtų pasirinkusi šį būdą? Skausminga ir... šlykštu. Kur kas priimtinesnė didelė migdomųjų dozė.

– Sutinku. Ar yra žinoma, kur ji nusipirko ar gavo cianido?

– Ne. Bet ji buvo su draugais kaime, ir ten jie naikino širšių lizdus. Gal tada ji ir pasiėmė žiupsnį kalio cianido?

– Taip... jo nesunku gauti. Daugelis sodininkų jo turi pakankamai.

Kiek patylėjęs Reisas tarė:

– Taigi apibendrinkim. Nėra jokių įrodymų, patvirtinančių savižudybę ar bent kokius pasirengimus tam. Šią versiją, ko gero, reikia atmesti. Antra vertus, nėra ir žmogžudystės įrodymų – policija juos būtų iš karto užčiuopusi. Jie, žinote, turi uoslę tokiems dalykams.

– Vien mintis apie žmogžudystę atrodė neįtikėtina.

– Bet po šešių mėnesių taip jau nebeatrodo?

Džordžas lėtai ištarė:

– Aš visą laiką nebuvau tikras... Tarsi būčiau nesąmoningai ruošęsis... Ir kai iškilo nauja versija, užrašyta juodu ant balto, priėmiau ją nedvejodamas.

– Taip, – linktelėjo Reisas. – Ką gi, pamėginsim išsiaiškinti. Ką jūs įtariate?

Džordžas palinko į priekį, jo veidas nervingai sutrūkčiojo.

– Viskas taip siaubinga. *Jei* Rozmari buvo nužudyta, tai veikiausiai padarė vienas iš sėdėjusiųjų prie stalo, vienas iš mūsų draugų. Juk daugiau niekas prie stalo nesiartino.

– O padavėjai? Kas pilstė vyną?

– Čarlzas, vyriausiasis „Liuksemburgo" padavėjas. Juk pažįstate Čarlzą?

Reisas neneigė. Čarlzą pažinojo visi. Atrodė neįtikėtina, kad Čarlzas galėjo sąmoningai nunuodyti klientą.

– O aptarnavo mus Džiuzepė. Mes gerai pažįstame ir jį. Aš asmeniškai pažįstu Džiuzepę daug metų. Jis visada man patarnauja. Toks malonus mažas linksmuolis.

– Taigi jūs susirinkote į pobūvį. Kas ten dalyvavo?

– Stefanas Faradėjus, parlamento narys. Jo žmona, ledi Aleksandra Faradėj. Mano sekretorė Ruta Lesing. Toks vyrukas, vardu Entonis Braunas. Rozmari sesuo Airis ir aš. Iš viso septyni žmonės. Su jumis turėjo būti aštuoni. Kai atsisakėte, mes paskutinę minutę tinkamo žmogaus neberadome.

– Aišku. Na ką gi, Bartonai, kas, jūsų nuomone, galėjo tai padaryti?

– Nežinau! – sušuko Džordžas. – Sakau jums, nežinau. Jei turėčiau bent kokią nuojautą...

– Gerai jau... gerai. Tiesiog pagalvojau, kad gal ką įtariate. Nors... ką nors įtarti nesunku. Kaip jūs sėdėjote – pradedant nuo jūsų?

– Man iš dešinės – Sandra Faradėj. Šalia jos – Entonis Braunas. Paskui Rozmari. Tada Stefanas Faradėjus, Airis ir mano kairėje – Ruta Lesing.

– Aišku. O jūsų žmona tą vakarą jau buvo gėrusi šampano?

– Taip. Taurės buvo pripildytos kelis kartus. Tai... tai įvyko kabareto pasirodymo metu. Buvo labai triukšminga – dainavo vienas iš juodaodžių ansambliukų, ir mes visi stebėjom pasirodymą. Ji susmuko ant stalo, ir tuoj po to užsidegė šviesos. Ji galbūt šaukė... gaudė orą... bet niekas nieko negirdėjo. Gydytojas pasakė, kad mirtis ištiko beveik akimirksniu. Ačiū Dievui ir už tai.

– Taip, iš tiesų. Ką gi, Bartonai, iš pirmo žvilgsnio viskas atrodo gana aišku.

– Ką jūs turite galvoje?

– Žinoma, Stefaną Faradėjų. Jis sėdėjo jai iš dešinės. Jos taurė su šampanu buvo prie jo kairės rankos. Kai užgeso šviesos ir visų dėmesys nukrypo į sceną, suberti nuodus – vieni juokai. Tokios progos neturėjo niekas kitas. Žinau aš tuos „Liuksemburgo" stalus. Aplink juos daug vietos – labai abejoju, ar kas nors galėjo persisverti per stalą ir likti nepastebėtas kad ir tamsoje. Tą patį galima pasakyti apie vaikiną Rozmari kairėje. Kad ko nors įpiltų į jos taurę, jis būtų turėjęs lenktis per ją. *Egzistuoja* ir kita galimybė, bet iš pradžių išanalizuokime pirmąją. Dėl kokios priežasties Stefanas Faradėjus, parlamento narys, galėjo norėti atsikratyti jūsų žmonos?

Džordžas tyliai atsakė:

– Jie... jie buvo gana artimi draugai. Jeigu... jeigu Rozmari, pavyzdžiui, jį atstūmė, jis galėjo keršyti.

– Labai dramatiška. Tai vienintelis motyvas, kurį jūs galite iškelti?

– Taip, – išlemeno visas išraudęs Džordžas.

Reisas, stengdamasis į jį nežiūrėti, tęsė:

– Panagrinėkime antrąją versiją: viena iš moterų.

– Kodėl iš moterų?

– Mano brangus Džordžai, ar tik neužmiršote, kad kompanijoje buvo septyni žmonės – keturios moterys ir trys vyrai. Labai tikėtina, kad kartą ar du per vakarą, kai trys poros šoko, viena moteris liko sėdėti prie stalo. O jūs pats visą laiką šokote?

– Taip.

– Gerai. Ar neprisimenate, kuri iki kabareto liko prie stalo viena bent akimirkai?

Džordžas minutėlei susimąstė.

– Atrodo... paskutinė buvo likusi Airis, o prieš ją – Ruta.

– Ar prisimenate, kada jūsų žmona išgėrė paskutinę taurę šampano?

– Reikia pagalvoti... Ji šoko su Braunu. Prisimenu, ji grįžo prie stalo ir pasakė, jog pavargo – jis gan energingas šokėjas. Tada ji išgėrė vyno. Po kelių minučių užgrojo valsą, ir ji... ji šoko su manim. Ji žinojo, kad valsas – vienintelis šokis, kurį aš gerai moku. Faradėjus šoko su Ruta, o ledi Aleksandra – su Braunu. Airis sėdėjo. Tuoj po to prasidėjo kabareto pasirodymas.

– Tada ir pakalbėkime apie jūsų žmonos seserį. Ar jai priklausė koks nors palikimas jūsų žmonos mirties atveju?

Džordžas iš nuostabos išsižiojo.

– Brangus Reisai... betgi tai absurdas. Airis buvo dar vaikas, mokinukė.

– Aš pažinojau dvi mokinukes, kurios įvykdė žmogžudystę.

– Bet Airis! Ji taip mylėjo Rozmari.

– Nesikarščiuokit, Bartonai. Ji turėjo galimybę tai padaryti. Norėčiau išsiaiškinti, ar buvo tam motyvas. Jūsų žmona, atrodo, buvo turtinga moteris. Kam atiteko jos pinigai – jums?

– Ne, jie atiteko Airis – į patikėtinių fondą.

Jis trumpai paaiškino padėtį, o Reisas atidžiai išklausė.

– Įdomi situacija. Turtinga sesuo ir vargšė sesuo. Čia daugelis merginų pasijustų nuskriaustos.

– Bet ne Airis.

– Galbūt... Bet ji vis tiek turėjo motyvą. Tuoj pamėginsime išsiaiškinti. Kas dar galėjo turėti motyvų?

– Niekas... Absoliučiai niekas. Esu įsitikinęs, Rozmari neturėjo priešų. Aš į tai specialiai gilinausi... klausinėjau...

bandžiau išsiaiškinti. Net išsinuomojau namą netoli Faradėjų, kad...

Jis nutilo. Reisas pasiėmė pypkę ir įniko valyti.

– Gal geriau papasakokite man viską nuosekliai, jaunasis Džordžai.

– Ką turite galvoje?

– Jūs kažką slepiate... tai aišku kaip dieną. Jūs, tiesa, turite teisę ginti žmonos reputaciją... bet jeigu norite išsiaiškinti, ar ji buvo nužudyta, ar ne, klokite viską, ką žinote.

Stojo tyla.

– Gerai, – sunkiai pratarė Džordžas. – Jūs teisus.

– Jūs turite pagrindo manyti, kad jūsų žmona turėjo meilužį, ar ne?

– Taip.

– Stefaną Faradėjų?

– Nežinau! Prisiekiu, nežinau! Gal jį, o gal ir Brauną. Išsiaiškink dabar, kad gudrus, velniai griebtų.

– Sakykit, o ką jūs žinote apie tą Entonį Brauną? Įdomu... Šis vardas man atrodo girdėtas.

– Nieko apie jį nežinau. Ir niekas nežino. Patrauklus linksmas vyrukas – štai ir viskas, ką galiu pasakyti. Atrodo, amerikietis, bet kalba be akcento.

– Hm, gal ambasada ką nors žinotų? Gal numanote, kuri?

– Ne... Neturiu supratimo. Reisai, turiu jums kai ką papasakoti. Ji parašė laišką... O aš... aš paskui patikrinau sugeriamąjį popierių. Tai... tai, be abejo, buvo meilės laiškas. Bet ten nebuvo vardo.

Reisas pasistengė nukreipti žvilgsnį į šalį.

– Ką gi, tai jau šį tą sako. Pavyzdžiui, ledi Aleksandra nepakęstų, jeigu jos vyras įsiveltų į intrigas su jūsų žmona. Žinote, ji tokia moteris, kuri panašius dalykus puikiausiai suuodžia. Tyli kiaulė gilią šaknį knisa. Tokia ir nužudyti gali. Taigi, ką mes turime? Paslaptingasis Braunas, Faradėjus ir jo žmona, jaunoji Airis Marlo. O ką pasakysite apie tą kitą moterį – Rutą Lesing?

– Ruta su tuo neturi nieko bendra. Bent jau jokių logiškų motyvų.

– Minėjote, kad ji – jūsų sekretorė? Kas per mergina?

– Mieliausia mergina pasaulyje, – entuziastingai atsakė Džordžas. – praktiškai šeimos narė. Mano dešinioji ranka – nieko taip nevertinu kaip ją ir visiškai ja pasitikiu.

– Jūs ją mylite, – tarė Reisas, mąsliai pažvelgęs į Džordžą.

– Esu apie ją pačios geriausios nuomonės. Ta mergina, Reisai, tikras auksas. Aš pasikliauju jos nuomone visais klausimais. Ji sąžiningiausia, mieliausia būtybė pasaulyje.

Reisas sumurmėjo kažką panašaus į „hm-hm" ir daugiau į šį klausimą nesigilino. Jo elgesy Džordžas neįžvelgė nieko, kas liudytų, kad jis mintyse pripaišė nepažįstamajai Rutai Lesing kokį nors konkretų motyvą. O juk taip nesunku buvo nuspręsti, jog ši „mieliausia mergina pasaulyje" galėjo turėti itin svarią priežastį nusiųsti misis Barton į aną pasaulį. Tai galėjo būti savanaudiškas motyvas – ji galbūt jau įsivaizdavo save misis Barton vietoje. Juk galėjo būti iš tiesų įsimylėjusi savo darbdavį. Ir motyvo nužudyti Rozmari toli ieškoti nereikėjo.

Visa tai Reisas nutylėjo ir maloniai paklausė:

– Tikiuosi, Džordžai, jums kilo mintis, kad ir jūs pats turėjote tam ganėtinai pagrįstą motyvą.

– Aš? – apstulbo Džordžas.

– Na, prisiminkite Otelą ir Dezdemoną.*

– Suprantu, ką norite pasakyti. Bet... bet mano santykiai su Rozmari buvo kitokie. Aš, žinoma, ją dievinau, bet visada žinojau, kad gali nutikti dalykų, kuriuos... kuriuos man teks iškęsti. Negaliu pasakyti, kad ji manęs nemylėjo – mylėjo. Ji labai mylėjo mane ir visada buvo švelni. Bet aš, kaip žinia, pakankamai nuobodus, ir nieko čia nepadarysi. Ne romantikas. Taigi vesdamas ją supratau, kad mano gyvenimas nebus

* „Otelas" – V. Šekspyro tragedija (1604 m.). Dezdemona – Otelo žmona, kurią jis nužudė iš pavydo Jagui. *(Vert. past.)*

rožėm klotas. Ir ji, geraširdė, perspėjo mane. Suprantama, kai tai nutikdavo, aš sielojausi, bet manyti, kad bent plaukelis nukrito nuo jos galvos dėl mano kaltės...

Jis patylėjo, o paskui tęsė jau kitu tonu:

– O jeigu aš ir būčiau tai padaręs, kokia man nauda būtų knaisiotis praeity? Nuspręsta, kad tai savižudybė, viskas nurimo ir baigėsi. Tai būtų tikra beprotybė.

– Visiška beprotybė. Todėl aš jūsų rimtai ir neįtariu, mano drauguži. Jei būtumėte užkietėjęs žudikas ir gautumėte porą tokių laiškų, jūs ramiausiai įmestumėte juos į ugnį ir niekam nieko nesakytumėte. Todėl man kyla mintis, jog tai įdomiausia viso šio reikalo detalė. Kas parašė tuos laiškus?

– A? – Džordžas gerokai sutriko. – Neturiu nė menkiausio supratimo.

– Atrodo, jog tai jūsų nedomina. Užtat domina mane. Todėl visų pirma ir uždaviau jums šį klausimą. Galima spėti – aš tuo neabejoju, – kad juos parašė ne žudikas. Kam jam kaišioti pagalius į savo ratus, kai, pasak jūsų, viskas nurimo ir visi pripažino, jog tai savižudybė? Tada kas gi juos parašė? Kas tas žmogus, suinteresuotas pakurti jau išblėsusią ugnį?

– Tarnai? – neryžtingai spėjo Džordžas.

– Gali būti. Jeigu taip, tai kokie tarnai ir ką jie žino? Ar Rozmari turėjo tarnaitę, kuriai galėjo patikėti savo paslaptis?

Džordžas papurtė galvą.

– Ne. Tada turėjome virėją – misis Paund. Ji ir dabar pas mus dirba. Dar buvo dvi tarnaitės, bet abi išėjo. Jos ilgai pas mus neužsibūna.

– Ką gi, Bartonai, jei jums reikia mano patarimo, tai aš viską gerai apgalvojau. Rozmari jau nebėra, ir tai faktas. Jos nebesugrąžinsi, kad ir ką darytum. Mes neturime patikimų savižudybės įrodymų ir juo labiau negalime teigti, jog tai buvo žmogžudystė. Tarkim, kad Rozmari *buvo* nužudyta. Jūs tikrai norite viską apversti aukštyn kojomis? Bus labai nemalonu: viskas iškils į viešumą, jūsų žmonos meilės nuotykius galės aptarinėti bet kas...

Džordžas Bartonas atsiduso. Paskui piktokai atšovė:

– Tai nejaugi jūs man patariate leisti kažkokiai kiaulei sausai išlipti iš balos? Tas prasmirdęs Faradėjus su savo pompastiškomis kalbomis ir nuostabiąja karjera gal viso labo tėra bailus žmogžudys.

– Aš tik noriu, kad jūs gerai įsivaizduotumėte, kokios bus pasekmės.

– O aš noriu žinoti tiesą.

– Puiku. Tokiu atveju aš su tais laiškais drožčiau tiesiai į policiją. Galbūt jiems nesunkiai pasiseks išsiaiškinti, kas juos parašė ir ką tas autorius žino. Tik atminkite – su jais prasidėję, lengvai jų neatsikratysite.

– Neisiu aš į policiją. Todėl ir pasikviečiau jus. Aš įviliosiu žudiką į spąstus.

– Dieve, ką jūs sugalvojote?

– Klausykite, Reisai. Aš surengsiu „Liuksemburge" vakarėlį. Norėčiau, kad dalyvautumėte ir jūs. Bus tie patys žmonės – Faradėjai, Entonis Braunas, Ruta, Airis ir aš. Aš viską apgalvojau.

– Ką jūs ketinate daryti?

Džordžas šyptelėjo.

– Kol kas paslaptis. Viską sugadinsiu, jei kam nors papasakosiu, – netgi jums. Norėčiau, kad ateitumėte nieko nežinodamas, ir pamatysite, kas bus.

Reisas palinko į priekį. Staiga jo balsas nuskambėjo griežtai.

– Nepatinka man tai, Džordžai. Tos melodramiškos iš knygų imtos idėjos naudos neduos. Verčiau eikite į policiją – geresnės pagalbos nerasite. Jie žino, kaip spręsti tokias problemas. Jie – profesionalai. Nepatarčiau užsiiminėti saviveikla.

– Todėl ir noriu, kad ten būtumėte. Jūs gi ne mėgėjas.

– Mano drauge! Tik todėl, kad aš kažkada dirbau karinėje žvalgyboje? Ir dar norite kažką nuo manęs nuslėpti!

– Tai būtina.

Reisas papurtė galvą.

– Apgailestauju. Aš nesutinku. Man nepatinka jūsų planas ir nenoriu jame dalyvauti. Išmeskit šį sumanymą iš galvos, bičiuli Džordžai.

– Nemesiu. Aš viską apsvarsčiau.

– Nesispyriokit, velniai griebtų. Aš kiek geriau nutuokiu apie tokius spektaklius negu jūs. Nepatinka man ta idėja. Nebus iš jos naudos. Maža to – ji netgi pavojinga. Apie tai jūs pagalvojote?

– Kažkam ji, be abejo, bus pavojinga.

Reisas atsidūsėjo.

– Jūs nežinote, ką darote. Tik paskui nesakykite, kad aš jūsų neperspėjau. Ir paskutinį kartą maldauju jus atsisakyti šios beprotiškos idėjos.

Džordžas Bartonas tik papurtė galvą.

Penktas skyrius

Lapkričio antrosios rytas išaušo drėgnas ir ūkanotas. Elveston skvero valgomajame buvo taip tamsu, kad per pusryčius teko uždegti šviesą.

Airis, priešingai nei įpratusi, nulipo į apačią, užuot išgėrusi kavą su skrebučiu savo kambary. Ji sėdėjo išblyškusi kaip vaiduoklis ir stumdė lėkštutėje nesuvalgytą kąsnelį. Džordžas nervingai šiušeno „Taims“ puslapius, o kitame stalo gale Liucilė Dreik į nosinaitę liejo ašaras.

– Jaučiu, mano brangus berniukas padarys kažką siaubinga. Jis toks jautrus... Niekada nesakys, kad tai gyvybės ar mirties klausimas, jei taip nėra.

Sučežinęs laikraščiu, Džordžas atrėžė:

– Nesirūpinkit, Liucile. Aš jau sakiau, kad viską išsiaiškinsiu.

– Žinau, brangus Džordžai. Jūs visada toks geras. Bet mano širdis nerimsta – menkiausias uždelsimas gali būti lemtingas. Juk visai tai informacijai surinkti, kaip jūs norite, – viskam tam reikia *laiko*.

– Nieko, mes juos paskubinsim.

– Jis prašė: „Būtinai iki trečios“. O rytoj *jau* trečioji. Niekada sau neatleisčiau, jei kas nors atsitiktų mano vaikui.

– Neatsitiks. – Džordžas gurkštelėjo kavos.

– Ir dar tos mano konvertuojamos obligacijos...

– Klausykite, Liucile, palikite visa tai man.

– Nesijaudinkite, teta Liucile, – įsiterpė Airis. – Džordžas viską sutvarkys. Juk ne pirmas kartas.

– Jau seniai taip nebuvo („Tris mėnesius“, – patikslino Džordžas). Nuo tada, kai vargšą vaiką apgavo tie šlykštūs sukčiai iš tos siaubingos rančos.

Džordžas nusivalė nosinaite ūsus, atsistojo ir, prieš išeidamas iš kambario, geraširdiškai patapšnojo misis Dreik per nugarą.

– Aukščiau galvą, mieloji. Paprašysiu Rutos tučtuojau išsiųsti telegramą.

Vos jis išėjo į koridorių, Airis nusekė iš paskos.

– Džordžai, gal atidėkime šiandieninį vakarėlį? Teta Liucilė taip susikrimtusi. Gal verčiau pasilikime su ja namuose?

– Kurgi ne! – Rausvas Džordžo veidas tapo purpurinis. – Kodėl tas prakeiktas sukčius turi griauti mūsų gyvenimą? Tai šantažas, pats tikriausias šantažas – štai kas. Būtų mano valia, negautų nė penso.

– Tetai Liucilei tai būtų didžiulis smūgis.

– Liucilė visą gyvenimą buvo kvailė. Tos vištos, kurios pagimdo vaikus, kai joms jau per keturiasdešimt, visai pameta protą. Gadina tuos vaikiščius nuo lopšio – tenkina kiekvieną jų užgaidą. Jeigu jaunajam Viktorui kada nors būtų buvę liepta pačiam kapanotis iš nesėkmių, gal jis ir būtų tapęs žmogumi. O dabar nesiginčyk, Airis. Iki vakaro ką nors sugalvosiu, kad Liucilė nueitų miegoti laiminga. Jei reikės, pasiimsim ją su savim.

– O ne, restoranų ji nemėgsta – ją ten, vargšelę, tiesiog migdo. Ten tvanku, prirūkyta... o ji serga astma.

– Žinau. Aš pajuokavau. Eik, paguosk ją. Pasakyk, kad viskas bus gerai.

Jis apsisuko ir patraukė durų link. Airis iš lėto nutipeno atgal į valgomąjį. Suskambo telefonas, ji pakėlė ragelį.

– Alio... Kas? – Jos išblyškęs apatiškas veidelis nušvito iš džiaugsmo. – Entoni!

– Tai aš, Entonis. Aš skambinau tau vakar ir negalėjau prisiskambinti. Prisipažink, tai Džordžo darbas?

– Ką tu nori pasakyti?

– Matai, Džordžas atkakliai kvietė mane ateiti šį vakarą į tavo balių. Visai nepanašu į jo įprastinį stilių – „šalin rankas nuo mano globotinės“! Jis tiesiog reikalavo, kad ateičiau. Aš pagalvojau – gal tai tavo taktikos rezultatas?

– Ne... ne... aš su tuo neturiu nieko bendra.

– Vadinasi, jo požiūris pasikeitė?

– Ne visai. Tai...

– Alio... Kur tu dingai?

– Niekur, aš klausau.

– Tu kažką sakei. Kas yra, brangioji? Girdėjau per telefoną, kaip tu atsidusai. Kas nors atsitiko?

– Ne... nieko. Rytoj atsigausiu. Rytoj viskas bus gerai.

– Koks jaudinantis tikėjimas. Argi nesakoma: „Rytojaus nebus"?

– Baik.

– Airis... kas vis dėlto atsitiko?

– Nieko. Negaliu tau pasakyti. Aš prižadėjau, supranti?

– Pasakyk, mano meile.

– Ne... tikrai negaliu. Entoni, gal tu *man* ką nors pasakysi?

– O, kad žinočiau ką.

– Ar tu... kada nors mylėjai Rozmari?

Akimirksniui stojo tyla, paskui pasigirdo juokas.

–Ach štai kas. Taip, Airis, buvau truputį įsimylėjęs. Tu juk žinai, kokia ji buvo miela. Ir štai kartą, kai kalbėjausi su ja, aš pamačiau laiptais nulipant tave... Tą minutę viskas išsisklaidė, tarsi vėjas būtų nupūtęs. Visam pasauly likai tu viena. Štai ir visa teisybė... Per daug nesikrimsk. Juk net Romeo turėjo Rozalindą prieš tai, kai jį sužavėjo Džiuljeta.*

– Ačiū, Entoni. Aš suprantu.

– Pasimatysim vakare. Juk tavo gimtadienis, ar ne?

– Iš tikrųjų mano gimtadienis po savaitės, bet susirinksime ta proga.

– Neatrodo, kad labai džiaugtumeisi.

– Tikrai ne.

– Turbūt Džordžas žino, ką daro, bet man atrodo beprotybė rinktis toje pačioje vietoje, kur...

---

* „Romeo ir Džiuljeta" (1595) – pirmoji brandi V. Šekspyro tragedija. *(Vert. past.)*

– O, nuo tada aš keletą kartų buvau „Liuksemburge“... po Rozmari... Nieko baisaus.

– Gal ir taip. Aš paruošiau tau dovaną, Airis. Tikiuosi, patiks. *Au revoir.*[*]

Jis padėjo ragelį.

Airis grįžo pas Liucilę ginčytis, įtikinėti, raminti.

Džordžas, atvykęs į savo biurą, iš karto pasikvietė Rutą Lesing.

Kai ji pasirodė – rami, besišypsanti, elegantišku juodu kostiumėliu, jis šiek tiek atsipalaidavo.

– Labas rytas.

– Labas rytas, Ruta. Vėl nemalonumai. Štai, pažvelkite.

Ji paėmė ištiestą telegramą.

– Vėl tas Viktoras Dreikas!

– Taip, tebūna jis prakeiktas.

Ji minutėlę patylėjo, pavartė telegramą rankose. Prieš akis iškilo liesas, rudas veidas su raukšlelėmis aplink nosį, kai jis juokėsi. Ataidėjo pašaipus balsas: „Jūs iš tų merginų, kurios svajote svajoja ištekėti už savo boso“. Kaip gyvai visa tai atgijo atminty. „Tarsi būtų nutikę vakar...“ – pagalvojo Ruta.

Džordžo balsas sugrąžino ją į dabartį.

– Mes jį išlydėjom maždaug prieš metus?

Ji pagalvojo.

– Atrodo. Taip, kokią spalio dvidešimt septintąją.

– Jūs nuostabi mergina. Kokia atmintis!

Ji pagalvojo, jog turi svaresnių priežasčių, negu jis mano, atsiminti tą dieną. Būtent po pokalbio su Viktoru Dreiku ji klausėsi nerūpestingo Rozmari čiauškėjimo telefonu ir suprato, jog nekenčia savo viršininko žmonos.

– Mums dar pasisekė, – tarė Džordžas, – kad jis bent jau tiek laiko nelindo į akis. Nors prieš tris mėnesius penkiasdešimt svarų vis dėlto teko išmesti.

– Trys šimtai svarų mūsų laikais nemaži pinigai.

[*] Viso gero (pranc.)

– O taip. Bet jis tiek negaus. Kaip visada reikia išsiaiškinti.

– Susisieksiu su misteriu Ogilviu.

Aleksandras Ogilvis, jų agentas Buenos Airėse, buvo protingas, praktiškas škotas.

– Taip. Tučtuojau nusiųskite telegramą. Viktoro motinos būsena – kaip įprasta. Tipiška isterija. Šiandieninis vakarėlis gali nueiti šuniui ant uodegos.

– Norite, kad su ja pabūčiau?

– Ne, – ryžtingai užprotestavo jis. – Tikrai ne. Jūs turite būti ten. Jūs man reikalinga, Ruta. – Jis paėmė ją už rankos. – Jūs tokia nesavanaudiška.

– Ne tokia aš jau nesavanaudiška.

Ji šyptelėjo ir pridūrė:

– Ar ne geriau būtų susisiekti su misteriu Ogilviu telefonu? Iki vakaro galėtume viską išsiaiškinti.

– Puiki mintis. Verta išlaidų.

– Imsiuos to nedelsdama.

Ji švelniai ištraukė ranką ir išėjo.

Džordžas užsiėmė įvairiais jo dėmesio laukusiais reikalais.

Pusę pirmos jis išėjo iš biuro, sėdo į taksi ir nuvažiavo iki „Liuksemburgo“.

Visų pažįstamas vyriausiasis kelneris Čarlzas išėjo jo pasitikti, oriai linktelėjo galvą ir maloniai nusišypsojo.

– Labas rytas, misteri Bartonai.

– Labas rytas, Čarlzai. Ar viskas paruošta vakarui?

– Tikiuosi, liksite patenkintas, sere.

– Ir staliukas tas pats?

– Vidurinysis nišoje, teisingai?

– Taip... Ir jūs supratote, kad aš noriu, jog kiti stalai stovėtų atokiau?

– Viskuo pasirūpinta.

– O... rozmariną atnešėte?

– Taip, misteri Bartonai. Man rodos, kad jis ne itin puošnus. Gal norėtumėte pridėti keletą raudonų uogų... arba, sakykim, vieną kitą chrizantemą?

– Ne, ne, tik rozmarinas.

– Gerai, sere. Norėtumėte peržvelgti meniu? Džiuzepe!

Čarlzas spragtelėjo pirštais, ir prieš jį stojo besišypsantis mažas pusamžis italas.

– Meniu misteriui Bartonui.

Buvo atneštas meniu.

Austrės, sultinys, Liuksemburgo jūrų liežuvis, škotiška kurapka, *poires Hélène**, kumpio suktinukai su vištos kepenėlėmis.

Džordžas abejingai peržvelgė sąrašą.

– Taip, taip, viskas gerai.

Jis grąžino meniu, ir Čarlzas palydėjo jį iki durų.

Kiek prislopintu balsu jis sumurmėjo:

– Ar galėčiau išreikšti mūsų padėką už tai, misteri Bartonai, kad... e-e... jūs vėl suteikėte mums garbės?

Džordžo veidą perkreipė šypsnys, šiurpą keliantis šypsnys. Jis atsakė:

– Užmirškime praeitį – juk reikia gyventi šia diena. Kas buvo – pražuvo.

– Tikra teisybė, misteri Bartonai. O kad žinotumėte, kaip tada mes buvome sukrėsti ir susikrimtę... Tikiuosi, madmuazelė liks patenkinta savo gimtadieniu ir viskas bus taip, kaip jūs norite.

Grakščiai nusilenkęs Čarlzas pasitraukė į šalį ir čia pat kaip piktas laumžirgis užsipuolė vieną iš padavėjų, kuris, aptarnaudamas staliuką prie lango, padarė kažkokią klaidelę.

Džordžas išėjo į gatvę su lūpose sustingusia kreiva šypsena. Jis nebuvo toks sentimentalus žmogus, kad jaustų „Liuksemburgui" bent kokį gailestį. Šiaip ar taip, juk ne „Liuksemburgas" kaltas, kad Rozmari nusprendė šiame restorane nusižudyti ar kažkas ją ten nužudė. Taip, „Liuksemburgui" nepasisekė. Bet kaip ir daugelis kokios nors idėjos apniktų žmonių, Džordžas negalėjo atsisakyti savo sumanymo.

---

* Kriaušės „Helena" (pranc.)

Jis papusryčiavo klube, o paskui patraukė į direktorių susirinkimą.

Pakeliui į biurą jis užėjo į telefono būdelę ir paskambino Meidai Veil. Išėjęs su palengvėjimu atsiduso. Viskas klostėsi pagal planą.

Jis grįžo į biurą.

Tuoj atėjo Ruta.

– Dėl Viktoro Dreiko.

– Taip?

– Bijau, prasti popieriai. Gali būti iškelta byla. Jis gana ilgą laiką savinosi vienos firmos pinigus.

– Tai Ogilvis pasakė?

– Taip. Ryte susisiekiau su juo, ir jis paskambino mums prieš dešimt minučių. Pranešė, kad Viktoras elgiasi gana įžūliai.

– Taip ir turėjo būti!

– Jis tvirtina, kad nukentėjusieji bylos nekels, jei bus grąžinti pinigai. Misteris Ogilvis susitiko su vyresniuoju firmos partneriu ir, atrodo, viską sutvarkė. Suma, dėl kurios kilo nesutarimai, yra šimtas šešiasdešimt penki svarai.

– Vadinasi, maestro Viktoras šia afera tikisi pasiglemžti šimtą trisdešimt penkis svarus grynų?

– Bijau, kad taip.

– Ką gi, ir šią sumelę mes apkarpysim, – su pasitenkinimu šyptelėjęs pratarė Džordžas.

– Aš paprašiau misterį Ogilvį veikti ir sutvarkyti šį reikalą. Gerai?

– Aš asmeniškai norėčiau matyti tą jauną sukčių kalėjime, bet reikia pagalvoti ir apie jo motiną. Nors ir kvailelė, bet... brangi dūšelė. Taigi maestro Viktoras kaip visada išloš.

– Koks jūs geras, – tarė Ruta.

– Aš?

– Manau, jūs – geriausias žmogus pasaulyje.

Jis susijaudino. Buvo patenkintas ir kartu sutriko. Nesuvaldęs jausmų antplūdžio, impulsyviai pačiupo jos ranką ir pabučiavo.

– Mieloji Ruta! Mano brangiausia, geriausia drauge. Ką aš be jūsų daryčiau?

Jie stovėjo visai arti vienas kito.

Ji pagalvojo: „Aš galėčiau būti su juo laiminga. Galėčiau suteikti laimės ir jam. Jeigu tik...“

Jis pagalvojo: „Gal paklausyti Reiso patarimo? Ir mesti visą tą sumanymą? Ar tik nebūtų taip geriausia?“

Abejonės apniko jį, bet vėl išsisklaidė. Jis pasakė:

– Devynios trisdešimt „Liuksemburge“.

Visi susirinko.

Džordžas lengviau atsiduso. Iki paskutinės minutės jis bijojo, kad kas nors ners į krūmus, bet štai dabar visi buvo čia. Stefanas Faradėjus – aukštas, perdėtai mandagus, kiek pompastiškų manierų. Sandra Faradėj – su griežto stiliaus juoda aksomine suknele ir smaragdų vėriniu ant kaklo. Ši moteris, be jokios abejonės, buvo itin gerai išauklėta. Ji elgėsi visiškai natūraliai, tik buvo gal kiek grakštesnė nei įprastai. Ruta taip pat vilkėjo juodai, be jokių papuošalų, išskyrus vieną brangakmeniais inkrustuotą sagę. Lygūs bei juodi it varnas plaukai glotniai sušukuoti, rankos ir kaklas balti kaip sniegas – baltesni už kitų moterų. Rutai reikia dirbti, jai nėra kada lepintis saulutėje. Jųdviejų akys susitiko ir, nors ji pamatė jo žvilgsnyje nerimą, padrąsinančiai nusišypsojo. Jo širdis šoktelėjo. Ištikimoji Ruta. Šalia jo – Airis, neįprastai tyli. Atrodė, tik ji viena supranta, kad šis vakaras – neeilinis. Mergina buvo išblyškusi, bet tam tikra prasme jai tai tiko – suteikė paniurusiam veidui nežemiško grožio. Ji vilkėjo paprastą ilgą lapų žalumos suknelę. Paskutinis atėjo Entonis Braunas. Džordžui pasirodė, kad jis įsėlino kaip klastingas, atsargus žvėris – pantera ar leopardas. Tas vyrukas nebuvo itin civilizuotas.

Visi susirinko ir... atsidūrė Džordžo spąstuose. Galima pradėti žaidimą...

Jie išgėrė kokteilius. Paskui atsistojo ir pro arką nuėjo į salę.

Šokančios poros, švelni juodaodžių muzika, zujantys padavėjai.

Priėjo Čarlzas ir šypsodamasis nuvedė juos prie stalo. Jis buvo pačiame patalpos gale. Jaukioje salėje skliautuoto-

mis lubomis stovėjo trys stalai – per vidurį didelis, iš abiejų pusių du mažesni poroms. Prie vieno sėdėjo išgeltusio veido pusamžis užsienietis su dailia blondine, prie kito – liesas vaikinukas ir mergina. Vidurinysis stalas buvo rezervuotas Bartonui.

Džordžas, kaip šeimininkas, susodino svečius.

– Sandra, prašyčiau sėsti jus čia, mano dešinėje. Šalia jūsų – Braunas. Airis, mieloji, tai tavo šventė. Tu turi sėdėti šalia manęs. Toliau jūs, Faradėjau. Tada jūs, Ruta...

Jis nutilo – tarp Rutos ir Entonio liko laisva vieta. Stalas buvo serviruotas septyniems.

– Mano draugas Reisas gali truputį vėluoti. Sakė, kad nelauktume. Jis prisidės vėliau. Norėčiau jus visus su juo supažindinti – puikus vyrukas, išmaišė kone visą pasaulį ir gali papasakoti daug įdomaus.

Airis sėsdama į savo vietą nesitvėrė apmaudu. Džordžas tyčia pasodino ją atokiau nuo Entonio. Jos vietoje, prie šeimininko, turėjo sėdėti Ruta. Vadinasi, Džordžas vis dar nemėgsta Entonio ir juo nepasitiki.

Ji slapčia dirstelėjo į jį. Entonis buvo susiraukęs. Į ją nežiūrėjo. Pašnairavęs į tuščią vietą šalia savęs pareiškė:

– Džiaugiuosi, kad bus dar vienas vyras, Bartonai. Man gali tekti anksčiau išeiti. Neatidėliotini reikalai. Atsitiktinai sutikau čia vieną pažįstamą.

Džordžas šypsodamasis atsakė:

– Dalykiški susitikimai laisvalaikiu? Jūs tam per jaunas, Braunai. O kuo gi jūs vis dėlto užsiimate?

Tuo metu kalbos kaip tik aprimo. Kiek pagalvojęs Entonis šaltakraujiškai atsakė:

– Organizuoju nusikaltimus, Bartonai. Išgirdęs šį klausimą, visada taip atsakau. Apiplėšimai, vagystės – mano sritis. Tenka su daug kuo susitikti, susitarti.

Sandra nusijuokė.

– Jūs susijęs su ginklų gamyba, ar ne, misteri Braunai? Mūsų laikais ginklų gamintojai – patys didžiausi nusikaltėliai.

Airis pastebėjo, kaip Entonio akys iš netikėtumo išsiplėtė. Paskui jis žaismingai atsakė:

– Neišduokite manęs, ledi Aleksandra. Tai itin slaptas reikalas. Visur šmirinėja užsienio šnipai. Nebūkime lengvabūdžiai.

Jis juokingai rimtai papurtė galvą.

Padavėjas nurinko lėkštes, kuriose buvo patiektos austrės. Stefanas paklausė Airis, ar ji nenorėtų pašokti.

Greitai jau šoko visi. Įtampa išsisklaidė.

Atėjo eilė Airis šokti su Entoniu.

Ji pasakė:

– Džordžas šlykščiai pasielgė, neleisdamas mums sėdėti greta.

– Jis pasielgė kaip tik labai gerai. Tu sėdi kitoje stalo pusėje, ir aš galiu visą laiką į tave žiūrėti.

– Tu tikrai turėsi išeiti?

– Tikrai. – Staiga jis paklausė: – Tu žinojai, kad ateis pulkininkas Reisas?

– Ne, nė nenumaniau.

– Tada gana keista.

– Tu jį pažįsti? O taip, juk kurią čia dieną sakei. Kas jis per žmogus?

– Niekas tiksliai nežino.

Jie grįžo prie stalo. Vakarėlis tęsėsi. Įtampa, kuri jau buvo atlėgusi, po truputį, atrodė, vėl ėmė kilti. Prie stalo viešpatavo įtemptas laukimas. Tik šeimininkas atrodė linksmas ir nerūpestingas.

Airis pastebėjo, kaip jis slapčia dirstelėjo į laikrodį.

Staiga sutratėjo būgnai, užgeso šviesos. Salėje iškilo scena. Kėdes šiek tiek atitraukė atgal ir nustūmė į šalis. Scenoje pasirodė trys šokančios poros. Jas pakeitė žmogus, sugebantis pamėgdžioti įvairiausius garsus: traukinių, garo variklių, lėktuvų, siuvimo mašinų, karvių baubimą. Jis susilaukė didžiulio pasisekimo. Paskui žiūrovai stebėjo Leni ir Flo parodomąjį šokį, labiau primenantį gimnastikos pratimus. Vėl aplodismentai. Tada koncertavo ansamblis „Liuksemburgas 6“. Užsidegė šviesos.

Visi sumirksėjo.

Prie stalo svečiai, atrodė, lengviau atsiduso. Tarsi juos būtų aplenkę kažkas siaubinga, ko jie nesąmoningai laukė. Juk anąsyk, užsižiebus šviesoms, visi pamatė ant stalo kniūbsantį negyvą kūną. Tačiau dabar praeitis taip ir liko praeitimi, ištirpo prisiminimuose. Praėjusios tragedijos šešėlis išnyko.

Sandra atgijusi grįžtelėjo į Entonį. Stefanas stebėjo, kaip viena prie kitos palinko Airis ir Ruta. Tik Džordžas sėdėjo savo krėsle ir spoksojo... spoksojo nenuleisdamas akių nuo tuščios kėdės priešais jį. Šioje vietoje ant stalo buvo paserviruota. Stovėjo taurė šampano. Bet kuriuo momentu kažkas galėjo ateiti, atsisėsti čia...

Airis švelniai niuktelėdama jam į pašonę privertė atsitokėti.

– Atsipeikėk, Džordžai. Eime pašokti. Tu su manim dar nešokai.

Jis atsistojo. Nusišypsojęs jai, pakėlė taurę.

– Pirmiausia išgersim už jaunąją ledi, kurios gimtadienį šiandien švenčiame. Airis Marlo, tegul tavo gyvenimo niekas netemdo!

Jie juokdamiesi išgėrė ir nuėjo šokti. Džordžas ir Airis, Stefanas ir Ruta, Entonis ir Sandra.

Skambėjo linksma džiazo muzika.

Grįžo visi kartu, juokdamiesi ir šnekučiuodamiesi. Susėdo.

Staiga Džordžas palinko į priekį.

– Norėčiau jūsų visų kai ko paprašyti. Maždaug prieš metus mes buvome čia, vakarėlyje, kuris baigėsi tragedija. Neliūdinsiu jūsų prisiminimais, bet ir nenoriu, kad Rozmari liktų visiškai užmiršta. Paprašysiu jūsų išgerti jos garbei – jos atminimui.

Jis pakėlė taurę. Visi kiti paklusniai pakėlė savąsias. Veiduose sustingo mandagaus nuolankumo išraiška.

Džordžas pasakė:

– *Už Rozmari, už jos atminimą.*

Taurės pakilo prie lūpų. Jie išgėrė.

Praėjo akimirka ir... Džordžas palinkęs į priekį dusdamas susmuko krėsle. Rankos desperatiškai griebėsi už kaklo, veidas pamėlo.

Po pusantros minutės jis buvo miręs.

III KNYGA

Airis

„Aš maniau, kad mirusieji turi ramybę. Bet taip nėra...“

Pulkininkas Reisas pravėrė duris į Niujorko Skotland Jardą. Jis užpildė gautą blanką ir po kelių minučių jau spaudė ranką vyriausiajam inspektoriui Kempui šio kabinete.

Jie gerai pažinojo vienas kitą. Kempas dabar jau mažai kuo priminė seną, mūšiuose užgrūdintą veteraną. Iš tiesų nuo tada, kai jie tarnavo prie Betlo, praslinko daug metų, ir jo elgesy, ko gero, jam pačiam nesuvokiant, atsirado daug pagyvenusiems žmonėms būdingų keistenybių. Jis nuo seno puoselėjo svajonę, kad jo atvaizdas būtų išskaptuotas vientiso medžio luite, bet jeigu prie Betlo buvo pasirinkęs tiką ar ąžuolą, tai dabar vyriausiajam inspektoriui Kempui norėjosi kažko įspūdingesnio – sakykim, raudonmedžio ar senojo gerojo palisandro.

– Gerai, kad mums paskambinote, pulkininke, – tarė Kempas. – Pasistengsime kuo galėdami padėti.

– Atrodo, reikalas pateko į patikimas rankas, – atsakė Reisas.

Kempas nepuolė kukliai prieštarauti. Jis mielai sutiko, kad jam tenka nagrinėti tik itin sudėtingas, plačiai paviešintas ar be galo svarbias bylas. Paskui rimtai pareiškė:

– Tai susiję su Kiderminsteriais. Galite įsivaizduoti, kokio atsargumo čia reikia.

Reisas linktelėjo. Jis keletą kartų buvo susitikęs su ledi Aleksandra Faradėj. Šią ramią, geros reputacijos moterį atrodė absurdiška sieti su kažkokia skandalinga istorija. Jam buvo tekę girdėti jos viešas kalbas – ne itin iškalbinga, bet aiškiai formuluojanti savo mintis ir kompetentinga, mokanti įsigilinti į nagrinėjamą temą bei puikiai ją išdėstyti.

Ji buvo viena iš tų moterų, kurių visuomeninis gyvenimas puikiausiai atsispindi laikraščių puslapiuose, o asmeninis gyvenimas tarsi neegzistuoja, pranyksta pašalinei akiai nepastebimuose ramaus šeimos ratelio užkulisiuose.

Ir vis dėlto, pagalvojo Reisas, tokios moterys juk *turi* savo asmeninį gyvenimą. Jos žino, kas yra neviltis, meilė ir pavydo kančios. Pavergtos aistros, jos gali prarasti savitvardą ir net rizikuoti gyvybe.

Jis smalsiai paklausė:

– Manote, tai jos darbas, Kempai?

– Ledi Aleksandros? O kaip jums atrodo, sere?

– Nežinau. Bet taip galėjo būti. Arba jos vyras, pasislėpęs po Kiderminsterio sparneliu.

Ramios ir žalios kaip jūra vyriausiojo inspektoriaus akys įdėmiai pažvelgė į tamsias Reiso akis.

– Jeigu kuris nors iš jų įvykdė žmogžudystę, mes darysime viską, ką galime, kad jis ar ji neišvengtų atsakomybės. *Jūs* tai žinote. Šioje šalyje žudikų nebijoma, ir jiems nėra pasigailėjimo. Bet mes turime turėti nepaneigiamų įrodymų – to pareikalaus prokuroras.

Reisas linktelėjo. Paskui tarė:

– Pamėginkim išsiaiškinti.

– Džordžas Bartonas mirė apsinuodijęs cianidu – kaip ir jo žmona prieš metus. Minėjote, jog buvote tame restorane?

– Taip. Bartonas mane kvietė. Aš atsisakiau. Nepatiko man tas jo sumanymas. Buvau nusiteikęs prieš tai ir stengiausi jį įtikinti, kad jeigu jam kyla abejonių dėl žmonos mirties, tegul verčiau kreipiasi į atitinkamus specialistus – tai yra jus.

Kempas linktelėjo.

– Būtent tai jis ir turėjo padaryti.

– Tačiau Džordžas atkakliai laikėsi savo pamišėliškos idėjos – paspęsti žudikui spąstus. Kas per spąstai, nesakė. Jo kalbos sukėlė man tokį nerimą, kad vakar vakare nuėjau į „Liuksemburgą“, panūdęs viską pamatyti savo akimis. Mano staliukas stovėjo kiek atokiau – nenorėjau, kad mane paste-

bėtų. Deja, neturiu jums ką papasakoti. Nepamačiau nieko įtartina. Be padavėjų ir svečių, prie stalo niekas nesiartino.

– Taip... – tarė Kempas. – Ratas siaurėja, ar ne? Tai buvo vienas iš jų arba padavėjas Džiuzepė Bolsano. Šįryt buvau jį pasikvietęs – maniau, kad jums gali būti įdomu su juo pasikalbėti. Bet negaliu patikėti, kad jis kaip nors susijęs su šiuo reikalu. Jau dvylika metų dirba „Liuksemburge" – geros reputacijos, vedęs, turi tris vaikus, jokių nusižengimų. Puikiai sutaria su visais klientais.

– Tada lieka svečiai.

– Taip. Dalyvavo tie patys žmonės, kaip ir misis Barton mirties dieną.

– Ką jūs tuo norite pasakyti, Kempai?

– Manau, tie du įvykiai neabejotinai susiję. Tada bylą tyrė Adamsas. To atvejo negalima pavadinti tipiška savižudybe – tiesiog tai buvo labiausiai tikėtinas paaiškinimas, nesant akivaizdžių žmogžudystės įrodymų. Taigi buvo paskelbta, jog tai savižudybė. Kitokioms išvadoms neturėjome pagrindo. Tokių atvejų pas mus užregistruota, kaip žinote, labai daug. Savižudybė su klaustuku. Tas klaustukas – ne visuomenei, bet mes apie jį neužmirštame. Retsykiais tylutėliai vis dar pasiknaisiojam. Ir kartais pasiseka, o kartais – ne. Šįsyk nepasisekė.

– Kol kas.

– Kol kas. Kažkas perspėjo misterį Bartoną, kad jo žmona buvo nužudyta. Jis tučtuojau ėmėsi veikti ir... buvo tikras, jog eina teisingu keliu. Kaip ten iš tikrųjų buvo, nežinau... Bet žudikas tikriausiai viską numatė... Taigi jis išsigando ir nudaigojo misterį Bartoną. Kiek žinau, viskas klostėsi būtent taip... Tikiuosi, sutinkate?

– O taip. Šioje vietoje jūsų išvados pakankamai tikėtinos. Dievas žino, kas tai buvo per „spąstai"... Pastebėjau, kad prie stalo stovėjo tuščia kėdė. Gal jis buvo pasirengęs kažkokiam netikėtam liudininkui. Bet kuriuo atveju, kėdė stovėjo neatsitiktinai. Ji nusikaltėliui kėlė tokį nerimą, kad šis ar ši nelaukė, kol įklius.

– Taigi, – tarė Kempas, – turime penkis įtariamuosius. Pradėsime nuo pirmosios tragedijos – nuo misis Barton.

– Jūs jau tvirtai įsitikinęs, kad tai buvo *ne* savižudybė?

– Apie tai liudija antroji žmogžudystė. Nors nemanau, jog galite mus kaltinti dėl to, kad tuokart pritarėme savižudybės versijai, kaip labiausiai tikėtinai. Tam buvo pakankamai priežasčių.

– Depresija po gripo?

Griežtą, tarsi iš medžio išskaptuotą Kempo veidą iškreipė kažkas panašaus į šypseną.

– Ši versija iškilo tyrimo metu. Atitiko medicinines išvadas, reikėjo pataušoti ir artimųjų jausmus. Tai nutinka kiekvieną dieną. Be to, radome neužbaigtą laišką seseriai, kur nurodoma, kam išdalyti jos asmeninius daiktus – vadinasi, mintis pasidaryti galą jau sukosi galvoje. Ji akivaizdžiai išgyveno depresiją – tuo neabejoju. Vargšė ledi, tačiau moterų gyvenime devyni tokie atvejai iš dešimties būna susiję su meilės romanais. Vyrai dažniausiai puola į neviltį dėl finansinių problemų.

– Vadinasi, jūs žinote, kad misis Barton turėjo meilužį?

– Taip, mes tai nesunkiai išsiaiškinom. Viskas buvo kruopščiai slepiama, bet ilgai ieškoti nereikėjo.

– Stefanas Faradėjus?

– Taip. Jie paprastai susitikinėdavo mažame butelyje Erl Kot kelyje. Tai tęsėsi ilgiau kaip pusmetį. Sakykim, jie susipyko, arba ji jam nusibodo. Ką gi, juk ji ne pirmoji moteris, nusprendusi nusižudyti iš nevilties.

– Restorane, kalio cianidu?

– Taip, jeigu jai norėjosi dramatizmo, ji galėjo tam ryžtis jo akivaizdoje – esą tegu pasižiūri. Kai kurie žmonės mėgsta teatrališkus efektus. Kiek žinau, ji ne itin saugojo jųdviejų paslaptį – visų atsargumo priemonių ėmėsi jis.

– Turite įrodymų, kad jo žmona viską žinojo?

– Kiek pavyko išsiaiškinti, ji nieko nežinojo.

– Bet ji galėjo žinoti, Kempai. Ne tokia ji moteris, kad visiems širdį lietų.

– O taip. Gal į abu reikia atkreipti dėmesį. Ji galėjo tai padaryti iš pavydo. Jis – dėl savo karjeros. Skyrybos būtų viską atskleidusios Tai būtų buvusios neįprastos skyrybos – jos būtų sukėlusios Kiderminsterio klano priešiškumą.

– O ką jūs manote apie sekretorę?

– Negalima atmesti ir šios galimybės. Labai tikėtina, kad ji puoselėjo Džordžui Bartonui švelnius jausmus. Didžiąją dienos dalį jie praleisdavo kartu, biure, ir galima spėti, kad ji nebuvo jam abejinga. Dar vakar viena telefonistė mums parodė, kaip Bartonas laikė Rutą Lesing už rankos kalbėdamas, jog neįsivaizduoja, ką be jos darytų. O kai mis Lesing išėjo iš kambario ir užklupo ją besiklausant, tučtuojau atleido tą merginą – sumokėjo už mėnesį į priekį ir liepė nešdintis. Panašu, kad ji irgi pernelyg ėmė viską į širdį. Be to, misis Barton seseriai irgi priklausė solidi sumelė – nereikia to pamiršti. Atrodo toks mielas vaikelis, bet ką gali žinoti. Ir pagaliau misis Barton turėjo dar vieną draugą.

– Jūs ir tai žinote?

Kempas lėtai ištarė:

– Labai mažai... Bet ir tai kelia įtarimų. Jo pasas tvarkingas. Amerikos pilietis, jokių nusikaltimų ar teistumo. Atvyko čia, apsistojo Kleridže ir sugebėjo susipažinti su lordu Diusburiu.

– Patikimas žmogus?

– Gali būti. Diusburis, atrodo, užkibo ant kabliuko – pasiūlė jam pasilikti. Tada ir prasidėjo...

– Ginklų gamyba, – tarė Reisas. – Diusburio gamyklose kilo nesklandumų, išbandant naujus tankus.

– Taip. Tas Braunas prisistatė kaip ginklus gaminančios firmos atstovas. Ir vos tik jis ten atsidūrė, prasidėjo sabotažas – kaip tik tuo metu. Braunas sukiojosi tarp Diusburio užsakovų – atrodo, norėjo užmegzti ryšį su visais, kurie buvo vienaip ar kitaip susiję su ginklus gaminančiomis firmomis. Ir štai rezultatas: jis pamatė daug dalykų, kurių, mano nuomone, neturėjo matyti. Kartą ar du fabrikuose kilo didelių nemalonumų, ir tai įvyko tuoj po to, kai jis ten pasirodė.

– Įdomi persona tas misteris Entonis Braunas.

– Taip. Nestokoja žavesio ir, matyt, moka tuo pasinaudoti.

– O kam jam prisireikė misis Barton? Juk Džordžas Bartonas neturėjo nieko bendra su ginklų gamyba.

– Neturėjo. Bet Braunas, atrodo, gana artimai bendravo su jo žmona ir galėjo iš jos kai ką išpešti. Juk žinote, pulkininke, kad graži moteris gali sužinoti iš vyro ką tik nori.

Reisas linktelėjo. Jis suprato, kad vyriausiojo inspektoriaus žodžiai susiję su kontržvalgybos departamentu, kuriam jis kitados vadovavo, ir nepriėmė jų kaip užuominos į jo paties asmenines klaidas.

Po minutės kitos jis paklausė:

– Jūs skaitėte Džordžo Bartono gautus laiškus?

– Taip. Juos rado vakar vakare jo namuose, rašomojo stalo stalčiuose. Mis Marlo suieškojo.

– Žinote, Kempai, tie laiškai mane labai sudomino. O kokia eksperto nuomonė?

– Pigus popierius, įprastas rašalas, pirštų atspaudai – Džordžo Bartono ir Airis Marlo. Ant voko pilna visokiausių neatpažintų žymių – turbūt pašto darbuotojai paliko. Ekspertai patvirtino, jog laiškus išspausdino gana išsilavinęs ir sveiko proto žmogus.

– Gana išsilavinęs. Vadinasi, ne tarnas?

– Matyt, ne.

– Tada viskas darosi dar įdomiau.

– Peršasi išvada: kažkas kažką įtarė.

– Kažkas, kas nesikreipė į policiją. Jis norėjo sukelti įtarimus ir Džordžui, o pats likti nežinomas. Visa tai labai keista, Kempai. Gal jis netgi ne pats parašė, ar ne?

– Galėjo parašyti ir pats. Bet kam to reikėjo?

– Kažkam norėjosi paneigti preliminarią savižudybės versiją ir parodyti tai kaip žmogžudystę.

– Budeliu pavaizduojant Stefaną Faradėjų? Nebloga mintis. Betgi jis turėjo įsitikinti, jog viskas liudija, kad žudikas – Faradėjus. O mes neturim prieš Faradėjų jokių įrodymų.

– Na, o ką galima pasakyti apie cianidą? Ar buvo rasta kokia nors pakuotė?

– Taip. Mažas baltas popierinis maišelis po stalu. Viduje cianido kristalų likučiai. Ir jokių pirštų atspaudų. Detektyvinėje istorijoje tas popierius, žinoma, būtų kuo nors ypatingas arba sulankstytas kaip nors neįprastai. O kad tie detektyvų autoriai pamėgintų imtis mūsų kasdieninio darbo! Greitai suprastų, jog dažniausiai jokių pėdsakų nelieka, ir niekas niekada nieko niekur nepastebi.

Reisas šyptelėjo.

– Taikliai pasakyta. O vakar vakare irgi niekas nieko nepastebėjo?

– Būtent tuo aš šiandien ir užsiimsiu. Vakar trumpai apklausiau visus svečius, grįžau su mis Marlo į Elveston skverą ir patikrinau Bartono rašomojo stalo stalčius bei peržvelgiau popierius. Šiandien apklausiu liudininkus nuodugniau. Išklausysiu ir prie kitų dviejų staliukų nišoje sėdėjusių žmonių nuomonę... – Jis pasirausė tarp popierių. – Taip, štai jie. Džeraldas Tolingtonas – gvardijos grenadierius* ir gerbiamoji Patricija Brais-Vudvort. Jauna sutuoktinių pora. Galvą guldau, jie nieko nematė, išskyrus vienas kitą. Misteris Pedro Morales – apgailėtinas komivojažierius** iš Meksikos. Jo net akių baltymai geltoni. Ir misis Kristina Šenon – blondinė avantiūristė. Lažinuosi, kad ji nieko nepastebėjo – tokia mato tik pinigus. Gal ir yra vienas procentas tikimybės iš šimto, kad į kažką jie vis dėlto atkreipė dėmesį. Dėl visa ko užsirašiau jų adresus ir pavardes. Pradėsim nuo to vargšo padavėjo, Džiuzepės. Jis jau čia. Tuoj pakviesiu.

---

* Kareivis, išmokytas svaidyti sunkias granatas. *(Vert. past.)*

** Keliaujantis prekybinės firmos atstovas, siūlantis prekes pagal turimus pavyzdžius ar katalogus. *(Vert. past.)*

Džiuzepė Bolsano buvo vidutinio amžiaus vyriškis protingu, makaką primenančiu veidu. Jis nervinosi, bet nepernelyg. Angliškai šis žmogus kalbėjo laisvai, kadangi, kaip pats paaiškino, šioje šalyje gyveno jau nuo šešiolikos metų ir buvo vedęs anglę.

Kempas pajuto jam simpatiją.

– Taigi, Džiuzepe, paklausysim, ką tu dar gali pasakyti apie visą šį reikalą.

– Bjauri istorija, ypač man. Juk aš aptarnavau tą staliuką. Ne kas kitas, o aš pilsčiau vyną. Žmonės kalbės, kad aš išprotėjau ir beriu į taures nuodus. Tai netiesa, bet žmonės kalbės būtent taip. Misteris Goldsteinas jau pasiūlė savaitei išeiti atostogų, kad lankytojai nieko neklausinėtų ir nebadytų pirštais. Jis sąžiningas ir teisingas žmogus – žino, kad tai ne mano kaltė. Aš išdirbau ten daug metų. Jis neatleis manęs, kaip padarytų kiti restorano šeimininkai. Misteris Čarlzas irgi visada buvo geras, bet man tai vis tiek didžiulė nelaimė, ir aš bijau. Aš klausiu savęs: vadinasi, turiu priešą?

– Na ir ką, – lediniu balsu paklausė Kempas, – tikrai turite?

Liūdną beždžionišką veidą iškreipė šypsena. Džiuzepė ištiesė rankas.

– Aš? Visame pasaulyje neturiu priešo. Tik daugybę gerų draugų ir jokių priešų.

Kempas krenkštelėjo.

– Dabar apie praėjusį vakarą. Papasakok man apie šampaną.

– Tai buvo 1928 metų Klinko – labai geras ir brangus

vynas. Misteris Bartonas mėgo tokius... Jis mėgo gerą maistą ir gėrimus... viską, kas geriausia.

– Jis užsisakė tą vyną iš anksto?

– Taip. Dėl visko buvo susitaręs su Čarlzu.

– O ką žinai apie tą laisvą vietą prie stalo?

– Dėl to irgi buvo susitarta. Pasakė Čarlzui ir man. Kiek vėliau ją turėjo užimti viena jauna ledi.

– Jauna ledi? – Reisas ir Kempas susižvalgė. – Tu ją pažįsti?

Džiuzepė papurtė galvą.

– Ne, apie tai nieko nežinau. Ji turėjo ateiti vėliau – štai ir viskas, ką girdėjau.

– Pakalbėkim apie vyną. Kiek buvo butelių?

– Du buteliai ir trečiasis stovėjo paruoštas, jei prisireiks. Pirmąjį ištuštino gana greitai. Antrąjį atidariau neilgai trukus iki kabareto. Pripildžiau taures ir pastačiau butelį į kibirėlį su ledu.

– Kada paskutinį kartą matei misterį Bartoną geriant iš savosios taurės?

– Leiskite pagalvoti... Kai baigėsi kabaretas, jie išgėrė už jaunosios ledi sveikatą. Kiek supratau, buvo jos gimtadienis. Paskui visi nuėjo šokti. Po to, kai sugrįžo, misteris Bartonas išgėrė, ir... viskas įvyko akimirksniu! Jis mirė.

– Ar pilstei vyną į taures, kol jie šoko?

– Ne, monsinjore. Kai kėlė tostą už madmuazelę, taurės buvo pilnos, o jie nugėrė vos kelis gurkšnelius. Jose dar buvo pakankamai vyno.

– Ar kas nors... *bet kas*... buvo prisiartinęs prie stalo, kol jie šoko?

– Niekas, sere. Esu tuo įsitikinęs.

– Visi nuėjo šokti vienu metu?

– Taip.

– Ir tuo pačiu metu sugrįžo?

Džiuzepė užvertė akis, stengdamasis prisiminti.

– Pirmas grįžo misteris Bartonas su jaunąja ledi. Jis buvo apkūnesnis už kitus ir, kaip suprantate, daug nešoko.

Paskui atėjo šviesiaplaukis džentelmenas, misteris Faradėjus, ir jauna ledi juodais drabužiais. Ledi Aleksandra ir tamsiaodis džentelmenas sugrįžo paskutinieji.

– Tu pažįsti misterį Faradėjų ir ledi Aleksandrą?

– Taip, sere. Dažnai matydavau juos „Liuksemburge“. Jie labai išsiskiria iš kitų.

– Dabar, Džiuzepe, sakyk, ar būtum pastebėjęs, jeigu kuris nors iš tų žmonių būtų ką nors įpylęs į misterio Bartono taurę?

– Negaliu pasakyti, sere. Aš aptarnauju dar du staliukus nišoje ir du pagrindiniame restorane. Reikia išnešioti patiekalus. Misterio Bartono stalo ištisai nestebėjau. Po kabareto beveik visi atsistojo ir nuėjo šokti, taigi aš tuo metu neturėjau darbo – todėl ir esu tikras, kad niekas prie staliuko nesiartino. Tačiau vos tik žmonės susėdo, man iš karto atsirado ką veikti.

Kempas linktelėjo.

– Vis dėlto manau, – tęsė Džiuzepė, – kad būtų buvę sunku tai padaryti ir likti nepastebėtam. Man atrodo, kad tik pats Bartonas galėjo tai padaryti. Bet jūs turbūt taip negalvojate, ar ne?

Jis klausiamai pažvelgė į pareigūną.

– Tu pats tai sugalvojai?

– Aš, aišku, nieko nežinau... Tiesiog šiaip kilo mintis. Lygiai prieš metus nusižudė ta gražioji ledi, misis Barton. Juk galėjo būti, kad misteris Bartonas taip krimtosi, jog nusprendė pasidaryti sau galą lygiai taip pat? Būtų labai poetiška. Žinoma, restoranui iš to jokios naudos, bet... džentelmenas, kuris ketina pakelti ranką prieš save, apie tai negalvoja.

Jo tiriantis žvilgsnis nuslydo nuo vieno prie kito priešais sėdinčio vyro.

Kempas papurtė galvą.

– Abejoju, ar viskas taip paprasta, – pratarė jis.

Jis uždavė dar kelis klausimus ir paleido Džiuzepę.

Vos tik durys užsivėrė, Reisas tarė:

– Gal kaip tik apie tai ir buvo verta pamąstyti?

– Sielvartaujantis vyras nusižudo per žmonos mirties metines! Na, ne visai per metines, bet beveik.

– Tai buvo Visų šventųjų diena, – tarė Reisas.

– Būtent. Taip, gal ši mintis ir verta dėmesio, bet kaip tada paaiškinti tuos laiškus ir tai, kad misteris Bartonas tarėsi su jumis bei parodė juos Airis Marlo?

Jis dirstelėjo į laikrodį.

– Dvylika trisdešimt turiu būti Kiderminsterio namuose. Dar yra laiko, kad susitiktume su žmonėmis, sėdėjusiais prie dviejų gretimų staliukų. Bent jau su kai kuriais iš jų. Pulkininke, jūs eisite su manim?

Misteris Moralesas buvo apsistojęs „Rice". Tą rytmečio valandą jis atrodė gana nepatraukliai: nesiskutęs, krauju pasruvusiomis akimis ir daugybe kitų sunkias pagirias liudijančių požymių.

Misteris Moralesas buvo amerikietis ir kalbėjo tos šalies žargonu. Nors jis gyrėsi puikia atmintimi, menkai tegalėjo apibūdinti, kas įvyko praėjusį vakarą.

– Nuėjome su Krise – ta pupytė, žinote, ir vėtyta, ir mėtyta! Ji tvirtino, kad tai nebloga skylė. „Aukseli, – sakau, – eisim, kur pasakysi." Vietelė klasiška, pripažįstu, bet jie ten žino, kaip išversti kišenes! Man tai kainavo beveik trisdešimt dolerių. Tik va džiazas buvo mėšlas – groti tai jie tikrai nemoka.

Misteris Moralesas taip pasinėrė į savo to vakaro įspūdžius, kad teko jam priminti stalą nišos vidury. Ir čia jis nieko naudinga pasakyti nebegalėjo.

– Taip, žinoma, ten stovėjo stalas ir sėdėjo kažkokie žmonės. Deja, neprisimenu, kaip jie atrodė. Per daug neatkreipiau į juos dėmesio, kol tas vyrukas nepradėjo krenkšti. Iš pradžių pagalvojau, kad užspringo likeriu. Nors... vieną damą įsidėmėjau. Tokia tamsiaplaukė ir, turiu pasakyti, krintanti į akį.

– Turite galvoje merginą žalia aksomine suknele?

– Ne, ne tą. Vieni kaulai ir oda. O toji pupytė buvo apsirengusi juodai ir labai jau aptakių formų...

Misterio Moraleso gašlų žvilgsnį patraukė Ruta Lesing. Išreikšdamas savo susižavėjimą, jis suraukė nosį.

– Aš stebėjau, kaip ji šoka, ir pasakysiu – mokėjo šokti ta mažytė! Kartą kitą jai pamerkiau, bet ji tik dėbtelėjo į mane

lediniu žvilgsniu – tokiomis nieko nematančiomis akimis moka žiūrėti tik pas jus Britanijoje.

Nieko daugiau iš misterio Moraleso išpešti nepavyko, išskyrus jo atvirą prisipažinimą, kad iki to laiko, kai prasidėjo kabareto programa, jis jau buvo gerokai įkaušęs.

Kempas padėkojo ir jau ketino išeiti.

– Rytoj išplaukiu į Niujorką, – tarė Moralesas ir ilgesingai paklausė: – O gal norėtumėte, kad pasilikčiau?

– Dėkoju, bet nemanau, kad jūsų parodymai pravers tyrimui.

– Suprantate, man čia patinka, ir, jeigu reikalas susijęs su policija, mūsų firma neprieštaraus. Kai policija liepia pasilikti, turite pasilikti. Gal aš ką nors prisiminsiu, jei gerai pagalvočiau?

Bet Kempas neužkibo ant šio gudriai nuleisto masalo ir kartu su Reisu nuvyko į Bruk Stritą, kur juos pasitiko suirzęs džentelmenas, gerbiamosios Patricijos Brais-Vudvort tėvas.

Generolas lordas Vudvortas priėmė juos su neslepiamu nepasitenkinimu.

Ir kaip jiems į galvą atėjo spėti, kad jo dukra – jo dukra! – susijusi su šia istorija? Jei mergaitė negali papietauti restorane su savo vyru neatkreipusi Skotland Jardo detektyvų dėmesio, tai kur ritasi Anglija? Ji net nepažinojo tų žmonių, kaip ten juos... Hubard... Barton? Kažkokia neaiški kompanija! Reikėtų rūpestingiau rinktis vietą pramogoms – „Liuksemburgas“ visada buvo geros reputacijos restoranas, bet panašūs dalykai ten nutinka jau nebe pirmą kartą. Džeraldas – tikras kvailys, kad pasikvietė Pet būtent ten... Tie jaunuoliai mano, kad viską žino. Bet kuriuo atveju jis neleis traumuoti ir terorizuoti savo dukters, tąsyti jos po apklausas... Pirmiau pasitars su advokatu. Jis paskambins senajam Andersonui iš „Linkoln In“ ir paprašys...

Čia generolas netikėtai nutilo ir spoksodamas į Reisą tarė:

– Kažkur aš jus mačiau. Nagi, nagi...

Nedelsdamas su šypsena atsakė Reisas:

– Baderporte, tūkstantis devyni šimtai dvidešimt trečiaisiais.

– Dieve! – šūktelėjo generolas. – Nejaugi Džonis Reisas?! Ką jūs turite bendra su šiuo spektakliu?

Reisas šyptelėjo.

– Aš atėjau čia, norėdamas dalyvauti vyriausiojo inspektoriaus Kempo pokalbyje su jūsų dukra. Manau, jai bus kur kas maloniau susitikti su juo čia, negu būti iškviestai į Skotland Jardą. Tikiuosi, aš netrukdysiu.

– O... e-e... ką gi, labai malonu iš jūsų pusės, Reisai.

– Savaime suprantama, mes norėtume kuo mažiau nugąsdinti jaunąją ledi, – įsiterpė vyriausiasis inspektorius Kempas.

Tuo metu atsivėrė durys, įėjo mis Patricija Brais-Vudvort ir abejingai, nerūpestingai, kaip būdinga labai jauniems žmonėms, įsitraukė į pokalbį.

– Sveiki, – tarė ji. – Jūs iš Skotlant Jardo, ar ne? Dėl vakarykščio įvykio? Aš jūsų nekantriai laukiau. Mano tėvas jus turbūt gerokai nuvargino? Baik, tėte, juk žinai, ką daktaras pasakė apie tavo spaudimą. Nesuprantu, kodėl tu visur kišiesi. Aš tiesiog pasikviesiu šiuos inspektorius, prižiūrėtojus, ar kas jie būtų, į savo kambarį, o pas tave atsiųsiu Valterį su viskiu ir soda.

Generolą apėmė pasiutęs noras riebiai nusikeikti, bet jis susivaldė ir tepasakė:

– Mano senas draugas majoras Reisas.

Po šio pristatymo Reisas Patricijos nebedomino, ir ji žavingai nusišypsojo vyriausiajam inspektoriui Kempui.

Oriai, kaip dera generolo dukrai, ji išlydėjo juos iš tėvo kabineto, ryžtingai uždarydama duris, ir nuvedė į savo svetainę.

– Vargšas tėtė, – tarė ji. – Jis *pyks*. Bet nieko, praeis.

Pokalbis buvo labai draugiškas, bet nedavė jokių rezultatų.

– Iš proto galima išeiti, – pareiškė Patricija. – Turbūt man daugiau neteks tapti žmogžudystės liudininke – juk tai

žmogžudystė, ar ne? Laikraščiuose rašo labai atsargiai ir neaiškiai, bet aš Džeriui telefonu pasakiau, kad tai veikiausiai žmogžudystė. Tik pamanykit, man po nosimi nužudo žmogų, o aš net nepastebėjau!

Jos balse nuskambėjo nesuvaidintas apgailestavimas.

Buvo akivaizdu, jog, kaip niūriai ir pranašavo vyriausiasis inspektorius, du jauni prieš savaitę susituokę žmonės visą vakarą nenuleido vienas nuo kito akių ir nieko aplinkui nematė. Nors ir kupina geriausių pasaulyje norų, Patricija Brais-Vudvort tegalėjo paminėti kelias neesmines smulkmenas.

– Sandra Faradėj kaip visada atrodė labai prašmatniai. Ji vilkėjo Šipareli* suknelę.

– Jūs ją pažįstate? – paklausė Reisas.

Patricija papurtė galvą.

– Tik iš matymo. Ji atrodo gana nuobodi. Pernelyg pompastiška, kaip ir daugelis politikų.

– O daugiau nieko iš matymo nepažinojote?

Ji vėl papurtė galvą.

– Ne, nė vieno iš jų nebuvau mačiusi – bent jau neprisimenu. Turbūt ir Sandros Faradėj nebūčiau pastebėjusi, jei ne ta Šipareli suknelė.

– Pamatysite, – niūriai pratarė vyriausiasis inspektorius Kempas, kai jie išėjo iš generolo Vudvorto namų, – tas pats bus ir pas misterį Tolingtoną... Tik čia nebus jokio masalo, kuris būtų atkreipęs jo dėmesį.

– Nesitikiu ir aš, – sutiko Reisas, – kad Stefano Faradėjaus kostiumas būtų suvirpinęs jo širdį.

– Ką gi, – tarė inspektorius, – pamėginkime laimę pas Kristiną Šenon. Tai paskutinis mūsų šansas.

Mis Šenon, kaip ir apibūdino vyriausiasis inspektorius, buvo žavi blondinė. Šviesūs, tvarkingai aukštyn sušukuoti plaukai ir švelnus, naivus kaip kūdikio veidelis. Mis Šenon,

* Elsa Schiaparelli (1890-1973) – garsi XX a. trečiojo-ketvirtojo dešimtmečio Paryžiaus mados kūrėja. Bendradarbiavo su Salvadoru Dali ir kitais dailininkais siurrealistais.

inspektoriaus Kempo tvirtinimu, gal ir buvo kvailoka, bet jos gyvas žvilgsnis ir įžvalgios skaisčiai žydros akys liudijo, kad tas nenuovokumas pasireiškia tik intelektualinėje plotmėje, – kai kalba ėjo apie gyvenimo prozą ir ypač pinigus, Kristina Šenon jautėsi kaip žuvis vandeny.

Ji priėmė vyriškius neįprastai maloniai, pasiūlė išgerti, o kai tie atsisakė, atkakliai vaišino cigaretėmis. Jos butukas buvo mažytis, apstatytas pigiais moderniais baldais.

– Džiaugčiausi galėdama jums padėti, inspektoriau. Klauskite, kas jus domina.

Kempas pradėjo nuo įprastinių klausimų apie aplinką bei elgesį žmonių, sėdėjusių prie viduriniojo stalo.

Kristina iš karto pasirodė besanti neįprastai akyla stebėtoja.

– Kaipmat krito į akis, kad kompanija nebuvo labai linksma. Kažkokie susikaustę. Man labai gaila senuko – to, kuris viską organizavo. Jis nėrėsi iš kailio, stengėsi juos pralinksminti, blaškėsi kaip pririštas katinas, bet nepralaužė ledų. Aukšta moteris jo dešinėje sėdėjo lyg mietą prarijusi, o mergaitė iš kairės akivaizdžiai nesitvėrė pykčiu, kad tamsiaveidį gražuolį pasodino ne šalia jos, o priešais. Šalia jos sėdėjęs blondinas, atrodė, turėjo skrandžio problemų – valgė, ir kąsnis jam strigo gerklėje. Jo kaimynė rūpinosi juo taip, kad atrodė įmanytų – per galvą persiverstų.

– Mis Šenon, jūs pastebėjote viską iki smulkmenų, – pagyrė pulkininkas Reisas.

– Atskleisiu jums paslaptį. Man pačiai nebuvo labai linksma. Buvau praleidusi su savo draugu tris naktis iš eilės, ir jis man buvo jau gerokai nusibodęs. Jis labai norėjo apžiūrėti Londoną – ypač jo vadinamąsias klasiškas vietas – ir, turiu pasakyti, tam negailėjo pinigų. Visur šampanas. Apsilankėme „Kompradore“, „Mil Fliors“ ir pagaliau užsukome į „Liuksemburgą“. Sakyčiau, leido sau papramogauti vyrukas. Man jo net gaila pasidarė. Bet pašnekovas jis nebuvo įdomus. Vis tos pačios nesibaigiančios istorijos apie jo machinacijas kažkur Meksikoje – daugelį jų buvau girdėjusi jau po tris

kartus. Arba apie jo pažinotas damas ir tai, kaip jos buvo pamišusios dėl jo. Merginos pavargsta klausytis tokių kalbų, o kadangi Pedro nekreipė į tai dėmesio, tai aš tik valgiau ir ganiau akis aplinkui.

– Ką gi, mums tai išėjo tik į naudą, mis Šenon, – tarė vyriausiasis inspektorius. – Galiu tikėtis, kad jūs pastebėjote ką nors, kas mums padės atlikti savo užduotį.

Kristina papurtė savo baltapūkę galvelę.

– Neturiu supratimo, kas nudaigojo senuką – jokio supratimo. Vos spėjęs gurkštelti šampano, jis staiga pamėlo ir sukniubo.

– Gal prisimenate, kada jis paskutinį kartą gėrė iš savo taurės prieš tai?

Mergina pagalvojo.

– Na... taip... tai buvo tuoj po kabareto. Užsidegė šviesos, jis paėmė taurę, kažką pasakė, ir kiti taip pat pakėlė taures. Tikriausiai tai buvo kažkoks tostas.

Vyriausiasis inspektorius linktelėjo.

– O paskui?

– Paskui užgrojo muzika, jie visi atsistojo ir, triukšmingai stumdydami kėdes bei juokdamiesi, nuėjo šokti. Atrodė, jog pirmą kartą atmosfera prie jų stalo atšilo. Tiesiog nuostabu, kaip šampanas suartina žmones.

– Jie visi nuėjo – prie stalo nieko neliko?

– Taip.

– Ir niekas nelietė misterio Bartono taurės?

– Tikrai niekas. – Ji atsakė net negalvodama. – Esu tuo visiškai įsitikinusi.

– Ir niekas – visiškai niekas – nesiartino prie stalo, kol jų nebuvo?

– Niekas... Žinoma, išskyrus padavėją.

– Padavėją? Kurį padavėją?

– Vieną iš tų jaunuolių su prijuoste, maždaug šešiolikos metų. Koks jis ten padavėjas! Tiesiog padėjo į beždžionę panašiam žmogeliukui – turbūt italui.

Inspektorius Kempas linktelėjimu patvirtino, kad šis apibūdinimas visiškai atitinka Džiuzepės Bolsano išvaizdą.

– Ir ką jis darė, tas jaunasis padavėjas? Pilstė į taures?

Kristina papurtė galvą.

– O, ne. Jis nieko ant stalo nelietė. Tiesiog pakėlė vienos iš merginų vakarinį rankinuką, kuris nukrito, kai jie visi stojosi.

– Kieno tas rankinukas?

Kristina minutę kitą pagalvojo. Paskui atsakė:

– Taip, teisingai. Tai buvo tos mergaičiukės rankinukas – žalias su auksu. Kitų dviejų moterų rankinukai buvo juodi.

– Ir ką padavėjas darė su tuo rankinuku?

Kristina nustebo.

– Tiesiog padėjo jį atgal ant stalo, štai ir viskas.

– Jūs įsitikinusi, kad jis nepalietė nė vienos iš taurių?

– Žinoma. Jis paskubom numetė rankinuką ant stalo ir nubėgo, nes vienas iš padavėjų jau švilptelėjo jam kažkur nueiti kažką atnešti, ir pamėgink nevykdyti!

– Ir tai buvo vienintelis atvejis, kai kažkas prisiartino prie stalo?

– Tikrai taip.

– Betgi kas nors galėjo prieiti prie stalo jums nepastebint?

Kristina ryžtingai papurtė galvą.

– Ne, esu įsitikinusi, kad ne. Suprantate, Pedro pakvietė prie telefono ir, kol jis grįžo, aš tik dairiausi aplinkui ir nuobodžiavau. Esu pakankamai pastabi, o iš tos vietos, kur sėdėjau, daugiau ir nebuvo į ką žiūrėti, tik į tuščią gretimą stalą.

Reisas paklausė:

– Kas pirmasis grįžo prie stalo?

– Mergina žalia suknele ir senukas. Jiems atsisėdus, atėjo blondinas ir mergina juoda suknele, o paskui juos – kitos orios personos ir tamsiaveidis gražuolis. Jis puikiai šoko. Kai visi grįžo ir padavėjas pradėjo ant spiritinės lempos kaitinti patiekalą, senukas palinko į priekį, pasakė kalbą, o visi vėl pakėlė taures. Tada ir įvyko. – Kristina patylėjo, paskui skambiu balsu pridūrė: – Siaubinga, ar ne? Aš, aišku,

pamaniau, kad jam infarktas. Kai mano tetą ištiko infarktas, ji nukrito lygiai taip pat. Kaip tik tuo metu grįžo Pedro, ir aš pasakiau: „Žiūrėk, Pedro, tam žmogui infarktas". O Pedro teatsakė: „Jis jau miršta... miršta... viskas". Ir tai buvo tikra teisybė. Negalėjau atplėšti nuo jo akių. Kaip baisu, kai kas nors numiršta tokioje vietoje kaip „Liuksemburgas"! Todėl man ir nepatinka tie dagai*. Prisigeria kaip kiaulės – nežinai, kokią šlykštynę gali iškrėsti. – Ji minutėlei susimąstė, paskui pažvelgusi į prašmatnią apyrankę ant savo dešinio riešo pridūrė: – Vis dėlto, turiu pasakyti, jie gana dosnūs.

Kempas atsargiai atitraukė ją nuo apmąstymų apie vienišos merginos gyvenimo sunkumus bei laimėjimus ir privertė dar kartą peržvelgti tą istoriją.

– Štai ir išnaudojome savo paskutinį šansą, – tarė jis Reisui, kai jie išėjo iš mis Šenon buto. – Ir tai neblogas šansas. Ši mergina – puiki liudininkė. Daug ką pastebi ir įsimena. Jeigu ten būtų buvę ką pamatyti, ji ir būtų pamačiusi. Vadinasi, atsakymas toks: nebuvo ką pamatyti. Neįtikėtina. Kažkokie burtai! Džordžas Bartonas išgeria šampano ir nueina šokti. Sugrįžta, išgeria iš tos pačios taurės, kurios niekas nelietė, ir – stebuklas – taurė pilna cianido. Beprotybė... sakau tau... to negalėjo įvykti, bet įvyko.

Jis minutėlę pagalvojo.

– Tas padavėjas. Berniukas. Džiuzepė nė karto jo neminėjo. Apie tai verta pagalvoti. Šiaip ar taip, jis buvo vienintelis, kuris prisiartino prie stalo, kai visi šoko. Čia *gali* kažkas būti.

Reisas papurtė galvą.

– Jeigu jis būtų ką nors pylęs į Bartono taurę, ta mergina būtų pastebėjusi. Ji turi įgimtą sugebėjimą atkreipti dėmesį į smulkmenas. Kadangi galvoje tuščia, bent akim pašaudo. Ne, Kempai, čia turi būti kažkoks visiškai paprastas paaiškinimas – kad tik sugebėtume jį atrasti.

– Taip, vieną jau žinau. Jis pats įpylė į taurę nuodų.

* Taip pravardžiuojami ispanai, portugalai, italai. *(Vert. past.)*

– Pradedu tikėti, jog būtent taip ir buvo – nieko kito ir negalėjo nutikti. Bet jeigu ir taip, esu įsitikinęs, kad jis nežinojo, jog tai cianidas.

– Norite pasakyti, kažkas jam tuos nuodus pakišo? Pasakė, kad tai vaistai, gerinantys virškinimą, sumažinantys spaudimą ar kažką panašaus?

– Gali būti.

– Tada kas tas žmogus? Ar tik ne kuris iš Faradėjų?

– Būtų neįtikėtina.

– Sakyčiau, taip pat nėra pagrindo įtarti ir misterį Entonį Brauną. Vadinasi, lieka dvi moterys – žavingoji svainė...

– ... ir ištikimoji sekretorė.

Kempas pažvelgė į pulkininką.

– Taip... Ji galėjo jam ką nors pasiūlyti... Reikia nueiti pas Kiderminsterius. O jūs? Gal susitiksite su mis Marlo?

– Ketinu važiuoti į biurą ir pasikalbėti su mieląja sekretore. Išreikšti seno draugo užuojautą. Galėčiau pakviesti ją papietauti.

– Tai jūs ją įtariate?

– Kol kas nieko neįtariu. Tiesiog uostinėju pėdsakus.

– Su Airis Marlo vis tiek turėsite susitikti.

– Susitiksiu. Bet norėčiau patekti į jos namus, kol jos dar nėra. Ir žinote kodėl, Kempai?

– Aišku, ne.

– Todėl, kad ten kai kas čirškia – čirškia kaip maža paukštytė... „Maža paukštele, pasakyk“, – sakydavo mano jaunystėje. Tad štai, Kempai, tos čiulbuonėlės gali daug papasakoti, tik leisk joms pačirkšti.

Vyriškiai atsisveikino. Reisas susistabdė taksi ir nuvažiavo į Džordžo Bartono kontorą Sityje. Vyriausiasis inspektorius Kempas, susirūpinęs augančiomis išlaidomis, sėdo į autobusą. Kiderminsterio namas buvo netoliese.

Inspektoriaus veidas, kai jis lipo laiptais ir paspaudė skambutį, buvo gana niūrus. Jis žinojo, kad bus sunku. Kiderminsterio frakcija turėjo didžiulę politinę įtaką ir savo grupuotėmis tarsi tinklu aprėpė visą šalį. Vyriausiasis inspektorius Kempas tvirtai tikėjo britų teisėtvarkos nešališkumu. Jeigu Stefanas arba Sandra Faradėjai susiję su Rozmari Barton ar Džordžo Bartono mirtimi, jokie „ryšiai“ ir „įtakos“ nepadės išvengti atsakomybės. Bet jeigu jie nekalti arba jų kaltės įrodymai nepakankami, tada atsakingam pareigūnui reikės būti labai atsargiam, kitaip gaus nuo savo viršininkų per nagus. Suprantama, jog tokiomis aplinkybėmis būsimas pokalbis vyriausiąjį inspektorių ne itin džiugino. Jam atrodė labai tikėtina, jog Kiderminsteris, jo paties žodžiais, „viską užrauks“.

Tačiau Kempas veikiai įsitikino, jog tokia jo prielaida naivoka. Lordas Kiderminsteris buvo pernelyg patyręs diplomatas, kad pasielgtų šiurkščiai.

Kai vyriausiasis inspektorius Kempas išdėstė savo reikalą, pamaldaus veido durininkas iš karto nuvedė jį į tamsų knygų lentynomis apstatytą galinį namo kambarį, kur jo laukė Kiderminsteris su dukra ir žentu.

Lordas Kiderminsteris atsistojo jo pasitikti, paspaudė ranką ir maloniai tarė:

– Jūs atėjote pačiu laiku, vyriausiasis inspektoriau. Noriu pasakyti, kad aš labai vertinu jūsų paslaugumą – jūs pats atvykote čia, užuot pakvietęs mano dukrą ir jos vyrą į

Skotland Jardą. Žinoma, esant reikalui, jie būtinai atvyktų ir patys – apie tai negali būti nė kalbos. Bet jie labai vertina ir jūsų gerumą.

Sandra ramiu balsu pritarė:

– Taip, iš tikrųjų, inspektoriau.

Ji vilkėjo kažkokio švelnaus tamsiai raudono audinio suknelę ir sėdėjo taip, kad šviesa pro siaurą, ilgą langą krito jai į nugarą. Kempui ji priminė marginto stiklo statulą, kurią jis buvo matęs vienoje užsienio katedroje. Ilgas veido ovalas ir kiek kampuoti pečiai sustiprino šią iliuziją. Kaip šventoji, pagalvojo jis. Bet ledi Aleksandra Faradėj nebuvo šventoji – anaiptol nebuvo. Be to, kai kurie tie senų laikų šventieji, jo nuomone, tebuvo juokingi – ne geri, kuklūs ir paprasti krikščionys, o netolerantiški, fanatiški, žiaurūs sau ir kitiems.

Stefanas Faradėjus stovėjo greta žmonos. Jo veide neatsispindėjo jokios emocijos. Jis atrodė korektiškas ir oficialus, kaip ir dera žmonių išrinktam įstatymų leidėjui. Tikroji asmenybė slypėjo giliai viduje. Bet inspektorius Kempas žinojo, kad ji yra.

Lordas Kiderminsteris kalbėjo, tarsi duodamas vieną iš savo interviu.

– Neslėpsiu, vyriausiasis inspektoriau, visa ši istorija mums paliko labai slogų ir nemalonų įspūdį. Jau antrą kartą mano dukra ir žentas tampa siaubingos mirties viešoje vietoje liudininkais – tas pats restoranas, du tos pačios šeimos nariai... Tokio tipo viešumas visada pavojingas aukštą visuomeninę padėtį užimančiam žmogui. Nors... viešumo, žinoma, neišvengsi. Mes tai puikiausiai suprantame, ir mano dukra bei misteris Faradėjus mielai padės jums kuo gali, tikėdamiesi, kad šis atvejis bus greitai išaiškintas ir visuomenės susidomėjimas atslūgs.

– Dėkoju jums, lorde Kiderminsteri. Aš labai vertinu jūsų požiūrį. Tai neabejotinai palengvins mūsų darbą.

Sandra Faradėj paragino:

– Klauskite mūsų visko, kas jus domina, inspektoriau.

– Ačiū, ledi Aleksandra.

– Tik dar štai kas, vyriausiasis inspektoriau, – įsiterpė lordas Kiderminsteris. – Jūs, žinoma, turite savo informacijos šaltinius, bet, kaip man pranešė mano draugas komisaras, Bartono mirtis laikoma ne tiek savižudybe, kiek žmogžudyste, nors pagal visus aplinkinių žmonių pastebėtus požymius savižudybė atrodytų labiau tikėtinas paaiškinimas. O kaip *tu*, Sandra, mano mieloji, manai – juk tai savižudybė?

Gotiškoji statula vos pastebimai linktelėjo galvą. Paskui Sandra mąsliai tarė:

– Man tai buvo jau visiškai aišku dar vakar vakare. Mes buvome tame pačiame restorane ir sėdėjome prie to paties stalo, kur pernai nusinuodijo vargšė Rozmari Barton. Mes dažnai matėmės su misteriu Bartonu šią vasarą kaime, ir jis elgėsi tikrai labai keistai – tiesiog buvo į save nepanašus. Mes visi manėme, kad žmonos mirtis aptemdė jam protą. Žinote, jis ją tiesiog dievino, ir nemanau, kad kada nors susitaikė su šia netektim. Todėl mintis apie savižudybę atrodo, jeigu ne savaime suprantama, tai bent įmanoma – bent jau aš negaliu įsivaizduoti, kad *kažkas* būtų norėjęs nužudyti Džordžą Bartoną.

Stefanas Faradėjus greitai pridūrė:

– Aš irgi. Bartonas buvo puikus žmogus. Esu įsitikinęs, kad jis neturėjo nė vieno priešo visame pasaulyje.

Inspektorius Kempas apžvelgė veidus ir, prieš atsakydamas, susikaupė. „Geriausia būtų jiems viską papasakoti“, – pagalvojo jis.

– Jūs kalbate visiškai teisingai, ledi Aleksandra. Bet, suprantate, yra aplinkybių, kurių jūs tikriausiai dar nežinote.

Tučtuojau įsiterpė lordas Kiderminsteris:

– Mes neturime teisės piršti inspektoriui savo nuomonės. Jo valia spręsti, kokius faktus paviešinti.

– Ačiū, milorde, bet nėra priežasčių, kurios neleistų man aiškiau išdėstyti reikalą. Trumpai apibūdinsiu esmę. Džordžas Bartonas neilgai trukus iki savo mirties dviem žmonėms išsakė savo įsitikinimą, kad jo žmona ne nusižudė, kaip buvo

spėjama, o buvo nunuodyta. Be to, jam atrodė, kad aptiko žudiko pėdsakus. Vakarykštė šventė, surengta neva mis Marlo gimtadienio proga, iš tikrųjų buvo jo sukurto plano dalis, siekiant išsiaiškinti, kas nužudė jo žmoną.

Akimirksniui stojo tyla, ir toje tyloje inspektorius Kempas, kuris, nors atrodė šaltakraujiškas, iš tikrųjų buvo jautrus žmogus, pajuto kambary kaustančią baimės atmosferą. Jos neišdavė nė vienas veidas, bet jis galėjo prisiekti, jog tai tvyro ore.

Pirmasis atsitokėjo lordas Kiderminsteris. Jis tarė:

– Na, žinoma... tokios mintys patvirtina, kad vargšas Bartonas buvo truputį... e-e... kaip nesavas. Sukrėstas žmonos mirties jis galėjo ir kuokteleti.

– Galbūt, milorde. Bet viskas liudija, kad jo protinė būsena anaiptol nevedė į savižudybę.

– O taip... taip. Suprantu.

Vėl stojo tyla. Netikėtai nuskambėjo griežtas Stefano Faradėjaus balsas:

– Bet kaip galėjo Bartonui šauti į galvą tokia mintis? Kad ir ką kalbėtumėte, misis Barton *tikrai* nusižudė.

Inspektorius Kempas pervėrė jį žvilgsniu.

– Misteris Bartonas taip nemanė.

Įsiterpė lordas Kiderminsteris:

– Bet policija patvirtino savižudybės faktą? Jokių kitų versijų net nebuvo.

Inspektorius Kempas ramiai atsakė:

– Faktai liudijo apie savižudybę. Įrodymų, kad ji mirė dėl kažkokių kitų priežasčių, tada nebuvo.

Jis žinojo, kad tokią aukštą padėtį užimantis žmogus kaip lordas Kiderminsteris įvertins šios pastabos prasmę. Paskui kiek oficialiau Kempas tarė:

– Jums leidus norėčiau užduoti keletą klausimų, ledi Aleksandra.

– Taip, žinoma. – Ji kiek pasuko galvą į jo pusę.

– Kai mirė misis Barton, jums nekilo įtarimų, kad tai buvo ne savižudybė, o žmogžudystė?

– Tikrai ne. Buvau visiškai tikra, kad ji nusižudė. – Kiek patylėjusi Sandra pridūrė: – Aš ir dabar esu tuo tikra.

Kempas klausinėjo toliau:

– Ledi Aleksandra, ar pernai jūs negavote jokių anoniminių laiškų?

Jos šaltakraujiškumą pakeitė nuoširdi nuostaba.

– Anoniminių laiškų? O ne.

– Esate tuo tikra? Tokie laiškai labai nemalonūs, ir žmonės paprastai stengiasi jų neprisiminti, tačiau šiuo atveju jie gali būti labai svarbūs. Todėl noriu akcentuoti: jeigu vis dėlto gavote tokių laiškų, man būtina apie tai žinoti.

– Suprantu. Bet patikėkit, inspektoriau, nieko panašaus negavau.

– Puiku. Jūs ką tik pasakėte, kad misterio Bartono elgesys šią vasarą atrodė keistas. Ką jūs turėjote galvoje?

Ji minutėlę pagalvojo.

– Na, jis buvo kažkoks nervingas, nenustygo vietoje. Atrodė, negali sutelkti dėmesio į tai, kas jam sakoma. – Ji grįžtelėjo į savo vyrą. – Ar tau taip neatrodė, Stefanai?

– Taip, būtent taip. Tas žmogus atrodė nesveikas. Visai sulyso.

– Nepastebėjote, ar nepasikeitė jo požiūris į jus ir jūsų vyrą? Gal jis tapo, pavyzdžiui, ne toks nuoširdus?

– Ne. Priešingai. Žinote, jis netoli mūsų nusipirko namą ir, atrodė, buvo labai dėkingas už tai, ką dėl jo padarėme – turiu galvoje, supažindinome su vietinėmis įžymybėmis, ir panašiai. Mes, žinoma, labai džiaugėmės, galėdami šiuo požiūriu pasitarnauti jam ir Airis Marlo, tai žavingai mergaitei.

– Ledi Aleksandra, ar velionė misis Barton buvo gera jūsų draugė?

– Ne, mes nebuvome labai artimos. – Ji šyptelėjo. – Ji daugiau bendravo su Stefanu. Misis Barton domėjosi politika, o mano vyras padėjo jai, kaip čia pasakius... praplėsti savo politinį akiratį. Tai, be abejo, teikė malonumo ir jam. Kaip žinote, ji buvo žavinga, patraukli moteris.

„O tu labai protinga, – pagalvojo vyriausiasis inspektorius Kempas, įvertinęs jos nuovokumą. – Įdomu, ar daug

žinai apie tą porelę – nenustebčiau, jei paaiškėtų, jog viską kiaurai permatei."

Jis tęsė:

– Ar misteris Bartonas nebuvo *jums* išreiškęs savo nuomonės, kad jo žmona nenusižudė?

– Tikrai ne. Todėl aš dabar taip nustebau.

– O mis Marlo? Ji irgi niekada nekalbėjo apie savo sesers mirtį?

– Ne.

– O kas paskatino Džordžą Bartoną nusipirkti tą namą užmiestyje? Ar tik ne jūs arba jūsų vyras pasiūlėte jam tą idėją?

– Ne. Mums tai buvo visiškai netikėta.

– Ir jūsų santykiai su juo visada buvo draugiški?

– Iš tikrųjų labai draugiški.

– O ką jūs žinote apie misterį Entonį Brauną, ledi Aleksandra?

– Visiškai nieko. Atsitiktinai jį sutikdavau, štai ir viskas.

– O jūs, misteri Faradėjau?

– Aš apie Brauną žinau turbūt dar mažiau negu mano žmona. Ji bent jau su juo šoko. Gana malonus vyrukas – atrodo, amerikietis.

– Nepastebėjote, ar kartais jo santykiai su misis Barton nebuvo intymūs?

– Šiuo klausimu visiškai nieko nežinau, inspektoriau.

– Mane tiesiog domina jūsų įspūdis, misteri Faradėjau.

Stefanas susiraukė.

– Jie bendravo kaip draugai – štai ir viskas, ką galiu pasakyti.

– O jūs, ledi Aleksandra?

– Norite žinoti mano nuomonę, inspektoriau?

– Taip, jūsų nuomonę.

– Ką gi, jeigu taip jau svarbu... Man susidarė įspūdis, kad jie gerai pažinojo vienas kitą ir bendravo intymiai. Suprantate, tai buvo akivaizdu iš jų žvilgsnių vienas į kitą... Bet konkrečių įrodymų aš neturiu.

– Damos šiuo klausimu dažnai turi labai teisingą nuomonę, – tarė Kempas. Ta kvailoka šypsenėlė, su kuria jis ištarė šiuos žodžius, būtų prajuokinusi pulkininką Reisą, jei šis būtų čia buvęs. – O dabar, ledi Aleksandra, ką jūs pasakysite apie mis Lesing?

– Mis Lesing, kaip suprantu, buvo misterio Bartono sekretorė. Pirmą kartą ją pamačiau tą vakarą, kai mirė misis Barton. Paskui dar kartą buvau sutikusi, kai ji lankėsi kaimo sodyboje, ir pagaliau praeitą vakarą.

– Norėčiau užduoti dar vieną neoficialų klausimą: ar jums nesusidarė įspūdis, kad ji įsimylėjusi Džordžą Bartoną?

– Šiuo atžvilgiu neturiu nė menkiausio supratimo.

– Tada pereisime prie vakar vakaro įvykių.

Kempas nuosekliai išklausinėjo Stefaną ir jo žmoną apie tragiškąjį vakarą. Jis daug nesitikėjo, ir viskas, ką sužinojo, patvirtino jau turimą informaciją. Visi parodymai svarbiausiais klausimais sutapo – Bartonas pasiūlė pakelti taures už Airis, išgėrė ir iš karto po to nuėjo šokti. Visi nusekė paskui jį. Pirmieji prie stalo grįžo Džordžas ir Airis. Nė vienas iš Faradėjų nesugebėjo paaiškinti, kam buvo skirta tuščia kėdė, tik sakėsi aiškiai girdėję, kaip Džordžas Bartonas tvirtino, jog laukia savo draugo, pulkininko Reiso, kuris truputį pavėluos. Šis teiginys, kaip žinojo inspektorius, neatitiko tiesos. Sandra Faradėj tvirtino, o jos vyras su ja sutiko, kad kai po kabareto užsidegė šviesos, Džordžas kažkaip keistai spoksojo į tuščią kėdę, kelias minutes buvo taip siaubingai sutrikęs, jog negirdėjo, kas jam sakoma, o paskui atsitokėjo ir pasiūlė išgerti už Airis sveikatą.

Vienintelė naujiena, kuria inspektorius galėjo papildyti jau turimas žinias, buvo Sandros pasakojimas apie jos pokalbį su Džordžu Fairhevene, kai jis maldavo ateiti ją su vyru į tą vakarėlį, rengiamą Airis gimtadienio proga.

„Tai buvo labai įtikinamas, bet neatitinkantis tiesos pretekstas“, – pagalvojo vyriausiasis inspektorius. Užvertęs užrašų knygelę, kurioje buvo pasižymėjęs vieną ar du kaž-

kokius hieroglifus, jis atsistojo.

– Esu jums labai dėkingas, milorde, misteri Faradėjau ir ledi Aleksandra už pagalbą ir bendradarbiavimą.

– Ar mano dukrai dar reikės dalyvauti tolimesnėje apklausoje?

– Šįsyk visa procedūra bus grynas formalumas. Liudininkų parodymai, medicininė išvada, ir per savaitę tyrimas bus baigtas. Tikiuosi, – kiek kitokiu tonu pridūrė inspektorius, – per tiek laiko susitvarkysim.

Jis atsigręžė į Stefaną Faradėjų.

– Beje, misteri Faradėjau, yra vienas ar du keblūs klausimai, kuriuos galėtumėte man padėti išnarplioti. Ledi Aleksandros nebetrukdysiu. Jei paskambinsite man į Jardą, susitarsime dėl jums patogaus laiko. Kiek žinau, jūs užsiėmęs žmogus.

Tai buvo pasakyta maloniai, netgi nerūpestingai, bet trys poros ausų inspektoriaus žodžiuose išgirdo užslėptą prasmę.

Stefanas pasistengė atsakyti geranoriškai:

– Žinoma, vyriausiasis inspektoriau. – Paskui jis pažvelgė į laikrodį ir sumurmėjo: – Turiu vykti į Rūmus.

Kai Stefanas išbėgo ir taip pat pasiskubino išeiti inspektorius, lordas Kiderminsteris atsigręžė į dukrą ir tiesiai šviesiai paklausė:

– Tai Stefanas turėjo romaną su ta moterimi, ar ne?

Po dalį sekundės trukusios pauzės pasigirdo atsakymas:

– Aišku, ne. Juk būčiau viską žinojusi. Ir apskritai Stefanas ne toks.

– Ką gi, žiūrėk, mieloji, kad tik nereikėtų paskui nagų kramtyti. Vis tiek yla išlįs iš maišo. Geriau jau išsiaiškinti, kokia mūsų situacija visame šiame reikale.

– Rozmari Barton draugavo su tuo tipu, Entoniu Braunu. Jie visur kartu vaikščiojo.

– Gerai jau, gerai, – nutęsė lordas Kiderminsteris. – Tu juk turbūt žinai.

Jis nepatikėjo dukra. Lordo veidas, kai jis lėtai pėdino iš kambario, buvo išblyškęs ir susirūpinęs. Jis užlipo laiptais į žmonos svetainę. Jai buvo uždrausta kišti nosį į biblioteką – jis pernelyg gerai žinojo jos arogantišką būdą, dėl kurio kildavo daug nemalonumų, o šioje situacijoje su policija konfliktuoti nederėjo.

– Na? – paklausė ledi Kiderminster. – Kuo viskas baigėsi?

– Atrodo, nieko tokio, – lėtai rinkdamas žodžius atsakė lordas Kiderminsteris. – Kempas – mandagus vyrukas... malonių manierų... tyrimą atlieka taktiškai... mano akimis, net pernelyg atsargiai.

– Vadinasi, tai rimta?

– Taip, rimta. Be reikalo mes leidome Sandrai už jo ištekėti, Viki.

– O aš ką sakiau?

– Taip... Taip... – Jis neprieštaravo. – Tu buvai teisi, o aš klydau. Bet pagalvok, ji vis tiek būtų už jo ištekėjusi. Sandros iš vietos nepajudinsi, kai ji užsispiria. Jos pažintis su Faradėjum buvo tikra nelaimė – mes gi nieko nežinome apie to žmogaus kilmę ir praeitį. Iš kur žinoti, kaip jis elgsis sunkią minutę?

– Manai, mūsų šeimoje atsirado žudikas? – paklausė ledi Kiderminster.

– Nežinau. Nenoriu jo taip aklai pasmerkti... Bet policija veikiausiai mano būtent taip, ir... jie labai įžvalgūs. Jis buvo susiuostęs su to Bartono žmona – aišku kaip dieną. Arba ji dėl jo nusinuodijo, arba jis... Kad ir kaip ten buvo, Bartonas – ne kvailys. Viskas galėjo iškilti į aikštę, pakvipo skandalu. Spėju, kad Stefanas tiesiog to neatlaikė ir...

– Nunuodijo ją?

– Taip.

Ledi Kiderminster papurtė galvą.

– Nesutinku su tavim.

– Taip, tikiuosi, tu teisi. Betgi kažkas ją nunuodijo.

– Stefanas per daug silpnų nervų, kad šitaip padarytų.

– Jam svarbiausia karjera – juk žinai, jis talentingas ir svajoja apie tikro valstybės veikėjo karjerą. Ir niekada negali pasakyti, kaip kažkas pasielgs, priremtas prie sienos.

Žmona vėl papurtė galvą.

– Sakau – jis skystų nervų. Čia reikalingas azartiškas žaidėjas, sugebantis rizikuoti. Man baisu, Viljamai, siaubingai baisu.

Jis įsispoksojo į ją.

– Tu manai, kad... Sandra. *Sandra*?..

– Man bjauru apie tai net pagalvoti, bet kas iš to, jei slėpsi galvą smėlyje. Ji tiesiog dėl jo pamišusi – nuo pat pirmo žvilgsnio. O juk tai Sandrai nebūdinga. Niekada jos nesupratau ir visada dėl jos bijojau. Dėl Stefano ji ryžtųsi bet kam... *bet kam*. Ir bet kuria kaina. O jeigu ji buvo tokia žiauri ir tokia pamišusi, kad to griebtųsi, ją reikia gelbėti.

– Gelbėti? Kaip tai – gelbėti?

– Gelbėti turėsi tu. Nejaugi mes neturime pasirūpinti savo dukra? Gailestis paskatins tave panaudoti savo ryšius.

Lordas Kiderminsteris įsispoksojo į žmoną. Nors jis manė gerai pažįstantis jos charakterį, toks jos drąsus realizmas – nenoras užsimerkti prieš nepaneigiamą faktą – ir nesąžiningumas jį išgąsdino.

– Jeigu mano dukra nužudė žmogų, nejaugi aš turiu pasinaudoti savo padėtimi, kad apsaugočiau ją nuo atsakomybės už savo poelgį?

– Žinoma, – nė nemirktelėjusi atsakė ledi Kiderminster.

– Brangioji Viki! Tu nesupranti! Tai neįmanoma. Tai būtų... negarbinga.

– Niekai!

Jie žvelgė vienas į kitą – tarp jų stovėjo siena. Tikriausiai taip pat vienas į kitą žiūrėjo Agamemnonas ir Klitaimnestra, kai jiems ant liežuvio galo kirbėjo žodis „Ifigenija“*.

* Agamemnonas – graikų vadas Trojos kare. Paaukojo dievams savo dukterį Ifigeniją. Grįžusį iš karo jį nužudė žmona Klitaimnestra, kuri jam buvo neištikima su savo pusbroliu Aigistu. *(Vert. past.)*

– Kaip vyriausybės narys, galėtum paspausti policiją, kad nutrauktų tyrimą ir paskelbtų išvadą apie savižudybę. Juk panašių atvejų jau buvo – neapsimetinėk.

– Tada tai buvo politikos klausimas ir to reikalavo valstybės interesai. Dabar tai asmeninis, privatus reikalas. Labai abejoju, ar galėsiu kuo nors padėti.

– Galėtum, jei būtum pakankamai ryžtingas.

Lordas Kiderminsteris užsiplieskė:

– Jeigu ir galėčiau, nedaryčiau to! Tai būtų piktnaudžiavimas savo visuomenine padėtimi.

– Jeigu Sandrą suimtų ir teistų, nejaugi tu nepasamdytum geriausio advokato ir nedarytum visko, kas įmanoma, kad ją išlaisvintum, nesvarbu, kiek kalta ji būtų?

– O taip, žinoma. Bet tai visai kas kita. Jums, moterims, to niekada nesuprasti.

Ledi Kiderminster nutilo – jos įsitikinimų negalėjo pakeisti jokie įrodymai. Sandrą ji mylėjo mažiausiai iš visų savo vaikų, bet vis dėlto šiuo momentu ji buvo motina ir tik motina, pasiryžusi ginti savo jaunėlę bet kokiomis priemonėmis – sąžiningomis ar nesąžiningomis. Dėl Sandros ji kausis nagais ir dantimis.

– Bet kuriuo atveju, – tarė lordas Kiderminsteris, – Sandros niekas neapkaltins, jeigu nebus surinkta absoliučiai įtikinamų įrodymų prieš ją. Bent jau aš netikiu, kad mano dukra yra žudikė. Stebiuosi tavimi, Viki, kaip tau galėjo tai šauti į galvą.

Žmona nieko neatsakė, ir lordas Kiderminsteris sunkiu žingsniu išėjo iš kambario. Tik pamanyk, Viki... jo *Viki*... su kuria jis tiek metų pragyveno kartu. Pasirodo, jos sieloje slypėjo tokios nerimą keliančios gelmės, apie kurias jis nė neįtarė!

Reisas rado Rutą Lesing tvarkant popierius, išsklaidytus ant didelio rašomojo stalo. Ji dėvėjo juodą švarkelį su sijonėliu bei baltą palaidinę ir atrodė šaltakraujiško dalykiškumo įsikūnijimas. Reisas pastebėjo po jos akimis tamsius ratilus ir sielvarto raukšlę ties lūpomis, tačiau savo širdgėlą, jeigu tai buvo širdgėla, ji puikiausiai kontroliavo, kaip ir visas kitas emocijas.

Reisas paaiškino savo apsilankymo priežastį, ir Ruta iš karto atsakė:

– Labai gerai, kad atvykote. Aš žinau, kas jūs. Misteris Bartonas jūsų laukė praėjusį vakarą, ar ne? Prisimenu, jis apie tai kalbėjo.

– O anksčiau jis to neminėjo?

Ji minutėlę pagalvojo.

– Ne. Jis tai pasakė, kai susėdome aplink stalą. Prisimenu, buvau kiek nustebusi... – Ji nutilo ir švelniai nuraudo. – Aišku, ne dėl to, kad buvote pakviestas. Aš žinau, jūs – senas jo draugas. Turėjote dalyvauti ir aname vakarėlyje prieš metus. Norėjau pasakyti, kad mane stebino tai, jog misteris Bartonas pakvietęs jus nepakvietė dar vienos moters, kad būtų vienodas porų skaičius. Bet, žinoma, jeigu jūs ketinote vėluoti arba galėjote ir visai neateiti... – Ji nutilo. – Kokia aš kvaila. Kam galvoti apie tokius niekus, kurie neturi jokios reikšmės? Šįryt aš *tikrai* kalbu kvailystes.

– Bet jūs kaip įprastai atėjote į darbą?

– Žinoma. – Ji nustebo, kone pasipiktino. – Tai mano darbas. Daug ką reikia sutvarkyti ir išsiaiškinti.

– Džordžas man visada sakydavo, kad jumis visiškai pasitiki, – švelniai tarė Reisas.

Ji nusigręžė. Jis pastebėjo, kaip moteris greitai nurijo sunkų tumulą gerklėje, kaip akyse sublizgo ašaros. Ruta nedemonstravo savo jausmų, ir tai beveik įtikino jį, kad ji visiškai nekalta. Beveik, bet ne visai. Jam buvo tekę sutikti moterų, mokančių puikiai vaidinti, moterų, kurių paraudę vokai ir tamsūs ratilai po akimis atsirasdavo ne dėl tikrų išgyvenimų, o panaudojant įvairiausias gudrybes. Pasilikęs šią mintį kaip galimą atvejį, jis tarė sau: „Bent jau laikytis ji moka“.

Ruta vėl atsisuko į stalą ir atsakydama į paskutinį jo klausimą ramiai tarė:

– Aš išdirbau pas jį daug metų... Balandį bus aštuoneri... Žinojau jo įpročius ir, manau, jis... pasitikėjo manimi.

– Neabejoju. – Reisas patylėjo ir pridūrė: – Jau greitai pietūs. Tikiuosi, jūs neatsisakysite kur nors su manim pavalgyti. Norėčiau su jumis pasikalbėti.

– Ačiū. Mielai.

Jis nusivedė ją į mažą restoranėlį, kur, kaip žinojo, staliukai stovėjo atokiau vienas nuo kito, ir buvo galima ramiai pasišnekučiuoti. Kai patiekalai buvo užsakyti ir padavėjas nuėjo, Reisas pažvelgė į savo kompanionę. Graži mergina, pagalvojo jis, glotniai sušukuoti tamsūs plaukai, tvirtai suspaustos lūpos, ryžtingas smakras. Kol buvo atneštas maistas, jis paplepėjo apie šį bei tą, o ji sekė jo mintį, pasirodydama protinga ir nuovoki pašnekovė. Pagaliau po trumpos pauzės ji tarė:

– Norėjote su manim pasikalbėti apie vakarykštį įvykį? Galite nedvejoti. Visa tai taip neįtikėtina, kad norėtųsi aptarti. Jei viskas nebūtų nutikę mano akyse, negalėčiau patikėti.

– Jūs, žinoma, jau buvote susitikusi su vyriausiuoju inspektoriumi Kempu?

– Taip, vakar vakare. Jis atrodo protingas ir patyręs. – Ji patylėjo. – Tai iš tikrųjų buvo *žmogžudystė*, pulkininke Reisai?

– Jums tai pasakė Kempas?

– Pats jis nieko nesakė, bet iš jo klausimų buvo aišku, ką jis galvoja.

– *Jūsų* nuomonė, ar tai buvo savižudybė, ar ne, bus labai svarbi, mis Lesing. Jūs gerai pažinojote Bartoną ir, kaip suprantu, praleidote su juo didžiąją vakarykštės dienos dalį. Koks jis atrodė? Kaip paprastai? O gal buvo sunerimęs... nuliūdęs... susijaudinęs?

Ji pagalvojo.

– Sunku pasakyti. Taip, jis buvo nuliūdęs ir sunerimęs, bet ne šiaip, o dėl kažkokios priežasties.

Ji paaiškino, kokia situacija buvo susidariusi dėl Viktoro Dreiko, ir trumpai apibūdino to jaunuolio gyvenimą.

– Hm, – tarstelėjo Reisas. – Neišvengiama kiaulystė. Ir Bartonas dėl jos taip krimtosi?

Ruta iš lėto atsakė:

– Tai sunku paaiškinti. Suprantate, aš puikiai pažinojau misterį Bartoną. Jis dėl to reikalo širdo ir jaudinosi, o ir misis Dreik kaip visada tokiais atvejais liejo ašaras... Taigi jam norėjosi viską sutvarkyti. Bet man susidarė įspūdis...

– Taip, mis Lesing? Neabejoju, kad jūsų įspūdžiai bus teisingi.

– Man pasirodė, kad jo susierzinimas, jei galima taip pasakyti, nebuvo įprastas. Mat su panašiomis problemomis mes vienaip ar kitaip jau buvome susidūrę. Pernai Viktoras Dreikas buvo mūsų šaly, turėjo nemalonumų, ir mes išsiuntėme jį į Pietų Ameriką. Bet štai birželį jis atsiuntė telegramą, kad vėl reikia pinigų. Taigi aš gerai žinojau, kaip į tai reaguoja misteris Bartonas. Ir šįsyk man pasirodė, jog jis susierzino dėl to, kad telegrama atėjo kaip tik tuo metu, kai jis buvo visiškai pasinėręs į būsimo vakaro organizavimą. Tarsi šie nauji rūpesčiai būtų trukdę jam pasiruošti pobūviui.

– O jums nekilo mintis, kad tas vakaras kažkoks keistas, mis Lesing?

– Kilo. Misteris Bartonas elgėsi tikrai neįprastai. Jis jaudinosi kaip vaikas.

– Ar nepagalvojote, kad tas vakaras buvo surengtas, turint ypatingą tikslą?

– Norite pasakyti, jog tai buvo prieš metus įvykusio vakaro, kai nusižudė misis Barton, kopija?

– Taip.

– Tiesą sakant, idėja surengti tokį vakarą man atrodė tiesiog beprotiška.

– Bet Džordžas jums nieko neaiškino ir nepatikėjo jokių paslapčių?

Ruta papurtė galvą.

– Sakykit, mis Lesing, jums niekada nekilo abejonių dėl to, ar misis Barton tikrai nusižudė?

Ji apstulbo.

– O ne.

– Džordžas Bartonas jums nesakė, kad, jo nuomone, jo žmona buvo nužudyta?

Ji tiesiog neteko žado.

– Džordžas *taip* manė?

– Matau, jums tai naujiena. Taip, mis Lesing. Džordžas gavo anoniminius laiškus, kuriuose buvo sakoma, kad jo žmona ne nusižudė, o buvo nužudyta.

– Tad štai kodėl jis šią vasarą tapo toks keistas. O aš niekaip negalėjau suprasti, kas jam darosi.

– Jūs nieko nežinojote apie tuos anoniminius laiškus?

– Ničnieko. Daug jų buvo?

– Jis man parodė du.

– Aš apie juos nieko nežinojau!

Jos balse nuskambėjo kartėlio gaida.

Reisas įdėmiai pažvelgė į ją ir paklausė:

– Taigi, mis Lesing, ką jūs pasakysite? Ar, jūsų nuomone, galėjo būti, kad Džordžas nusižudė?

Ji papurtė galvą.

– Ne, tikrai ne.

– Betgi sakėte, kad jis buvo susierzinęs ir... nuliūdęs?

– Taip, bet jis toks buvo jau kuris laikas. Dabar aš suprantu kodėl. Ir suprantu, kodėl jis taip jaudinosi dėl vakarykščio pobūvio. Jis tikriausiai turėjo kažkokią ypatingą idėją – gal

tikėjosi atkurti situaciją ir taip sužinoti ką nors nauja. Vargšas Džordžas, tai jį ir pražudė.

– O kaip su Rozmari Barton, mis Lesing? Jūs vis dar manote, kad ji nusižudė?

Ji susiraukė.

– Aš niekada ir nepagalvojau apie ką kita. Tai atrodė savaime suprantama.

– Depresija po gripo?

– Gal ir dar kas nors. Ji atrodė tokia nelaiminga. Iš karto matėsi.

– O priežastį nujaučiate?

– Na... taip. Bent jau man taip atrodo. Aš, aišku, galiu klysti. Bet tokios moterys kaip misis Barton kiaurai permatomos – jos nemoka slėpti savo jausmų. Ačiū Dievui, manding, misteris Bartonas nieko neįtarė...O taip, ji buvo labai nelaiminga. O tą vakarą, kiek žinau, be to, jai siaubingai skaudėjo galvą.

– Iš kur jūs žinote, kad jai skaudėjo galvą?

– Girdėjau, kaip ji apie tai pasakė ledi Aleksandrai – persirengimo kambaryje, kur mes puošėmės. Ji apgailestavo, kad nepasiėmė vaistų, o ledi Aleksandra jų turėjo ir davė.

Pulkininko Reiso ranka laikydama taurę sustingo ore.

– Ir ji juos paėmė?

– Taip.

Jis pastatė taurę, net neparagavęs vyno, ir pažvelgė į savo pašnekovę. Mergina buvo rami ir nė nenutuokė, kaip svarbu tai, ką ji pasakė. O tai iš tikrųjų *buvo* svarbu. Tai reiškė, kad Sandra, kuriai prie stalo būtų buvę sunku ką nors nepastebimai įpilti į Rozmari taurę, surado kitą būdą įbrukti nuodus. Ji galėjo juos įduoti Rozmari kaip tabletes. Paprastai, kad tabletė ištirptų, tereikia kelių minučių, bet šįsyk tai galėjo būti ypatinga tabletė, aptraukta želatina ar kita medžiaga. Arba Rozmari galėjo ją išgerti ne iš karto, o po kelių minučių.

Reisui iš karto kilo klausimas:

– Jūs matėte, kaip ji ją išgėrė?

– Prašau?

Iš jos sutrikusio veido jis suprato, kad jos mintys skraido kažkur kitur.

– Ar jūs matėte, kaip Rozmari Barton išgėrė tą tabletę?

Ruta, atrodė, kiek išsigando.

– Aš... na... ne, nemačiau. Ji tik padėkojo ledi Aleksandrai.

Rozmari, suprantama, galėjo įsidėti tabletę į rankinuką, o paskui, kabareto metu, kai galvos skausmas sustiprėjo, įmesti ją į taurę su šampanu, kad ištirptų. Prielaida... tik prielaida... bet tikėtina.

Ruta pratarė:

– Kodėl jūs manęs to klausiate?

Jos akys, kupinos nuostabos, staiga sužiuro neramiai. Jam pasirodė, kad ji kažką svarsto.

Paskui ji pridūrė:

– O, aš suprantu. Suprantu, kodėl Džordžas nupirko tą namą netoli Faradėjų. Suprantu, kodėl jis nepapasakojo man apie tuos laiškus. Man atrodė taip keista, kad jis net neprasitarė. Bet, žinoma, jeigu jis jais patikėjo, vadinasi, vienas iš mūsų, vienas iš penkių prie stalo sėdėjusių žmonių turėjo būti jo žmonos žudikas. Galbūt... galbūt netgi *aš*!

Reisas kuo švelniau paklausė:

– Ar jūs turėjote kokių nors priežasčių nužudyti Rozmari Barton?

Iš pradžių jam pasirodė, kad ji neišgirdo klausimo. Ruta sėdėjo sustingusi, nudelbusi žvilgsnį.

Bet staiga ji atsiduso, pakėlė akis ir pažvelgė tiesiai į jį.

– Apie tokius dalykus niekam nemalonu kalbėti, – tarė ji. – Bet, manau, jums geriau žinoti. Aš buvau įsimylėjusi Džordžą Bartoną. Buvau įsimylėjusi dar gerokai prieš tai, kai jis sutiko Rozmari. Nemanau, kad jis tai žinojo, – aišku, ne. Jis mane vertino... labai vertino... bet tai buvo visai kas kita. Aš dažnai pagalvodavau, kad galėčiau tapti jam gera žmona, padaryti jį laimingą. Jis mylėjo Rozmari, bet nebuvo su ja laimingas.

Reisas atsargiai pasidomėjo:

– O jūs Rozmari nemėgote?

– Taip, nemėgau. Ir dar kaip! Ji buvo labai graži, patraukli ir galėjo lengvai apžavėti savo kerais. Bet ji niekada nesistengė patikti man! Ir aš jos nemėgau iš visos širdies. Aš buvau sukrėsta, kai ji mirė... ir dėl to, kaip ji mirė, bet nė kiek jos negailėjau. Bijau, kad netgi tuo džiaugiausi.

Ji patylėjo.

– Prašau, pakalbėkime apie ką nors kita.

Reisas tučtuojau atsakė:

– Norėčiau, kad nuosekliai, iki smulkmenų, papasakotumėte man viską, ką prisimenate apie vakarykštę dieną – pradedant nuo pat ryto. Ypač ką darė ar kalbėjo Džordžas.

Ruta pradėjo greitai vardyti to ryto įvykius – kaip Džordžas susierzino dėl Viktoro prašinėjimų, kaip ji skambino į Pietų Ameriką, tarėsi, ir kaip Džordžas liko patenkintas, sutvarkius reikalą. Paskui jie atvyko į „Liuksemburgą" – Džordžas lakstė ir viskuo rūpinosi kaip šeimininkas. Ji tęsė pasakojimą iki paskutinio tragiškos atomazgos momento. Jos parodymai visiškai sutapo su jau girdėtais.

Ruta su nerimu apibūdino savo pačios vidinę sumaištį.

– Tai ne savižudybė... esu tuo tikra. Bet kaip čia galėjo įvykti žmogžudystė? Norėjau pasakyti: kaip tai galėjo būti padaryta? Juk negali būti, kad tai kažkurio iš mūsų darbas! Vadinasi, kažkoks nepažįstamasis įpylė nuodų į Džordžo taurę, kol mes šokome? Bet jeigu taip, kas tai galėjo būti? Tai atrodo beprasmiška.

– Turime įrodymų, kad jums visiems šokant prie stalo *niekas* nebuvo prisiartinęs.

– Tada viskas dar neaiškiau! Juk cianidas negalėjo pats atsidurti taurėje!

– Jūs neturite jokių idėjų – jokių įtarimų, kas galėjo įpilti į taurę cianido? Prisiminkite visą praėjusį vakarą. Nejaugi nebuvo nieko, nė menkiausio incidento, kuris sukeltų kad ir mažiausią jūsų įtarimą?

Jos veidas pasikeitė, akyse akimirksniui šmėkštelėjo abejonė. Stojo trumputė, kone nejuntama pauzė, kol ji atsakė:

– Nieko.

Bet kažkas vis dėlto *buvo*. Reisas tuo neabejojo. Kažkas, ką ji matė, girdėjo ar pastebėjo, bet dėl vienos ar kitos priežasties nusprendė nesakyti.

Jis to ir nereikalavo. Žinojo, kad tokiai merginai kaip Ruta šis metodas netiktų. Jei dėl kažkokios priežasties ji nusprendė tylėti, jis buvo tikras, kad savo nuostatos ji nepakeis.

Bet *kažkas* vis dėlto įvyko. Ši mintis jį džiugino ir teikė pasitikėjimo. Tai buvo pirmas požymis, kad prieš jį stūksančioje aklinoje sienoje galima rasti properšą.

Po pietų jis atsisveikino su Ruta ir nuvyko į Elveston skverą. Galvoje vis sukosi mintys apie merginą, su kuria ką tik išsiskyrė.

Ar kalta Ruta Lesing? Apskritai ji paliko gerą įspūdį. Atrodo, buvo visiškai atvira ir kalbėjo tiesiai.

Ar galėjo ji įvykdyti žmogžudystę? Daugelis žmonių gali to griebtis, jei juos verčia aplinkybės. Gali ne apskritai žudyti, o ryžtis vienai, jiems asmeniškai svarbiai žmogžudystei. Juk ne taip lengva pakelti ranką prieš kitą žmogų. Ši jauna moteris turėjo tam tikro žiaurumo. Akivaizdus ir motyvas – veikiau keletas motyvų. Pašalinusi Rozmari, ji turėtų puikiausią šansą tapti misis Barton. Ir visai nesvarbu, ar ji ištekėtų už jo iš meilės, ar dėl pinigų – pirmiausia reikėjo pašalinti Rozmari.

Reisas buvo linkęs manyti, kad santuokai iš išskaičiavimo nebuvo pakankamo pagrindo. Ruta Lesing mąstė pernelyg logiškai ir nebūtų rizikavusi savo galva dėl patogaus turtingo vyro žmonos gyvenimo. Meilė? Galbūt. Nors ji atrodė šalta ir santūri, jis įtarė, kad Ruta – viena iš tų moterų, kuriai jos išrinktasis gali pažadinti neįtikėtiną aistrą. Mylėdama Džordžą ir neapkęsdama Rozmari, ji galėjo šaltakraujiškai sukurti ir įgyvendinti savo žudikišką planą. Tai, kad viskas

įvyko sklandžiai ir buvo visuotinai pripažinta savižudybe, tik patvirtino jos įgimtus sugebėjimus.

O paskui Džordžas gavo anoniminius laiškus (Nuo ko? Kodėl? Šie erzinantys klausimai jo neapleido nė minutei), ir jam kilo įtarimas. Jis paspendė spąstus. Ir Ruta jį nutildė amžinai.

Ne, taip negalėjo būti. Galai nesueina. Juk taip galėjo pasielgti tik panikos apimtas žmogus, o Ruta Lesing – ne iš tų, kurie puola į paniką. Ji protingesnė už Džordžą ir galėjo lengviausiai išsisukti iš bet kokių jo paspęstų pinklių.

Vadinasi, Ruta nieko naujo nepasakė.

Pamačiusi pulkininką Reisą, Liucilė Dreik labai apsidžiaugė.

Užuolaidos buvo užtrauktos. Liucilė, apsirengusi juodai ir spausdama prie akių nosinaitę, pasirodė kambary ir, priėjusi prie Reiso, ištiesė jam virpančią ranką. Ji, žinoma, nenorinti nieko matyti – visiškai nieko – išskyrus jį, seną mielojo, *mielojo* Džordžo draugą. Kaip siaubinga, kai namuose nėra vyro! Iš tiesų be šeimininko net nežinai, ko griebtis namuose. Ji pati – vargšė vieniša našlė, Airis – bejėgė jauna mergaitė, o Džordžas visada viskuo pasirūpindavo. Brangusis pulkininkas Reisas toks geras, ji taip jam dėkinga – net neįsivaizduoja, ką jos be jo darytų. Žinoma, viskuo pasirūpins mis Lesing – laidotuvėmis ir kitais reikalais. O kaip einasi tyrimas? Neduok Dieve turėti reikalų su policija – jų gi pilni namai. Tiesa, visi civiliais drabužiais ir labai mandagūs. Bet ji pati taip išmušta iš vėžių – toks košmaras net prisisapnuoti negalėjo, ir tegul pulkininkas Reisas nemano, kad jos nervai pakriko – juk gydytojai, atrodo, viską aiškina nervais? Vargšas Džordžas toje siaubingoje įstaigoje, tame „Liuksemburge", ir svečiai tie patys, iškyla atminty, kaip mirė vargšelė Rozmari – jam tikriausiai ir pasimaišė... Jeigu jis būtų klausęs jos, Liucilės, patarimų ir vartojęs tą nuostabų raminamąjį daktaro Gaskelo vaistą... Nualino save per kiaurą vasarą... taip, visiškai nualino.

Pagaliau Liucilė išsikvėpė, ir Reisas gavo progą įsiterpti.

Jis išreiškė gilią užuojautą ir pridūrė, kad misis Dreik gali visiškai juo pasikliauti.

Ir vėl Liucilė įsitarškėjo: esą koks jis geras ir kaip tai siaubinga – viskas, kas šiandien čia vyksta ir ką dar teks iškęsti rytoj, kaip pasakyta Biblijoje, vos tik žolelė išdygsta, vakare ji nukertama* – gal ir ne visai taip pasakyta, bet pulkininkas Reisas žinąs, ką ji turi galvoje... Ir kaip nuostabu jausti šalia patikimą žmogų. Mis Lesing, žinoma, puikiai darbavosi, bet labai jau ji dalykiška ir kartais per daug sau leisdavo, ir jos. Liucilės, nuomone, Džordžas *pernelyg* ja pasitikėjo. Kartą ji buvo ne juokais išsigandusi, kad jis nepadarytų kokios kvailystės, dėl kurios paskui tektų gailėtis, o toji po vestuvių turbūt ragus imtų kelti. Ji, Liucilė, aišku, suprato, iš kur vėjas pučia. Mieloji Airis, ji tokia šauni, visai ne iš šio pasaulio. Juk pulkininkas Reisas neneigs, kad jaunos merginos turi būti nesugadintos ir kuklios? Airis visada atrodė jaunesnė nei iš tikrųjų ir tikra tylenė – niekas nesužinos, apie ką ji galvoja. Rozmari buvo gražuolė ir šauni padūkėlė, o Airis slankioja po namus kaip apsnūdusi... Argi tokios turi būti merginos? Jos turi mokytis gaminti valgį, o galbūt ir siūti. Štai apie ką jos turi galvoti, nes niekada nežinai, kada to gali prisireikti. Ačiū Dievui, kad ji, Liucilė, galėjo atvažiuoti ir apsigyventi čia po vargšės Rozmari mirties – tokiu siaubingu ji persirgo gripu, tiesiog neįprastu gripu, pats daktaras Gaskelis pasakė. Nuostabiai protingas ir kultūringas žmogus.

Šią vasarą ji norėjo parodyti jam Airis. Mergina atrodė tokia išblyškusi ir prislėgta. „Jūs tik paklausykit, pulkininke Reisai, manau, tai vis dėl to namo. *Žemas*, *drėgnas*, vakarais tiesiog *dusina*." Vargšas Džordžas nuvažiavo ir nusipirko jį su niekuo nesitaręs – kaip gaila! Sakė, kad norėjo padaryti siurprizą, bet būtų buvę geriau, jeigu būtų pasitaręs su patyrusia vyresnio amžiaus moterimi. Juk vyrai apie namus nieko nesupranta. Džordžas galėjo pagalvoti, kad ji, Liucilė, mielai padėtų jam išvengti *daugybės* nemalonumų. Šiaip ar taip, dėl ko jai dabar gyventi? Jos brangus vyras mirė prieš daugelį

---

* Plg. „Jis auga kaip gėlė ir nuvysta. Jis dingsta kaip šešėlis ir nepasilieka" (Jobo 14, 2); „Tu pašalini žmones [...], kaip žaliuojančią žolę. Rytą ji žydi, vakare nukertama ir sudžiūsta" (Psalmynas 90, 5-6).

metų, o Viktoras, jos mielas berniukas, toli Argentinoje – o gal Brazilijoje, ne, vis dėlto Argentinoje... Toks švelnus, gražus berniukas.

Pulkininkas Reisas patvirtino: taip, jis žino, kad užsienyje gyvena jos sūnus.

Praslinko dar penkiolika minučių, per kurias jis turėjo išklausyti nuosekliausią daugialypės Viktoro veiklos apibūdinimą. Toks talentingas vaikas, ir kuo tik jis neužsiiminėjo, – ir čia pasipylė ilgiausias Viktoro profesijų sąrašas. Visada geras, niekam blogo nelinkintis. „Bet jam visą gyvenimą nesisekė, pulkininke Reisai. Iš pradžių jį apkaltino namo, kur jis nuomojosi kambarį, šeimininkas, o ir Oksfordo valdininkai pasielgė negarbingai. Žmonės nesupranta, kad išmintingas, piešti gabus berniukas teiškrėtė puikų pokštą, padirbdamas kažkieno parašą. Ne dėl pinigų jis tai padarė, o tiesiog išdykaudamas." Jis visada buvo geras sūnus savo mamai ir visada pranešdavo jai apie savo nemalonumus, o argi tai nerodo, kad jis ja pasitikėjo? Tik labai keista, argi ne, kad žmonės, nuo kurių daug kas priklauso, taip dažnai surasdavo jam darbą už Anglijos ribų. Ji negali suprasti: nejaugi čia nėra tinkamo darbo – pavyzdžiui, Anglijos banke jam būtų kur kas geriau. Jis galėtų gyventi netoli Londono ir turėti mažą mašinėlę.

Praėjo beveik dvidešimt minučių, kol pulkininkas Reisas, išvargintas ilgos litanijos apie visus Viktoro privalumus ir nelaimes, sugebėjo nukreipti pokalbį kita linkme ir pasišnekėti apie tarnus.

Taip, tikra teisybė, tokių gerų tarnų, kaip senais laikais, nebebūna. Nūdien tikra bėda su tais žmonėmis! Ne, ji nesiskundžia, jiems dar labai pasisekė. Misis Paund, nors apykurtė, puiki moteris. Tešla jai ne visada iškyla, ir pipirų ji per daug priberia į sriubą, bet apskritai ja galima visiškai pasitikėti, o be to, ji dar ir taupi. Ji čia nuo tada, kai Džordžas vedė, o kai šiemet teko pagyventi užmiestyje, su ja jokių problemų nebuvo – ne taip, kaip su kitais. Su viena tarnaite teko net atsisveikinti, bet ir gerai – bjauri merga, visada atsikalbinėdavo, ir dar sudaužė šešias geriausias vyno taures – ne

po vieną kartkartėmis, kaip gali *kiekvienam* atsitikti, o visas iš karto, tikra atgrubnagė, ar ne taip, pulkininke?

– Iš tikrųjų atgrubnagė.

– Aš jai taip ir pasakiau. Ir dar pasakiau, kad privalau apie tai parašyti savo rekomendacijoje – juk tai mano *pareiga*, pulkininke Reisai. Žmogus neturi nuklysti šunkeliais. Ydas reikia paminėti lygiai taip pat, kaip ir privalumus. Ir štai tai mergšei, tik pagalvokit, užteko *įžūlumo* pareikšti, kad susiras sau vietą tokiuose namuose, kur žmonių „nenukepa" – siaubingas žargonas... Turbūt išgirdo, žiūrėdama kokį filmą, o juk nedera šitaip kalbėti po to, kai vargšė mieloji Rozmari pakėlė ranką prieš save... Nors ji tada ir negalėjo atsakyti už savo veiksmus, kaip visiškai teisingai pažymėjo koroneris*... O tokį siaubingą žargoną, kaip žinoma, vartoja gangsteriai, persekiojantys vieni kitus su automatais. Ačiū Dievui, pas mus Anglijoje panašių dalykų nevyksta. Taigi, kaip sakiau, pažymėjau rekomendacijoje, kad Beti Archdeil – dorovinga bei sąžininga tarnaitė, gerai suvokianti savo pareigas, bet yra linkusi daužyti daiktus ir ne visada pagarbi su šeimininkais. Bent jau *aš* misis Ris-Telbot vietoje perskaityčiau tarp eilučių ir jos nesamdyčiau. Bet mūsų laikais žmonės griebia viską, kas papuola po ranka, ir netgi samdo mergiūkštę, kuri vos per mėnesį pakeitė tris darbovietes.

Misis Dreik nutilo atsikvėpti, ir pulkininkas Reisas pasiskubino paklausti, ar tai tik ne misis Richard Ris-Telbot? Toji, su kuria jis susipažino Indijoje.

– Tiksliai negaliu pasakyti. Ji gyvena Kadogan skvere.

– Vadinasi, tai mano pažįstama.

Liucilė atsakė, jog pasaulis nedidelis – argi ne taip? Ir kad dabar nebebūna tokių draugų, kaip senais gerais laikais. Draugystė – nuostabus dalykas. Ji visada pagalvoja, kokie romantiški buvo Violos ir Pauliaus santykiai. Mieloji Viola, ji buvo tokia graži mergina ir tiek vyrų dėl jos kraustėsi iš

---

* Britanijoje specialus teismo tardytojas, tiriantis staiga mirusių asmenų mirties priežastis, kai yra pagrindo įtarti, kad mirtis įvyko dėl smurto. *(Vert. past.)*

proto, bet, Dieve mano, juk pulkininkas Reisas net nežino, apie ką ji kalbanti. Visada norisi prisiminti praeitį.

Pulkininkas Reisas paprašė ją tęsti ir kaip atpildą už savo mandagumą galėjo išklausyti Hektoro Marlo gyvenimo istoriją – apie tai, kaip jį augino jo sesuo, apie jo keistenybes bei silpnybes ir pagaliau, kai pulkininkas Reisas jau beveik užmiršo, nuo ko prasidėjo šis pasakojimas, apie jo santuoką su gražiąja Viola.

– Žinote, ji buvo našlaitė, ir teismas skyrė jai globą...

Jam teko išklausyti ilgą istoriją apie tai, kaip Paulius Benetas išgyveno Violos neištikimybę ir iš meilužio virto šeimos draugu, o paskui – apie jo meilę krikšto dukrai Rozmari ir galiausiai – apie jo mirtį bei testamento sąlygas.

– Mane visada stebino jų *be galo* romantiški santykiai – kokia tai laimė! Ne, pinigai, žinoma, dar ne viskas. Tai patvirtina tragiška vargšės Rozmari mirtis. Ir net mielosios Airis likimas mane ne itin džiugina!

Reisas klausiamai pažvelgė į ją.

– Didžiausią nerimą kelia atsakomybė. Visi, aišku, gerai žino, kad jai atiteko didžiulis palikimas. Aš akių nenuleidžiu nuo to jauno perėjūno, bet ką aš galiu padaryti, pulkininke Reisai? Dabar merginos nemėgsta, kad jas kas prižiūrėtų, kaip anksčiau. Aš beveik nieko nežinau apie Airis draugus. Visada raginu: „Pasikviesk juos į svečius, mieloji", bet, manding, kai kurių iš tų jaunuolių tiesiog neįmanoma atsivesti į padorius namus. Vargšas Džordžas irgi labai nervinosi. Dėl kažkokio vyruko, pavarde Braunas. Aš pati jo niekada nemačiau, bet, atrodo, jis ir Airis negali išsiskirti nė minutei. Kiekvienas pasakys – ji galėjo susirasti ir geresnį draugą. Džordžui jis nepatiko, aš tuo neabejoju. O aš visada sakau, pulkininke Reisai, niekas geriau neįvertins vyro, kaip kitas vyras. Prisimenu pulkininką Pusį, vieną iš mūsų bažnyčios vyresniųjų, nuostabus žmogus, bet mano vyras visada laikėsi nuo jo kuo toliau ir man patarė elgtis taip pat... Ir ne veltui – vieną sekmadienį rinkdamas paaukojimus jis staiga šlumšt ir nugriuvo – girtas kaip pėdas. Ir, žinoma, po to – tokie dalykai

visada išaiškėja *po to*, nors būtų daug geriau išgirsti apie juos *prieš tai*, – mes sužinojome, kad jis kiekvieną savaitę priduoda po tuziną tuščių brendžio butelių! Labai gaila, juk jis buvo labai religingas žmogus. Mano vyras iki užkimimo ginčijosi su juo dėl kai kurių Visų šventųjų dienos apeiginių smulkmenų. O Dieve, Visų šventųjų diena. Tik pagalvokite, juk vakar buvo Visų šventųjų...

Tylus garselis paskatino Reisą pažvelgti per Liucilės galvą į prasivėrusias duris. Su Airis jam jau buvo tekę susitikti – „Mažajame priore". Vis dėlto dabar jam pasirodė, kad mato ją pirmą kartą. Jį apstulbino neįprasta įtampa, kuri slėpėsi po išorine merginos ramybe – jos plačiose akyse sustingo išraiška, kuri jam pasirodė pažįstama, bet niekaip neįstengė prisiminti iš kur.

Liucilė savo ruožtu taip pat pasuko galvą.

– Airis, mieloji, aš net negirdėjau, kaip įėjai. Tu pažįsti pulkininką Reisą? Jis be galo geras.

Airis prisiartino ir liūdnai paspaudė jam ranką. Su juoda suknele ji atrodė visai kaip gysla ir dar labiau išblyškusi nei anksčiau.

– Atvykau sužinoti, ar galėčiau jums kuo nors padėti, – tarė Reisas.

– Ačiū. Jūs labai malonus.

Buvo akivaizdu, jog ji sukrėsta ir vis dar neatsigavusi. Bet nejaugi ji taip mylėjo Džordžą, kad jo mirtis ją taip paveikė?

Mergina nukreipė akis į tetą, ir Reisas pastebėjo jos įdėmų žvilgsnį.

– Apie ką jūs kalbėjote – ką tik, kai aš įėjau? – paklausė ji.

Liucilė išraudo ir pasimuistė. Reisas suprato, kad ji nenori minėti to jaunuolio, Entonio Brauno. Senutė išlemeno:

– Tuoj prisiminsiu... O taip, apie Visų šventųjų dieną – juk vakar buvo Visų šventųjų... Visi šventieji... kaip keista... vienas iš tų sutapimų, kuriais realiame gyvenime sunku patikėti.

– Norite pasakyti, jog vakar buvo grįžusi Rozmari, kad išsivestų Džordžą? – paklausė Airis.

Liucilė šūktelėjo:

– Airis, mieloji, liaukis! Kokia siaubinga mintis... ir kaip nekrikščioniška.

– Kodėl nekrikščioniška? Mirusiųjų diena. Paryžiuje tą dieną žmonės deda ant kapų gėles.

– Aš žinau, mieloji, betgi jie katalikai, ar ne?

Vos pastebima šypsenėlė perkreipė Airis lūpas. Paskui ji rėžė tiesiai:

– O man pasirodė, kad jūs kalbėjote apie Entonį – Entonį Brauną.

– Ką gi, – šaižiai kaip paukštytė sutarškėjo Liucilė, – mes iš tikrųjų jį *paminėjome*. Prisipažinsiu, aš, atrodo, pasakiau, kad mes apie jį *nieko nežinome*...

Airis ryžtingai pertraukė:

– O kam jums reikia apie jį ką nors žinoti?

– Nereikia, mieloji, žinoma, nereikia. Aš tik norėjau pasakyti, kad būtų puiku, jei ką nors žinotume. Argi ne taip?

– Ateity turėsite tokią galimybę, – atrėžė Airis, – nes aš už jo ištekų!

– O Airis! – pusiau užstaugė, pusiau sudejavo Liucilė. – Nederėtų skubėti – kol kas nieko nenuspręsta.

– Viskas *jau* nuspręsta, teta Liucile.

– Ne, brangioji, negerai kalbėti apie tokius dalykus laidotuvių išvakarėse. Tiesiog nepadoru. Ir dar ta siaubinga apklausa bei visa kita... Iš tikrųjų, Airis, nemanau, kad brangusis Džordžas tam pritartų. Misteris Braunas jam nepatiko.

– Taip, – atsakė Airis, – Džordžui tai nepatiktų, ir jis nemėgo Entonio, bet tai neturi jokios reikšmės. Gyventi reikės man, o ne Džordžui – tuo labiau, kad Džordžas mirė...

Misis Dreik vėl suvaitojo:

– Airis, Airis! Kokia tau širšė įgėlė? Kam taip draskyti širdį?

– Dovanokite, teta Liucile. – Mergina kalbėjo pavargusiu balsu. – Taip galėjo pasirodyti, bet aš nenorėjau pasakyti nieko

bloga. Turėjau galvoje tik tai, kad Džordžas ilsisi ramybėje, ir jam visiškai nerūpiu nei aš, nei mano ateitis. Pati turiu viską nuspręsti.

– Kvailystės, mieloji. Nieko tu negali nuspręsti tokiu metu – visai ne laiku. Net klausimas toks neturėtų kilti.

Staiga Airis nusijuokė.

– Bet jis kilo. Prieš išvažiuojant iš „Mažojo prioro“ Entonis man pasipiršo. Jis norėjo, kad mes išvažiuotume į Londoną ir kitą dieną slapta susituoktume. Dabar gailiuosi, kad taip ir nepadarėme.

– Jis turbūt pajuokavo, – švelniai tarė pulkininkas Reisas.

Ji su neapykanta dėbtelėjo į jį.

– Ne, nepajuokavo. Tai būtų apsaugoję mus nuo daugybės nemalonumų. Kodėl turėčiau juo nepasitikėti? Jis prašė manęs pasitikėti juo, o aš nesiryžau. Bet kuriuo atveju, mes susituoksime, vos tik jis panorės.

Liucilė pratrūko nesuvokiamo tarškėjimo tirada. Jos putnūs skruostai virpėjo, o akys piktai blykčiojo.

Pulkininkas Reisas akimoju įvertino situaciją.

– Mis Marlo, ar prieš išeidamas galėčiau persimesti su jumis vienu kitu žodeliu? Visiškai slaptai.

Gerokai nustebusi mergina sumurmėjo „taip“ ir patraukė durų link. Vos tik ji išėjo, Reisas žingtelėjo prie misis Dreik.

– Nesikrimskite, misis Dreik. Mažiau kalbų, daugiau darbų. Pažiūrėsime, ką galima padaryti.

Šiek tiek ją nuraminęs jis išsekė paskui Airis, kuri nusivedė jį per prieškambarį į mažą kambarėlį su langais į kiemą, kur savo paskutinius lapus melancholiškai barstė platanas.

Reisas prabilo dalykiškai.

– Mis Marlo, turiu pasakyti, jog vyriausiasis inspektorius Kempas – mano asmeninis draugas, ir esu tikras, kad jūs įsitikinsite, koks jis patikimas bei geranoriškas žmogus. Jo pareigos gana nemalonios, bet, patikėkite, jis atliks jas kuo taktiškiausiai.

Akimirksnį kitą ji tylėdama žvelgė į jį, paskui netikėtai paklausė:

– Kodėl jūs neatėjote pas mus vakar vakare, kai jūsų laukė Džordžas

Jis papurtė galvą.

– Džordžas manęs nelaukė.

– Bet jis taip sakė.

– Jis galėjo taip pasakyti, bet tai netiesa. Džordžas gerai žinojo, kad aš neateisiu.

– Bet laisva kėdė... Kam ji?

– Ne man.

Airis akys prisimerkė, veidas mirtinai išbalo. Ji suvapėjo:

– Ji buvo skirta Rozmari... Suprantu... Rozmari...

Reisui pasirodė, kad ji nukris. Jis greitai prišoko ir sulaikė merginą, paskui padėjo jai atsisėsti.

– Nusiraminkit...

Vos atgaudama kvapą ji sušvokštė:

– Viskas gerai... Bet aš nežinau, ką daryti... Nežinau, ką daryti.

– Gal galiu jums padėti?

Ji pažvelgė jam į veidą. Jos akys buvo mąslios ir liūdnos.

Paskui atsakė:

– Aš turiu išsiaiškinti. Turiu išsiaiškinti viską... – Ji mostelėjo rankomis. – Viską iš eilės. Visų pirma Džordžas manė, kad Rozmari ne nusižudė, o buvo nužudyta. Jis patikėjo tais laiškais. Kas juos parašė, pulkininke Reisai?

– Nežinau. Niekas nežino. Gal jums pačiai kyla kokių nors idėjų?

– Tiesiog neįsivaizduoju. Bet kuriuo atveju Džordžas jais patikėjo, suorganizavo tą vakarykštį pobūvį, pastatė papildomą kėdę, o juk buvo Visų šventųjų diena... Mirusiųjų diena... diena, kai galėjo sugrįžti Rozmari siela ir... papasakoti visą tiesą.

– Jūs pernelyg įsifantazavote.

– Bet aš pati jaučiu... kartais jaučiu ją šalia savęs... aš jos sesuo... ir man atrodo, kad ji nori man kažką pasakyti.

– Nusiraminkite, Airis.

– Aš *turiu* apie tai kalbėti. Džordžas išgėrė už Rozmari ir... numirė. Galbūt... tai ji atėjo jo pasiimti.

– Mano mieloji, mirusiųjų sielos nepilsto kalio cianido į šampano taures.

Šie žodžiai, atrodė, sugrąžino ją į realybę. Kiek nusiraminusi Airis tarė:

– Bet tai neįtikėtina. Džordžas buvo nužudytas... taip, *nužudytas*. Taip mano policija, ir, matyt, taip ir yra, nes nieko kita čia ir nesugalvosi. Betgi tai beprasmiška.

– Manote, beprasmiška? Jei Rozmari buvo nužudyta, ir Džordžas pradėjo ką nors įtarti...

Ji pertraukė.

– Taip, bet Rozmari *nebuvo* nužudyta. Štai dėl ko tai ir yra beprasmiška. Džordžas patikėjo tais kvailais laiškais iš dalies todėl, kad depresija po gripo – ne tokia jau įtikinama priežastis nusižudyti. Bet Rozmari *turėjo* kitą priežastį. Žiūrėkite, aš jums parodysiu.

Airis išbėgo iš kambario ir greitai grįžo su rankoje suspaustu laišku, kurį ištiesė pulkininkui.

– Perskaitykite. Pats suprasite.

Jis išskleidė kiek suglamžytą lapelį.

„Leopardai, brangusis..."

Prieš atiduodamas atgal pulkininkas Reisas jį du kartus perskaitė.

Mergina nekantriai tarė:

– Matote? Ji buvo nelaiminga – kentėjo savo širdyje. Ir nebenorėjo gyventi.

– Jūs žinote, kam skirtas šis laiškas?

Airis linktelėjo.

– Stefanui Faradėjui. Ne Entoniui. Ji mylėjo Stefaną, o jis jai buvo toks žiaurus. Tai ji ir atsinešė į restoraną kažkokių nuodų ir išgėrė, kad jis pamatytų jos agoniją. Tikriausiai tikėjosi, kad jis gailėsis.

Reisas susimąstęs linktelėjo, bet nieko nepasakė. Po kurio laiko pasidomėjo:

– Kada jūs tai radote?

– Maždaug prieš pusmetį. Seno chalato kišenėje.

– Rodėte šį laišką Džordžui?

Airis karštai sušuko:

– Kaip aš galėjau jį parodyti? Kaip aš galėjau? Rozmari – mano sesuo. Kaip galėjau ją išduoti Džordžui? Jis juk neabejojo, kad ji jį myli. Argi galėjau po jos mirties suteršti jos atminimą? Džordžui kaipmat būtų užviręs kraujas – negalėjau aš nieko sakyti. Bet ką man *dabar* daryti? Parodžiau šį laišką jums, nes buvote Džordžo draugas. Gal jį parodyti ir inspektoriui Kempui?

– Taip. Kempas turi jį pamatyti. Suprantate, juk tai daiktinis įrodymas.

– Betgi jį... gali perskaityti ir teisme?

– Nebūtinai. Iki to neprieisime. Dabar tiriamos Džordžo mirties aplinkybės. Tai, kas tiesiogiai nesusiję su byla, nebus paviešinta. Bus geriau, jei atiduosite man jį dabar pat.

– Gerai.

Airis palydėjo pulkininką iki durų. Kai jis jas pravėrė, mergina netikėtai paklausė:

– Vadinasi, Rozmari *vis dėlto* nusižudė, tiesa?

Reisas atsakė:

– Tai tik rodo, kad ji turėjo tam motyvą.

Airis giliai atsiduso. Pulkininkas nulipo laipteliais žemyn. Atsigręžęs pamatė, kaip ji stovi tarpdury ir stebi jį einantį per skverą.

Merė Ris-Telbot pasveikino pulkininką Reisą džiugiai aikteldamai iš netikėtumo.

– Mano mielas, nemačiau jūsų nuo tada, kai taip paslaptingai dingote iš Alachabado. O kodėl jūs dabar čia? Juk, aišku, ne tam, kad mane aplankytumėte. Jūs niekada nemėgote svečiuotis. Ką gi, klokite, apsieisim be diplomatijos.

– Kalbėtis su jumis diplomatiškai būtų tuščias laiko gaišinimas, Mere. Mane visada žavėjo jūsų sugebėjimas permatyti viską kiaurai.

– Užteks aušinti burną, pakalbėkim apie reikalą, branguti.

Reisas šyptelėjo.

– Pas jus dirba tarnaitė, vardu Betė Archdeil? – paklausė jis.

– Ach štai kas! Tik nesakykite, kad ta mergina, gryniausia kokni*, yra garsi Europoje seklė, nes vis tiek nepatikėsiu.

– Ne, ne, nieko panašaus.

– Ir nesakykite man, kad ji – viena iš mūsų žvalgybininkių, nes irgi nepatikėsiu.

– Ir gerai padarysite. Ta mergina – tiesiog tarnaitė.

– Nuo kada jūs pradėjote domėtis paprastomis tarnaitėmis? Beje, Betė ne tokia jau paprasta – ji tikra gudragalvė.

– Tikiuosi, – tarė pulkininkas Reisas, – ji galėtų man kai ką pasakyti.

– Jei gražiai paprašysite! Nenustebsiu, jei būsite teisus. Ji puikiai įvaldžiusi pikantiškų dalykėlių pasiklausymo per duris techniką. Kaip turi pasielgti M.?

* Londonietė, kilusi iš žemiausių sluoksnių (žargonas) *(Vert. past.)*

– M. maloniai pasiūlo man išgerti, paskambina Betei ir duoda nurodymus.

– O kada Betė turi atnešti, ko paprašyta?

– Kai M. jau bus maloniai pasišalinus.

– Kad pati pasiklausytų už durų?

– Jei tik turi noro.

– Ir po to aš žinosiu slapčiausią informaciją apie paskutiniąją Europos krizę?

– Bijau, kad ne. Politika čia nekvepia.

– Kaip gaila! Na, gerai. Sužaisiu!

Misis Ris-Telbot, guvi keturiasdešimt devynerių metų brunetė, paskambino varpeliu ir liepė šauniai atrodančiai tarnaitei atnešti pulkininkui Reisui viskio su soda.

Kai Betė Archdeil sugrįžo nešina padėklu su gėrimu, misis Ris-Telbot jau stovėjo prie tolimųjų durų, vedančių į svetainę.

– Pulkininkas Reisas norėjo užduoti tau keletą klausimų, – tarė ji ir išėjo.

Betė įžūlokai nužvelgė aukštą žilaplaukį kariška uniforma. Jos akyse šmėkštelėjo nerimas. Jis paėmė taurę nuo padėklo ir nusišypsojo.

– Skaitėte šiandieninius laikraščius? – paklausė Reisas.

– Taip, sere. – Betė atsargiai pažvelgė į jį.

– Vadinasi, žinote, kad vakar vakare restorane „Liuksemburgas“ mirė misteris Džordžas Bartonas?

– O taip, sere. – Paminėjus nelaimę, Betės akys smalsiai sublizgo. – Argi ne siaubinga?

– Jūs pas juos tarnavote, tiesa?

– Taip, sere. Išėjau pernai žiemą, netrukus po misis Barton mirties.

– Ji irgi numirė „Liuksemburge“.

Betė linktelėjo.

– Kaip juokinga, ar ne, sere?

Reisui tai neatrodė juokinga, bet jis suprato, kas tuo žodžiu norėta pasakyti.

– Matau, proto jums užtenka, – rimtai tarė jis. – Mokate pridėti du prie dviejų.

Betė sunėrė rankas ir kiek įsidrąsino.

– Tai jį irgi nudėjo? Laikraščiuose tiksliai neparašyta.

– Kodėl sakote „irgi"? Juk koroneris nustatė, kad misis Barton nusižudė.

Akies kampučiu Betė greitai žvilgtelėjo į pulkininką. „Gana senas, – pagalvojo ji, – bet nieko, patrauklus. Ramus. Tikras džentelmenas. Vienas iš tų džentelmenų, kurie jaunystėje tau nepagailės ir auksinio sovereno*. Keista, bet aš net nežinau, kaip tas soverenas atrodo! Nors kam man jo reikia?"

– Taip, sere, – apsimestinai kukliai atsakė ji.

– Bet jūs gal niekada net nepagalvojote, kad tai *buvo* savižudybė?

– Na... ne, sere. Nepagalvojau... Tikrai nepagalvojau.

– Įdomu... Labai įdomu. O kodėl nepagalvojote?

Ji sudvejojo, pirštais ėmė glamžyti prijuostės kraštą.

Jis tai ištarė taip švelniai ir kartu taip reikliai, kad ji pasijuto svarbi ir panoro jam padėti. Juk ji kažką žino apie Rozmari Barton mirtį. Negali nežinoti!

– Su ja susidorojo, taip, sere?

– Labai gali būti. Bet kodėl jums kilo tokia mintis?

– Na... – vis nesiryžo pasakoti Betė. – Vieną kartą aš kai ką nugirdau.

– Taip?

Reiso balsas nuskambėjo ramiai ir padrąsinamai.

– Atrodo, durys buvo praviros. Noriu pasakyti, kad aš niekada nesiklausau už durų. Man tai nepatinka, – atkakliai pabrėžė Betė. – Bet tąsyk nešiau per prieškambarį į valgomąjį padėklą su sidabriniais indais, o jie kalbėjo gana garsiai. Ji – tai yra misis Barton – pasakė, kad Entonis Braunas nėra jo tikras vardas. O jis staiga siaubingai įtūžo, tas misteris Braunas. Niekada nepagalvočiau, kad jis gali toks būti – juk paprastai išsičiustijęs puošeiva ir liežuvėlį smailą turi. Pasakė,

* D. Britanijos 1 svaro sterlingo vertės auksinė moneta. *(Vert. past.)*

kad sudraskys jai veidą, ar kažkaip panašiai... Oi! Paskui dar pridūrė, kad jeigu nepadarys, kaip jis liepia, tada galas jai. Taip ir išrėžė! Daugiau nieko negirdėjau, nes laiptais lipo mis Airis, o aš tada, žinoma, apie tai daug negalvojau. Bet kai užvirė visa ta košė dėl savižudybės restorane ir aš sužinojau, kad jis ten buvo, nepatikėsit, šiurpuliai per nugarą nuėjo – tikrai, tikrai!

– Bet jūs apie tai niekam nepasakojot?

Mergina papurtė galvą.

– Nenorėjau turėti reikalų su policija, o be to, juk aš nieko ir nežinau. Prasižiosiu ne vietoje, tai ir su manim susidoros. Arba užtąsys, kaip jie sako.

– Suprantu. – Reisas kiek patylėjo, paskui kuo atsargiau paklausė: – Tai jūs parašėte misteriui Džordžui Bartonui anoniminį laišką?

Betė neteko žado. Pulkininkas neįžvelgė nė menkiausio sutrikimo, būdingo nusikaltimą padariusiam žmogui, – tik nuoširdžią nuostabą.

– Aš? Parašiau misteriui Bartonui? Niekada.

– Nebijokite apie tai papasakoti. Tai buvo tikrai gera idėja. Perspėti jį, neįvardijant savęs. Jūs pasielgėt išmintingai.

– Bet aš to nedariau, sere! Man net tokia mintis nekilo. Norite pasakyti, jog aš parašiau misteriui Bartonui, kad jo žmona buvo nužudyta? Aš apie tai net nepagalvojau!

Ji taip uoliai neigė tai dariusi, jog Reisas prieš savo valią sudvejojo. Viskas taip gerai sustotų į savo vietas ir būtų taip aišku, jeigu ši mergina prisipažintų parašiusi tuos laiškus. Tačiau ji atkakliai neigė – per daug nesikarščiuodama ir nesiblaškydama, o ramiai ir užtikrintai. Norom nenorom jis patikėjo.

Tada jis pamėgino išsiaiškinti kitaip.

– Kam jūs apie tai pasakojote?

Ji papurtė galvą.

– Niekam nepasakojau. Prisipažinsiu, sere, bijojau. Nusprendžiau geriau laikyti liežuvį už dantų. Stengiausi tai užmiršti. Tik kartą viską išklojau – kai perspėjau misis

Dreik, kad išeisiu iš darbo. Na ir įsisiautėjo ji tada, žodžiais neapsakysi, palinkėjo supūti kokiame nors gūdžiame kaime, kur net autobusai nevažiuoja! O kai paprašiau parašyti rekomendaciją, vėl užvirė, bambėjo, kad daužau daiktus. Tada aš neapsikentusi ir išdrožiau, jog bent jau susirasiu vietą, kur žmonių nežudo. Pasakiusi pati išsigandau savo žodžių, bet ji nekreipė jokio dėmesio. Gal reikėjo tai laiku pasakyti, bet vis nesiryžau. Pagalvojau, kad gal tai tik pokštas. Maža ką žmonės kalba, o misteris Braunas toks šaunus ir pajuokauti moka, taigi aš nesiryžau, sere. Ir kaip galėjau?

Reisas sutiko, kad ji negalėjo. Paskui paklausė:

– Misis Barton pasakė, kad Braunas nėra jo tikras vardas. O koks jo tikrasis vardas nepaminėjo?

– Paminėjo. Mat jis pasakė: „Užmirškite Tonį..." Na, kaipgi ten... Kažkokį Tonį... Ta pavardė man priminė trešnių* uogienę.

– Tonį Čeriton? Čerabl?

Ji papurtė galvą.

– Tai buvo negirdėta, reta pavardė. Iš M raidės. Kažkokia užsienietiška.

– Nenusiminkit. Gal dar prisiminsite. Tokiu atveju praneškite. Štai mano kortelė su adresu. Jei prisiminsite pavardę, parašykite šiuo adresu.

Jis padavė jai kortelę ir pinigų.

– Parašysiu, sere. Ačiū, sere.

Tikras džentelmenas, pagalvojo ji, nulipdama laiptais. Visas svaras, ne kokie ten dešimt šilingų. Tai būtų puiku, jei būtų davęs visą auksinį sovereną...

Merė Ris-Telbot grįžo į kambarį.

– Na, kaip sekėsi?

– Gerai, bet kilo viena problema. Gal jūsų nuovokumas man padėtų? Ar nepavyktų jums pasakyti pavardę, kuri asocijuotųsi su trešnių uogiene?

– Koks keistas prašymas.

– Pagalvokite, Mere. Aš namuose nešeimininkauju.

*Angliškai „trešnės" – „cherry". *(Vert. past.)*

Prisiminkite, kaip verdama uogienė, ypač trešnių uogienė.

– Bet iš trešnių uogienės niekas neverda.

– Kodėl?

– Na, ji labai greitai susicukruoja... Nebent naudotume specialiai tam skirtas Morelo trešnes.

Reisas iš džiaugsmo sušuko.

– Būtent – būtent, velniai trauktų! Sudie, Mere, be galo jums dėkingas. Ar galėčiau paskambinti šiuo varpeliu, kad ateitų mergina ir mane palydėtų?

Jis nuskubėjo durų link, o misis Ris-Telbot sušuko įkandin:

– Jūs vienas iš tų nedėkingų nenaudėlių! Nejaugi man taip ir nepaaiškinsite, ką visa tai reiškia?

Jis atsigręžęs mestelėjo:

– Kada nors ateisiu ir papasakosiu visą istoriją.

– Papūsk į uodegą! – burbtelėjo misis Ris-Telbot.

Apačioje jau laukė Betė su Reiso skrybėle ir lazdele.

Jis padėkojo jai ir praėjo pro šalį. Tarpdury stabtelėjo.

– Beje, – tarė jis, – ar tik jo pavardė ne Morelis?

Betė nušvito.

– O taip, sere. Būtent. Tonis Morelis – štai šį vardą jis ir liepė jai užmiršti. Tiesa, dar jis pasakė, kad sėdėjo kalėjime.

Reisas šypsodamasis išėjo į lauką.

Iš artimiausios telefono būdelės paskambino Kempui.

Pokalbis buvo trumpas, bet teikiantis vilčių. Kempas pasakė:

– Tučtuojau išsiųsiu telegramą. Palauksime atsakymo. Turiu pasakyti, kad jeigu jūs teisus, vadinasi, viskas daug paprasčiau.

– Manau, aš teisus. Reikalas aiškėja.

Aštuntas skyrius

Vyriausiasis inspektorius Kempas buvo ne itin gerai nusiteikęs.

Štai jau pusvalandį jis kalbėjosi su kažkokiu išsigandusiu kaip zuikis šešiolikmečiu, kuris pasinaudodamas savo dėdės Čarlzo nuopelnais siekė gauti padavėjo darbą „Liuksemburgo“ restorane. O kol kas jis buvo vienas iš šešių pastumdėlių, kurie zujo aplinkui užsijuosę prijuostes, pagal kurias juos buvo galima atskirti nuo vyresniojo personalo. Jie buvo tie atpirkimo ožiai, kuriems teko atnešti, nunešti, padėti ant stalo ragelių ir sviesto gabalėlių, be paliovos bei nuolatos pataikauti prancūzams, italams, o kartais ir anglams. Čarlzas, kaip ir dera svarbiai personai, anaiptol nerodė palankumo savo giminaičiui – stumdė, keikė ir plūdo jį dar labiau už kitus. Vis dėlto Pjeras puoselėjo širdyje viltį vieną gražią dieną tapti bent jau vyriausiuoju prašmatnaus restorano padavėju.

Tačiau dabar jo karjerai iškilo didžiulis pavojus, ir jis suprato, jog yra įtariamas nei daug, nei mažai kuo – žmogžudyste.

Kempas iškvotė vaikinuką ir, savo dideliam nepasitenkinimui, turėjo pripažinti, kad berniūkštis padarė tik tai, ką ir prisipažino, – pakėlė nuo grindų damos rankinuką ir padėjo jį ant stalo, šalia lėkštės.

– Aš kaip tik skubėjau patiekti misteriui Robertui padažą, jis jau nekantravo, o jaunoji ledi, eidama šokti, nustūmė nuo stalo rankinuką, taigi aš jį prabėgdamas ir pakėliau. Misteris Robertas jau karštai mojo, kad pasiskubinčiau. Štai ir viskas, mesjė.

Ir tai iš tikrųjų *buvo* viskas. Kempas nenoriai jį paleido, įveikęs didžiulę pagundą drėbtelti: „Tik papulk man dar kartą!“

Jo niūrias mintis nutraukė seržantas Polockas, pranešęs, kad ką tik skambino telefonistė ir pasakė, jog jo, o veikiau karininko, tiriančio „Liuksemburgo“ bylą, ką tik klausė kažkokia jauna ledi.

– Kas ji?

– Ji vardu mis Chlo Vest.

– Tegul užeina, – nenoriai sutiko Kempas. – Galiu skirti jai dešimt minučių. Kol ateis misteris Faradėjus. Ir, prašau, neversk *jo* laukti nė kelių minučių. Tie ponai tokie nervingi.

Kai mis Chlo Vest įėjo į kambarį, Kempas apstulbo: jam pasirodė, jog atpažino tą merginą. Tačiau po minutės šis įspūdis pranyko. Ne, jis anksčiau niekada jos nematė – dėl to neliko abejonių. Ir vis dėlto miglota nuojauta, kad ją pažįsta, jo neapleido.

Mis Vest buvo maždaug dvidešimt penkerių metų aukšta, labai miela brunetė. Ji sunkiai rinko žodžius ir, atrodė, gerokai nervinosi.

– Taigi, mis Vest, kuo galiu būti jums naudingas? – skubiai paklausė Kempas.

– Aš perskaičiau laikraštyje apie „Liuksemburgą“... Apie žmogų, kuris ten numirė.

– Misterį Džordžą Bartoną, taip? Jūs jį pažinojote?

– Na, ne... ne visai. Tai yra... noriu pasakyti, kad *nepažinojau*.

Kempas atidžiai pažvelgė į ją.

Chlo Vest atrodė be galo mandagi ir geranoriška – būtent taip. Jis maloniai paklausė:

– Ar galėčiau pirmiausia sužinoti tikslų jūsų vardą, pavardę ir adresą? Taigi kur gyvenate?

– Chlo Elizabeta Vest, Meriveil Kot penkiolika, Meid Veilas. Aš esu aktorė.

Kempas dar kartą akies krašteliu žvilgtelėjo į ją ir pradėjo suprasti, kas ji. „Įdomu, – pagalvojo inspektorius, – nepaisant jos išvaizdos, ji atrodo patikima.“

– Taigi, mis Vest?

– Kai perskaičiau apie misterio Bartono mirtį ir... ir policijos vykdomą tyrimą, nusprendžiau, jog turiu ateiti ir kai ką papasakoti. Pasitariau su drauge, ir ji man pritarė. Nemanau, kad tai labai svarbu, bet... – Mis Vest nutilo.

– Mes patys nuspręsim, svarbu tai ar ne, – maloniai atsakė Kempas. – Tiesiog papasakokite.

– Šiuo metu aš niekur nevaidinu, – paaiškino mis Vest.

Inspektorius Kempas vos neleptelėjo „Ilsitės", norėdamas parodyti, jog žino, apie ką kalbama, bet susilaikė.

– Tačiau mano pavardė figūruoja teatro kataloguose, o mano nuotrauka – „Spotlaite"... Kaip suprantu, būtent ten misteris Bartonas ją ir pamatė. Jis susisiekė su manimi ir paaiškino, ko iš manęs norėtų.

– Taip?

– Jis pasakė, jog „Liuksemburge" bus vakarėlis, ir jis nori padaryti savo svečiams siurprizą. Jis parodė man nuotrauką ir liepė atitinkamai nusigrimuoti. Sakė, jog mano plaukai labai panašios spalvos.

Staiga Kempui nušvito protas. Tą Rozmari nuotrauką jis matė ant stalo Džordžo kabinete Elveston skvere. Tad štai ką jam priminė dabar priešais jį sėdinti mergina! Ji priminė Rozmari Barton – panašumas nebuvo stulbinantis, bet iš esmės akivaizdus.

– Be to, jis man buvo atnešęs suknelę – pasiėmiau ją su savimi. Pilkai žalsvo šilko. Turėjau susišukuoti plaukus taip, kaip nuotraukoje (ji buvo spalvota), ir paryškinti panašumą kosmetika. Paskui turėjau atvykti į „Liuksemburgą", kabareto pirmojo pasirodymo metu įeiti į restoraną ir atsisėsti prie misterio Bartono stalo ant laisvos kėdės. Jis buvo nusivedęs mane papietauti ir parodė, kur tas stalas.

– Ir kodėl jūs neįvykdėte šios užduoties, mis Vest?

– Todėl, kad tą vakarą, apie aštuntą valandą, kažkas... misteris Bartonas... paskambino ir pasakė, jog pobūvis atidedamas. Pažadėjo kitą dieną pranešti, kada jis įvyks. O iš ryto perskaičiau laikraščiuose apie jo mirtį.

– Jūs teisingai padarėte ateidama pas mus, – pagyrė Kempas. – Ką gi, labai ačiū, mis Vest. Jūs atskleidėte vieną paslaptį – tuščios kėdės paslaptį. Beje, jūs ką tik pasakėte „kažkas“, o paskui – „misteris Bartonas“. Kodėl?

– Todėl, kad iš pradžių man pasirodė, jog tai *ne* misteris Bartonas. Balsas buvo nepanašus.

– Tai buvo vyro balsas?

– O taip, bent jau man taip pasirodė... Gana kimus, tarsi peršalusio žmogaus balsas.

– Ir daugiau jis nieko nepasakė?

– Ne.

Kempas uždavė jai dar keletą nereikšmingų klausimų.

Kai ji išėjo, jis tarė seržantui:

– Tad štai kokį ypatingą „planą“ turėjo Džordžas Bartonas. Dabar aišku, kodėl po kabareto programos, kaip visi liudijo, jis negalėjo nuleisti akių nuo tuščios kėdės ir atrodė toks keistas bei sutrikęs. Jo nuostabusis planas neišdegė.

– Jūs nemanote, kad jis pats liepė jai neateiti?

– Tikrai ne. Ir nesu tikras, ar tai apskritai buvo vyro balsas. Užkimęs balsas per telefoną darosi neatpažįstamas. Ką gi, tęsime. Pakviesk misterį Faradėjų, jeigu jis jau čia.

Išoriškai šaltas ir nesutrikdomas, bet kupinas vidinės sumaišties, Stefanas Faradėjus peržengė Skotland Jardo slenkstį. Nepakenčiama našta slėgė jo dvasią. Iš ryto, atrodė, viskas klostėsi kuo puikiausiai. Ir kodėl inspektorius Kempas jį pasikvietė, ir dar taip reikšmingai? Ką jis žino ar įtaria? Tai *gali* būti tik migloti įtarinėjimai. Svarbiausia nepamesti galvos ir nieko neprisipažinti.

Be Sandros jis jautė keistą tuštumą ir vienatvę. Atrodė, kai jie abu žvelgė pavojui į akis, jis tapo perpus mažiau grėsmingas. Kartu jie buvo stiprūs, drąsūs, galingi. Vienas jis buvo niekas, mažiau negu niekas. O Sandra – ar ir ji jaučia tą patį? Gal ji dabar sėdi Kiderminsterių namuose, tyli, santūri, išdidi, o savo viduje siaubingai pažeidžiama?

Inspektorius Kempas priėmė jį maloniai, bet paniurusiu veidu. Prie stalo sėdėjo uniformuotas žmogus su pieštuku ir užrašų knygele. Pakvietęs Stefaną sėstis, Kempas prabilo griežtu, dalykišku tonu:

– Misteri Faradėjau, norėčiau išklausyti jūsų parodymus. Tie parodymai bus užrašyti ir, prieš išeidamas, jūs juos perskaitysite ir pasirašysite. Mano pareiga jums pranešti, jog turite teisę atsisakyti duoti parodymus ir galite pareikalauti, kad dalyvautų jūsų advokatas.

Stefanui pakirto kojas, bet jis neišsidavė. Netgi prisivertė šaltai šyptelėti.

– Jūs mane gąsdinate, vyriausiasis inspektoriau.

– Mes norime, kad jūs viską gerai suprastumėte, misteri Faradėjau.

– Kiekvienas mano žodis gali būti panaudotas prieš mane, ar ne?

– Mes nesikabinėjame prie žodžių. Tačiau viskas, ką jūs pasakysite, gali būti panaudota kaip parodymai.

Stefanas ramiai atsakė:

– Šitai aš suprantu, inspektoriau. Man tik niekaip neaišku, kam jums prisireikė iš manęs kažkokių papildomų parodymų? Juk šiandien ryte išklausėte viską, ką aš jums turėjau pasakyti.

– Tai buvo neoficialus pokalbis, reikalingas ieškant išeities taško. Be to, misteri Faradėjau, paaiškėjo keletas faktų, kuriuos, manau, pageidautumėte dabar pat su manim aptarti. Kaip reikalauja teisingumas, mes pasistengsime neviešinti nieko, kas tiesiogiai nesusiję su byla. Tikiuosi, suprantate, apie ką aš kalbu?

– Bijau, kad ne.

Vyriausiasis inspektorius Kempas atsiduso.

– Ką gi. Jūs turėjote labai intymių santykių su velione misis Rozmari Barton...

– Kas tai pasakė? – pertraukė Stefanas.

Kempas palinko į priekį ir paėmė nuo stalo atspausdintą dokumentą.

– Štai kopija laiško, kuris buvo rastas tarp velionės misis Barton daiktų. Originalas įsegtas į bylą. Jį mums perdavė mis Airis Mario, atpažinusi sesers braižą.

Stefanas perskaitė:

„Leopardai, brangusis...“

Jam pasidarė silpna. Rozmari balsas... prašantis... maldaujantis... Nejaugi praeitis nemiršta ir gali prisikelti iš kapų?

Jis susivaldė ir pažvelgė į Kempą.

– Jūs tikriausiai teisus, manydamas, kad šį laišką parašė misis Barton, bet čia nėra nieko, kas liudytų, jog jis adresuotas man.

– Vadinasi, jūs neigiate, kad nuomojotės butą Meland Menšens dvidešimt vienas, Erl Kort?

Tai jie žino! Gal net visą laiką žinojo. Jis patraukė pečiais.

– Atrodo, jūs gerai informuotas. Norėčiau paklausti, kodėl mano asmeninis gyvenimas turėtų būti iškeliamas į dienos šviesą?

– Apie jį niekas nesužinos, jei nebus patvirtinta, kad tai susiję su Džordžo Bartono mirtimi.

– Suprantu. Jūs manote, kad aš pirmiau nuplėšiau garbę jo žmonai, o paskui nužudžiau jį patį?

– Klausykite, misteri Faradėjau, būsiu jums atviras. Jūs ir misis Barton buvote labai artimi draugai, ir judviejų keliai išsiskyrė ne jos, o jūsų noru. Ji grasino, kaip rodo šis laiškas, dideliais nemalonumais. Ir numirė pačiu laiku.

– Ji nusižudė. Pripažinsiu, kad iš dalies gal ir esu kaltas. Galiu dabar graužtis... Bet nusikaltimo aš nepadariau.

– Gal tai buvo savižudybė, o gal ir ne. Džordžas Bartonas manė, kad ne. Jis pradėjo aiškintis ir... numirė. Įvykių seka gana iškalbinga.

– Nesuprantu, kodėl jūs stengiatės... mesti akmenį į mane.

– Turbūt neneigsite, kad misis Barton mirė jums labai patogiu momentu? Skandalas, misteri Faradėjau, būtų padėjęs tašką jūsų karjerai.

– Nebūtų kilę jokio skandalo. Misis Barton buvo pakankamai protinga.

– Kažin! Ar jūsų žmona žino apie šį meilės nuotykį?

– Aišku, ne.

– Esate tuo įsitikinęs?

– Taip. Mano žmona nė nemanė, kad mane ir misis Barton gali sieti kažkas daugiau, negu paprasčiausia draugystė. Tikiuosi, ji niekada ir nesužinos.

– Jūsų žmona – pavydi moteris, misteri Faradėjau?

– Tikrai ne. Ji niekada niekam manęs nepavydėjo. Ji pernelyg protinga.

Inspektorius daugiau į šį klausimą nesigilino. Tačiau pasidomėjo:

– Ar pernai jums teko turėti cianido, misteri Faradėjau?

– Ne.

– Bet argi kaimo sodyboje jūs neturite pasidėjęs cianido?

– Sodininkas gal ir turi. Aš apie tai nieko nežinau.

– O jūs pats jo niekada nepirkote cheminių medžiagų ar fotografijos reikmenų parduotuvėje?

– Aš nieko nenutuokiu apie fotografiją ir kartoju, kad niekada nesu pirkęs cianido.

Kempas pasistengė dar šį bei tą iš jo išspausti ir pagaliau leido eiti.

Paskui susimąstęs tarė savo padėjėjui:

– Jis kažkodėl pernelyg greitai pradėjo neigti, kad žmona žino apie jo meilės nuotykius. Įdomu, kodėl taip?

– Drįsčiau sakyti, bijo, kad ją pasieks kalbos, sere.

– Galbūt. Bet, manau, jam užteko proto, kad suprastų: jeigu jo žmona nieko nežino, o jis nenori, kad tai išaiškėtų, vadinasi, jam atsiranda dar vienas motyvas visiems laikams nutildyti Rozmari Barton. Gelbėdamas savo kailį jis turėjo vaizduoti, kad žmona daugmaž nujautė apie jo meilės nuotykius, bet žiūrėjo į tai pro pirštus.

– Drįsčiau sakyti, jis apie tai nepagalvojo, sere.

Kempas papurtė galvą. Stefanas Faradėjus – ne kvailys. Jo protas šviesus ir įžvalgus. O jis juk atkakliai stengėsi sudaryti inspektoriui įspūdį, kad Sandra nieko nežinojo.

– Ką gi, – tarė Kempas, – atrodo, galėsim nudžiuginti pulkininką Reisą, kad jis ėjo teisinga linkme, ir, jeigu jis pasirodys teisus, Faradėjai iškris iš žaidimo – abu. Aš dėl to tik apsidžiaugčiau. Man patiko tas vyrukas. Ir aš asmeniškai nemanau, kad jis – žudikas.

Pravėręs svetainės duris Stefanas pašaukė:

– Sandra?

Ji prisiartino iš tamsos ir staiga apglėbė rankomis jo pečius.

– Stefanai!

– Kodėl tu tamsoje?

– Nepakenčiu šviesos. Papasakok man.

Jis atsakė:

– Jie žino.

– Apie Rozmari?

– Taip.

– Ir ką jie mano?

– Jie, aišku, mano, kad aš turėjau motyvų... O, mano brangioji, kur aš tave įtraukiau?! Tai aš dėl visko kaltas. O kad galėčiau ištrūkti po Rozmari mirties... pabėgti... palikti tave laisvą... kad bet kuria kaina *tu* nebūtum įmaišyta į šią siaubingą istoriją.

– Ne, tik ne tai... Nepalik manęs... niekada nepalik manęs.

Ji prisiglaudė prie jo – ji verkė, skruostais sruvo ašaros. Jis jautė, kaip ji virpėjo.

– Tu – mano gyvenimas, Stefanai, visas mano gyvenimas – nepalik manęs...

– Nejaugi taip mane myli, Sandra? Niekada nemaniau...

– Aš nenorėjau, kad žinotum. Bet dabar...

– Taip, dabar... Dabar mes abu įkliuvome, Sandra... ir kartu teks viską iškęsti... kad ir kas nutiktų, kartu!

Stovėdami tamsoje, prisispaudę vienas prie kito, jie jautė, kaip sugrįžta jėgos.

Sandra ryžtingai tarė:

– Tai *nesugriaus* mums gyvenimo! Nesugriaus. Nesugriaus!

Entonis Braunas pažvelgė į mažą jam paduotą kortelę. Jis susiraukė, patraukė pečiais. Paskui tarė berniukui:

– Gerai, palydėk jį.

Kai į kambarį įžengė pulkininkas Reisas, Entonis stovėjo prie lango – ant jo peties įstrižai krito skaisčios saulės spindulių pluoštas.

Priešais jį pasirodė aukštas, kariška uniforma vilkintis žmogus rusvu, raukšlių išvagotu veidu ir žilais plaukais – žmogus, su kuriuo jau buvo susitikęs, bet nesimatė keletą metų, ir apie kurį daug buvo girdėjęs.

Reisas išvydo grakščią tamsiaodę figūrą bei dailų galvos profilį. Pasigirdo malonus tingus balsas:

– Pulkininkas Reisas? Žinau, jūs buvote Džordžo Bartono draugas. Jis kalbėjo apie jus tą paskutinį vakarą. Norite cigaretės?

– Ačiū, mielai.

Laikydamas degtuką, Entonis tarė:

– Mes laukėme jūsų tą vakarą, bet, jūsų laimei, nepasirodėte.

– Štai čia jūs klystate. Ta tuščia kėdė buvo skirta ne man.

Entonis kilstelėjo antakius.

– Tikrai? Bartonas sakė...

Reisas pertraukė:

– Džordžas Bartonas galėjo taip kalbėti. Bet jo planai buvo visai kiti. Ant tos kėdės, misteri Braunai, užgesus šviesoms turėjo atsisėsti aktorė Chlo Vest.

Entonis išpūtė akis.

– Chlo Vest? Niekada apie ją negirdėjau. Kas ji tokia?

– Jauna aktorė. Nelabai žinoma, bet kai kuo panaši į Rozmari Barton.

Entonis švilptelėjo.

– Pradedu suprasti.

– Jai buvo duota Rozmari nuotrauka, kad pasidarytų tokią pat šukuoseną, ir suknelė, kurią Rozmari vilkėjo tą lemtingą vakarą.

– Tad štai ką buvo sumanęs Džordžas. Užsidega šviesos, ir... ach, koks stebuklas, koks antgamtinis reiškinys! *Rozmari sugrįžo.* Nusikaltėlį ištinka stabas: „Tai tiesa... Tiesa... Aš nieko nepadariau." – Jis patylėjo ir pridūrė: – Šlykštu... net tokiam asilui kaip Džordžas.

– Nesu tikras, kad jus supratau.

Entonis šyptelėjo.

– Tik pagalvokite, sere: užkietėjęs nusikaltėlis nesielgs kaip isteriška mokinukė. Jeigu kažkas nunuodijo Rozmari Barton ir tą pačią lemtingą cianido dozę ruošė Džordžui Bartonui, tai toks žmogus turi pakankamai stiprius nervus. Kad jį išmuštum iš vėžių, reikia kažko daugiau negu persirengusi aktorė.

– Prisiminkite Makbetą – užkietėjęs nusikaltėlis, o šventės metu pamatęs Banko vėlę puolė atgailauti.*

– Ach, betgi tai, ką išvydo Makbetas, iš tikrųjų *buvo* vaiduoklis, o ne koks nors nevykęs artistas su Banko skarmalais! Taip, tikras vaiduoklis gali sukurti anapusinio pasaulio atmosferą. Ir, prisipažinsiu, aš tikrai tikiu, kad vaiduokliai egzistuoja. Patikėjau per paskutinį pusmetį – ypač vieno tokio vaiduoklio buvimu.

– Tikrai? Ir kieno gi tai buvo vėlė?

– Rozmari Barton. Juokitės, jei norite. Aš jos nematau, bet jaučiu jos buvimą. Dėl vienos ar kitos priežasties Rozmari, vargšė siela, neranda sau ramybės.

– Ir nujaučiu kodėl.

– Dėl to, kad buvo nužudyta?

– Arba, kitaip tariant, „nukepta". Ką jūs į tai atsakysite, misteri *Toni Moreli*?

* „Makbetas" – V.Šekspyro tragedija (1606). *(Vert. past.)*

Stojo tyla. Entonis atsisėdo, įmetė cigaretę į židinį ir prisidegė kitą.

Paskui paklausė:

– Kaip jūs tai sužinojote?

– Vadinasi, jūs pripažįstate, kad esate Tonis Morelis?

– Nėra prasmės gaišti laiko tai neigiant. Jūs tikriausiai nusiuntėte į Ameriką telegramą ir gavote visą informaciją.

– Ir pripažįstate, kad kai Rozmari Barton suprato, kas jūs, pagrasinote su ja susidoroti, jei ji nelaikys liežuvio už dantų?

– Tiesiog norėjau ją pagąsdinti, kad neišpliurptų, – mielai sutiko Tonis.

Pulkininką Reisą apėmė keistas jausmas. Šis pokalbis krypo ne ten, kur turėtų. Reisas įdėmiai pažvelgė į priešais krėsle išsidrėbusią figūrą, ir jam pasirodė, kad pažįsta šį žmogų.

– Išvardyti, ką aš apie jus žinau, Moreli?

– Būtų įdomu.

– Jūs buvote teistas Valstijose už mėginimą suorganizuoti maištą Eriksono aviacijos fabrikuose ir sėdėjote kalėjime. Kai išėjote į laisvę, pareigūnai veikiai pametė jūsų pėdsakus. Paskui pasirodėte Londone, apsistojote Kleridže ir pasivadinote Entoniu Braunu. Čia susipažinote su lordu Diusberiu, kuris jus suvedė su kitais garsiais ginklų gamintojais. Gyvendamas lordo Diusberio namuose ir naudodamasis svečio teisėmis, jūs sužinojote tai, ko anaiptol neturėjote sužinoti! Keistas sutapimas, Moreli, – jūsų apsilankymus įvairiose stambiose gamyklose ir fabrikuose lydėjo ištisa virtinė nelaimingų atsitikimų, ir kai kurie iš jų vos nesibaigė siaubingomis katastrofomis.

– Sutapimai – tikrai keistas dalykas, – atsakė Entonis.

– Pagaliau po kurio laiko jūs vėl pasirodote Londone, atnaujinate pažintį su Airis Marlo, bet atsisakinėjate apsilankyti pas ją namuose, kad jos artimieji nesuprastų, kokie artimi darosi judviejų santykiai. Galiausiai mėginate priversti ją slapčia už jūsų ištekėti.

– Žinote, – tarė Entonis, – visiškai nesuprantu, kaip jūs tai išsiaiškinote. Turiu galvoje ne savo verslo reikalus, o mano grasinimus Rozmari ir tuos švelnius niekučius, kurių prikuždėjau Airis. Juk tai nepasiekė karinės žvalgybos?

Reisas griežtai pažvelgė į jį.

– Galiu jums viską paaiškinti, Moreli.

– Nesivarginkit. Pripažįstu, kad jūsų duomenys teisingi, bet kas iš to? Aš savo jau atsėdėjau. Įsigijau keletą įdomių draugų. Pamilau nuostabią merginą ir, suprantama, aistringai trokštu ją vesti.

– Taip aistringai, kad norėtumėte iškelti vestuves anksčiau, negu jos artimiesiems pasitaikys proga sužinoti jūsų praeitį. Airis Marlo labai turtinga...

Entonis linktelėjo.

– Žinau. Vos tik pakvimpa pinigais, giminės pradeda visur kišti savo nosį. O Airis, matote, nieko nežino apie mano tamsią praeitį. Tiesą sakant, aš ir nenorėčiau, kad sužinotų.

– Bijau, ji vis tiek sužinos.

– Gaila, – tarė Entonis.

– Jūs galbūt nesuprantate...

Entonis juokdamasis pertraukė:

– O! Aš padėsiu jums sudėti taškus ant *i* ir brūkšnius ant *t*. Rozmari Barton žinojo mano nusikalstamą praeitį, todėl ją ir nužudžiau. Džordžas Bartonas pradėjo mane įtarinėti, todėl nužudžiau ir jį! O tada ėmiau gvieštis Airis pinigų! Viskas labai tikėtina, o svarbiausia, sueina galai, bet jūs neturite nė menkiausių įrodymų.

Kelias minutes Reisas įdėmiai žvelgė į jį. Paskui atsistojo.

– Viskas, ką jūs pasakėte, yra tiesa, – tarė jis. – *Ir viskas neatitinka tiesos.*

Entonis atidžiai pažvelgė į jį.

– Kas neatitinka?

– Jūs neatitinkate. – Reisas iš lėto vaikštinėjo pirmyn atgal po kambarį. – Galai puikiausiai suėjo, kol jūsų nemačiau, o dabar matau – *nesueina. Jūs ne nusikaltėlis.* O jeigu ne nusikaltėlis, vadinasi, vienas iš *mūsų*. Juk aš teisus, ar ne?

Entonis nieko neatsakė, tik pažvelgė į pulkininką ir plačiai nusišypsojo. Paskui pats sau tylutėliai sumurmėjo: *„Juk pulkininko ledi ir Džudi O'Greidi yra vieno kraujo seserys*[*].

– Taip, net keista, kaip mes atpažįstame saviškius, – jau balsiai tarė jis. – Todėl ir vengiau su jumis susitikti. Bijojau, kad suprasite, kas aš. O man buvo svarbu, kad niekas nesuuostų, – svarbu iki vakar dienos. Dabar, ačiū Dievui, tas balionas sprogo! Mūsų tarptautinių diversantų gauja pasislėpė. Aš pats vykdžiau šią užduotį trejus metus. Nuolatiniai susitikimai, darbininkų agitavimas, auganti mano reputacija. Pagaliau įkliuvau ir teko atsėdėti. Jei būčiau išsaugojęs savo *bona fides*[**], reikalai būtų ėjęsi kaip per sviestą.

Kai išėjau į laisvę, viskas pajudėjo. Po truputį atsidūriau organizacijos centre – didžiulio tarptautinio tinklo, apimančio visą Centrinę Europą. Būtent kaip *jų* agentas atvykau į Londoną ir apsistojau Kleridže. Turėjau užduotį užmegzti draugiškus santykius su lordu Diusberiu – štai kokį drugelį teko pagauti! Susipažinau su Rozmari Barton, kad pagarsėčiau mieste kaip gražių moterų viliotojas. Bet staiga, mano siaubui, paaiškėjo, kad ji žino, jog esu sėdėjęs Amerikos kalėjime kaip Tonis Morelis. Aš išsigandau dėl *jos*! Jei apie tai būtų sužinoję žmonės, su kuriais aš dirbu, jie nedvejodami nė akimirkos būtų ją nužudę. Nėriausi iš kailio, kad tik ji tylėtų, bet vilčių buvo mažai. Rozmari iš prigimties buvo vėjo malūnas. Nusprendžiau, jog geriausia būtų patyliukais nusiplauti, ir tada... pamačiau Airis, nulipančią laiptais. Aš sau prisiekiau, kad įvykdęs užduotį grįšiu ir vesiu ją.

Kai darbas iš esmės buvo baigtas, vėl čia pasirodžiau, pradėjau susitikinėti su Airis, bet vengiau jos giminių, nes žinojau, kad jie ims raustis mano praeity, o man reikėjo išlošti

---

[*] Citata iš Rudyardo Kiplingo (1865-1936) eilėraščio „The Ladies" („Ponios"). Tai kūrinys apie dvi skirtingo likimo moteris – ledi ir kekšę (Džudi O'Greidi – prostitutė, aptarnavusi britų kareivius Indijoje). *(Vert. past.)*

[**] Sąžiningus ketinimus. *Bona fides* (lot.) – pažodžiui „geras tikėjimas". *(Vert. past.)*

laiko. Aš jaudinausi dėl jos. Ji atrodė liguista ir įbauginta, o Džordžas Bartonas elgėsi labai jau senamadiškai. Įkalbinėjau ją išvažiuoti ir ištekėti už manęs. Ji atsisakė. Gal ir buvo teisi. Po to patekau į tą vakarėlį. Mes jau sėdėjom prie stalo, kai Džordžas užsiminė, kad turite ateiti *jūs*. Aš nedelsdamas pasakiau, jog sutikau pažįstamą ir norėčiau anksčiau išeiti. Aš *iš tiesų* buvau pastebėjęs žmogų, su kuriuo susipažinau Amerikoje, – Beždžionę Kolmeną... Bet jis manęs net neprisiminė... Iš tikrųjų aš tenorėjau išvengti susitikimo su jumis. Mat vis dar vykdžiau užduotį.

Kas įvyko paskui, jūs žinote – mirė Džordžas. Bet nei su jo, nei su Rozmari mirtimi aš neturiu nieko bendra. Ir nežinau, kas juos nužudė.

– Net nenujaučiate?

– Tai galėjo būti arba padavėjas, arba vienas iš penkių, sėdėjusių prie stalo. Nemanau, kad tai padavėjo darbas. Aišku, kad ne mano ir ne Airis. Gal Sandra Faradėj, gal Stefanas Faradėjus, o gal jie abu. Bet, mano galva, labiausiai tikėtina, kad tai Ruta Lesing.

– Ar galite kuo nors pagrįsti savo įsitikinimą?

– Ne. Šis žmogus man labiausiai įtartinas, bet neturiu supratimo, kaip ji tai galėjo padaryti! Per abu vakarus ji sėdėjo prie stalo tokioje vietoje, kad praktiškai neturėjo jokios galimybės užnuodyti šampaną. Ir kuo daugiau galvoju apie tai, kas nutiko praeitą vakarą, tuo labiau man atrodo, kad nunuodyti Džordžą buvo neįmanoma – ir vis dėlto jį nunuodijo! – Entonis patylėjo. – Man neduoda ramybės dar viena mintis: ar jūs išsiaiškinote, kas parašė tuos anoniminius laiškus, nuo kurių viskas ir prasidėjo?

Reisas papurtė galvą.

– Ne. Man atrodė, kad jau išsiaiškinau, bet... aš klydau.

– Visa esmė, kad *kažkas kažkur* žino, kas nužudė Rozmari, ir, jeigu jūs nepaskubėsit, kita auka taps tas paslaptingasis!

Telefonu Entonis išsiaiškino, kad penktą valandą Liucilė Dreik ruošiasi išgerti puodelį arbatos su savo sena gera drauge. Numatęs visas įmanomas vėlavimo priežastis (grįžimas dėl pamirštos piniginės, apsisprendimas po ilgų dvejonių dėl visa ko pasiimti skėtį, paskutinis pasiplepėjimas ant slenksčio), Entonis nusprendė atvykti į Elveston skverą lygiai be penkių minučių pusę šešių. Jis norėjo pamatyti Airis, o ne jos tetulę. Be to, iš gandų žinojo, kad Liucilės akivaizdoje mažai turėtų progų netrukdomas pasikalbėti su savąja dama.

Tarnaitė (mergina, kuriai trūko Betės Archdeil įžūlumo) pasakė, jog mis Airis ką tik atėjo ir yra savo kabinete.

Entonis šypsodamasis tarė:

– Nesirūpinkit. Aš rasiu kelią.

Praėjęs pro tarnaitę, jis patraukė kabineto durų link.

Jam įžengus Airis nervingai krūptelėjo.

– A, tai tu.

Jis greitai prisiartino prie jos.

– Kas atsitiko, mieloji?

– Nieko. – Ji patylėjo, paskui skubiai pridūrė: – Nieko. Tik manęs vos nepervažiavo. O, aš pati kalta. Užsigalvojau ir neapsidairiusi ėjau per gatvę. Staiga iš už kampo išsuko mašina ir manęs vos nepartrenkė.

Jis švelniai ją krestelėjo.

– Nereikėjo taip elgtis, Airis. Aš labai dėl tavęs susinerimęs – ir ne vien todėl, kad tik per stebuklą nepatekai po ratais, bet ir dėl tos priežasties, kuri verčia tave beprasmiškai šlaistytis vidury gatvės. Kas tau, mieloji? Tave kažkas slegia?

Ji linktelėjo. Airis pakėlė į jį savo liūdnas, tamsias akis, kurios buvo išsiplėtusios iš siaubo. Entonis suprato, ką reiškia šis žvilgsnis, dar prieš tai, kai ji tyliai ir skubiai tarstelėjo:

– *Aš bijau.*

Entonis atgavo pusiausvyrą ir nusišypsojo. Jis prisėdo šalia Airis ant plačios sofos.

– Ką gi, – tarė jis, – pasakok.

– Nemanau, kad norėčiau išlieti tau širdį, Entoni.

– Tada nejuokink manęs – tu panaši į nuobodžių trečiarūšių romanų heroję. Tokios jau pirmame skyriuje pareiškia turinčios kai ką pasakyti – bet tik tam, kad užkalbėtų dantį pagrindiniam herojui, o paskui pasipila dar penkiasdešimt tūkstančių žodžių, iš kurių susidaro visa knyga.

Airis liūdnai, vos pastebimai šyptelėjo.

– Noriu tau papasakoti, Entoni, bet nežinau, ką tu pamanysi... ir ar patikėsi...

Entonis pakėlė ranką ir pradėjo lenkti pirštus.

– Vienas – nesantuokinis kūdikis. Du – šantažuojantis meilužis. Trys...

Ji piktai pertraukė:

– Aišku, ne. *Nieko* panašaus.

– Man iš karto palengvėjo, – tarė Entonis. – Nagi, klok, kvailute.

Airis veidas vėl apsiniaukė.

– Nėra ko juokauti. Tai... Tai susiję su vakar vakaru.

– Taip? – Jo balsas nuskambėjo griežčiau.

Airis tarė:

– Šįryt tu buvai apklausoje... ir girdėjai...

Ji nutilo.

– Labai mažai, – atsakė Entonis. – Policijos chirurgas pateikė techninės informacijos apie cianidą apskritai ir aiškino apie kalio cianido poveikį Džordžui. Kalbėjo ir apie tuos daiktinius įrodymus, kuriuos pateikė pirmasis inspektorius – ne Kempas, o tas su ilgais ūsais, kuris pirmas atvažiavo į „Liuksemburgą“ ir pradėjo tyrimą. Vyriausiasis kontoros

klerkas atpažino Džordžo kūną. Po to gana ramus koroneris atidėjo tyrimą savaitei.

– Aš turėjau galvoje tą inspektorių, – tarė Airis. – Jis juk sakė, kad po stalu rado mažą popierinį maišelį su kalio cianido pėdsakais.

Entonis susidomėjo.

– Taip. Matyt, kažkas supylęs nuodus Džordžui į taurę tiesiog numetė maišelį po stalu. Labai paprasta. Kam rizikuoti? Juk galėjo rasti pas jį ar... ją.

Jo nuostabai, Airis pradėjo desperatiškai virpėti.

– O ne, Entoni. Taip negalėjo būti.

– Ką tu turi galvoje, brangioji? Gal ką žinai?

– Tai *aš* numečiau tą maišelį po stalu, – atsakė Airis.

Jis apstulbęs įsmeigė akis į ją.

– Paklausyk, Entoni. Prisimeni, Džordžas išgėrė šampaną, o paskui viskas ir prasidėjo?

Jis linktelėjo.

– Tai buvo siaubinga... kaip košmariškas sapnas. Kaip griausmas iš giedro dangaus. Norėjau pasakyti, kad po kabareto, kai užsidegė šviesos, aš pajutau palengvėjimą. Supranti, *tada* mes pamatėme mirusią Rozmari, ir kažkodėl, pati nežinau kodėl, mes ir šį kartą to laukėme... Aš jaučiau, kad ji buvo ten, mirusi, prie stalo...

– Mieloji...

– O, aš žinau. Tai tik nervai. Tačiau bet kuriuo atveju mes likome sėdėti savo vietose, nieko siaubinga neįvyko, ir staiga, kai, atrodė, jau ir laukti nebėra ko, viskas *vėl prasidėjo*. Aš šokau su Džordžu ir pagaliau tikrai pasijutau gerai. Mes grįžome prie stalo. Staiga Džordžas prisiminė Rozmari ir pakvietė mus išgerti jos atminimui... Paskui mirė *jis pats*, ir grįžo visas tas košmaras. Mane tiesiog ištiko stabas. Pradėjau drebėti kaip karštinės krečiama. Tu priėjai pažiūrėti į jį, aš kiek atsitraukiau, supuolė padavėjai, kažkas pakvietė gydytoją. Aš stovėjau kaip stulpas. Staiga man užgniaužė gerklę, ir skruostais pradėjo ristis ašaros – tad paskubom atidariau rankinuką, kad išsitraukčiau nosinę. Nežiūrėdama

užčiuopiau ją, išsitraukiau, o į nosinę buvo suvyniotas kietas balto popieriaus paketėlis, panašus į tuos, kokius gauni vaistinėje su milteliais. Tik, supranti, Entoni, *kai ėjau iš namų, mano rankinuke jo nebuvo*. Aš neturėjau nieko panašaus! Rankinukas buvo visiškai tuščias. Aš pati į jį viską susidėjau: pudrinę, lūpų dažus, nosinaitę, vakarines šukas dėžutėje, šilingą ir dvi šešių pensų monetas. *Kažkas įdėjo tą maišelį į mano rankinuką* – ne kitaip. Tada aš prisiminiau, kaip lygiai toks maišelis buvo rastas Rozmari rankinuke po jos mirties, ir jame buvo cianido. Aš išsigandau, Entoni, siaubingai išsigandau. Pirštai nutirpo, ir maišelis, išslydęs iš nosinaitės, nukrito po stalu. Aš jo nepakėliau. Ir nieko nesakiau. Buvau pernelyg išsigandusi. Jei kas nors jį būtų pamatęs, galėjo pagalvoti, kad tai *aš* nužudžiau Džordžą, nors tai *ne* mano darbas.

Išreikšdamas savo jausmus, Entonis švilptelėjo.

– Ir šito niekas nepastebėjo? – paklausė jis.

Airis sudvejojo.

– Nesu tikra, – iš lėto atsakė ji. – Atrodo, Ruta pastebėjo. Bet ji atrodė tokia sukrėsta, kad nežinau, ar tikrai *pastebėjo*, ar tik išsiblaškiusi žvelgė į mane.

Entonis dar kartą švilptelėjo.

– Ką gi, prasti popieriai, – pratarė jis.

– Ir kuo toliau, tuo prasčiau, – atsakė Airis. – Aš taip bijau, kad jie prisikas ir iki to.

– Įdomu, kodėl ten nebuvo tavo pirštų atspaudų? Juk jie visų pirma ieško atspaudų.

– Tikriausiai dėl to, kad laikiau maišelį per nosinaitę.

Entonis linktelėjo.

– Taip, čia tau pasisekė.

– Bet kas galėjo įdėti tą daiktelį į mano rankinuką? Aš gi visą vakarą jį turėjau su savim.

– Tai ne taip sunku padaryti, kaip tu manai. Kai po kabareto nuėjai šokti, rankinuką juk palikai ant stalo. Kažkas galėjo įkišti jį tada. Be to, vakarėlyje buvo moterų. Nagi susikaupk ir papasakok man, ką veikia moterys persirengimo kambary? Tokius dalykus derėtų išsiaiškinti. Jūs visos

stovėjote kartu ir plepėjote ar išsiskirstėte kiekviena prie savo veidrodžio?

Airis pagalvojo.

– Mes visos nuėjome prie to paties stalo – labai ilgo, su stikliniu viršumi. Padėjome rankinukus ir, kaip žinai, įnikome save apžiūrinėti.

– Nieko aš nežinau. Tęsk.

– Ruta pudravosi nosį, Sandra atsargiai delnais spustelėjo plaukus ir įsismeigė į juos smeigtuką, o aš nusiėmiau lapės kailio gobtuvą, atidaviau jį tarnaitei, paskui pastebėjau, kad išsipurvinau ranką ir nuėjau prie praustuvo nusiplauti.

– Palikdama rankinuką ant stiklinio stalo?

– Taip. Taigi nusiploviau rankas. Ruta vis dar gražinosi, Sandra nusimetė apsiaustą ir vėl grįžo prie veidrodžio, Ruta atsitraukė nuo jo ir nuėjo nusiplauti rankų, o aš priėjau prie stalo ir truputį pasitaisiau šukuoseną.

– Vadinasi, kažkuri iš jųdviejų galėjo nepastebimai įdėti kažką į tavo rankinuką?

– Taip, bet man nesitiki, kad Ruta ar Sandra taip pasielgtų.

– Tu pernelyg gerai galvoji apie žmones. Sandra – viena iš tų gotiškų būtybių, kurios viduramžiais degindavo savo priešus ant laužo, o Ruta puikiausiai galėtų būti tokia negailestinga nuodytoja, kokios dar pasaulis neregėjo.

– Jeigu tai Ruta, tai kodėl ji nieko nepasakė, pamačiusi, kad aš išmečiau paketą?

– Palauk, palauk. Jeigu Ruta tyčia įkišo tau cianidą, ji būtų iš kailio nėrusis, kad jo neatsikratytum. Vadinasi, tai veikiausiai ne Ruta. Tada geriausiai tinka padavėjas. Padavėjas, padavėjas! Jeigu tai būtų buvęs nepažįstamas, svetimas padavėjas, pasamdytas tik tam vakarui. Bet mus aptarnavo Džiuzepė su Pjeru, o jie visai netinka...

Airis atsiduso.

– Džiaugiuosi, kad tau papasakojau. Apie tai niekas nesužinos, tiesa? Tik tu ir aš?

Entonis gerokai sutrikęs pažvelgė į ją.

– Štai čia tu klysti, Airis. Priešingai, tu dabar pat sėsi su manim į taksi ir važiuosim pas senį Kempą. Tokių dalykų negalima nuslėpti.

– O ne, Entoni! Jie pamanys, kad aš nužudžiau Džordžą.

– Jie tikrai taip pamanys, jei vėliau sužinos, ką tu nuo jų slėpei ir nieko nepasakojai! Tada visi tavo pasiaiškinimai nuskambės labai jau neįtikinamai. O jeigu tu dabar viską išklosi savo noru, jie veikiausiai patikės.

– Maldauju, Entoni...

– Klausyk, Airis, tavo situacija nepavydėtina. Tačiau, be viso kito, egzistuoja toks dalykas kaip *tiesa*. Tu negali elgtis nesąžiningai ir galvoti tik apie savo kailį, kai ant kortos statomas teisingumas.

– O, Entoni, kam tos kilnios kalbos?

– Tau buvo suduotas skaudus smūgis, – tarė Entonis, – bet, kad ir kas atsitiktų, mes keliausim pas Kempą! Dabar pat!

Airis nenorom išėjo su juo į prieškambarį. Jos apsiaustas gulėjo numestas ant kėdės. Entonis paėmė jį ir padėjo jai apsirengti. Airis akyse atsispindėjo išgąstis ir sumaištis, bet Entonis buvo nepalenkiamas. Jis pasakė:

– Skvero gale sėsim į taksi.

Kai jie patraukė durų link, apačioje pasigirdo skambutis.

Airis su palengvėjimu šūktelėjo:

– Visai užmiršau! Tai Ruta. Ji užsuko po darbo pasikalbėti dėl laidotuvių. Jos įvyks poryt. Manau, be tetos Liucilės bus lengviau susitarti. Ji tik trukdo.

Entonis greitai priėjo prie durų ir atidarė jas, tarnaitei dar nespėjus iš apačios užkopti laiptais.

– Viskas gerai, Evans, – tarė Airis, ir mergina grįžo atgal.

Ruta atrodė pavargusi ir išmušta iš vėžių. Rankose ji laikė didelį portfelį.

– Dovanokite, kad vėluoju. Šį vakarą metro siaubinga spūstis, paskui dar turėjau praleisti tris autobusus, o taksi nesimatė.

„Kaip keista, – pagalvojo Entonis, – kad uolioji Ruta teisinasi. Tai dar vienas įrodymas, jog Džordžo mirtis pakirto tą kone nežmogišką energiją."

– Negaliu su tavim eiti, Entoni, – tarė Airis. – Turiu pasikalbėti su Ruta.

Entonis kaip kirviu nukirto:

– Bijau, kad mūsų reikalas kur kas svarbesnis... Labai apgailestauju, mis Lesing, kad turiu jus išskirti su Airis, bet tai tikrai *labai* svarbu.

Ruta iškart atsakė:

– Nesijaudinkite, misteri Braunai, aš dėl visko susitarsiu su misis Dreik, kai ji grįš. – Ji vos pastebimai šyptelėjo. – Žinote, man pavyksta su ja rasti kalbą.

– Esu įsitikinęs, kad jūs mokate su bet kuo susitarti, mis Lesing, – pataikūniškai tarė Entonis.

– Gal ir taip. Airis, gal turite kokių ypatingų pageidavimų?

– Tikrai ne. Tiesiog norėjau viską apsvarstyti būtent su jumis, nes teta Liucilė keičia savo nuomonę kas dvi minutes, ir manau, jums bus nelengva su ja susitarti. Jūsų laukia tiek darbų. Bet man tikrai nė motais, kokios bus tos laidotuvės! Teta Liucilė *mėgsta* laidotuves, o aš negaliu jų pakęsti. Taip, žmogų palaidoti reikia, bet kam kelti tokią sumaištį? Mirusiesiems tai neturi jokios reikšmės. Jie paliko visa tai amžinai. Mirusieji negrįžta.

Ruta nieko neatsakė, o Airis kažkaip keistai atkakliai pakartojo:

– Mirusieji negrįžta!

– Eime, – paragino Entonis ir patraukė ją pravirų durų link.

Skveru iš lėto riedėjo taksi automobiliai. Entonis sustabdė vieną ir padėjo Airis įsėsti.

– Sakyk, mano gražuole, – tarė jis po to, kai liepė vairuotojui važiuoti Skotland Jardo link, – kieno buvimą prieškambaryje tu pajutai, kai nusprendei taip atkakliai pakartoti, kad mirusieji negrįžta? Džordžo ar Rozmari?

– Nieko aš nepajutau! Visiškai nieko! Sakau tau, aš tiesiog nekenčiu laidotuvių.

Entonis atsiduso.

– Aš tikriausiai kraustausi iš proto, ne kitaip, – tarė jis.

Prie mažo apvalaus marmurinio staliuko sėdėjo trys vyriškiai.

Pulkininkas Reisas ir vyriausiasis inspektorius Kempas gurkšnojo tamsią kvapnią arbatą. Entonis iš dailaus puodelio siurbčiojo angliškai išvirtą kavą. Tai buvo ne Entonio idėja, tačiau jis turėjo su ja susitaikyti, kad būtų priimtas į pasitarimą kaip visateisis narys. Vyriausiasis inspektorius Kempas, kruopščiai patikrinęs Entonio dokumentus, sutiko kalbėtis su juo kaip su sau lygiu.

– Jei paklaustumėte manęs, – tarė vyriausiasis inspektorius, įmesdamas keletą cukraus gabalėlių į tamsų gėrimą ir maišydamas jį, – atsakyčiau, kad šios bylos niekada nesiims nagrinėti teismas. Mes niekada nesurinksime įrodymų.

– Jūs taip manote? – paklausė Reisas.

Kempas papurtė galvą ir susimąstęs gurkštelėjo arbatos.

– Vienintelė viltis – išsiaiškinti, kas iš tų penkių pirko ar turėjo cianido. Bet aš visur atsimušiau kaip į sieną. Tipiškas atvejis, kai nusikaltėlis *žinomas*, o įrodymų nėra.

– Tai jūs žinote, kieno tai darbas? – susidomėjęs paklausė Entonis.

– Na, esu tuo visiškai įsitikinęs. Tai ledi Aleksandra Faradėj.

– Jūs tuo įsitikinęs. Bet kodėl? – paklausė Reisas.

– Galiu paaiškinti. Sakyčiau, ji beprotiškai pavydi. Ir despotiška. Kaip istorinė karalienė Eleonora, kuri prasmuko

į Gražiosios Rosemundos buduarą ir liepė rinktis: durklas ar taurė nuodų.*

– Bet mūsų atveju, – įsiterpė Entonis, – gražioji Rozmari neturėjo pasirinkimo.

Vyriausiasis inspektorius Kempas tęsė:

– Kažkoks nepažįstamasis išmuša misterį Bartoną iš pusiausvyros. Šis pasidaro įtarus, ir, reikia pasakyti, ne be pagrindo. Jis nebūtų ėmęsis tokių kraštutinių veiksmų – pirkęs užmiestyje namą, jei nebūtų norėjęs nenuleisti akių nuo Faradėjų. Sandra greitai jį perprato – jis tiesiog išsidavė kalbėdamas apie tą pobūvį ir atkakliai reikalaudamas, kad jie ten dalyvautų. Ji iš tų žmonių, kurie laukia ir stebi. Kai jos despotizmas paėmė viršų, ji su Džordžu susidorojo! Jūs lig šiol tvirtinote, kad visa tai – tik teorija ir apmąstymai, pagrįsti Sandros charakterio ypatybėmis. Bet aš pasakysiu, kad *vienintelis* asmuo, turėjęs galimybę ko nors pripilti į misterio Bartono taurę prieš pat jam išgeriant, buvo iš dešinės sėdėjusi dama.

– Ir niekas nepastebėjo, kaip ji tai padarė? – paklausė Entonis.

– Būtent. Jie galėjo pastebėti – bet nepastebėjo. Jei norite, galima sakyti, kad ji pakankamai vikri.

– Tikra fokusininkė.

Reisas kostelėjo. Jis išsitraukė pypkę ir pradėjo ją kimšti.

– Viskas tinka, išskyrus vieną smulkmeną. Tarkim, ledi Aleksandra yra despotiška, pavydi ir aistringai mylinti savo vyrą, tarkim, ji nesudvejotų ir nužudytų... Bet nejaugi manote, kad ji sugebėtų įdėti į merginos rankinuką įkalčius? Į

*Rosemunda Kliford (Rosemund Cliffrod) (apie 1150 - apie 1176), arba Gražioji Rosemunda, ilgą laiką buvo Anglijos karaliaus Henriko II meilužė. Pagal padavimą, karalienė Eleonora (apie 1122-1204), Henriko II žmona, pateko į jos namus labirintu ir ją nunuodijo. Šis padavimas neatitinka istorinio fakto. 1174-1189 m. Henrikas buvo įkalinęs Eleonorą, o Rosemunda 1174 ar 1176 m. įstojo į moterų vienuolyną ir 1176 m. ten mirė. *(Vert. past.)*

visiškai nekaltos, jai niekada blogo nepadariusios merginos rankinuką? Argi tokios Kiderminsterių tradicijos?

Inspektorius Kempas pasimuistė krėsle kaip ant adatų ir įsistebeilijo į arbatos puodelį.

– Moterys nežaidžia kriketo, – tarė jis. – Jūs tai turite galvoje?

– Iš tikrųjų daugelis žaidžia, – šypsodamasis atsakė Reisas. – Bet man malonu matyti, kad jūs sutrikote.

Kempas nesileido į ginčus ir grakščiai bei globėjiškai atsisuko į Entonį.

– Beje, misteri Braunai (jei neprieštaraujate, vis dar vadinsiu jus taip), norėčiau nuoširdžiausiai jums padėkoti už tai, kad jūs nedelsdamas atvežėte pas mus šįvakar mis Marlo ir paskatinote ją papasakoti savo istoriją.

– Aš turėjau tai padaryti nedelsdamas, – atsakė Entonis. – Jei būčiau nusprendęs palaukti, tikriausiai nebūčiau jos atvežęs visai.

– Mis Marlo, aišku, nenorėjo važiuoti, – tarė pulkininkas Reisas.

– Ji viską iškentė labai sunkiai, vargšelė, – paaiškino Entonis. – Ir tai, ko gero, suprantama.

– Visiškai suprantama, – sutiko inspektorius ir įsipylė sau dar vieną puodelį arbatos. Entonis atsargiai gurkštelėjo kavos.

– Ką gi, – tarė Kempas, – manau, mes palengvinom jos dalią – ji grįžo namo tikrai laiminga.

– Po laidotuvių, – tarė Entonis, – tikiuosi, ji trumpam išvažiuos į kaimą. Ištisa para ramybės ir tylos, negirdint tetos Liucilės tarškėjimo, jai išeis tik į gera.

– Taip, tetai Liucilei liežuvį dar kaip niežti, – pritarė Reisas.

– Taikliai pasakyta, – pareiškė Kempas. – Laimė, nebuvo reikalo užrašinėti jos parodymus, o tai vargšą sekretorių būtų tekę vežti į ligoninę su ištinusia ranka.

– Ką gi, – tarė Entonis, – drįstu sakyti, kad jūs teisus, teigdamas, jog ši byla niekada neatsidurs teisme, tačiau tokia

pabaiga nekelia džiaugsmo... Be to, mes nežinome dar vieno dalyko: kas gi parašė Džordžui Bartonui tuos laiškus, kuriuose sakoma, kad jo žmona buvo nužudyta? Apie tai neturime nė menkiausio supratimo.

– O jūsų įtarimai tokie patys kaip anksčiau, Braunai? – pasidomėjo Reisas.

– Ruta Lesing? Taip, laikau ją labiausiai tikėtina kandidate. Sakėte, jog ji prisipažino mylėjusi Džordžą. Žmonės kalba, kad Rozmari jai buvo kaip krislas aky. Ir štai ji įžvelgė puikų šansą atsikratyti Rozmari ir buvo visiškai įsitikinusi, kad ją pašalinusi galės netrukdoma ištekėti už Džordžo.

– Sutinku, – tarė Reisas. – Ir pripažįstu, kad Rutos Lesing šaltakraujiškumas bei dalykiškumas galėjo padėti jai suplanuoti ir įvykdyti žmogžudystę ir kad ji galbūt stokoja tokio gailestingumo, kuris iš esmės yra vaizduotės produktas. Taip, dėl pirmos žmogžudystės aš su jumis sutinku. Bet visiškai neįsivaizduoju, kam jai būtų reikėję įvykdyti antrąją. Tiesiog nesuprantu, dėl kokios priežasties ji galėjo pulti į paniką bei nunuodyti žmogų, kurį myli ir už kurio nori ištekėti! Ir dar vienas dalykas, dėl kurio ji atkrenta, – kodėl Ruta laikė liežuvį už dantų, kai pamatė, kad Airis netyčia numetė po stalu maišelį nuo cianido?

– Gal ji to nepastebėjo, – neryžtingai spėjo Entonis.

– Esu tikras, kad pastebėjo, – atsakė Reisas. – Kai ją apklausinėjau, man susidarė įspūdis, kad ji kažką slepia. O ir pati Airis Marlo manė, kad Ruta viską matė.

– Tęskite, pulkininke, – paragino Kempas. – Išklausysime jūsų nuomonę. Tikiuosi, ją turite?

Reisas linktelėjo.

– Nagi, klokite. Aiškių aiškiausiai. Jūs išklausėte, ką mes manome, ir vis prieštaravote.

Mąslus Reiso žvilgsnis nuslydo nuo Kempo veido prie Entonio ir ten pasiliko.

Entonis kilstelėjo antakius.

– Ar tik nenorite pasakyti, kad didžiausias nusikaltėlis esu aš?

Reisas iš lėto papurtė galvą.

– Nematau priežasties, kodėl turėtumėte nužudyti Džordžą Bartoną. Man atrodo, jog žinau, kas nužudė jį ... kaip ir Rozmari Barton.

– Kas gi tai?

Reisas lėtai išdėstė:

– Įdomu, kad visi mūsų įtarimai krenta ant moterų. Aš irgi įtariu moterį. – Jis patylėjo ir negarsiai ištarė: – Manau, jog nusikaltimą padarė Airis Marlo.

Entonis griausmingai atitraukė kėdę. Akimirksniu jo veidą išmušė raudonis, paskui jis vargais negalais susivaldė. Jis prabilo žaismingai ir pašaipiai kaip visada, bet balsas virpėjo.

– Dėl Dievo, aptarkim ir šią galimybę, – tarė jis. – Kodėl Airis Marlo? Ir jeigu taip, kam jai reikėjo savo noru pasakoti man apie tai, kaip jai nukrito po stalu cianido maišelis?

– O tam, – atsakė Reisas, – kad ji žinojo, jog Ruta Lesing viską matė.

Entonis susikaupęs, palenkęs galvą į šoną apmąstė atsakymą. Pagaliau linktelėjo.

– Priėmiau, – tarė jis. – Tęskim. Kodėl jūs pirmiausia įtariate ją?

– Motyvai, – atsakė Reisas. – Rozmari gavo didžiulį palikimą, o Airis buvo užmiršta. Iš visko sprendžiant, ji galėjo daugelį metų jaustis nuskriausta. Airis žinojo, kad jeigu Rozmari mirs bevaikė, visi pinigai atiteks jai. O Rozmari po gripo kaip tik buvo prislėgta, nelaiminga bei nualinta – dėl tokios jos būsenos išvada apie savižudybę galėjo būti priimta neabejojant.

– Ką gi, viskas teisingai – paverskite mergaitę monstru! – įgėlė Entonis.

– Ne monstru, – atšovė Reisas. – Egzistuoja dar viena priežastis, dėl kurios įtariu būtent ją. Ši priežastis jums gali pasirodyti menkai tesusijusi su mūsų atveju. Aš kalbu apie Viktorą Dreiką.

– Viktorą Dreiką? – nustebo Entonis.

– Netikęs paveldimumas. Matote, aš ne veltui klausiausi Liucilės Dreik paistalų. Aš viską sužinojau apie Marlo šeimyną. Viktoras Dreikas – ne tiek silpnas, kiek piktybiškas. Jo motina – silpnaprotė, nesugebanti sutelkti dėmesio. Hektoras Marlo – bevalis, žiaurus girtuoklis. Rozmari emociškai nestabili. Visa šeimos istorija tik ir liudija apie silpnybes, nedorybes bei ydas. Akivaizdus polinkis į nusikaltimą.

Entonis prisidegė cigaretę. Jo rankos drebėjo.

– Vadinasi, jūs netikite, kad ir blogoje dirvoje gali išaugti sveika gėlė?

– Aišku, gali. Bet nesu tikras, kad Airis Marlo ir *yra* tokia sveika gėlė.

– Mano išvados neturi reikšmės, – lėtai pratarė Entonis, – nes aš ją įsimylėjęs. Džordžas parodė jai tuos laiškus, ji išsigando ir nužudė jį? Vadinasi, taip viskas vyko, ar ne?

– Taip. Šiuo atveju svarbiausią vaidmenį atliko išgąstis.

– O kaip jai pavyko supilti tuos nuodus į Džordžo šampano taurę?

– Šito, prisipažinsiu, nežinau.

– Ačiū, kad nors to nežinote. – Entonis pradėjo stumdyti savo kėdę pirmyn atgal. Jo žvilgsnis buvo piktas ir grėsmingas. – Jūs stiprių nervų, jei drįsote man visa tai iškloti.

Reisas ramiai atsakė:

– Žinau. Bet, manau, tai reikėjo pasakyti.

Kempas susidomėjęs stebėjo juos, bet nepratarė nė žodžio, tik automatiškai maišė arbatą.

– Puiku. – Entonis atsisėdo tiesiai. – Situacija pasikeitė. Užteks sėdėti prie stalo, gurkšnoti šlykštų skystalą ir kurti akademines teorijas. Šią mįslę *reikia* įminti. Mes *turime* įveikti visus sunkumus ir išsiaiškinti tiesą. Aš pats to imsiuosi ir savo tikslą pasieksiu. Viską apversiu aukštyn kojom, bet mes sužinosim, kaip buvo. Dar kartą suformuluosiu problemą. Kas žinojo, kad Rozmari buvo nužudyta? Kas apie tai parašė Džordžui? Ir kodėl jam parašė? O dabar pakalbėkim apie pačias žmogžudystes. Pirmoji jau nublanko. Praėjo ne-

mažai laiko, ir mes tiksliai nežinome, kas nutiko. Bet antroji įvyko mano akyse. Aš ją *mačiau*. Vadinasi, turiu žinoti, *kaip* tai buvo. Lengviausia supilti cianidą į Džordžo taurę buvo kabareto metu, bet to neįvyko, nes jis iš karto po pasirodymo išgėrė. Pats *mačiau*, kaip išgėrė. Po to niekas nieko jam į taurę nepylė. Niekas jo taurės nelietė, bet kai jis vėl išgėrė, ji buvo pilna cianido. Jis *negalėjo* būti nunuodytas, bet buvo! Jo taurėje atsidūrė cianidas – *bet niekas jo ten negalėjo pripilti*! Gal jau darosi aiškiau?

– Ne, – atsakė vyriausiasis inspektorius Kempas.

– Taip, – tęsė Entonis. – Mes patekome į stebuklingų triukų karalystę. O gal tai buvo dvasių pasireiškimas? Tuoj išdėstysiu jums savąją vaiduoklių teoriją. Kol mes šokome, Rozmari vėlė, plevendama virš Džordžo taurės, pripylė į ją visiškai materialaus cianido – dvasios moka išgauti cianidą iš ektoplazmos*. Džordžas sugrįžta, geria jos atminimui ir... o *Dieve*!

Kiti du vyriškiai apstulbę spoksojo į jį. Entonis susiėmė rankomis už galvos ir, akivaizdžiai sukrėstas, įniko siūbuoti į šalis. Linguodamas murmėjo:

– Taip... taip... rankinukas... padavėjas...

– Padavėjas? – Kempas sukluso.

Entonis papurtė galvą.

– Ne, ne. Ne tai, ką jūs manote. Aš tik pagalvojau, kad mūsų tyrimui buvo reikalingas padavėjas, kuris buvo ne padavėjas, o vos prieš dieną įdarbintas fokusininkas. Vietoj to mus aptarnavo padavėjas, kuris visada buvo padavėju... ir mažasis padavėjas iš karališkosios padavėjų dinastijos... švelnus kaip angeliukas... visiškai neįtartinas. Jis ir dabar nekelia įtarimų, bet jis atliko savo vaidmenį! O Dieve, taip, jis atliko savo vaidmenį.

Entonis įdėmiai pažvelgė į juos.

– Nejaugi jums vis dar neaišku? Padavėjas galėjo užnuodyti šampaną, bet padavėjas to nepadarė. Niekas ne-

* Išorinė plazma, išorinis ląstelės citoplazmos sluoksnis. *(Vert. past.)*

palietė Džordžo taurės, bet Džordžas nusinuodijo. A yra A. B yra B. Džordžo taurė! Džordžas! Du skirtingi dalykai. Ir pinigai – kalnai pinigų! Kas žino – gal ir meilė? Nežiūrėkite į mane kaip į beprotį. Eime, aš jums kai ką parodysiu.

Atstūmęs kėdę jis pašoko ir čiupo Kempą už rankos.

– Eime su manim.

Kempas apgailestaudamas dirstelėjo į neišgertą arbatą.

– Reikia sumokėti, – burbtelėjo jis.

– Ne, ne, mes tuoj grįšim. Eime. Turiu jums kai ką parodyti. Einam, Reisai.

Nustūmęs į šoną stalą, jis išsitempė juos į vestibiulį.

– Matote ten telefono būdelę?

– Taip.

Entonis pasirausė kišenėse.

– Velnias, neturiu dviejų pensų. Nesvarbu. Geriau to nedarysiu. Sukim atgal.

Jie grįžo į kavinę – pirmas ėjo Kempas, paskui Reisas, kurį už žasto laikė Entonis.

Kempas paniuręs atsisėdo, pasiėmė pypkę. Rūpestingai papūtė į ją ir įniko valyti iš vidinės kišenėlės išsitrauktu krapštuku.

Reisas piktai dėbtelėjo į sutrikusį Entonio veidą. Paskui atsilošė, paėmė savo puodelį ir išgėrė jame likusį skystį.

– Prakeikimas, – suurzgė jis. – Iš kur tas cukrus?!

Ji pažvelgė į kitoje stalo pusėje sėdintį Entonį, kurio veidą iš lėto nutvieskė plati šypsena.

– Ką gi, – tarė Kempas ir gurkštelėjo iš savo puoduko. – Kas čia dabar, trauk devynios?

– Kava, – atsakė Entonis. – Ir nemanau, kad ji jums patiks. Man nepatiko.

Entonis su pasitenkinimu stebėjo, kaip jo pašnekovų akys supratingai žybtelėjo. Tačiau jo džiaugsmas buvo trumpas, nes per galvą tarsi kuolu trenkė nauja mintis.

– Dieve mano... ta *mašina*! – rėkte išrėkė jis.

Entonis pašoko.

– Koks aš kvailys... idiotas! Ji papasakojo man, kad jos vos nepartrenkė kažkokia mašina, o aš praleidau tai pro ausis. Nagi, paskubėkit!

Kempas prisiminė:

– Ji žadėjo išėjusi iš Jardo traukti tiesiai namo.

– Taip. Kodėl aš nėjau su ja?

– Namuose kas nors yra? – paklausė Reisas.

– Ten Ruta Lesing, ji laukė misis Dreik. Gali būti, kad jos vis dar tariasi dėl laidotuvių!

– Ir dar ilgai tarsis, kiek aš pažįstu misis Dreik, – tarė Reisas. Ir netikėtai pasidomėjo: – Ar Airis Marlo dar turi kokių nors giminaičių?

– Bent jau aš nežinau.

– Atrodo, pradedu suprasti, kur link krypsta jūsų mintys. Bet... ar tai įmanoma fiziškai?

– Manau, taip. Patys pagalvokite, kiek daug buvo pasitikėta *vieno žmogaus žodžiu*.

Kempas apmokėjo sąskaitą. Trys vyriškiai nuskubėjo prie išėjimo. Pakeliui Kempas paklausė:

– Manote, mis Marlo kilo realus pavojus?

– Manau, taip.

Puse lūpų nusikeikęs Entonis sustabdė taksi. Trijulė įsėdo ir liepė vairuotojui kuo greičiau lėkti į Elveston skverą.

Kempas lėtai ištarė:

– Aš tik dabar viską supratau. Vadinasi, Faradėjai atkrenta.

– Taip.

– Ir ačiū Dievui. Bet kažin ar bus dar vienas mėginimas – taip greitai?

– Kuo greičiau, tuo geriau, – atsakė Reisas. – O tai vėl ką nors įtarsim. Trečias kartas nemeluos – tokia bus nusikaltėlio logika. – Jis patylėjo ir pridūrė: – Misis Dreik akivaizdoje Airis Marlo man pasakė, kad ištekės už jūsų, vos tik jai pasipiršite.

Jų pokalbis trūkinėjo sulig staigiais krestelėjimais – taksi vairuotojas tikra to žodžio prasme skynėsi kelią, „nukirtinėjo" kampus ir su didžiausiu entuziazmu nardė mašinų sraute.

Paskutinį kartą spustelėjęs greičio pedalą Elveston skvero link, jis pagaliau staigiai sustojo priešais reikiamą namą.

Elveston skveras dar niekada neatrodė toks ramus.

Entonis, sunkiai atgavęs savo įprastinį šaltakraujiškumą, sumurmėjo:

– Visai kaip kine. Norom nenorom pasijunti kvailiu.

Pasiekęs viršutinę pakopą, jis jau skambino prie durų. Reisas tuo metu sumokėjo taksistui, o Kempas kopė laiptais.

Duris atvėrė tarnaitė.

Entonis griežtai paklausė:

– Ar grįžo mis Airis?

Evans kiek nustebo.

– O taip, sere. Ji atėjo prieš pusvalandį.

Entonis lengviau atsiduso. Namuose buvo taip ramu ir tylu, kad jis susigėdo savo dramatiškų nuogąstavimų.

– Kur ji?

– Atrodo, svetainėje, su misis Dreik.

Entonis linktelėjo ir dideliais šuoliais užbėgo laiptais. Reisas su Kempu – iš paskos.

Svetainėje, patogiai įsitaisiusi prie toršero, Liucilė Dreik it kaulą užuodžiantis terjeras rausėsi į daugybę skyrelių padalytame rašomojo stalo stalčiuje ir balsiai murmėjo:

– Mielasis, mielasis, kurgi aš įkišau misis Maršam laišką? Nagi, pažiūrėkim...

– Kur Airis? – netikėtai sušuko Entonis.

Liucilė atsigręžė ir įsmeigė į jį akis.

– Airis? Ji... Atsiprašau... – Senutė atsistojo. – Ar galėčiau paklausti, kas jūs *toks*?

Jam už nugaros pasirodė Reisas, ir Liucilės veidas nušvito. Vyriausiojo inspektoriaus Kempo ji dar nematė – jis nebuvo spėjęs įžengti į kambarį.

– O, brangusis pulkininke Reisai! Kaip gerai, kad jūs atėjote! Gaila, kad nepasirodėte čia kiek anksčiau – *būčiau* mielai su jumis pasitarusi dėl laidotuvių... Vyriškas patarimas visada praverčia... Aš jau sakiau mis Lesing, jog esu taip sukrėsta, kad negaliu net *mąstyti*... ir turiu pripažinti, jog mis Lesing buvo labai maloni, pažadėjo padaryti viską, ką gali, bei nuimti šią naštą nuo mano pečių... Tik va ji labai protingai pasakė, kad būtent *aš* esu tas žmogus, kuris turėtų geriausiai žinoti, kokias psalmes mėgo Džordžas... O aš ir nežinau, nes, bijau, Džordžas nedažnai lankėsi bažnyčioje. Bet, suprantama, kaip pastoriaus žmona... tai yra, našlė... aš nutuokiu, kurios *tiktų* geriausiai...

Pasinaudodamas akimirkos pauze Reisas paklausė:

– Kur yra Airis Marlo?

– Airis? Ji neseniai grįžo. Pasiskundė, kad skauda galvą, ir tuoj pat nuėjo į savo kambarį. Žinote, šiuolaikinės merginos man neatrodo labai ištvermingos... Jos nepakankamai valgo špinatų... O ji, manding, sąmoningai nenorėjo kalbėti apie pasiruošimą laidotuvėms, bet juk *kažkas* turi tuo užsiimti. Norisi, kad viskas būtų kaip reikia, ir velioniui parodyta pakankama pagarba... Važiuojantys katafalkai man niekada neatrodė pakankamai *iškilmingi*... Jūs suprantate, apie ką aš kalbu... Visai ne taip, kaip žirgai su ilgomis juodomis uodegomis... Aš, aišku, iš karto taip pasakiau, ir Ruta – vadinu ją Ruta, o ne mis Lesing, – visiškai su manim sutiko bei neprieštaravo.

Kempas paklausė:

– Mis Lesing jau išėjo?

– Taip, mes viską aptarėme, ir mis Lesing išėjo maždaug prieš dešimt minučių. Ji nunešė į laikraščius skelbimus. Esant tokioms aplinkybėms, gėlių nebus... O pamaldas praves Kenonas Vestburis...

Kol Liucilė tarškėjo, Entonis tylutėliai išsmuko per duris. Vos jam išėjus ji staiga nutraukė savo tiradą ir paklausė:

– Kas tas jaunuolis, kuris atėjo su jumis? Iš pradžių nesupratau, kad tai *jūs* jį atsivedėte. Pamaniau, kad tikriausiai vienas iš tų siaubingų žurnalistų. Šitiek *vargo* turėjom per juos...

Entonis lengvai užbėgo laiptais. Išgirdęs už nugaros žingsnius, jis atsigręžė ir šyptelėjo, pamatęs, jog tai vyriausiasis inspektorius Kempas.

– Jūs irgi paspnikote? Vargšas Reisas!

Kempas sumurmėjo:

– Jis pats puikiausiai susitvarkys. Aš ten kaip šuns penkta koja.

Jie buvo antrame aukšte ir jau rengėsi kopti į trečiąjį, kai Entonis išgirdo kažką atsargiai nulipant. Jis įsitempė Kempą į šalia buvusį vonios kambarį.

Žingsniai nutolo laiptais žemyn.

Entonis išlindo iš slėptuvės ir užbėgo į kitą aukštą. Jis žinojo, kad mažasis Airis kambarėlis buvo pačiame gale. Entonis atsargiai pabeldė į duris.

– Ei... Airis!

Niekas neatsiliepė. Jis pabeldė stipriau ir vėl ją pašaukė. Pamėgino paspausti rankeną – durys buvo užrakintos.

Jau ne juokais išsigandęs Entonis padūko jas daužyti.

– Airis... Airis...

Po sekundės kitos jis liovėsi ir pažvelgė žemyn. Jam po kojomis buvo gauruotas senamadiškas kilimėlis, kokius paprastai tiesia prie durų, kad netrauktų skersvėjis. Kilimėlis buvo pristumtas prie pat durų. Entonis nuspyrė jį šalin. Plyšys tarp durų ir grindų buvo gana platus – tikriausiai, nusprendė jis, paliktas specialiai tam, kad būtų galima patiesti kilimą.

Jis pažvelgė pro rakto skylutę, bet nieko nepamatė. Staiga pakėlė galvą ir ėmė uostyti. Paskui išsitiesė ant grindų ir prispaudė nosį prie plyšio po durimis.

Pašokęs ant kojų jis sušuko:

– Kempai!

Vyriausiasis inspektorius neatsiliepė. Entonis pašaukė dar kartą.

Tačiau laiptais užbėgo ne Kempas, o pulkininkas Reisas. Šis nespėjo praverti burnos, kai Entonis sušuko:

– Dujos! Reikia išlaužti duris.

Reisui jėgos netrūko, taigi ilgai vargti neprisiėjo. Jiedu įsirėmė į duris, šios sugirgždėjo ir išvirto.

Iš netikėtumo jie akimirksnį loštelėjo atgal, paskui Reisas šūktelėjo:

– Ji ten, prie židinio! Tuoj išdaušiu langą. O jūs – prie jos.

Airis Marlo gulėjo prie dujinio šildytuvo – į jos burną ir nosį šmirkštė dujos.

Po minutės ar dviejų kosėdami ir spjaudydami Entonis su Reisu paguldė sąmonės netekusią merginą koridoriuje, kur per langą traukė skersvėjis.

Reisas tarė:

– Aš pasiliksiu prie jos. O jūs greitai iškvieskite gydytoją.

Entonis nuskriejo laiptais žemyn. Reisas dar šūktelėjo jam pavymui:

– Nesijaudinkit! Manau, ji atsigaus. Mes suspėjome pačiu laiku.

Prieškambaryje Entonis surinko reikiamą numerį ir, nors trukdomas Liucilės Dreik spygavimų, pakalbėjo į ragelį.

Pagaliau jis atsitraukė nuo telefono ir, su palengvėjimu atsidusęs, tarė:

– Prisiskambinau. Jis gyvena kitoje skvero pusėje. Už poros minučių bus čia.

– ... bet aš turiu žinoti, kas *atsitiko*! Airis susirgo?

Tai buvo paskutiniai Liusilės žodžiai, pasiekę Entonį.

Jis atsakė:

– Ji savo kambary. Durys užrakintos. Jos galva – židiny, ten pilna dujų.

– Airis?! – šaižiai sukliko misis Dreik. – Airis nusižudė? Negaliu tuo patikėti. Aš tuo *netikiu*!

Entonio lūpose įsižaidė ne jo įprastinė šypsena, o tik kažkas į ją panašaus.

– Jums ir nereikia tuo patikėti, – atsakė jis. – Nes tai netiesa.

– O dabar, Entoni, prašyčiau papasakoti man viską iš eilės.

Airis gulėjo ant sofos, o už „Mažojo prioro“ langų švietė įsidrąsinusi lapkričio saulė.

Entonis pažvelgė į pulkininką Reisą, kuris sėdėjo ant palangės ir šelmiškai šypsojosi.

– Prisipažinsiu tau, Airis, aš laukiau šios akimirkos. Jei kam nors tučtuojau nepaaiškinsiu, koks buvau nuovokus, sprogsiu iš apmaudo. Gal šis rečitalis pasirodys nekuklus ir net begėdiškas, bet aš pūsiu savo trimitą, kartkartėmis darydamas pauzes, kad tu galėtum aiktelėti: „Entoni, koks tu išmintingas!“ arba „Tai bent, Toni!“ ar kažką panašaus. Hm! Spektaklis prasideda. Taigi...

Visas reikalas *atrodė* gana paprastas. Tai yra priežasties ir pasekmės ryšys buvo akivaizdus. Rozmari mirtis, kuri iš pradžių buvo palaikyta savižudybe, iš tikrųjų nebuvo savižudybė. Džordžas kažką įtarė, pradėjo aiškintis ir tikriausiai buvo jau arti tiesos, bet, nespėjęs demaskuoti žudiko, pats buvo nužudytas. Įvykių seka, jei galima taip pasakyti, atrodo visiškai aiški.

Bet iš karto susiduriame su akivaizdžiais prieštaravimais. Kaip antai: a) Džordžas negalėjo būti nunuodytas; b) Džordžas *buvo* nunuodytas. Ir: a) niekas nelietė Džordžo taurės.; b) Džordžo taurėje rasta cianido.

Visa esmė, kad anksčiau aš neatkreipiau dėmesio į labai svarbų faktą – skirtingas savybinio linksnio pavartojimo galimybes. Džordžo ausis neginčytinai yra Džordžo ausis, nes ji yra ant jo galvos ir negali būti pašalinta kitaip, kaip tik operacijos būdu! Tačiau, sakydamas „Džordžo laikrodis“,

aš turiu galvoje tik tą laikrodį, kurį Džordžas nešioja, ir gali kilti klausimas, ar tas laikrodis yra jo, ar tik pasiskolintas iš ko nors kito. Ir kai kalbama apie Džordžo taurę ar Džordžo puodelį, iš karto kyla tam tikras neaiškumas ir nekonkretumas. Aš tegaliu įvardyti puodelį ar taurę, iš kurių Džordžas gėrė pastaruoju metu ir kurie niekuo nesiskiria nuo kitų tokių puodelių ir taurių.

Kad tai pailiustruočiau, atlikau bandymą. Reisas gėrė arbatą be cukraus, Kempas gėrė su cukrumi, o aš gėriau kavą. Visi trys gėrimai buvo panašios spalvos. Mes sėdėjome prie nedidelio apvalaus marmurinio staliuko tarp keleto kitų apvalių marmurinių staliukų. Apsimetęs, kad man staiga kilo idėja, aš paraginau savo pašnekovus pakilti ir išeiti į vestibiulį, o mums išeinant atitraukiau kėdes ir pasistengiau padėti Kempo pypkę, kuri gulėjo prie jo lėkštės, šalia savosios taip, kad jis to nepastebėtų. Vos tik mes išėjome, aš iš karto pasakiau apsigalvojęs, ir mes grįžom. Kempas žingsniavo šiek tiek priekyje. Jis prisitraukė prie stalo kėdę ir atsisėdo prie tos lėkštės, prie kurios gulėjo pypkė. Reisas, kaip ir anksčiau, įsitaisė jo dešinėje, o aš – kairėje. *Kas gi įvyko?* Vėl iškilo prieštaravimas tarp *a* ir *b*! a) Kempo puodelyje buvo pasaldinta arbata; b) Kempo puodelyje buvo kava. Du vienas kitam prieštaraujantys teiginiai, kurie abu *negali* būti teisingi. Bet jie abu *buvo* teisingi. Nesusipratimas kyla dėl posakio „Kempo puodelis". Kempo puodelis, kai jis *pakilo* nuo stalo, ir Kempo puodelis, kai jis *sugrįžo* prie stalo, nebuvo *tie patys*.

Būtent taip, Airis, ir *nutiko tą vakarą „Liuksemburge"*. Po kabareto, kai visi ėjote šokti, tau nukrito rankinukas. Padavėjas jį pakėlė – ne tas padavėjas, kuris aptarnavo jūsų staliuką ir tiksliai žinojo, kur tu sėdi, o kitas padavėjas, mažasis nenuorama, visų pastumdėlis. Bėgdamas pro šalį su padažu jis stabtelėjo, pakėlė rankinuką ir padėjo jį šalia lėkštės. Toji lėkštė buvo tavo vietos kairėje. Judu su Džordžu grįžote pirmieji, ir daug negalvodama tu patraukei tiesiai

prie tos vietos, kur buvo tavo rankinukas, – visai taip, kaip Kempas, kuris atsisėdo ten, kur buvo jo pypkė. Džordžas įsitaisė tau iš dešinės, nes manė, kad tai jo vieta. Paskelbęs tostą Rozmari atminimui jis išgėrė, kaip manė, iš *savo* taurės, bet iš tikrųjų toji taurė buvo *tavo* – įpilti į ją nuodų buvo visiškai nesudėtinga, ir jokio fokuso čia nereikėjo, nes tu buvai vienintelė, kuri po kabareto *negėrei* – juk tada *kėlė taures į tavo sveikatą*!

Žvelgiant į šį reikalą iš šios perspektyvos, jis atrodo visiškai kitaip! Auka turėjai tapti *tu*, o ne Džordžas! Taigi atrodo, tarsi Džordžu būtų buvę *pasinaudota*. Kaip atrodytų visa ši istorija, jeigu planas būtų išdegęs? Pernykščio vakarėlio pasikartojimas ir... savižudybės pasikartojimas! Visi, suprantama, imtų kalbėti, kad ši šeima itin linkusi į savižudybes. Tavo rankinuke rastas popierinis maišelis, kuriame buvo cianidas. Aiškus reikalas! Vargšelė labai krimtosi dėl sesers mirties. Kaip liūdna, bet tos turtingos merginos kartais būna tokios nervingos!

Airis pertraukė. Ji sušuko:

– Bet kodėl mane norėjo nužudyti? Kodėl? *Kodėl?*

– Angele mano, tai vis tie mielieji pinigai. Pinigai, pinigai, pinigai! Po Rozmari mirties jos pinigai atiteko tau. Tarkim, tu būtum mirusi būdama neištekėjusi. Kas būtų nutikę su pinigais? Vienintelis atsakymas – jie būtų atitekę tavo artimiausiai giminaitei, tetulei Liucilei Dreik. Bet dabar, įvertinęs visas aplinkybes, kažin ar aš palaikyčiau Liucilę Dreik svarbiausia žudike. Gal yra dar koks nors žmogus, kuriam būtų buvusi naudinga tavo mirtis? Taip, yra. Viktoras Dreikas. Jei pinigus būtų gavusi Liucilė, vadinasi, jie būtų atitekę Viktorui, ir jis tai žinojo! Jis visada apsukdavo savo motiną aplink pirštą. Taigi visiškai nesunku palaikyti Viktorą svarbiausiu žudiku. Neatsitiktinai, tiriant šią bylą, Viktoras minimas nuo pat pradžių. Jo tamsus, grėsmingas siluetas visą laiką šmėžavo tolumoje.

– Bet Viktoras Argentinoje! Jis jau daugiau kaip metai Pietų Amerikoje.

– Tikrai? Ir štai dabar mes pereisim prie vadinamojo pagrindinio bet kokios istorijos siužeto. „Mergina sutinka vaikiną!“ Ši banali istorija prasidėjo tada, kai Viktoras susitiko su Ruta Lesing. Jis ją pakerėjo. Manau, ji pametė galvą dėl jo. Tos ramios, santūrios, padorios moterys dažnai pameta galvas dėl tokių niekšų.

Pagalvok minutėlę ir suprasi, kad visas mūsų įsitikinimas, jog Viktoras yra Pietų Amerikoje, buvo pagrįstas tik Rutos žodžiais. Jie nekėlė abejonių, ir niekas jų netikrino. Prieš Rozmari mirtį *Ruta* tvirtino mačiusi, kaip Viktoras išplaukia „Sent Kristobaliu“. Ir būtent *Ruta* pasiūlė paskambinti į Buenos Aires Džordžo mirties dieną. Paskui ji atleido telefonistę, kuri galėjo prasitarti, kad ji to nepadarė.

Dabar tai, žinoma, nesunku patikrinti! Viktoras Dreikas atkeliavo į Buenos Aires laivu, kuris iš Anglijos išplaukė kitą dieną *po* Rozmari mirties. Ogilvis Buenos Airėse Džordžo mirties dieną nesikalbėjo telefonu su Ruta dėl Viktoro Dreiko. *O pats Viktoras Dreikas buvo prieš kelias savaites išvykęs iš Buenos Airių į Niujorką.* Jam nebuvo sunku reikiamą dieną savo vardu išsiųsti telegramą – vieną iš tų gerai žinomų telegramų, kuriose jis prašo pinigų. Ir, atrodo, visiškai patvirtino, kad jis yra už devynių jūrų. O iš tikrųjų...

– Taip, Entoni?

– O iš tikrųjų, – tęsė Entonis, su didžiausiu malonumu artėdamas prie savo pasakojimo kulminacijos, – jis sėdėjo prie gretimo staliuko „Liuksemburge“ su ne tokia jau kvaila blondine!

– Ar tik ne tas siaubingai atrodantis vyriškis?

– Nieko nėra lengviau, kaip pasidaryti geltoną, spuoguotą veidą bei krauju pasruvusias akis, ir žmogus tampa visai kitoks. Be to, iš visos mūsų kompanijos niekas, išskyrus *mane* (ir, aišku, Rutą Lesing), nebuvo matęs Viktoro Dreiko – o ir aš jį pažinojau *kitu vardu*! Bet kuriuo atveju aš sėdėjau į jį nugara. Kai užėjome į kokteilių barą, man pasirodė, kad pažinau žmogų, su kuriuo bendravau kalėjime, – mes jį vadinome

Beždžione Kolmenu. Bet kadangi dabar buvau tapęs garbingu džentelmenu, nelabai norėjau, kad jis mane pažintų. Man nekilo nė menkiausio įtarimo, kad Beždžionė Kolmenas turi ką nors bendra su šiuo nusikaltimu, o dar mažiau aš nutuokiau, kad jis ir Viktoras Dreikas yra vienas ir tas pats asmuo.

– Bet aš nesuprantu, kaip jis tai padarė.

Tai buvo pulkininko Reiso pastaba.

– Labai paprastai. Kabareto metu jis apsimetė, kad jam reikia paskambinti, ir praėjo pro mūsų staliuką. Dreikas buvo dirbęs aktoriumi ir, dar svarbiau, *padavėju*. Nusigrimuoti ir suvaidinti Pedro Moralesą aktoriui – vaikų žaidimas, o kad vikriai ir grakščiai, padavėjo žingsniu, apeitum stalą ir pripiltum taures šampano, reikalingos tam tikros žinios bei technika, kurią gali būti įvaldęs tik *iš tikrųjų* padavėju dirbęs žmogus. Vienintelis nerangus judesys ar žingsnis būtų atkreipęs mūsų dėmesį, bet, palaikę jį padavėju, niekas iš mūsų jo neapžiūrinėjo. Mes stebėjome kabareto pasirodymą ir nė nežvilgtelėjome į padavėją, kuris buvo mus supančios restorano aplinkos sudėtinė dalis.

– O Ruta? – neryžtingai paklausė Airis.

Entonis atsakė:

– Be abejo, ne kas kitas, o Ruta įkišo cianido maišelį į tavo rankinuką – gal persirengimo kambary, vakarėlio pradžioje. Tą techniką ji buvo įsisavinusi dar prieš metus, kai nužudė Rozmari.

– Man visada atrodė keista, – tarė Airis, – kad Džordžas nepasakojo Rutai apie tuos laiškus. Juk jis su ja tardavosi apie viską.

Entonis nusijuokė.

– Jis, aišku, jai papasakojo – tai visų pirma. Ruta žinojo, kad jis nenutylės. Todėl juos ir parašė. Paskui ji sukūrė jam visą tą „planą“ – iš pradžių Džordžą apdorojusi kaip šiltą vilną. Ir štai scena antrajai žmogžudystei paruošta. O jeigu Džordžas nusprendė patikėti, kad tai tu nužudei Rozmari, o paskui kankinama baimės ar sąžinės priekaištų pasidarei sau galą, – ką gi, juk ji su tuo neturi nieko bendra!

– Tik pamanykit... O man ji patiko, labai patiko! Aš iš tikrųjų norėjau, kad ji ištekėtų už Džordžo.

– Galbūt ji ir būtų buvusi jam puiki žmona, jei jos kely nebūtų pasimaišęs tas Viktoras, – atsakė Entonis. – Moralas toks: miela mergina gali tapti siaubinga žudike.

Airis suvirpėjo.

– Ir vis dėl pinigų!

– Kokia tu naivi – pinigai daugelį pakursto nusikalsti. Viktoras garantuotai veikė tik dėl pinigų. Ruta – iš dalies dėl pinigų, iš dalies dėl Viktoro ir iš dalies, manau, dėl to, kad ji nekentė Rozmari. Taip, ji nuėjo ilgą kelią iki to momento, kai šaltakraujiškai pamėgino partrenkti tave automobiliu, ir dar toliau, kai paliko Liucilę svetainėje, trenkė durimis ir užbėgo pas tave į miegamąjį. Kaip ji atrodė? Turbūt kaip iš ugnies iššokusi?

Airis pagalvojo.

– Nepasakyčiau. Ji pabeldė į duris, įėjo, pranešė, jog viskas aptarta, ir paklausė, kaip aš jaučiuosi. Atsakiau, kad gerai, tik truputį pavargusi. Paskui ji paėmė mano didįjį guma aptrauktą žibintą ir pasakė: „Koks gražus žibintas“. Kas buvo po to, aš nebeprisimenu.

– Aišku, neprisimeni, mieloji, – tarė Entonis. – Nes Ruta trinktelėjo tavo gražiuoju žibintu tau per sprandą. Po to ji vikriai paguldė tave prie dujinio šildytuvo, gerai uždarė langus, paleido dujas, išėjo, užrakino duris, pakišo po jomis raktą, plyšį uždengė kilimėliu, kad nepatektų oro, ir tylutėliai nutipeno laiptais žemyn. Mes su Kempu vos spėjome pasislėpti vonios kambary. Paskui aš nubėgau pas tave, o Kempas nepastebimai nusekė Rutą. Ji patraukė prie mašinos – žinai, man iš karto kilo įtarimas, kai ji mėgino mus įtikinti, kad atvažiavo autobusu ir metro!

Airis vėl nukrėtė šiurpas.

– Kaip siaubinga... žinoti, kad tave norėjo nužudyti. Vadinasi, ji manęs nekentė?

– O, nemanau. Mis Ruta Lesing – labai dalykiška jauna moteris. Ji jau buvo įvykdžiusi dvi žmogžudystes ir dėl

menkniekių tikrai nebūtų rizikavusi savo galva. Neabejoju, kad Liucilė Dreik išpliurpė apie tavo apsisprendimą ištekėti už manęs, vos tik aš pasipiršiu. Tokiu atveju nebuvo galima gaišti nė minutės. Po vestuvių ne Liucilė, o aš tapčiau tavo artimiausiu giminaičiu.

– Vargšė Liucilė. Man jos labai gaila.

– Man irgi. Ji nepiktybiška, gera moterėlė.

– O Viktoras jau suimtas?

Entonis pažvelgė į Reisą, šis linktelėjo ir atsakė:

– Šiandien ryte, kai nusileido Niujorke.

– Įdomu, ar jis ketino vesti Rutą – po viso to?

– Tai buvo jos svajonė. Manau, ji būtų apsukusi jam galvą.

– O žinai, Entoni, pinigai manęs nevilioja.

– Puiku, mieloji... Mes rasim, kaip juos kilniai panaudoti. Aš turiu pakankamai pinigų, kad pragyventume ir sukurčiau savo žmonai būtiną komfortą. O tavo pinigus, jei neprieštarausi, paaukosim vaikų namams, dykai dalinsim senukams tabaką arba... O gal suorganizuoti kampaniją, kad visoje Anglijoje būtų tiekiama geresnė kava?

– Truputį pasiliksiu ir sau, – atsakė Airis. – Tam atvejui, jeigu ateity užsinorėčiau tave palikti.

– Nemanau, Airis, kad tai teisingos mintys pradedant santuokinį gyvenimą. Beje, tu taip nė karto ir nepasakei: „Tai bent, Toni“ arba „Entoni, koks tu išmintingas!“

Pulkininkas Reisas šyptelėjo ir atsistojo.

– Eisiu pas Faradėjus išgerti arbatos, – paaiškino jis. Paskui šelmiškai žybtelėjęs akimis paklausė Entonio: – O jūs nenorite?

Entonis papurtė galvą, ir Reisas patraukė durų link. Tarpdury dar stabtelėjo ir burbtelėjo per petį:

– Viso geriausio.

– Štai tau, – tarė Entonis, kai užsivėrė durys, – didžiausios britų ovacijos.

Airis ramiai paklausė:

– Jis turbūt manė, kad tai mano darbas?

– Nepyk ant jo, – atsakė Entonis. – Supranti, jis matė tiek gražių šnipių, kurios vogė slaptas formules ir viliojo karines paslaptis iš majorų-generolų, kad jo siela surambėjo ir sveikas protas aptemo. Štai jis ir nusprendė, kad ir tu tokio tipo gražuolė!

– O kodėl tu taip nemanei, Toni?

– Turbūt dėl to, kad myliu tave, – linksmai atsakė Entonis.

Staiga jo veidas pasikeitė, surimtėjo. Jis palytėjo šalia Airis stovėjusią vazą su vienintele pilkšvai žalsva šakele ir rausvu žiedu.

– Iš kur tokiu metų laiku ši gėlė?

– Taip kartais nutinka... keista gėlelė... tikriausiai šiltas ruduo.

Entonis ištraukė ją iš vazos ir akimirksniui priglaudė prie skruosto. Priešais jo primerktas akis šmėkštelėjo vešlūs kaštoniniai plaukai, linksmos mėlynos akys ir raudonos aistringos lūpos...

Jis tyliai tarė:

– Vadinasi, jos nebėra su mumis, taip?

– Apie ką tu kalbi?

– Tu gi žinai. Rozmari... Tikriausiai ji jautė, kad tau gresia pavojus, Airis.

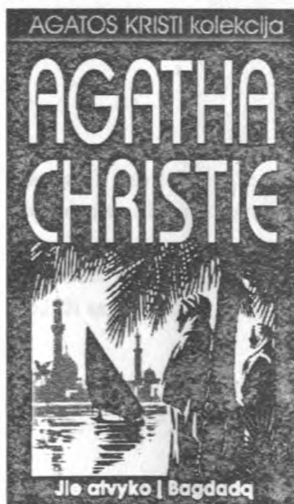
Jis palietė lūpomis kvapnią žalią šakelę ir lengvai išmetė ją per langą.

– Sudie, Rozmari, ačiū tau...

Airis švelniai tarė:

– *Tai atminimui...* – Ir dar švelniau pridūrė: – *Melskis, mylėk, prisimink...*

Agatos Kristi kolekcija

Turtingojo tėčio kolekcija

Daugiau apie šias knygas galite sužinoti:
www.knyguprekyba.lt

Christie, Agatha
Ch525 Putojantis cianidas : [romanas] / Agata Kristi ; [iš anglų kalbos vertė Jolanta Kriūnienė]. - Vilnius : Sirokas Publishing, 2006. - 224 p. - (Agatos Kristi kolekcija ; 34)

ISBN 9955-9870-7-3

Prie stalo, padengto septyniems, sėdėjo šešiese. Ties tuščia vieta pamerkta rozmarino šakelė – prieš metus prie šio stalo mirusios Rozmari Barton atminimui.

Nė vienas iš dalyvavusiųjų tą lemtingą vakarą nebeužmirš neatpažįstamai iškreipto tos moters veido – o gal to, kas išliko jų atminty apie jos stulbinantį gyvenimą.

UDK 820-3

Iš anglų kalbos vertė
Jolanta Kriūnienė

Kalbos redaktorė
Giedrė Barkauskienė

Dizaineris
Daniel Samulevič

Tiražas 4000 egz.
2006-09-08. 8,29 leidyb. apsk. l.
Išleido UAB „SIROKAS PUBLISHING“
sirokas@takas.lt
www.knygouprekyba.lt

Spausdino „Mažoji poligrafija“,
Vokiečių g. 187, Kaunas

Per 56 kūrybinės veiklos metus Agata Kristi parašė 79 detektyvinius romanus ir trumpų apsakymų rinkinius, 19 pjesių ir 6 romanus, pasirašytus Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu. Paskutinysis romanas „Mieganti žmogžudystė", kuriame nusikaltimą narplioja mis Marpl, pasirodė 1976 metais.

Agata Kristi gimė 1890 metais Devono grafystėje, Torkyje, Frederiko ir Klarisos Milerių šeimoje. Pirmasis Agatos vyras buvo Arčibaldas Kristis. Vėliau rašytoja ištekėjo už archeologo Makso Melouno (Max Mallowan). 1971 metais Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Mirė 1976 metų sausio 12 dieną.

Prie stalo, padengto septyniems, sėdėjo šešiese. Ties tuščia vieta pamerkta rozmarino šakelė – prieš metus prie šio stalo mirusios Rozmari Barton atminimui.

Nė vienas iš dalyvavusiųjų tą lemtingą vakarą nebeužmirš neatpažįstamai iškreipto tos moters veido – o gal to, kas išliko jų atminty apie jos stulbinantį gyvenimą.

„Romano atomazga tikriausiai nustebins devynis skaitytojus iš dešimties."
New York Times

Agatha Christie

ISBN 9955-9870-7-3

